

การพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โดย
นายกิตติศักดิ์ สุทธิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

หลักสูตรและการสอน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้าน
นาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

หลักสูตรและการสอน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

A DEVELOPMENT OF DRAMATIC INSTRUCTIONAL PACKAGE TO ENHANCE THE
COMPETENCIES ON CREATING DRAMA INNOVATIONS OF MATHAYOM SUKSA
3 STUDENTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education CURRICULUM AND INSTRUCTION

Department of Curriculum and Instruction

Silpakorn University

Academic Year 2023

Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	การพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โดย	นายกิตติศักดิ์ สุทธิ
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุบลวรรณ ส่งเสริม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(ดร. สุวิมล สพฤกษ์ศรี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุบลวรรณ ส่งเสริม)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร. มารุต พัฒนาผล)

630620091 : หลักสูตรและการสอน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : ชุดการสอน, นวัตกรรม, นวัตกรรม

นาย กิติศักดิ์ สุทธิ: การพัฒนาชุดการสอนนวัตกรรมการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการพัฒนาชุดการสอนนวัตกรรมการ 2) พัฒนาชุดการสอนนวัตกรรมการให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 3) ศึกษาประสิทธิผลของชุดการสอนนวัตกรรมการในประเด็นต่อไปนี้ 3.1) เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากใช้ชุดการสอนนวัตกรรมการ 3.2) ศึกษาความพึงพอใจต่อชุดการสอนนวัตกรรมการกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 8 ชั่วโมง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องการให้มีการพัฒนาชุดการสอนนวัตกรรมการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ 2) ผลการพัฒนาชุดการสอนนวัตกรรมการได้ชุดการสอน 1 ชุด จำนวน 4 เรื่องดังนี้ (1) เรื่องหุ่นเงา (2) เรื่องหุ่นเสียมไม้ (3) เรื่องหุ่นสวมมือ (4) เรื่องหุ่นซึก แต่ละชุดมีส่วนประกอบ คือ ปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจง วัตถุประสงค์/มาตรฐานตัวชี้วัด/แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ เกณฑ์การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ และมีค่าประสิทธิภาพ = 80.92/81.83 3) ผลการศึกษาประสิทธิผลของชุดการสอนนวัตกรรมการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ พบว่า ชุดการสอนนวัตกรรมการมีประสิทธิผลดังนี้ (3.1) ผลการศึกษาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี (3.2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อชุดการสอนนวัตกรรมการ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการสอนนวัตกรรมการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

630620091 : Major CURRICULUM AND INSTRUCTION

Keyword : dramatic instructional package, dramatic, innovation

MR. Kitisak SUTTI : A DEVELOPMENT OF DRAMATIC INSTRUCTIONAL PACKAGE TO ENHANCE THE COMPETENCIES ON CREATING DRAMA INNOVATIONS OF MATHAYOM SUKSA 3 STUDENTS Thesis advisor : Assistant Professor Siriwan Vanichwatanavorachai, Ph.D.

The purposes of this research were to 1) study fundamental information and guidelines for the development of a dramatic instructional package 2) develop the dramatic instruction package to meet the efficiency criterion of 80/80 3) study the effectiveness of the development of a dramatic instructional package in the following areas 3.1) study the innovative abilities of students after studying dramatic instructional packages 3.2) study the satisfaction with the dramatic instructional package. The target group in this research were 30 students of mathayom suksa 3 students in the second semester of the 2022 academic year. The duration of the research implementation was 8 hours. The data are analyzed by percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results were as follows. 1) The results of the study about fundamental information and the need to develop a dramatic instructional package. 2) The results of developing a dramatic instructional package of 1 set of 4 stories of the follows topics (1) Shadow Puppet (2) Rod Puppet (3) Hand Puppet (4) Marionette Puppet. Which consists of a cover, introduction, table of contents, instructions, objectives, performance criteria, learning management plans, knowledge criteria, learning process evaluation forms, innovation capability assessment, and efficiency rating of 80.92/81.83. 3) The study results on the effectiveness of the dramatic instructional package creativity in drama innovation for students show that revealed the following results. (3.1) The study on the students' ability for mathayom suksa 3 students found that students can innovate in drama innovation. The overall application is at a good level. (3.2) The study of results on the satisfaction of mathayom suksa 3 students on the dramatic instructional package. The students were overall satisfied at a high level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย ซึ่งเป็นผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบลวรรณ ส่งเสริม อาจารย์ที่ปรึกษา ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิวัฒน์ บุญสม และอาจารย์ ดร.สุวิมล สพฤกษ์ศรี ประธานกรรมการตรวจสอบ วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. มารุต พัทผล ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไข ข้อบกพร่องและได้ให้ความรู้ในด้านวิชาการ เพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรดา นุ่ม เจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปถุณต์ นัจฤตย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสวี ศรีราชเลา ที่ให้ความ อนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ซึ่งสามารถทำให้การดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูลได้ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งขอเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ คณาจารย์ และนักเรียน โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา) ที่ให้ความร่วมมือและคอยให้กำลังใจช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็น อย่างดี

ขอบพระคุณบิดา มารดา และบุคคลในครอบครัวที่เสียสละทั้งแรงใจ แรงทรัพย์ตลอดจนความ ห่วงใยและความปรารถนาดีแก่ผู้วิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

กิตติศักดิ์ สุทธิ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	13
สมมติฐานการวิจัย.....	14
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	15
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	17
1. หลักสูตรวิชานาฏศิลป์และหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง.....	17
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์.....	28
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์.....	50
4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน.....	60
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	77
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	81
ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (R1: Research): การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ ...	83

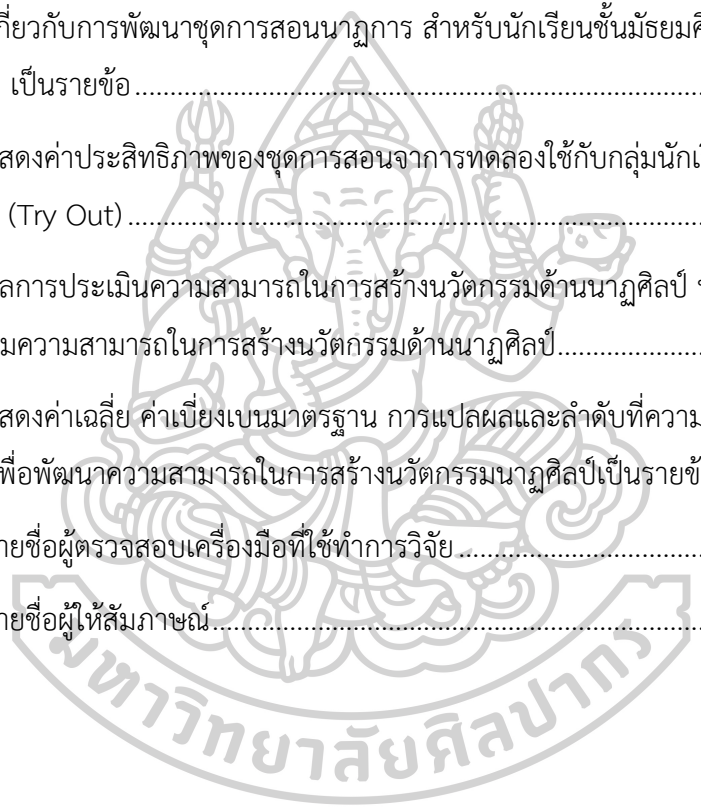

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (D1: Development): การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนนาฏ การเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์.....	95
ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (R2: Research) : ทดลองใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถใน การสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์.....	105
ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (D2: Development) : การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขชุดการสอนนาฏ การเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์.....	115
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	117
ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3....	117
ขั้นตอนที่ 2 ผลการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ทางด้านนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	133
ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองโดยใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้าง นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	137
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	147
สรุปผลการวิจัย.....	148
อภิปรายผลการวิจัย.....	149
ข้อเสนอแนะ.....	154
รายการอ้างอิง.....	156
ภาคผนวก.....	161
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและผู้ให้สัมภาษณ์.....	162
ภาคผนวก ข ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	165
ภาคผนวก ค การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	192
ประวัติผู้เขียน.....	199

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ศ 3.1	20
ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ศ 3.2	21
ตารางที่ 3 รายวิชาพื้นฐาน	22
ตารางที่ 4 ตารางโครงสร้างรายวิชา	24
ตารางที่ 5 วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง	27
ตารางที่ 6 การสังเคราะห์องค์ประกอบชุดการสอน	67
ตารางที่ 7 แสดงค่าประสิทธิภาพของชุดการสอนจากการทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย (Try Out)	98
ตารางที่ 8 โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้	102
ตารางที่ 9 แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์	108
ตารางที่ 10 เกณฑ์การประเมินผล	109
ตารางที่ 11 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้ชุดสอนนาฏการ	114
ตารางที่ 12 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข ชุดสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์	116
ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของนักเรียนเกี่ยวกับความต้องการชุดสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์จากผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	120
ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับที่ความต้องการชุดสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์เป็นรายด้าน	121
ตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับที่ความต้องการชุดสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์เป็นรายข้อ	122

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของของการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ จากอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์.....	128
ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับที่ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง เป็นรายด้าน.....	130
ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับที่ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง เป็นรายข้อ.....	131
ตารางที่ 19 แสดงค่าประสิทธิภาพของชุดการสอนจากการทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย (Try Out)	137
ตารางที่ 20 ผลการประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ หลังใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์.....	143
ตารางที่ 21 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับที่ความพึงพอใจต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์เป็นรายข้อ.....	144
ตารางที่ 23 รายชื่อผู้ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ทำการวิจัย.....	163
ตารางที่ 24 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....	164

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	12
ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา	82
ภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียน	87
ภาพที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์	90
ภาพที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์	93
ภาพที่ 6 ขั้นตอนการสร้างชุดการสอนนาฏการ	100
ภาพที่ 7 ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์.....	110
ภาพที่ 8 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	113
ภาพที่ 9 นักเรียนศึกษาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรม.....	138
ภาพที่ 10 นักเรียนศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรมนาฏศิลป์.....	139
ภาพที่ 11 นักเรียนสรุปเนื้อหาตามหัวข้อที่ตนเองสนใจ	140
ภาพที่ 12 นักเรียนศึกษาเนื้อหาของชุดการสอนนาฏการ	141
ภาพที่ 13 นักเรียนออกแบบ วางแผน สร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์.....	142
ภาพที่ 14 นักเรียนสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์	142

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ได้ระบุถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยจะต้องธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตน ให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม พลเมืองที่เข้มแข็ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) จากแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์มุ่งเน้นไปที่การสร้างสรรค การวิจัยและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้คำนิยามคำว่า "นวัตกรรม" ไว้ว่า สิ่งที่ทำขึ้นใหม่ หรือแปลกจากเดิม ซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการหรืออุปกรณ์เป็นต้น สำนักนวัตกรรมแห่งชาติได้ให้คำนิยามคำว่า "นวัตกรรม" ไว้ว่า สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม สรุปได้ว่า นวัตกรรม คือ สิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้ที่มีอยู่ รังสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ของชีวิตมนุษย์ โดยความหมายของนวัตกรรมในเชิงเศรษฐศาสตร์ คือ การนำแนวความคิดใหม่ หรือการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (อำนาจ วัตจินดา, 2549) นอกจากนวัตกรรมจะมีประโยชน์ทางเศรษฐกิจแล้ว อีกทั้งยังมีประโยชน์ต่องานทางการศึกษาด้วยเช่นกัน ในกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องปรับตัวให้ทันต่อสภาพการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงไป การที่องค์กรธุรกิจหรือองค์กรต่าง ๆ ยังอยู่รอดภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือมีความเป็นพลวัต (Dynamism) นั้น การจัดการนวัตกรรมที่ดีเป็นวิถีทางหนึ่งที่มีการกล่าวถึง (ศิวัชนันท์ ศิวพิทักษ์, 2554) ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งทางการคมนาคม ด้านการสื่อสาร ทางด้านการเกษตร ฯลฯ เป็นโลกยุคที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ทำงานแทนเครื่องมือแบบเก่า ทำให้มนุษย์มีความสะดวกสบายและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โลกยุค 4.0 (World 4.0) เป็นยุคของโลกไร้พรมแดนโดยแท้จริง ซึ่งการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในยุค 4.0 ทำให้การเคลื่อนย้าย ทุน แรงงาน และสินค้าไปทั่วทุกภูมิภาคของโลกได้สะดวกรวดเร็วและไร้พรมแดน เวลาและต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการลดลงมีประสิทธิภาพสูงสุด ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงสินค้า บริการ การประกอบธุรกิจ และการศึกษาหาความรู้ได้

อย่างเท่าเทียม (ปีณณทัต กาญจนะวสิต, 2559) ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น นั้นนับว่านวัตกรรมมีบทบาทสำคัญกับโลกยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมด้านสินค้า นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมด้านบริการ นวัตกรรมด้านการเกษตร นวัตกรรมด้านสุขภาพหรือแม้กระทั่งนวัตกรรมด้านการศึกษา

ในด้านของการศึกษาถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศเป็นอย่างมาก กระบวนการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ กระทรวงศึกษาธิการได้มีการเตรียมการศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 โดยเริ่มปรับปรุงตำราเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไป เริ่มต้นจากการสร้างห้องเรียนกลับด้าน ฝึกให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกวิธีเขียนบันทึก จดบันทึก กำหนดให้ตั้งคำถามที่น่าสนใจ การจัดระบบความรู้ จัดการความรู้ มีความสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน เปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอน สร้างทักษะที่จำเป็น โดยเรียนด้วยการลงมือทำ ฯลฯ (โกเมศ แดงทองดี, 2559) ในการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ก็เช่นเดียวกัน ได้มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ดังที่ ภาณุรัชต์ บุญส่ง (2560) กล่าวว่า นาฏศิลป์ไทย 4.0 ถือเป็นการพัฒนาทางวงการนาฏศิลป์จะนำนาฏศิลป์ไปในยุคของความนิยมในสากล เข้าถึงความสนใจของเยาวชนและคนในประเทศ เป็นการต่อสู้ทางด้านวัฒนธรรมนิยม ที่เยาวชนในปัจจุบันให้ความสนใจในวัฒนธรรมของต่างชาติเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้นาฏศิลป์ไทยยังคงความเป็นรูปแบบเดิมไม่ได้มีการพัฒนาการแสดงใหม่ ๆ ขึ้น หรือการแสดงที่เข้าถึงความสนใจ ความต้องการที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งการพัฒนานาฏศิลป์ไทยถือเป็นการดำรงไว้ซึ่งความเป็นนาฏศิลป์ไทย รวมไปถึงการจัดการเรียนนาฏศิลป์ไทยที่ต้องมีการนำเทคโนโลยีเข้ามา มีบทบาทในด้านการแสดงมากยิ่งขึ้น อีกทั้งในการจัดการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติได้หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อที่จะได้มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นเป็นนาฏนวัตกรรม

นวัตกรรมด้านการศึกษา (Educational Innovation) จิตติมา กุลประเสริฐรัตน์ (2562) ได้ให้ความหมายว่า เป็นนวัตกรรมที่จะช่วยให้การศึกษา และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียน ในแวดวงของการปฏิรูปการศึกษาจึงมีนักวิชาการคิดค้นรูปแบบของการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมมากขึ้น นวัตกรรมที่กำลังถูกจับตามองมีด้วยกัน 3 ด้านได้แก่ นวัตกรรมด้านหลักสูตร นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน และนวัตกรรมสื่อการสอน

โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา) เป็นอีกสถานศึกษาหนึ่งของประเทศไทย ที่ให้ความสำคัญในเรื่องของนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นอย่างมาก ดังในยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นผู้นำในการค้นคว้าวิจัยและการพัฒนานวัตกรรม โดยมีการส่งเสริมและสนับสนุน

การทำวิจัยตลอดจนการพัฒนาวัตกรรมการศึกษา เพื่อให้พร้อมต่อการทำวิจัยและการสร้างนวัตกรรม ซึ่งได้สอดคล้องกับกรอบและทิศทางการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา ในกรอบวิจัยที่ 8 วิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาเป็นฐานของการพัฒนา โดยขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์และสร้างมูลค่าขององค์ความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี และวิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งเป็นผลผลิตจากงานวิจัยทางการศึกษา ให้ไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังในการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา เพื่อนำไปสู่การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของคนในชาติ โดยมีการกำหนดเป็นแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน คือ การส่งเสริมระบบการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เพื่อเร่งเสริมสร้างสังคมเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม และสร้างประเทศให้สามารถพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี

จากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี หรือโมเดล ไทยแลนด์ 4.0 ตลอดจนแนวทางในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ มีใจความสำคัญนั้นเน้นไปในเรื่องของทักษะความคิดสร้างสรรค์ในการการสร้างนวัตกรรมเป็นหลัก ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าสิ่งที่สามารถส่งเสริมทักษะดังที่ได้กล่าวมานั้นก็คือ ชุดการสอนหรือชุดการเรียน

ชุดการสอนที่ได้มีการพัฒนาให้ครอบคลุมเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์นั้นของบทเรียนนั้นสามารถช่วยแก้ปัญหาเรื่องดังกล่าวได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งความหมายและวัตถุประสงค์ของชุดการสอน (Instructional Package) ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ชุดการสอนเป็นโปรแกรมทางการเรียนชนิดหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นมีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียน โดยสร้างจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งชุดการสอนนั้นมีการนำสื่อต่าง ๆ มาประสมรวมกันทั้งนี้เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับผู้เรียน ตลอดจนได้ใช้กระบวนการทางความคิด และจินตนาการอย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งชุดการสอนนั้นประกอบไปด้วยคู่มือการใช้ชุดการสอน เนื้อหา แบบทดสอบ ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้จำแนกประเภทของชุดการสอนออกเป็น 3 ประเภทด้วยกันคือ ชุดการสอนประกอบการบรรยาย ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่มและชุดสอนรายบุคคล ซึ่งชุดการสอนนั้น อาจมีหลายรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้ คู่มือหรือวิธีการใช้ คำสั่งหรือบัตรคำสั่ง เนื้อหาสาระ ตลอดแบบประเมิน โดยชุดการสอนจะสมบูรณ์และมีคุณค่าได้ก็ต่อเมื่อผ่านการทดสอบทดลองหรือกระบวนการวิจัยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังที่ชัยยงค์ พรหมวงศ์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐและสุดา สิ้นสกุล (2553) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการใช้ชุดการสอนไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการสอนประเภทใด ย่อมมีคุณค่าต่อการเพิ่มคุณภาพในการเรียนการสอนทั้งสิ้น หากได้มีระบบผลิตที่มีการทดสอบวิจัยแล้ว

นาฏศิลป์ไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่แสดงถึงศิลปวัฒนธรรมไทยในรูปแบบของศิลปะการแสดงประเภทต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงโขน ละคร รำ และระบำต่าง ๆ ที่มีประวัติความเป็นมา มีวิวัฒนาการ รูปแบบและลักษณะการแสดงที่หลากหลาย เป็นศิลปะที่สร้างสรรค์ความสุขความบันเทิงให้แก่ผู้ชม มุ่งเน้นให้ผู้ชมเกิดสุนทรียภาพจากการชมการแสดง ซึ่งสุนทรียภาพนี้มีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม เนื้อหาสาระของวิชานาฏศิลป์ในด้านทฤษฎี ที่มีสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์ที่ยาวนาน วัฒนาการของนาฏศิลป์ในยุคสมัยต่าง ๆ รวมถึงการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่พบได้ไม่บ่อยในชีวิตประจำวัน ต้องมีการวางรากฐานของการสอนซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ ครูผู้สอนต้องรู้จักเลือกวิธีที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ด้านสุนทรียภาพและบรรลุถึงจุดมุ่งหมายกับผู้เรียนด้วย และในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยนั้นจะเน้นการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญ ด้วยบทเรียนที่ซ้ำ ๆ ย้ำ ๆ เนื้อหาการฝึกเป็นระยะเวลาานพอสมควร จนกระทั่งผู้รับการฝึกสามารถจดจำท่าทางซึ่งเป็นหลักใหญ่ ๆ ได้จากนั้นครูผู้สอนจะถ่ายทอดกลวิธีที่จะปรุงแต่งลีลาท่าทางให้งดงามยิ่งขึ้นเป็นการเฉพาะตัวสำหรับศิษย์ บางคน (เรณู โกศินานนท์, 2548)

“หุ่น” เป็นตัวแทนของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เช่น มนุษย์ สัตว์ สิ่งของ หรือสามารถแสดง ความมหัศจรรย์และอภินิหารที่บางครั้งไม่สามารถใช้คนจริงแสดงแทนได้ รวมถึงหุ่นยังสามารถเสริมสร้างจินตนาการสร้างสรรค์ในเชิงช่างศิลปะเข้าไปในตัวหุ่น ให้เกิดความสวยงาม วิจิตรและน่าสนใจตามรูปแบบงานสร้างสรรค์ของศิลปินแต่ละท่าน ซึ่งหุ่นนั้นมีหลากหลายชนิดในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ในประเทศไทยมีมหรสพการแสดงหุ่นแบบดั้งเดิมอยู่ 4 ประเภทคือ หุ่นหลวง หุ่นวังหน้า หุ่นละครเล็ก และหุ่นกระบอก (นิเวศ แววมณเฑียร, 2561) นาฏการที่เกี่ยวกับหุ่นมีความน่าสนใจในการนำมาใช้ ซึ่งจากประสบการณ์ในการเรียนวิชานาฏศิลป์และเป็นผู้ถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ของผู้วิจัยตลอดระยะเวลาหลายปี จึงเล็งเห็นว่า ในกระบวนการสร้างหุ่นแต่ละตัวแต่ละชนิดนั้น เมื่อพิจารณาในกระบวนการสร้างหุ่นอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว ทำให้ทราบได้ว่า ในกระบวนการสร้างหุ่น ผู้สร้างสามารถใส่ความคิดและจินตนาการของตนเองลงไปได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งในกระบวนการสร้างหุ่นก็ไม่ได้มีความซับซ้อนเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถทำได้

จากการวิจัยทางการศึกษาในหลายสาขาวิชาได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องของสร้างชุดการสอนหรือการพัฒนาชุดการสอนอยู่เป็นจำนวนมาก อาทิเช่นงานวิจัยของสกวเดือน เอี่ยมสร้อย (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านยาง ซึ่งจากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนส่วนใหญ่เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้นมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ .05 การประเมินการปฏิบัตินาฏศิลป์ของนักเรียนหลังจากการใช้ชุดการสอนพบว่านักเรียน สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง หรืองานวิจัยของอรรณยุท ผันผอง (2555)

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนนาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์พื้นบ้าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากตัวอย่างของการวิจัยดังที่ได้กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่าชุดการสอนไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาใดก็ตาม ล้วนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยกลวิธีในการออกแบบชุดการสอนนั้นได้มีการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ทดสอบ คุณภาพประสิทธิภาพมาโดยละเอียดถี่ถ้วน ผู้วิจัยจึงสังเกตเห็นว่าในการเรียนการสอนนาฏศิลป์ก็เช่นเดียวกัน ควรมีการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ไปสู่การเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของวงการการศึกษาสืบไป

จากความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมานั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์หรือการสร้างนวัตกรรมนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยมี คำกล่าวในหนังสือการพัฒนาทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม ที่ว่า โลกอนาคตเป็นพื้นที่สำหรับคนที่มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (Creative and Innovation) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระหนึ่งที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งจากประสบการณ์ของผู้วิจัยในเรื่องเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยแล้ว นาฏศิลป์ประเภทหุ่นสามารถตอบโจทย์ในเรื่องของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี เช่น การออกแบบหุ่นการเคลื่อนไหวของหุ่น หรือแม้กระทั่งเครื่องแต่งกายที่ใส่ให้หุ่น ที่ต้องสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่องราว ซึ่งสามารถสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระ อีกทั้งในการสร้างสรรค์หุ่นยังสามารถนำมาบูรณาการให้สอดคล้องกับเนื้อหาตามกรอบวิจัยที่ 8 วิจัยและพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้อีกด้วย และการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ เพื่อ เป็นแนวทางในการพัฒนาแนวคิดในการส่งเสริมให้เกิดความสามารถของผู้เรียนในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ อีกทั้งเป็นการร่วมกันสืบสานอนุรักษ์ตระหนักถึงคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประจำชาติไปสู่ความนิยมในสากล อันเป็นประโยชน์ต่อวงการนาฏศิลป์และการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานาฏศิลป์ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติให้คงอยู่สืบต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และ หลักการต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างชุดการสอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างชุดการสอน

ชุดการสอนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนและเป็นเครื่องมือช่วยสอนของครู ซึ่งมีนักการศึกษาได้ระบุขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องหลายท่าน ดังเช่น ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2522) ได้แบ่งขั้นตอนการสร้างชุดการสอนออกเป็น 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดหมวดหมู่ 2) กำหนดหน่วยการสอน 3) กำหนดหัวเรื่อง 4) กำหนดหลักการและแนวความคิด รวบรวม 5) กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง 6) กำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม 7) กำหนดแบบประเมินผล 8) เลือกการผลิตสื่อการสอน 9) หาประสิทธิภาพของชุดการ 10) นำชุดการสอนไปใช้ นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้เสนอขั้นตอนของการสร้างชุดการสอนไว้ 10 ขั้นตอนเช่นเดียวกัน มีเนื้อหา ดังนี้ 1) ศึกษาเนื้อหาสาระของวิชาทั้งหมดอย่างละเอียด 2) พิจารณาตัดสินใจอีกครั้งหนึ่งว่าจะทำชุดการสอนแบบใดเพื่อสร้างเกณฑ์ในการกำหนดการเรียน 3) กำหนดหน่วยการเรียนการสอน 4) กำหนดความคิดรวบยอด 5) จุดประสงค์การเรียน 6) การวิเคราะห์งาน 7) เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน 8) สื่อการเรียน 9) การประเมินผล 10) การทดลองใช้ชุดการสอน อีกทั้ง สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2533) กล่าวถึงหลักในการสร้างชุดการสอนไว้ 8 ขั้นตอนดังนี้ 1) ชุดการสอนที่มีลักษณะสื่อประสมที่เป็นรูปธรรม เรียงลำดับจากง่ายไปหายากที่ไม่มีความซับซ้อน 2) นักเรียนต้องทราบจุดประสงค์ของการเรียนในแต่ละหน่วย 3) นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ 4) กิจกรรมต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ 5) ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน 6) ให้นักเรียนทราบผลของการกระทำหรือผลของการเรียนของตนเองทันที เพื่อสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนได้ทันที 7) มีการฝึกปฏิบัติและทำซ้ำโดยคำนึงถึงการลำดับขั้นตอน 8) มีการสรุปบทเรียนและการทำกิจกรรมแต่ละคน อีกทั้ง พิชญา พวงสุวรรณ (2558) กล่าวถึงหลักในการสร้างชุดการสอนไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) การเตรียมและเลือกใช้สื่อการเรียนรู้อย่างเหมาะสม 2) การนำผู้เรียน ไปสู่ความคิดรวบยอด 3) นำจุดประสงค์แต่ละข้อมาวิเคราะห์ 4) การประเมินผลที่ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ 5) นำชุดกิจกรรม ไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ อีกทั้ง ปรัชญา ชื่อสัตย์ (2563) กล่าวถึงหลักในการสร้างชุดการสอนไว้ 10 ขั้นตอนดังนี้ 1) สำรวจเรื่องที่จะสร้าง ชุดกิจกรรม 2) กำหนดเนื้อหาที่จะ จัดทำชุดกิจกรรม 3) กำหนดหน่วยการสอน 4) กำหนดวัตถุประสงค์ การสอน 5) กำหนดหัวเรื่อง 6) สร้างแบบประเมิน

ก่อน เรียนและหลังเรียน 7) จัดทำชุดกิจกรรม 8) วางแผนการจัดกิจกรรม 9) เลือกและผลิตสื่อการสอน 10) หาประสิทธิภาพ

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับชุดการสอน ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์และสรุปแนวคิด ขั้นตอนการสร้างชุดการสอน ที่นำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยได้ออกเป็น 10 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การกำหนดหมวดหมู่หรือเนื้อหาของงานวิจัย
- 2) กำหนดหน่วยการสอนพร้อมพิจารณาอีกครั้ง
- 3) กำหนดหัวข้อเรื่อง
- 4) กำหนดหลักการและความคิดรวบยอด
- 5) กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการเรียนรู้
- 6) วิเคราะห์งานหรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องในเชิงพฤติกรรม
- 7) เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน
- 8) กำหนดแบบประเมินผล
- 9) ผลิตสื่อการสอน
- 10) การทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

องค์ประกอบของชุดการสอน

องค์ประกอบของชุดการสอนนั้นมีด้วยกันอยู่หลายองค์ประกอบ ซึ่งมีนักการศึกษาได้อธิบายไว้ ดังนี้ บุญแก้ว ควรหาเวช (2542) ได้แบ่งองค์ประกอบของชุดการสอนออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. คู่มือครู เป็นคู่มือ และแผนการสอนสำหรับผู้สอนหรือผู้เรียนตามแต่ชนิดของ ชุดการสอน ช่วยชี้แจงถึงวิธีการใช้ชุดการสอน
2. บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำ เป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนดำเนินการเรียนหรือประกอบ กิจกรรมแต่ละอย่าง ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ซึ่งมีอยู่ในชุดการสอนแบบกลุ่มและรายบุคคล ประกอบด้วย 2.1) คำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษา 2.2) คำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินการกิจกรรม 2.3) การสรุปบทเรียนมักนิยมทำใส่กระดาษแข็งที่มีขนาด 6x8 นิ้ว
3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปของสื่อการสอนต่าง ๆ ประกอบด้วยบทเรียน โปรแกรม สไลด์ เทปบันทึกเสียง ฟิล์มสตอป แผ่นภาพโปร่งใส วัสดุกราฟฟิกส์ หุ่นจำลอง ของตัวอย่างรูปภาพ เป็นต้นผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดการสอน ตามบัตรคำที่กำหนดไว้ให้

4. แบบประเมินผล ผู้เรียนทำการประเมินผลได้ด้วยตนเองก่อนและหลังหลังเรียน แบบประเมินผลที่อยู่ในชุดการสอนอาจจะแบบฝึกหัด ให้เติมคำในช่องว่าง หรือ คำตอบที่ถูกต้อง คู่มือจากการทดสอบหรือให้ทำกิจกรรม

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2522) กล่าวว่า ชุดการสอนอาจมีหลายรูปแบบที่แตกต่างกันโดยให้รายละเอียดขององค์ประกอบของชุดสอนไว้ดังนี้

1. ชุดการสอน เป็นคู่มือและแผนการสอนสำหรับครูและนักเรียนตามลักษณะชุด การสอนภายในคู่มือครูจะชี้แจงวิธีการใช้ชุดการสอนไว้อย่างละเอียด ครูและนักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำชี้แจงอย่างเคร่งครัด จึงจะสามารถใช้ชุดการสอนนั้นได้ผล คู่มือครูอาจทำเป็นเล่มหรืออาจทำเป็นแผ่น แต่ต้องมีส่วนสำคัญดังนี้ 1.1) คำชี้แจงสำหรับครู 1.2) บทบาทของครู 1.3) การจัดชั้นเรียนพร้อมแผนผัง 1.4) แผนการสอน 1.5) แบบฝึกปฏิบัติ

สมหญิง เจริญจิตรกรรม (2525) ได้แบ่งส่วนประกอบของชุดการสอนเป็น 4 ส่วน คือ 1) คู่มือและแบบฝึกปฏิบัติ สำหรับครูผู้สอนโดยใช้ชุดการสอนและนักเรียนที่ต้องเรียนจากโดยการใช้ชุดการสอน 2) คำ สั่งหรือการมอบหมายงาน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการเรียนรู้ให้กับ ผู้เรียน 3) เนื้อหาสาระอยู่ในรูปแบบของสื่อการสอนแบบสื่อประสม และกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบทั้งแบบกลุ่มและแบบเป็นรายบุคคลซึ่งได้กำหนดไว้ ตามวัตถุประสงค์ในเชิงพฤติกรรม 4) การประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ แบบฝึกหัดรายงานจากการค้นคว้า ฯลฯ และผลของการเรียนรู้ในรูปแบบการสอบต่าง ๆ ส่วนประกอบทั้งหมดจะอยู่ในซองหรือกล่องโดย จัดไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกต่อการใช้งาน

จากการศึกษาองค์ประกอบของชุดการสอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ โดยมี องค์ประกอบ ดังนี้

1. ชุดการสอนนาฏการประเภทหุ่น 4 เรื่อง โดยมีเนื้อหาได้แก่
  - 1) นาฏการหุ่นเงา (Shadow Puppet)
  - 2) นาฏการหุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet)
  - 3) นาฏการหุ่นสวมมือ (Hand Puppet)
  - 4) นาฏการหุ่นชัก (Marionette Puppet)
2. ใบความรู้ แบบฝึกปฏิบัติเพื่อมอบหมายและกำหนดทิศทางในการฝึกปฏิบัติให้กับผู้เรียน
3. เนื้อหาสาระและสื่อที่อยู่ในชุดการสอนไม่ว่าจะเป็นหุ่นตามประเภทของนาฏการ ลักษณะส่วนประกอบต่างของหุ่น รูปภาพ ฯลฯ
4. เกณฑ์การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้จากแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์แต่ละชุดมีส่วนประกอบดังนี้

ปก / คำนำ / สารบัญ / คำชี้แจง / วัตถุประสงค์ / มาตรฐานและตัวชี้วัด / แผนการจัดการเรียนรู้ / ใบความรู้ / แบบฝึกปฏิบัติ / แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

แนวคิดเกี่ยวกับนาฏการกับการบูรณาการทางการศึกษา

การเตรียมการและดำเนินการสอนแบบการฝึกปฏิบัติผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี โดยใช้
นาฏการมีขั้นตอน ดังนี้

วิไลวรรณ พิศประเสริฐ (2543) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์ โดยใช้วิธีการฝึกฝนซ้ำ ๆ จนกระทั่ง ให้ผู้เรียนนั้นเกิดทักษะการฝึกปฏิบัติ อาจฝึกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม โดยครูเป็นผู้คอยดูแลให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำ การสอนแบบฝึกปฏิบัติ นั้น นักเรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งขณะฝึกนั้นอาจใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการฝึกปฏิบัติ ซึ่งก็สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2545) ได้อธิบายถึงวิธีสอนโดยการให้ปฏิบัติว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการพัฒนาทักษะทางภาษา ดนตรี ขับร้อง นาฏศิลป์และด้านศิลปะ เป็นต้น โดยใช้วิธีการฝึกฝนซ้ำ ๆ จนกระทั่ง นักเรียนนั้นเกิดทักษะที่ต้องการถึงขั้นที่ได้กำหนดไว้ การฝึกปฏิบัตินี้อาจทำการฝึกในลักษณะเป็นแบบรายบุคคล หรือเป็นแบบเป็นกลุ่มพร้อม ๆ กันแล้วแต่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และขณะฝึกอาจมีการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบในการฝึกปฏิบัติด้วยเช่น รูปภาพ ภาพยนตร์ หุ่น เทปบันทึกเสียง หรือเทปบันทึกภาพ การสอนแบบฝึกปฏิบัติ นั้น เป็นการสอนที่ทำให้การเรียนการสอนนั้นมีความสมบูรณ์ เพราะเป็นการศึกษาที่ผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี และการปฏิบัติ นักเรียนได้เรียนรู้จากของจริงและลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง การสอนแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนนั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องการนำไปใช้ การสอนและการเรียนแบบฝึกปฏิบัติยังมีความสำคัญของการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ พร้อม ๆ กันไปด้วย อีกทั้ง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547) ได้อธิบายและชี้แจงเกี่ยวกับการสอน แบบให้ฝึกปฏิบัติจริงว่า การจัดกระบวนการเรียนการสอนนั้นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยเน้นการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนนั้นเผชิญกับสถานการณ์จริง โดยฝึกปฏิบัติจริง ฝึกคิด ได้ลงมือทำแสวงหาความรู้ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งการสอนให้ปฏิบัติจริงนั้นมีหลักเกณฑ์การสอน จุดมุ่งหมายของการสอน และขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ 1) สำรวจความต้องการของผู้เรียน 2) วิเคราะห์หลักสูตรและคำอธิบายรายวิชาจัดทำแผนการสอน และหาสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ 3) จัดเตรียมแหล่งการเรียนรู้ 4) การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ 5) สรุปและเสนอแนะผลการเรียน 6) ปรับปรุงการเรียนรู้อื่น ๆ และนำไปใช้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการนำนาฏการมาใช้เพื่อประกอบขั้นตอนในการสอน ได้ว่าวิธีการสอนโดยใช่เป็นการเรียนที่เน้นทักษะในการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้การสอนที่ผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี และการปฏิบัติจริง โดยให้ผู้เรียนนั้นได้เรียนรู้จากของจริง และลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเองทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการเข้ากับแนวคิดทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติใช้เครื่องมือประกอบเพื่อการแสดงให้ได้เห็นถึงกลวิธีการฝึกปฏิบัติโดยนำศิลปะการแสดงประเภทของหุ่นผ่านการนำเสนอด้วยการบังคับใช้กลวิธีในการเคลื่อนไหวเพื่อแสดงเรื่องราวเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยกำหนดเป็นขั้นตอนในการสอนดังนี้ 1) ขั้นกำหนดจุดประสงค์ 2) ขั้นรวบรวมความรู้ 3) ขั้นฝึกปฏิบัติ 4) ขั้นอภิปรายวางแผน 5) ขั้นการวัดผลประเมินผล

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

การศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์เพื่อเป็น แนวทางในการสร้างชุดการสอนได้ ดังนี้

ทอแรนซ์ (อ้างถึงใน Torrance, 1963: 47 อ้างถึงใน ทวีศักดิ์ แก้วทอง, 2546) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์คือความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหา โดยแบ่งกระบวนการคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

- 1) กระบวนการของความรู้สึกว่ามีความสับสน มีปัญหาเกิดขึ้น (Sensing problem)
- 2) กระบวนการคาดคะเนหรือสร้างสมมติฐานเกี่ยวกับปัญหานั้นขึ้นมา (Formulating hypothesis)
- 3) กระบวนการของการทดสอบการคาดคะเนหรือสมมติฐานนั้น (Testing guesses)
- 4) กระบวนการสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ (Communicating the results)

กิลฟอร์ด (Guilford, 1967: 138 อ้างถึงใน อรรถัย ประทุมชาติภักดี, 2545) กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ด้วยกัน 4 ประเด็น ดังนี้

- 1) ความคิดริเริ่ม (Originality) 2) ความคิดคล่อง (Fluency) 3) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) 4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

ดุซงกี บริพัตร ณ อยุธยา (2531) จำแนกความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 2 ด้านคือ

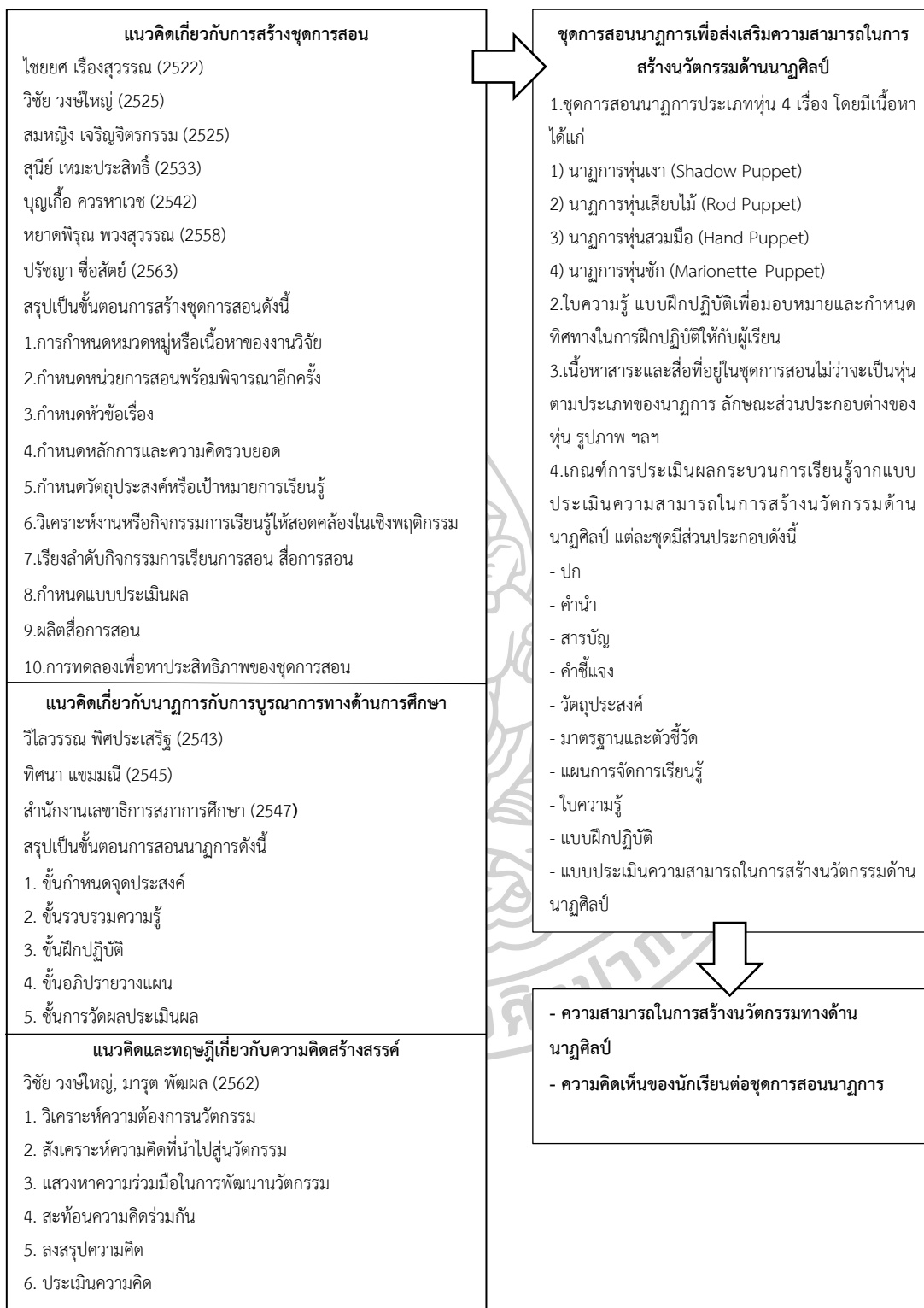
1) ด้านภูมิปัญญา (Thinking) ประกอบไปด้วย ความคิดที่พรั่งพรูออกมาเป็นสาย (Fluent thinking) ความคิดยืดหยุ่น (Flexible thinking) ความคิดอ่านลึกซึ้งแปลกไม่ซ้ำแบบใคร (Original thinking) ความคิดอ่านซึ่งคำนึงถึงรายละเอียด (Elaborated thinking)

2) ด้านความรู้สึก (Effective - temperament) ประกอบไปด้วย ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) จินตนาการ (Imagination) ความเต็มอกเต็มใจที่จะเสี่ยง (Willingness to risk) และ

ความพึงพอใจที่จะทำแต่สิ่งที่วิจิตรพิสดารยุ่งยากและซับซ้อน (Fondness for complexity) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการสร้างสรรค่นวัตกรรม เป็นความสามารถในการใช้ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) จินตนาการ (Imagination) 3) ความคิด สร้างสรรค์ (Creative thinking) 4) ความร่วมมือ (Collaborative) ทำให้เกิดนวัตกรรมที่อาจอยู่ในรูปแบบของความคิด วิธีการ หรือสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ โดยอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียง บางส่วน และอาจใหม่ในบริบทใดบริบทหนึ่ง หรือในช่วงเวลาใด เวลาหนึ่ง ซึ่งนวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้จากการใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็น พื้นฐาน ซึ่งมีกระบวนการคิด 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ความต้องการนวัตกรรม 2) สังเคราะห์ความคิดที่นำไปสู่นวัตกรรม 3) แสวงหาความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรม 4) สะท้อนความคิดร่วมกัน 5) ลงสรุปความคิด 6) ประเมินความคิด

จากที่กล่าวมานั้นความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการนำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ไปสู่กระบวนการทางความคิดเพื่อให้นักเรียนได้คิดหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลในรูปแบบที่แปลกใหม่กว่าเดิมประกอบด้วย 1) มีความคิดริเริ่มและจินตนาการนำไปสู่การคิดสิ่งแปลกใหม่ 2) มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความแตกต่างออกไปจากเดิม 3) มีการคิดพลิกแพลงแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 4) มีการถ่วงรอกความคิดอย่างเป็นระบบ โดยมีการพัฒนาความคิดนั้นออกมาเป็นผลงาน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางนาฏศิลป์ได้

จากการศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการสอน องค์ประกอบของชุดการสอน แนวคิดเกี่ยวกับนาฏการกับการบูรณาการทางด้านการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาชุดสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานและแนวทางใดที่ใช้ในการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์มีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร
2. ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีองค์ประกอบ ได้แก่ ชุดการสอนนาฏการ 4 เรื่อง แต่ละชุดประกอบด้วย ปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจง วัตถุประสงค์/มาตรฐานและตัวชี้วัด/แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ เกณฑ์การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์หรือไม่
3. ประสิทธิภาพของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นอย่างไร
  - 3.1 ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากใช้ชุดการสอนนาฏการอยู่ในระดับใด
  - 3.2 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและ แนวทางการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
  - 3.1 เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากใช้ชุดการสอนนาฏการ
  - 3.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

สมมติฐานการวิจัย

1. ชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์หลังเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนนาฏการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับดี
3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนนาฏการอยู่ในระดับมาก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 ห้อง มีนักเรียนทั้งหมด 120 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน โดยเป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์
2. ตัวแปรตาม
  - 2.1 ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์
  - 2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

ระยะเวลาในการทดลอง

ใช้ชุดการสอนนาฏการเรื่องหุ่นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ใช้เวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 8 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง 4 สัปดาห์

ด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รายวิชา ศ23102 ศิลปะ6 (ดนตรี-นาฏศิลป์) หน่วยที่ 6 เรื่อง การออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงตัวชี้วัด ศ 3.2 นำมาพัฒนาสร้าง ชุดการสอนนาฏการขึ้นโดยใช้การแสดงหุ่นเป็นหลักมีการกำหนดชุดการสอนออกเป็นทั้งหมด 1 ชุด โดยมีเนื้อหาได้แก่ 1) หุ่นเงา (Shadow Puppet) 2) หุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet) 3) หุ่นสวมมือ (Hand Puppet) 4) หุ่นชัก (Marionette Puppet)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุดการสอนนาฏการ หมายถึง สื่อการสอนที่จัดทำขึ้นใหม่เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ ปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจง วัตถุประสงค์/มาตรฐานและตัวชี้วัด/แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ เกณฑ์การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับหุ่นด้วยกัน 4 ประเภท ได้แก่ หุ่นเงา (Shadow Puppet) หุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet) หุ่นสวมมือ (Hand Puppet) และ หุ่นชัก (Marionette Puppet)

ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ หมายถึง ทักษะในการสร้างสรรค์หุ่นทางด้านนาฏศิลป์ที่มีความคิดที่แปลกใหม่ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมีการประยุกต์ใช้วัสดุ และวิธีการสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ โดยผู้วิจัยสร้างแบบประเมินเพื่อวัดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์โดยกำหนดรายการประเมินเป็น 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านกระบวนการในประเด็นการประยุกต์ใช้ความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) การแก้ไขปัญหา 3) มีการพัฒนานวัตกรรมขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน 4) การนำไปใช้ โดยประเมินจากแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ (Rubric Score)

ความพึงพอใจของนักเรียน หมายถึง ประเมินจากการสอบถาม ความคิดเห็นและความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ในด้านกระบวนการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านรูปแบบของสื่อการเรียนรู้อื่นๆ และด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่ผู้วิจัยสร้าง จากการใช้เกณฑ์ในการวัด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ประสิทธิผลของชุดการสอนหมายถึง ผลการใช้ชุดการสอนที่สร้างขึ้นแล้วทำให้ผู้เรียนทำแบบฝึกปฏิบัติของแต่ละชุดการสอน และแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ได้ ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

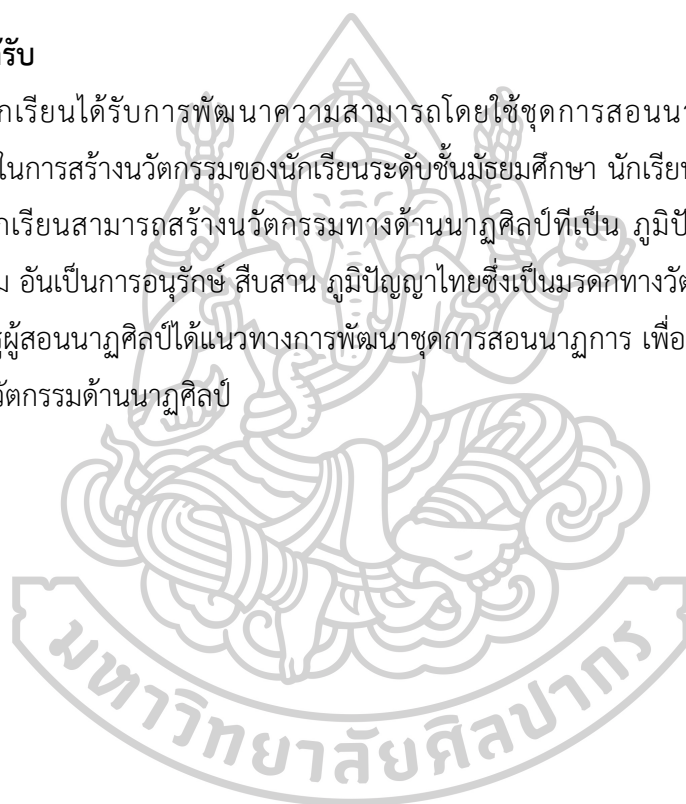
80 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ โดยประเมินจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกปฏิบัติระหว่างเรียนในแต่ละชุดการสอนทั้งหมด คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ประสิทธิภาพของการสร้างหุ่นด้านนาฏศิลป์ โดยประเมินจากแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์หลังจากการใช้ชุดการสอนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 80

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 ห้อง มีนักเรียนทั้งหมด 120 คน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถโดยใช้ชุดการสอนนาฏการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา นักเรียนมีความสามารถสูงขึ้น
2. นักเรียนสามารถสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ที่เป็น ภูมิปัญญาไทย เพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม อันเป็นการอนุรักษ์ สืบสาน ภูมิปัญญาไทยซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
3. ครูผู้สอนนาฏศิลป์ได้แนวทางการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรวิชานาฏศิลป์และหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์
4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน
  - 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

1. หลักสูตรวิชานาฏศิลป์และหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง

1.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ ในที่นี้ผู้วิจัยทำการศึกษาในสาระของนาฏศิลป์ ประกอบด้วยสาระสำคัญคือ นาฏศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

1.2 หลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2555

โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง กลุ่มสาระศิลปะช่วงชั้นที่ 3 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการสำคัญดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

1.3 สาระการเรียนรู้ศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ

สาระที่ 1 ทศนศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทศนธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการโดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมรวมทั้งสามารถใช้เทคนิค

วิธีการของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระที่ 2 ดนตรี มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรี ในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

สาระที่ 3 นาฏศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ พากษ์วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ศ.3.1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.3	1. ระบุโครงสร้างของบทละครโดยใช้ศัพท์ทางการละคร	องค์ประกอบของบทละคร - โครงเรื่อง - ตัวละครและการวางลักษณะนิสัยของตัวละคร - ความคิดหรือแก่นของเรื่อง - บทสนทนา
	2. ใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครที่เหมาะสมบรรยายเปรียบเทียบการแสดง อากัปกริยาของผู้คนในชีวิตประจำวันและในการแสดง	ภาษาท่าหรือภาษาทางนาฏศิลป์ - ภาษาท่าที่มาจากธรรมชาติ - ภาษาท่าที่มาจากการประดิษฐ์ - ราวมาตรฐาน
	3. มีทักษะในการแปลความและการสื่อสารผ่านการแสดง	การประดิษฐ์ท่ารำและท่าทางประกอบการแสดง - ความหมาย - ความเป็นมา - ท่าทางที่ใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำ
	4. วิเคราะห์เปรียบเทียบงานนาฏศิลป์ ที่มีความแตกต่างกันโดยใช้ความรู้ เรื่ององค์ประกอบนาฏศิลป์	องค์ประกอบนาฏศิลป์ - จังหวะทำนอง - การเคลื่อนไหว - อารมณ์และความรู้สึก - ภาษาท่า นาฏยศัพท์ - รูปแบบของการแสดง - การแต่งกาย
	5. ร่วมจัดงานการแสดงในบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ	วิธีการเลือกการแสดง - ประเภทของงาน - ขั้นตอน - ประโยชน์และคุณค่าของการแสดง
	6. นำเสนอแนวคิดจากเนื้อเรื่องของการแสดงที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน	ละครกับชีวิต

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ศ 3.2

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.3	1. ออกแบบ และสร้างสรรค์อุปกรณ์ และเครื่องแต่งกาย เพื่อแสดงนาฏศิลป์และละครที่มาจากวัฒนธรรมต่าง ๆ	การละครสมัยต่าง ๆ
	2. อธิบายความสำคัญและบทบาทของนาฏศิลป์ และการละครในชีวิตประจำวัน	การออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์ และ เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์
	3. แสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์	ความสำคัญและบทบาทของนาฏศิลป์ และการละครในชีวิตประจำวัน

1.4 คุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1) รู้และเข้าใจการใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแปลความ และสื่อสารผ่านการแสดงรวมทั้งพัฒนารูปแบบการแสดง สามารถใช้เกณฑ์ง่าย ๆ ในการพิจารณาคุณภาพการแสดง วิเคราะห์เปรียบเทียบงานนาฏศิลป์ โดยใช้ความรู้เรื่ององค์ประกอบทางนาฏศิลป์ ร่วมจัดการแสดงนำแนวคิดของการแสดงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

2) รู้และเข้าใจประเภทละครไทยในแต่ละยุคสมัยปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนาฏศิลป์ไทยนาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย และละครพื้นบ้าน เปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์จากวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งสามารถออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์เครื่องแต่งกายในการแสดงนาฏศิลป์และละครมีความเข้าใจความสำคัญบทบาทของนาฏศิลป์และละครในชีวิตประจำวัน

1.5 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง พุทธศักราช 2555

สำหรับหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง พุทธศักราช 2555 ซึ่ง ประกอบไปด้วยปรัชญา ปณิธาน เอกลักษณ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์โรงเรียน สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตร คำอธิบาย รายวิชา หน่วยการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และแนวทางการวัดและประเมินผล ซึ่งช่วยให้ เป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอน ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องให้สามารถนำไปออกแบบการเรียนรู้และนำไปจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีความคิด เป็นคนดีมีคุณธรรมและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและมีประสิทธิภาพ ตั้ง อัตลักษณ์โรงเรียน “ฉลาดใช้ชีวิต คิดสร้างสรรค์ รู้ทันเทคโนโลยี”

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา) มีหลักการสำคัญดังนี้

1. ศึกษาวิจัยและปฏิบัติการตามทฤษฎีทางการศึกษาเป็นแหล่งสังเกตการสอน การสาธิต และการฝึกหัดการสอน
2. จัดการศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นให้ผู้เรียนรู้จักใช้ชีวิตแบบพอเพียงมีความคิดสร้างสรรค์มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีสมรรถนะสอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของท้องถิ่น
3. พัฒนาหลักสูตรและวิธีสอนที่ส่งเสริมศักยภาพเรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ
4. จัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้การปฏิบัติจริง พัฒนาการสร้างปัญญา มีภาวะผู้นำดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สำนึกรับผิดชอบตนเองชุมชนท้องถิ่น ประเทศชาติและเป็นพลเมืองดีของโลก
5. อนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. จัดระบบบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร มีระบบกำกับตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

1.6 โครงสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตารางที่ 3 รายวิชาพื้นฐาน

ระดับชั้น	ภาคเรียนที่	รหัสวิชา	รายวิชา	จำนวนชั่วโมง/สัปดาห์/ภาคเรียน	หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	1	ศ21101	ศิลปะ1 (ทัศนศิลป์)	2	1.0
	2	ศ21102	ศิลปะ2 (ดนตรี-นาฏศิลป์)	2	1.0
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	1	ศ22101	ศิลปะ3 (ดนตรี-นาฏศิลป์)	2	1.0
	2	ศ22102	ศิลปะ4 (ทัศนศิลป์)	2	1.0
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	1	ศ23101	ศิลปะ5 (ทัศนศิลป์)	2	1.0
	2	ศ23102	ศิลปะ6 (ดนตรี-นาฏศิลป์)	2	1.0

คำอธิบายรายวิชา

ศ 23102 ศิลปะ 6

รายวิชาพื้นฐาน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ชั่วโมง

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ
ภาคเรียนที่ 2 เวลา 40

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

การเปรียบเทียบองค์ประกอบในงานศิลปะ การใช้องค์ประกอบในการสร้างสรรค์งานดนตรีและศิลปะแขนงอื่น เทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์งานดนตรีและศิลปะแขนงอื่น เทคนิคและการแสดงออกในการขับร้องและบรรเลงดนตรีเดี่ยวและรวมวง การประพันธ์เพลง การเลือกใช้จังหวะ ทำนองเพลง เครื่องดนตรี และการประสานเสียงในการสร้างสรรค์งานดนตรี การจัดการแสดงดนตรี และรายการแสดงในวาระต่าง ๆ การวิเคราะห์ประวัติดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก ปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการยอมรับ การเขียนบทและแสดงละครการใช้ภาษาท่าหรือภาษาทางนาฏศิลป์ในการประดิษฐ์ท่ารำ การจัดการแสดงเป็นหมู่และเดี่ยว การเลือกการแสดง และการอนุรักษ์นาฏศิลป์ โดยใช้ทักษะวิธีการทางศิลปะในการใช้จินตนาการแสดงออกทางศิลปะอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

ศ2.1 ม.3/1	ศ2.1 ม.3/2	ศ2.1 ม.3/3	ศ2.1 ม.3/4	ศ2.1 ม.3/5	ศ2.1 ม.3/6
ศ2.1 ม.3/7					
ศ2.2 ม.3/1	ศ2.2 ม.3/2				
ศ3.1 ม.3/1	ศ3.1 ม.3/2	ศ3.1 ม.3/3	ศ3.1 ม.3/4	ศ3.1 ม.3/5	ศ3.1 ม.3/6
ศ3.1 ม.3/7					
ศ3.2 ม.3/1	ศ3.2 ม.3/2	ศ3.2 ม.3/3			

รวม 19 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ศ23102

ชื่อรายวิชา ศิลปะ 6

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เวลาเรียน 40 ชั่วโมง

ตารางที่ 4 ตารางโครงสร้างรายวิชา

หน่วยที่/ชื่อ หน่วยการเรียนรู้	สาระสำคัญ (สาระการเรียนรู้แกนกลาง)	มาตรฐาน การ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1. การสร้างสรรค์งานดนตรี	การเปรียบเทียบองค์ประกอบในงาน ศิลปะ - การใช้องค์ประกอบในการ สร้างสรรค์งานดนตรีและศิลปะ แขนงอื่น เทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์งาน ดนตรีและศิลปะแขนงอื่น	ศ2.1 ม.3/1	2	10
	เทคนิคและการแสดงออกในการขับ ร้องและบรรเลงดนตรีเดี่ยวและรวม วง	ศ2.1 ม.3/2	2	5
	อัตร่าจิงหวะ ๒ และ ๔ ๔ ๔ การประพันธ์เพลงในอัตร่าจิงหวะ ๒ และ ๔ ๔ ๔	ศ2.1 ม.3/3	2	5
	การเลือกใช้อองค์ประกอบในการ สร้างสรรค์งานดนตรี - การเลือกจิงหวะเพื่อสร้างสรรค์บท เพลง - การเรียบเรียงทำนองเพลง	ศ2.1 ม.3/4	2	5
	การเปรียบเทียบความแตกต่างของบท เพลง - สำเนียง - อัตร่าจิงหวะ - รูปแบบบทเพลง	ศ2.1 ม.3/5	2	5

หน่วยที่/ชื่อ หน่วยการเรียนรู้	สาระสำคัญ (สาระการเรียนรู้แกนกลาง)	มาตรฐาน การ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	<ul style="list-style-type: none"> - การประสานเสียง - เครื่องดนตรีที่บรรเลง 			
	อิทธิพลของดนตรี <ul style="list-style-type: none"> - อิทธิพลของดนตรีต่อบุคคล - อิทธิพลของดนตรีต่อสังคม 	ศ2.1 ม.3/6	2	5
2. การจัดการแสดงดนตรี	การจัดการแสดงดนตรีในวาระ ต่าง ๆ <ul style="list-style-type: none"> - การเลือกวงดนตรี - การเลือกบทเพลง - การเลือกและจัดเตรียมสถานที่ - การเตรียมบุคลากร - การเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือ - การจ้ดรายการแสดง 	ศ2.1 ม.3/7	2	10
	ประวัติดนตรีไทยยุคสมัยต่าง ๆ ประวัติดนตรีตะวันตกยุคสมัย ต่าง ๆ	ศ2.2 ม.3/1	2	5
	ปัจจัยที่ทำให้งานดนตรีได้รับการ ยอมรับ	ศ2.2 ม.3/2	2	5
3. ละคร	องค์ประกอบของบทละคร <ul style="list-style-type: none"> - โครงเรื่อง - ตัวละครและการวางลักษณะนิสัย ของตัวละคร - ความคิดหรือแก่นของเรื่อง - บทสนทนา 	ศ3.1 ม.3/1	2	5
4. ภาษาทางนาฏศิลป์	ภาษาท่าหรือภาษาทางนาฏศิลป์ <ul style="list-style-type: none"> - ภาษาท่าที่มาจากธรรมชาติ - ภาษาท่าที่มาจากการประดิษฐ์ - รำวงมาตรฐาน 	ศ3.1 ม.3/2	2	5

หน่วยที่/ชื่อ หน่วยการเรียนรู้	สาระสำคัญ (สาระการเรียนรู้แกนกลาง)	มาตรฐาน การ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
5. การเลือกการแสดง	รูปแบบการแสดง - การแสดงเป็นหมู่ - การแสดงเดี่ยว - การแสดงละคร - การแสดงเป็นชุดเป็นตอน	ศ3.1 ม.3/3	2	5
	การประดิษฐ์ท่ารำและท่าทาง ประกอบการแสดง - ความหมาย - ความเป็นมา - ท่าทางที่ใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำ	ศ3.1 ม.3/4	2	5
	องค์ประกอบนาฏศิลป์ - จังหวะทำนอง - การเคลื่อนไหว - อารมณ์และความรู้สึก - ภาษาท่า นาฏยศัพท์ - รูปแบบของการแสดง - การแต่งกาย	ศ3.1 ม.3/5	2	5
	วิธีการเลือกการแสดง - ประเภทของงาน - ขั้นตอน - ประโยชน์และคุณค่าของการ แสดง	ศ3.1 ม.3/6	2	5
	ละครกับชีวิต	ศ3.1 ม.3/7	2	5
6. การออกแบบและ สร้างสรรค์อุปกรณ์เครื่อง แต่งกายเพื่อการแสดง นาฏศิลป์	การออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์ และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง นาฏศิลป์	ศ3.2 ม.3/1 ม.3/2 ม.3/3	8	10
			40	100

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์ เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง การศึกษาวิเคราะห์ เนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด แล้วนำมาสร้างเป็นชุดการสอนเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 5 วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง

ตัวชี้วัด	วัตถุประสงค์	เวลา
ศ3.2 ม.3/1	1. อธิบายวิธีการออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ 2. ออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ 3. เห็นประโยชน์ของการสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์	2
ศ3.2 ม.3/1 ม. 3/2	1. อธิบายวิธีการออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ 2. ออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ 3. เห็นประโยชน์ของการสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ 4. อธิบายความสำคัญ บทบาทของนาฏศิลป์และการละครในชีวิตประจำวันได้ 5. นำความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์และการละครไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 6. เห็นประโยชน์และความสำคัญของนาฏศิลป์การละคร	2
ศ3.2 ม.3/1 ม. 3/2	1. อธิบายวิธีการออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ 2. ออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ 3. เห็นประโยชน์ของการสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ 4. อธิบายความสำคัญ บทบาทของนาฏศิลป์และการละครในชีวิตประจำวันได้ 5. นำความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์และการละครไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 6. เห็นประโยชน์และความสำคัญของนาฏศิลป์การละคร	2
ศ3.2 ม.3/1 ม. 3/2 ม.3/3	1. อธิบายวิธีการออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ 2. ออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ 3. เห็นประโยชน์ของการสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ 4. อธิบายความสำคัญ บทบาทของนาฏศิลป์และการละครในชีวิตประจำวันได้ 5. นำความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์และการละครไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 6. เห็นประโยชน์และความสำคัญของนาฏศิลป์การละคร 7. แสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์ 8. ร่วมกันอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย	2
	รวม	8

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

2.1 ความหมายของนวัตกรรม

นวัตกรรม หรือ นวัตกรรม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 แปลว่า “การก่อสร้าง” วงการศึกษา นำคำนี้มาใช้ในความหมายของ “การทำขึ้นใหม่” หรือ “สิ่งที่ทำขึ้นใหม่” ซึ่งได้แก่แนวคิด แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อและเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งได้รับการคิดค้นและจัดทำขึ้นใหม่ เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ทางการศึกษาได้

นวัตกรรมเป็นสิ่งที่ทำขึ้นใหม่ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของความคิดหรือการกระทำหรือสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ดังนั้นนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนจึงอาจมีลักษณะเป็นแนวคิด หรือวิธีการ ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม “ความใหม่” มิใช่เป็นคุณสมบัติประการเดียวของนวัตกรรม ถ้าเป็นเช่นนั้น ของทุกอย่างที่เข้ามาใหม่ ๆ ก็จะเป็นนวัตกรรมทั้งสิ้น นวัตกรรมไม่ว่าจะเป็นด้านใด จำเป็นต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เป็นสิ่งใหม่ ซึ่งมีความหมายในหลายลักษณะด้วยกัน ได้แก่
  - 1.1) เป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียงบางส่วน
  - 1.2) เป็นสิ่งใหม่ที่ยังไม่เคยมีการนำมาใช้ในที่นั้น กล่าวคือ เป็นสิ่งใหม่ในบริบทหนึ่ง แต่อาจเป็นของเก่าในอีกบริบทหนึ่ง ได้แก่ การนำสิ่งที่ใช้หรือปฏิบัติกันในสังคมหนึ่งมาปรับใช้ในอีกสังคมหนึ่ง นับเป็นนวัตกรรมในสังคมนั้น
  - 1.3) เป็นสิ่งใหม่ในช่วงเวลาหนึ่ง แต่อาจเป็นของเก่าในอีกช่วงเวลาหนึ่ง เช่น อาจเป็นสิ่งที่เคยปฏิบัติมาแล้ว แต่ไม่ได้ผล เนื่องจากขาดปัจจัยสนับสนุน ต่อมาเมื่อปัจจัยและสถานการณ์อำนวย จึงนำมาเผยแพร่และทดลองใช้ใหม่ ถือว่าเป็นนวัตกรรมได้
- 2) เป็นสิ่งใหม่ที่กำลังอยู่ในกระบวนการพิสูจน์ทดสอบว่าจะใช้ได้ผลมากน้อยเพียงใดในบริบทนั้น
- 3) เป็นสิ่งใหม่ที่ได้รับการยอมรับนำไปใช้แต่ยังไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานปกติ หากการยอมรับนำไปใช้นั้น ได้กลายเป็นการใช้อย่างเป็นทางการในระบบงานของที่นั้นแล้ว ก็ไม่ถือว่าเป็นนวัตกรรมอีกต่อไป
- 4) เป็นสิ่งใหม่ที่ได้รับการยอมรับนำไปใช้บ้างแล้ว แต่ยังไม่แพร่หลาย คือยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความได้ว่า นวัตกรรม หมายถึง สิ่งใหม่ที่การสร้างขึ้นจากประสบการณ์การเรียนรู้จากชุดการสอนและใช้ทักษะด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นำมาพัฒนา ตัดแปลงสิ่งของจากระบบดั้งเดิมที่มีอยู่ ผ่านการใช้กระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์มีจินตนาการและความรู้ ถ่ายทอดออกมาเป็นชิ้นงานที่มีความสร้างสรรค์ มีคุณค่า มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีการใช้วัสดุ เทคนิค วิธีการที่แปลกใหม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

2.1.1 ลักษณะของนวัตกรรม

ทิสนา แคมมณี (2545) ได้กล่าวไว้ว่านวัตกรรมที่มักได้รับความสนใจและยอมรับนำไปใช้อย่างกว้างขวาง โดยทั่วไปมีลักษณะดังนี้

1) เป็นนวัตกรรมที่ไม่ซับซ้อนและยากเกินไป ความยากง่ายของนวัตกรรมมีอิทธิพลอย่างมากต่อการยอมรับนำไปใช้ หากนวัตกรรมนั้นมีลักษณะที่ผู้ใช้เข้าใจได้ง่าย ใช้ได้ง่าย ใช้ได้สะดวก การยอมรับนำไปใช้ก็มักเกิดขึ้นได้ง่าย ไม่ต้องใช้เวลาในการเผยแพร่มากนัก

2) เป็นนวัตกรรมที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายเกินไป นวัตกรรมที่จำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ และการบำรุงรักษาที่มีค่าใช้จ่ายสูงย่อมได้รับการยอมรับและนำไปใช้น้อยกว่านวัตกรรมที่มีค่าใช้จ่ายถูกกว่า เนื่องจากผู้ใช้จำนวนมากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ แม้จะมีความต้องการใช้ แต่ขาดงบประมาณก็ไม่สามารถใช้ได้

3) เป็นนวัตกรรมที่สำเร็จรูป นวัตกรรมที่อำนวยความสะดวกในการใช้ มักได้รับการยอมรับและนำไปใช้มากกว่านวัตกรรมที่ผู้ใช้จะต้องนำไปจัดทำเพิ่มเติมซึ่งผู้ใช้จะต้องใช้เวลาจัดเตรียมเพิ่มขึ้น

4) เป็นนวัตกรรมที่ไม่กระทบกระเทือนต่อบริบทเดิมมากนัก นวัตกรรมที่มีผลกระทบต่อบริบทเดิมมาก จำเป็นต้องปรับหรือเปลี่ยนแปลงบริบทเดิมมาก การนำไปใช้ย่อมยากกว่านวัตกรรมที่ไม่มีผลกระทบต่อบริบทเดิมมากนัก

5) เป็นนวัตกรรมที่มีคนเกี่ยวข้องไม่มากนัก นวัตกรรมใดที่ต้องอาศัยคนหลายกลุ่มเข้ามาช่วยเหลือเกี่ยวข้องด้วย ทำให้ผู้ใช้ต้องประสานงานหลายฝ่าย การใช้ที่ขึ้นกับคนหลายฝ่ายย่อมทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้ จึงทำให้การยอมรับหรือการใช้นวัตกรรมนั้นยากขึ้น

6) เป็นนวัตกรรมที่ให้ผลชัดเจนขึ้น นวัตกรรมที่ส่งผลเป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจนมักได้รับการยอมรับสูงกว่านวัตกรรมที่ให้ผลไม่ชัดเจน

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความได้ว่าลักษณะของนวัตกรรมคือเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่คิดหรือมีการทำขึ้นใหม่โดยมีการดัดแปลงและปรับปรุงมาจากของเดิมและนำสามารถนำไปใช้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามความต้องการและสามารถนำไปใช้ได้จริง

2.1.2 การพัฒนานวัตกรรมด้านการเรียนการสอน

การพัฒนาการเรียนการสอนโดยทั่วไปนั้น มีกระบวนการหลัก ๆ ที่คล้ายคลึงกันดังนี้

1) การระบุปัญหา (problem) ความคิดในการพัฒนานวัตกรรมส่วนใหญ่จะเริ่มต้นที่การมองเห็นปัญหาในเรื่องนั้น และมีความต้องการจะแก้ไขปัญหานั้นเพื่อให้เกิดสภาพการณ์หรือผลที่ดีขึ้น

2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (objective) เมื่อระบุปัญหาได้ชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนานวัตกรรมว่า นวัตกรรมที่จะพัฒนานั้นควรมีคุณสมบัติหรือ ประสิทธิภาพอย่างไรและเพียงใด

3) การศึกษาข้อจำกัดต่าง ๆ (constraints) ก่อนที่จะมีการประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม ต่าง ๆ ขึ้นมา ผู้พัฒนาจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ในบริบทที่ จะใช้นวัตกรรมนั้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนานวัตกรรมให้สามารถใช้ได้จริง โดยสะดวกในบริบทนั้น

4) การประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม (innovation) ได้แก่ การแสวงหาทางเลือกในการ แก้ปัญหา ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ข้อมูล และความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประดิษฐ์คิดค้น นวัตกรรมที่สร้างขึ้นอาจเป็นการนำของเก่ามาดัดแปลงหรือปรับปรุง เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและทำ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรืออาจเป็นการคิดค้นขึ้นใหม่ทั้งหมดก็ได้ นวัตกรรมอาจอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ กัน แล้วแต่ลักษณะของปัญหาและวัตถุประสงค์ของนวัตกรรมนั้น เช่น อาจมีลักษณะเป็น แนวความคิด หลักการ แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการเทคนิค หรือสิ่งประดิษฐ์ และ เทคโนโลยี เป็นต้น แต่ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดนวัตกรรมจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับ หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างและรายละเอียดในการใช้นวัตกรรมนั้นให้ได้ผล

5) การทดลองใช้ (experimentation) เมื่อคิดค้นหรือประดิษฐ์นวัตกรรมได้แล้ว ขั้นตอนที่สำคัญและจำเป็นมากก็คือ การทดลองนวัตกรรมนั้น ซึ่งประกอบด้วย การทดลองใช้ การ ประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข การทดลองใช้เป็นการศึกษาเพื่อดูว่านวัตกรรมนั้น สามารถ นำไปใช้ได้จริง และได้ผลเพียงใด ผลการทดลองใช้จะช่วยให้ผู้พัฒนารู้จุดที่ควรปรับปรุงและหา ทางแก้ไขเพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการ การทดลองใช้ในขั้นนี้ หากสามารถดำเนินการก่อนนำออก เผยแพร่หลายครั้ง จนแน่ใจว่านวัตกรรมนั้นสามารถใช้ได้จริง จะช่วยให้นวัตกรรมนั้นประสบความสำเร็จมากขึ้น

6) การเผยแพร่ (dissemination) เมื่อแน่ใจว่านวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและ ประสิทธิภาพตามที่ต้องการ นวัตกรรมนั้นก็พร้อมที่จะได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักและยอมรับ นำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย รูปแบบการเผยแพร่ที่ได้รับความนิยมกันมากโดยทั่วไป มี อยู่ 4 รูปแบบ คือ

6.1) การเผยแพร่ที่อิงการใช้อำนาจสนับสนุนจากเบื้องสูง (Authority Innovation- Decision Model) เป็นการเผยแพร่โดยการชี้แจงให้ผู้มีอำนาจในระดับสูงเห็น ความสำคัญของการใช้นวัตกรรมนั้น และตัดสินใจสั่งการไปยังผู้ใช้ ซึ่งอยู่ในระดับล่างให้ใช้นวัตกรรม นั้น

6.2) การเผยแพร่แบบใช้มนุษย์สัมพันธ์ (Human Interaction Model) เป็นการเผยแพร่โดยการชักจูงบุคคลที่จะใช้หรือเกี่ยวข้องกับกำรใช้นวัตกรรมนั้น โดยการให้ความรู้

ความเข้าใจ และให้ความช่วยเหลือในการทดลองใช้ ซึ่งต่อไปบุคคลนั้นจะสามารถตัดสินใจได้ว่าสมควรรับนวัตกรรมนั้นไว้ใช้ต่อไป หรือหยุดใช้นวัตกรรมนั้น

6.3) การเผยแพร่ใช้นวัตกรรม (User Participation Model) รูปแบบนี้เป็นการเผยแพร่ถึงตัวผู้ใช้นวัตกรรมโดยตรง ซึ่งจะเป็นกลุ่มประชากรที่ต่างจากข้อ 6.2 ซึ่งถือว่าเป็นผู้ยอมรับนวัตกรรมนั้น แต่ไม่ใช่ผู้ใช้นวัตกรรมนั้นโดยตรง เช่น นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน ผู้ยอมรับอาจเป็นนักศึกษานิเทศก์ หรือครูใหม่ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องไม่ใช่ผู้ใช้โดยตรง ผู้ใช้นวัตกรรมด้านการเรียนการสอนโดยตรงคือครู รูปแบบการเผยแพร่ถึงผู้ใช้โดยตรงนี้ จะให้ผู้ใช้เป็นผู้ตัดสินใจในการที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับนวัตกรรมนั้น

6.4) การเผยแพร่แบบผสม (Eclectic Process of Change Model) การเผยแพร่แบบนี้เป็นการเผยแพร่ใช้นวัตกรรมผ่านตัวกลาง ซึ่งก็คือ ผู้ทำหน้าที่เชื่อมระหว่างกลุ่มผู้ที่ต้องการเผยแพร่ใช้นวัตกรรมกับกลุ่มผู้ต้องการใช้นวัตกรรม ซึ่งตัวกลางการเผยแพร่ใช้นวัตกรรมนี้อาจจำเป็นต้องใช้วิธีการเผยแพร่ทั้ง 3 วิธีข้างต้นผสมผสานกันไป

7) การยอมรับหรือต่อต้านนวัตกรรม เมื่อนวัตกรรมได้รับการเผยแพร่ผ่านไปในช่วงเวลานานพอสมควร นวัตกรรมนั้นจะได้รับการพิสูจน์อย่างแท้จริงว่า ได้รับการยอมรับในระดับใด บางนวัตกรรมอาจได้รับการยอมรับถึงขั้นนำไปใช้อย่างแพร่หลายในระบบงานปกติ ซึ่งต่อไปอาจจะเปลี่ยนแปลงจากนวัตกรรมเป็นวิธีการปฏิบัติโดยทั่วไป ซึ่งนับได้ว่าเป็นความสำเร็จอย่างสมบูรณ์แบบของนวัตกรรม ในขณะที่บางนวัตกรรมอาจได้รับการยอมรับนำไปใช้แต่ไม่แพร่หลายนัก บางนวัตกรรมก็ตายไป เพราะไม่ได้รับการยอมรับนำไปใช้เลยก็มี ซึ่งก็คงต้องมีการเริ่มต้นใหม่ตั้งแต่ขั้นแรกเป็นต้นไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความได้ว่าการพัฒนานวัตกรรมด้านการเรียนการสอนนั้นอาจเป็นสิ่งที่มีการสร้างหรือกลวิธีในการใช้ที่มีความแตกต่างจากเดิมและ ยังไม่เคยมีผู้ใดคิดหรือเคยสร้างสรรค์มาก่อน หรือเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ที่เกิดจากการ ปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วโดยวิธีการสร้างสรรค์ใหม่ มีการทดลองใช้ ตลอดจนการเผยแพร่ที่แตกต่างออกไปจากรูปแบบเดิม ๆ นวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ก็เช่นเดียวกัน จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัย นวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์นั้นยังขาดค่านิยม ความหมาย หรือลักษณะของนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ว่าจะต้องเป็นอย่างไรเมื่อเทียบกับทางด้านอื่น ๆ ซึ่งจากการค้นคว้าผู้วิจัยสรุปได้ว่า นวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยอยู่แค่เฉพาะวงการการศึกษา โดยส่วนมากถูกสร้างขึ้นในรูปแบบของสื่อการสอน อาทิ เช่น การพัฒนานวัตกรรมการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏลีลานาฏยศัพท์ หรือ การใช้นาฏการสอนภาษาไทย เป็นต้น จากตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยอนุมานได้ว่า นวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์คือ สิ่งที่คิดค้นประดิษฐ์ขึ้นจากภูมิปัญญาที่ผ่านกระบวนการคิดที่ละเอียดลึกซึ้ง มีการวิจัยอย่างเป็นทางการ พัฒนาแก้ไขตลอดจนนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะแก้ปัญหาหรือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ นวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ที่ผู้วิจัยศึกษา

คั้นคว้านั้นคือ นวัตกรรมที่เกี่ยวกับหุ่นในนาฏการ มีดังนี้ 1) หุ่นเงา (Shadow Puppet) 2) หุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet) 3) หุ่นสวมมือ (Hand Puppet) 4) หุ่นชัก (Marionette Puppet)

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

2.2.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (Guilford, 1967 อ้างถึงใน เพียงเพ็ชร คมขำ, 2552) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดแบบเอกนัย คือความคิดหลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม คิดได้ กว้างไกล ลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งการคิดหาวิธีการ แก้ปัญหาให้สำเร็จด้วย ความคิดเอกนัยนี้จะประกอบไปด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว Torrance (1962) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความหมายของบุคคลในการคิด สร้างสรรค์ ผลิตผลหรือสิ่งแปลกใหม่ ที่ได้รู้จักการก่อนซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจเกิดจากการรวบรวม ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์แล้วรวบรวมความคิดเป็นสมมติฐานและทำการทดสอบ สมมติฐานแล้วรายงานผลที่ได้จากการค้นพบความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดได้ หลายแนวทางซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์ค้นพบสิ่งแปลกใหม่ ด้วยการดัดแปลงปรับปรุงต่างจากความคิด ผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนการใช้การคิดทฤษฎี หลักการใหม่ ๆ ได้สำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดได้นั้น ไม่ใช้การคิดในสิ่งที่เป็นไปได้ หรือสิ่งที่ เป็นเหตุเป็นผลอย่างเดียวกัน หากแต่ความคิดจินตนาการก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความคิดแปลก ใหม่ แต่ต้องควบคู่ไปกับความพยายามที่จะสร้างจินตนาการที่จะเป็นไปได้ หรือที่เรียกว่าจินตนาการ ประยุกต์ ที่จะทำให้เกิดผลงานความคิดสร้างสรรค์ขึ้น (เพียงเพ็ชร คมขำ 2552: 45-46 อ้างถึงใน อารี รังสินนท์, 2527: 5)

กิฟลี วรรณจียี (2535) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการคิดสิ่งที่ แปลกใหม่ออกไปจากเดิมโดยอาศัยประสบการณ์ทุกสิ่งที่มีอยู่มาดัดแปลงแก้ไขและนำไปใช้ในการ แก้ไขปัญหาได้ สามารถนึกคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ตลอดจนโยงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุหรือ เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ และมีความถูกต้อง

เพียงเพ็ชร คมขำ (2552) สรุปความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็น ความสามารถของความคิดส่วนบุคคลที่จะจินตนาการซึ่งมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความคิดใหม่ ต่อเนื่องกันไป โดยใช้ประสบการณ์เดิมเป็นองค์ประกอบหลอมรวมกันเข้าเป็นประสบการณ์ใหม่ ที่มี ความคิดก้าวไกล คล่องแคล่ว มีความคิดยืดหยุ่น ที่เอื้อประโยชน์ต่อตนเองและสังคม อาจมีหลาย แง่มุมที่แตกต่างกันออกไป

2.2.2 ทฤษฎีทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด

กิลฟอร์ด พบว่า สติปัญญาเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวมกันของมิติ 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 ด้านวิธีการคิด (Operations) หมายถึงกระบวนการปฏิบัติงานหรือวิธีการคิดทางสมองซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ประเภทดังนี้

1) การรู้จักและเข้าใจ (Cognitions) กระบวนการทางเซารีปัญญาแบบนี้ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่พบเห็น เช่น เมื่อเห็นรูปภาพท่ารำ มือจับตรงปากก็บอกได้ว่าเป็นภาษาทำนาฏศิลป์ คือ ท่ายิ้ม หรือเห็นภาพมือทาบไหล่ทั้ง 2 ข้างก็ทราบได้ว่าเป็นภาพภาษาทำนาฏศิลป์ท่ารัก

2) การจำ (Memory) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะเก็บสะสมรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่รู้จักไว้ได้ และสามารถระลึกออกมาในรูปแบบเดิมได้ตามความต้องการ เช่น การกำหนดให้แม่บทนางนารายณ์เป็นเพลงมาตรฐานแล้วให้เด็กหญิงแดง จำไว้เมื่อถามเด็กหญิงแดงถึงเพลงมาตรฐานเด็กหญิงแดงก็จะสามารถตอบได้ถูกต้อง

3) การคิดแบบเอกนัย (Divergent Thinking) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ ได้โดยไม่จำกัดจำนวนสิ่งเร้า เช่น ให้บอกทำนาฏยศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการจับมาให้มากที่สุด ก็จะบอกได้ว่ามีท่าดังนี้ คือ จับคว่ำ จับหงาย จับปรกข้าง จับปรกหน้า จับส่งหลัง เป็นต้น

4) การคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) หมายถึงความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถสรุปความที่ดีและถูกต้องที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้

5) การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผล จากข้อมูลที่กำหนดให้ และสรุปได้ว่าข้อมูลใด มีลักษณะสอดคล้องกับเกณฑ์นั้น

มิติที่ 2 ด้านเนื้อหา (Contents) หมายถึง มิติแทนเนื้อหาข้อมูลหรือสิ่งเร้า เป็นสื่อสมองรับเข้าไปคิด แบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะดังนี้

1) ภาพ (Figural) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรม ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้และทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดได้ เช่น ภาพ เสียง เป็นต้น

2) สัญลักษณ์ (Symbolic) หมายถึง ข้อมูลอยู่ในรูปเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โน้ตดนตรี รวมทั้งสัญญาณต่าง ๆ ด้วย

3) ภาษา (Sematic) หมายถึง ข้อมูลอยู่ในรูปของข้อมูลที่มีความหมายต่าง ๆ กันสามารถสื่อสารกันได้เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ขอบคุณ โกรธ เสียใจ เป็นต้น

4) พฤติกรรม (Behavioral) ข้อมูลที่เป็นการแสดงออก กิริยาอาการ การกระทำที่สามารถสังเกตรวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เป็นต้น เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การสั่นศีรษะ การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

มิติที่ 3 ด้านผลของการคิด (Products) หมายถึง ผลของการคิดที่สามารถแบ่งออกเป็น 6 แบบด้วยกัน คือ

1) หน่วย (Unit) หมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีคุณสมบัติของตนแตกต่างไปจากสิ่งอื่น ๆ เช่น นก ช้าง ม้า เป็นต้น

2) กลุ่ม (Classes) หมายถึงกลุ่มของสิ่งของที่มีคุณลักษณะร่วมกัน เช่น จำพวกของมีคม จำพวกผลไม้

3) ความสัมพันธ์ (Relations) หมายถึงผลของการเชื่อมโยงความคิดตั้งแต่ 2 พวกเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์นี้อาจอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย กลุ่มกับกลุ่ม หรือระบบกับระบบก็ได้ เช่น พระกับวัด คนกับบ้าน

4) ระบบ (Systems) หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลการคิดหลาย ๆ คู่เข้าด้วยกันอย่างมีระบบ เช่น 1 3 5 7 9 เป็นระบบเลขคี่

5) การแปลงรูป (Transformation) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงข้อมูลเสียใหม่ ให้มีรูปร่างต่างไปจากเดิม กลมเป็น แบน เป็นต้น

6) การประยุกต์ (Implication) หมายถึง การคิดที่มีผลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา หรือปฏิบัติได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความได้ว่าความหมายของความคิดสร้างสรรค์คือมีการคิดริเริ่มคิดทำสิ่งใหม่ ๆ มีวิธีการคิดและมุมมองที่แตกต่างออกไปจากเดิมโดยใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนและใช้ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ รู้จักวิธีการแก้ไขปัญหา ซึ่งผู้เรียนต้องมีการคิดและจินตนาการเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมที่เคยมีอยู่ไปสู่สิ่งใหม่ที่ดีกว่าซึ่งผลจากการคิดนั้นก็ต่างออกไปจากเดิมหรือที่เรียกว่าการสร้างสรรคค้นนวัตกรรม

2.2.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง หรือเรียกว่าลักษณะการคิดแบบอนันต์หรือการคิดแบบกระจาย ซึ่งประกอบไปด้วย

1) ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึงลักษณะความคิดแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดธรรมดา หรือความคิดง่าย ๆ ความคิดริเริ่มอาจเกิดการนำเอาความรู้เดิมมาคิดดัดแปลงให้เป็นสิ่งใหม่

2) ความคล่องตัว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกันสามารถแบ่งเป็น

2.1) ความคิดคล่องแคล่วทางด้านภถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำในรูปแบบต่าง ๆ อย่างคล่องแคล่ว

2.2) ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Association Fluency) เน้นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันได้มากที่สุดที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด

2.3) ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยคที่ต้องการ

2.4) ความคิดคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด

3) ความยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการหาคำตอบได้หลายทิศหลายทาง ประเภทหรือแบบของความคิดสามารถแบ่งออกเป็น

3.1) ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดให้หลายอย่าง คิดให้อิสระ ในขณะที่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ จะคิดได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

3.2) ความยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดไม่ซ้ำกัน

4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในการสร้างผลงานที่มีความคิดแปลกใหม่เป็นพิเศษให้สำเร็จ พัฒนาการของงานในรายละเอียด จะขึ้นอยู่กับอายุ กล่าวคือ เด็กที่มีอายุมากจะมีความสามารถด้านนี้มากกว่าเด็กที่มีอายุน้อย เด็กหญิงจะมีความคิดความสามารถด้านการคิดรายละเอียดในด้านนี้มากกว่าเด็กชาย และเด็กที่มีความสามารถสูงทางด้านความคิดในรายละเอียดจะเป็นเด็กที่มีความสามารถด้านการสังเกตสูงด้วย อารี รังสินนท์ (2559)

2.2.4 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ควรให้เกิดขึ้นเนื่องจากมีความสำคัญดังต่อไปนี้ เพ็ญเพ็ชร คมขำ (2552)

1) ความคิดสร้างสรรค์จะช่วยให้คุณบุคคลสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จ

2) ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพและประสิทธิภาพของคนให้ดียิ่งขึ้น

3) ช่วยให้คุณบุคคลทำสิ่งต่าง ๆ ได้แปลกใหม่และดีกว่าเดิม มีประโยชน์ต่อการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ

4) รู้จักวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้หลายวิธี และปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

5) เป็นการผ่อนคลายอารมณ์การทำงานสร้างสรรค์ช่วยลดความกดดัน

2.2.5 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์

ลักษณะพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก จะมีแบบแผนที่แตกต่างกัน ออกไปจากพัฒนาการด้านอื่น ๆ ซึ่งสามารถพัฒนาได้มากกว่าวัยผู้ใหญ่ เพียงเพ็ชร์ คมขำ (2552) สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์จากหลาย ๆ แนวคิด ในเด็กวัยรุ่นอายุ 15 – 18 ปี พบว่า

- 1) ทั้งเด็กฉลาดและเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีผลการเรียนพอ ๆ กัน
- 2) ในกลุ่มเด็กฉลาด ครูชอบเด็กที่ฉลาดมากกว่าเด็กที่ฉลาดน้อย ส่วนในกลุ่มเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ ครูมิได้แสดงความพอใจในเด็กคนใดเป็นพิเศษ คือ ไม่ได้พอใจเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง เห็นว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำ
- 3) เด็กฉลาดกับเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์เห็นความสำคัญของคุณลักษณะต่างกัน เมื่อให้เด็ก 2 กลุ่มเรียงลำดับความสำคัญลักษณะต่าง ๆ

โดยทั่วไปหรือส่วนใหญ่ลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ ในวัยเด็กน่าจะมีการพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์ที่มีแบบแผนและแตกต่างไปจากพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ซึ่งสามารถพัฒนาได้มากกว่าวัยผู้ใหญ่ ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้เจริญต่อเนื่องถึงวัยผู้ใหญ่ สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นโดยใช้การปฏิบัติและฝึกฝนที่ถูกต้องจะทำให้เป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงไม่ว่าจะเป็นเด็กที่อยู่ในกลุ่มฉลาดหรือเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความได้ว่าพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์นั้นสามารถพัฒนาได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมและมีความหลากหลายเน้นให้ผู้เรียนได้มีการคิดอย่างสร้างสรรค์และได้ลงมือปฏิบัติจริงและนำประสบการณ์จากการที่ผู้เรียนได้ศึกษาทั้งหมดมาผ่านกระบวนการทางความคิด ฝึกให้ผู้เรียนได้มีความคิดริเริ่มในสิ่งแปลกใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีจินตนาการและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมและมีการถ่วงรอกความคิดอย่างเป็นระบบและนำองค์ประกอบนั้นนำมาสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์

2.2.6 การสร้างทักษะทางด้านสร้างสรรค์

นักการศึกษาเพสตาลอซซี และเฟรเบล เชื่อว่า การต่อเนื่องของพัฒนาการเป็นสิ่งดีและเป็นธรรมชาติ เขาทั้งสองได้ปฏิบัติตามความเชื่อนี้ โดยการพัฒนาการด้านการจัดลำดับกิจกรรมและประสบการณ์ที่จะเป็นแนวทางของความต่อเนื่องที่จะทำให้เด็กเรียนรู้เป็นขั้นตอนเพื่อที่เด็กจะได้รับความรู้ใหม่ ๆ นั้นโดยไม่ยากลำบาก แต่จะสร้างความประทับใจไม่ลืมนำ ครูควรสอนเป็นลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก

มอนเตสเซอร์รี่ ได้เน้นเรื่องความต่อเนื่องกันระหว่างความคาดหวังของหลักสูตรและความคาดหวังเฉพาะตัวบุคคลวิธีของเขาเน้นความสำคัญของความต่อเนื่องในแง่ของการไม่เข้าไปขัดจังหวะซึมซับทางการเรียนและไม่เร่งให้เด็กเรียน “ผู้ที่ขัดจังหวะเด็กในการเรียนในสิ่งที่เขา

ตัดสินใจเลือก ผู้ที่เร่งให้เด็กเรียนเลข เพื่อที่จะได้เรียนเรขาคณิต และวิชาอื่น ๆ อีก และผู้ใดที่คิดว่า เป็นเรื่องสำคัญที่จะควบคุมลักษณะดังกล่าวของเด็ก จะเป็นผู้สร้างจุดจบและทำลายมนุษยชาติอย่าง แท้จริง”

ทอแรนซ์ อธิบายว่า วัฒนธรรมหรือธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ เกิดความไม่ต่อเนื่องกัน เป็นที่ปรากฏแน่ชัดว่าการสอนของครูและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนในบาง ลักษณะก็มีส่วนจำกัดความคิดสร้างสรรค์ หรือทำให้ความคิดสร้างสรรค์ลดน้อยลง (อารีย์ พันธมณี, 2540)

เพียงเพ็ชร คมขำ (2552) สรุปไว้ว่า ในการพัฒนาทักษะด้านสร้างสรรค์นั้น ควรจะมีการพัฒนาการด้านการจัดลำดับกิจกรรมและประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง และแนะแนวทางที่ เหมาะสม โดยไม่เข้าไปเร่งบทเรียน หรือจัดจังหวะที่เด็กได้ตัดสินใจเลือกไปแล้ว สิ่งเหล่านั้นจะเป็น แนวทางในการเกิดการเรียนรู้ ที่ประทับใจเด็ก อย่างเป็นขั้นตอน ทำให้ไม่ลืมนำ ควรจัดหาความ จำเป็นทางวัสดุ การชี้แนะที่จะช่วยในการพัฒนา รวมทั้งจะต้องรวมสรุปสิ่งเหล่านั้นให้เป็นโครงสร้างที่ เป็นระเบียบ

2.2.7 ทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2562) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการสร้างสรรค์ นวัตกรรม เป็นความสามารถในการใช้ ความรู้ (Knowledge) จินตนาการ (Imagination) ความคิด สร้างสรรค์ (Creative thinking) ความร่วมมือ (Collaborative) ทำให้เกิดนวัตกรรมที่อาจอยู่ใน รูปแบบของความคิด วิธีการ หรือสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ โดยอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียง บางส่วน และอาจใหม่ในบริบทใดบริบทหนึ่ง หรือในช่วงเวลาใด เวลาหนึ่ง ซึ่งนวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้ จากการใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็น พื้นฐาน ซึ่งมีกระบวนการคิด 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ความ ต้องการนวัตกรรม 2) สังเคราะห์ความคิดที่นำไปสู่นวัตกรรม 3) แสวงหาความร่วมมือในการพัฒนา นวัตกรรม 4) สะท้อนความคิดร่วมกัน 5) ลงสรุปความคิด 6) ประเมินความคิด

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความได้ว่าการสร้างทักษะทางด้าน สร้างสรรค์นวัตกรรมนั้นผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ลองผิดลองถูก และแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองโดยครูผู้สอนนั้นเป็นคนคอยให้คำแนะนำและให้ผู้เรียนใช้ความคิดและจินตนาการ บนพื้นฐานของความรู้ร่วมกับชุดการสอนนาฏการ ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ที่อาจอยู่ ในรูปแบบของความคิด วิธีการ โดยอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียง บางส่วน เพื่อให้เกิดเป็น นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์จากที่กล่าวมานั้นผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการคิด 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน	นิยาม	ตัวชี้วัด
1. การประยุกต์ ใช้ความรู้ จากชุด การสอนนาฏการ	สามารถสร้างนวัตกรรมที่ความ สอดคล้องกับ เนื้อหาของชุดการ สอนนาฏการได้ครบตาม องค์ประกอบของการสร้างหุ่น ครอบถ้วนสมบูรณ์	นำทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความรู้ เกี่ยวกับเรื่องนาฏการหุ่นทั้ง 4 ประเภทนำมาปรับใช้กับการ สร้างสรรค์หุ่นได้ถูกต้อง เหมาะสม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	นวัตกรรมมีความ คิดที่แปลกใหม่มี เอกลักษณ์ เฉพาะตัวมีการ ประยุกต์ใช้วัสดุ และวิธีการ สร้างสรรค์ นวัตกรรมแปลก ใหม่มี การใช้วัสดุที่แตกต่างออกไปจาก เดิมทั้งหมด	สร้างสรรค์หุ่นที่แปลกใหม่ออกไป จากเดิม มีเอกลักษณ์ เฉพาะตัวมี การประยุกต์ใช้วัสดุ และวิธีการ สร้างสรรค์ที่แปลกใหม่
3. การแก้ไขปัญหา	นวัตกรรมที่สร้างขึ้นสามารถ แก้ปัญหาได้ศึกษา ค้นคว้าตาม ความถนัด ความสามารถในการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ครบทุก ขั้นตอน	สามารถวิเคราะห์และประเด็นที่ เกิดขึ้น กับหุ่นที่สร้างขึ้น และหา วิธีการใหม่ ๆ และวิธีการที่ หลากหลายตามความสามารถและ ความถนัดของตนเอง
4. มีการพัฒนานวัตกรรมขึ้นอย่าง เป็นลำดับขั้นตอน	ปฏิบัติตามขั้นตอน การพัฒนา นวัตกรรมครบตามวัตถุประสงค์ ครบ 3 ข้อ	มีการสร้างสรรค์หุ่นขึ้นอย่างเป็น ลำดับขั้นตอน เป็นไปตาม กระบวนการที่ได้วางแผนไว้ครบทุก ขั้นตอน
5. การนำไปใช้	นำนวัตกรรมไปใช้แสดงและ สามารถใช้กลวิธีในการเคลื่อน บังคับเคลื่อนไหวได้อย่างสมบูรณ์ แบบสามารถนำไปใช้ได้ดี	สามารถนำหุ่นที่สร้างสรรค์ขึ้น นำมาใช้เพื่อการแสดงได้

2.3 นาฏการกับการบูรณาการทางการศึกษา

2.3.1 ความหมายของนาฏการ

จินตนา เพียรพิจิตร (2539) ได้ให้ความหมายของนาฏการ (Dramatization) หมายถึง การแสดงต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อการถ่ายทอดความหมายหรือสื่อความหมายให้ผู้ดูเข้าใจ โดยใช้ การแสดงท่าทางต่าง ๆ ตามธรรมชาติ ตามประสบการณ์ที่มีอยู่ ทั้งผู้แสดงและผู้ชม จะต้องนำ ประสบการณ์ที่เคยมีมาใช้สร้างความสนุกสนานและความเข้าใจร่วมกัน เป็นการฝึกให้ใช้ทักษะทาง ภาษาและทักษะทางความคิดไปพร้อม ๆ กันด้วย

เด่นดวง พุ่มศิริ (2523) กล่าวว่า ศิลปะการละคร คือศิลปะของนักแสดงทั้งหลาย อันประกอบไปด้วยศิลปะอื่น ๆ นอกจากการแสดงอีกมาก ศิลปะอย่างนี้เป็นการเตรียมการนำศิลปะ ทั้งปวงเข้าด้วยกัน ผลของการแสดงจะทำให้ผู้ชมเกิดความหวั่นไหว สะเทือนอารมณ์ และตื่นเต้นไปด้วย ศิลปะต่าง ๆ ในการละครได้แก่ การแสดงเสียงและร่างกาย การขับร้อง เต้น - รำ เป็นต้น

ชม ภูมิภาค (2524) กล่าวว่า นาฏการ ให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกันแต่มีข้อที่เพิ่มเติมคือ นาฏการไม่จำเป็นจะต้องเหมือนของดั้งเดิม อาจจะเป็นสิ่งที่เรานั้นสร้างขึ้นเพื่อให้ความเหมาะสมกับจุดประสงค์และสภาพของการสอนและเป็นการถ่ายทอดความหมายที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้นอีกอย่างหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความได้ว่านาฏการ หมายถึง ศิลปะการแสดงที่จัดแสดงขึ้นมา ที่มีด้วยกันอยู่ 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการแสดงโดยใช้นุชย์แสดงและที่ใช้หุ่นแสดง สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับหุ่น ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหา 1) หุ่นเงา (Shadow Puppet) 2) หุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet) 3) หุ่นสวมมือ (Hand Puppet) 4) หุ่นชัก (Marionette Puppet)

2.3.2 ชนิดของนาฏการ

สาลินี หมายเจริญ (2527) สรุปชนิดของการไว้ดังต่อไปนี้

1) การแสดงละคร (Play)

การแสดงละครเป็นการแสดงให้เห็นชีวิต อุปนิสัยหรือประเพณีของสังคมซึ่งจัดสภาพการแสดงให้เหมือนสถานการณ์ที่เป็นจริงมากที่สุด โดยการฝึกซ้อมและเตรียมตัวมาเป็นอย่างดี

ละครประกอบบทเรียน เป็นวิธีการสอนที่นิยมใช้มาก เพราะทั้งผู้เล่นและผู้ดูจะได้รับความรู้ ตลอดจนความสนุกสนานเพลิดเพลินไปด้วย ใช้ได้เกือบทุกวิชาแต่ส่วนมากจะนิยมใช้กับวิชาภาษาไทย

2) การแสดงละครใบ้ (Pantomime)

การแสดงละครใบ้ เป็นการแสดงท่าทางและเคลื่อนไหวไปตามบทบาทของตัวละคร โดยผู้แสดงไม่ต้องพูด ผู้ดูสามารถดูเรื่องราวได้จากท่าทางของผู้แสดงเท่านั้น ผู้แสดงจะต้องหาท่าทางง่าย ๆ ที่ทำให้ผู้ดูเข้าใจง่าย

การแสดงละครใบ้ เป็นการแสดงที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ประดิษฐ์ท่าทางต่าง ๆ โดยสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัว นำมาปรับปรุงเป็นท่าทางประกอบการแสดง เพื่อใช้ในการสื่อความหมายให้ผู้ดูได้ทราบและเข้าใจเรื่องราว ตลอดจนเป็นการพัฒนาทักษะทางด้านการแสดงให้ดีขึ้น

3) การแสดงกลางแปลง

การแสดงกลางแปลง เป็นการแสดงเกี่ยวกับเรื่องราวที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน จะต้องมีการฝึกซ้อมและเตรียมตัวล่วงหน้า สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนหรือเป็นกิจกรรมของโรงเรียนได้ เพื่อเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงกับความเป็นจริง

4) การแสดงหุ่น (Puppets)

การแสดงหุ่น เป็นการแสดงที่ใช้ตัวหุ่นซึ่งเป็นกระดาษหรือตัวหนัง เป็นผู้แสดงแทน โดยมีผู้เล่นเป็นผู้เชิดหรือชักหุ่น หุ่นเป็นนาฏการที่ดัดแปลงใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนเพื่อสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อย เพราะสามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทำหุ่นได้ง่าย ทั้งในด้านเครื่องแต่งตัวและฉาก ตลอดจนสามารถพัฒนานิสัยเด็กให้รู้จักการทำงานร่วมกัน

5) การแสดงบทบาทสมมติ (Role-playing)

การแสดงบทบาทสมมติ เป็นเทคนิคการแสดงที่ผู้แสดงพยายามแสดงบทบาทให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นจริงตามที่ตนได้รับมอบหมายให้แสดง ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้มานานทั้งในด้านการสอน การแก้ปัญหา และการรักษาคนไข้ที่มีปัญหาทางจิต

6) การแสดงสด (Improvisation)

เป็นการแสดงที่ไม่มีการเตรียมตัวหรือซักซ้อมมาก่อน เป็นการฝึกปฏิภาณไหวพริบและความกล้าในการแสดง นำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ทุกวิชา

7) สถานการณ์จำลอง (Simulation)

เป็นสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมาให้ใกล้เคียงของจริง การนำสถานการณ์จำลองเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนควรจะต้องวางแผนเป็นอย่างดี โดยพิจารณาเนื้อหาและสถานการณ์ในเรื่องที่เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแก้ปัญหาโดยใช้วิจารณญาณของตนเอง สามารถแสดงร่วมกันทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ขึ้น

8) การแสดงทำเนียงประกอบเรื่องราว (Tableau vivant)

เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หุ่นคน หรือ ภาพหุ่นชีวิต จะไม่มีการเคลื่อนไหวหรือแสดงท่าทางประกอบ แต่จะทำท่าตามบทบาทและอยู่นิ่ง

9) การอ่านบทสนทนา (Dialogue)

หมายถึง การแสดงบทบาทด้านเสียง เป็นรูปแบบอีกอย่างหนึ่งของนาฏการประกอบการสอน ทักษะอ่าน ฟัง พูด อาจจะตัดตอนมาจากวรรณคดี จากเรื่องจริงโดยเลือกคำพูดที่คมคายทำให้เกิดความคิดและสติปัญญา จะทำให้ใช้ภาษาเป็น ฝึกหัดบุคลิกภาพ และการออกเสียง ตลอดจนลีลาการพูด โดยเน้นที่น้ำเสียง การอ่านบทสนทนานี้จะต้องมีการเตรียมตัวและฝึกซ้อมในการสวมบทละครนั่นเอง เพื่อให้การแสดงสมบูรณ์แบบในด้านการแสดงอารมณ์ของตัวละครโดยใช้น้ำเสียง

10) การแสดงทำล้อเลียน (Mock - conventions)

ใช้ในการฝึกลักษณะบุคลิกของผู้แสดง เพื่อให้รู้จักสังเกตและจดจำสภาพชีวิตประจำวันของสังคมแวดล้อม หรือบุคคลที่พบเห็นมาแสดงเป็นท่าทางโดยใช้จินตนาการ การแสดงนั้นไม่เจาะจงผู้ใดผู้หนึ่ง เช่น ตัวละคร ดาราภาพยนตร์ นักการเมือง คนกวาดขยะ เป็นต้น

11) รีวิวหรือวิพิทัศน์ (Reviews)

เป็นการแสดงอย่างหนึ่งที่เหมาะแก่การเรียนการสอน เด็กจะได้ประสบการณ์ต่าง ๆ มากมาย เป็นการฝึกทักษะการแสดงทุกด้าน ทั้งการรำยรำ การแสดงละคร แต่การแสดงวิพิทัศน์ควรจะต้องคำนึงถึงการเลือกชุดการแสดง การแต่งกาย และเวลา ตลอดจนการจัดกระบวน เป็นการแสดงที่คิดริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่

12) กายท่ายท่าทาง (Charade)

เป็นการแสดงท่าทางให้ผู้ดูตีความหมายออกมาเป็นคำ ๆ และท่าทางหลาย ๆ ท่าเอาคำเหล่านั้นมาผสมกันเป็นสุภาพคำพ้องเพี้ยน เป็นต้น นิยมใช้กันมากในวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นวิชาทักษะ การท่ายท่าทางเป็นการฝึกทางด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อสร้างท่าทางในการสื่อความหมายไปยังผู้ชม การแสดงชนิดนี้คล้ายละครใบ้ผสมกับการแสดงบทบาทสมมติ

13) การแสดงการขับร้องหรือแสดงดนตรี (Song end music)

เป็นนาฏการที่เร้าความสนใจ สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนอีกอย่างหนึ่ง ทำให้บรรยากาศในการเรียนดีขึ้น เป็นการเสริมแรงที่ดีวิธีหนึ่ง

14) การแสดงละครสั้น (Skits)

คือละครสั้นที่เล่นจบภายใน 3-7 นาที โดยไม่ต้องมีโครงเรื่องก็ได้ อาจจะมีการจัดฉากหรือแต่งตัวละครหรือไม่ก็ได้ เป็นการแสดงสั้น ๆ ดูแล้วได้คิดและเป็นประสบการณ์คล้ายจริงมากที่สุด ทั้งยังส่งเสริมความสามารถ ปฏิภาณ ไหวพริบในการแสดงอีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความได้ว่า ชนิดของนาฏการคือการแสดงละครเป็นการแสดง ที่มีด้วยกันอยู่ 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการแสดงโดยใช้มนุษย์แสดงและที่ใช้หุ่นแสดง สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเนื้อหาจากนาฏการที่เกี่ยวกับหุ่น เนื่องจากนาฏการที่เกี่ยวกับหุ่นมีความน่าสนใจมีความเป็นนวัตกรรมทางภูมิปัญญานาฏศิลป์ไทยซึ่งผู้เรียนสามารถใส่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการของตนเองลงไปได้อย่างเต็มที่

2.3.3 คุณค่าของนาฏการ

บุญเหลือ ทองเอี่ยม (2530) ได้กล่าวถึงคุณค่าของประสบการณ์ทางนาฏการ ไว้ว่า ในปัจจุบันนี้ได้มีการนำเอาประสบการณ์การแสดงมาใช้ประกอบการเรียนการสอนกันมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังนี้

1) เด็กทุกคนที่อยู่ในวัยตั้งแต่ 1 ขวบขึ้นไป จะสนใจและสนุกสนานกับการแสดง

2) คนที่มีความแตกต่างกัน ทั้งทางด้านวัฒนธรรมและความเป็นอยู่นั้นสามารถสื่อความหมายให้เข้าใจกันได้เป็นอย่างดีด้วยการใช้ประสบการณ์แสดง

3) ประสบการณ์การแสดงจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการให้รายละเอียดอย่างมีความหมาย ให้โอกาสเด็กได้สำรวจความรู้สึกของตนเอง และช่วยเราให้เกิดความสนใจที่จะเรียน

4) ส่งเสริมได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็ให้ร่วมกันคิดแก้ปัญหา
อมรา ปฐภิญโญบุรณ์ (2522) กล่าวถึงคุณค่าของศิลปะการละครต่อการศึกษ การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต ดังต่อไปนี้

(1) ก่อให้เกิดความตื่นตา ใจได้ง่าย เพราะจุดประสงค์ของการแสดงละคร มีเพื่อสนองความรู้สึกรับรู้และความประทับใจแก่ผู้เรียนที่เกี่ยวข้อง อันเป็นผลดีต่อการสร้างความจำอีกด้วย

(2) ส่งเสริมการสร้างและการใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากการแสดงแบบละคร เป็นศิลปะแขนงหนึ่งซึ่งจำเป็นต้องอาศัยจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการจัดแสดง ตั้งแต่การเลือกบทละคร การถ่ายทอดออกมาเป็นการแสดงบทบาทต่าง ๆ การกำกับการแสดง การเลือกและออกแบบ ฉาก เวที แสง สีและเสียง ตลอดจนเครื่องแต่งตัว และอุปกรณ์การแสดง เป็นต้น

(3) ส่งเสริมผู้เรียนในด้านการแสวงหาและค้นพบความสามารถของตนเอง สนับสนุนผู้เรียนในด้านการแสดงต่าง ๆ เพื่อการสื่อความหมาย เช่น การแสดงบทบาท การกำกับการแสดง การเขียนบทละคร การสร้างฉาก การออกแบบเครื่องแต่งตัว เป็นต้น ตลอดจนได้ฝึกฝนความสามารถนั้นจนชำนาญ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในภายภาคหน้าต่อไป

(4) เพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ในเนื้อหาของละคร เป็นต้นว่า ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยา ฯลฯ ความรู้เหล่านี้บางส่วนสามารถเรียนรู้ได้โดยตรงจากละคร มิฉะนั้นก็ต้องอาศัยการค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อนำมาประกอบหรือเป็นพื้นฐานของการศึกษาอีกอย่างหนึ่ง

(5) พัฒนาความคิดและจิตใจ ตามแนวพัฒนาการด้านจิตวิทยา ดังนี้

(5.1) ทำให้เรียนรู้ถึงการเผชิญปัญหาของมนุษย์ตามเงื่อนไขของสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาของมนุษย์ ซึ่งมีตัวแทนได้แก่ตัวละครนั่นเอง

(5.2) ทำให้เข้าใจและยอมรับแนวคิดและจิตใจ ตลอดจนการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคม ทั้งในฐานะที่เป็นผู้ชมและผู้แสดง เนื่องจากผู้เรียนมักจะมองเห็นลักษณะของตนเองปรากฏอยู่ในตัวละคร โดยเฉพาะตัวละครที่แสดงเข้าถึงบทบาทอย่างแท้จริง

(5.3) พัฒนาความคิดทางด้านคุณค่า และทัศนคติของผู้เรียนในชีวิตจริง ๆ จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในการจัดการแสดงละครไปในทางที่ดีขึ้น

(5.4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีทางออกตามแรงขับทางธรรมชาติ ในขณะที่ไม่สามารถทำได้ในสภาพปกติในชีวิตจริง เช่น การผจญภัย การต่อสู้ และความตื่นเต้นเป็นต้น

(5.5) พัฒนาบุคลิกภาพและแก้ไขพฤติกรรมบางประการของผู้เรียน เช่น ในกรณีที่ผู้เรียนเป็นคนไม่กล้าแสดงออก หรือไม่มีความมั่นใจในตนเอง การได้มีประสบการณ์ทางละครจะช่วยให้เรียนรู้ในการแสดงออกซึ่งเป็นเพียงการ “ลองทำ” ในฐานะที่เป็นผู้อื่นเมื่อผู้เรียนพบว่า การ “ลองทำ” นั้นไม่ทำให้เกิดอันตรายใด ๆ แล้วจะทำให้ความไม่มั่นใจค่อย ๆ หดไปในที่สุด แล้วยังเกิดความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นตามมาด้วย

(5.6) ฝึกฝนการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเป็นต้นว่า การสังเกตกำหนดรู้ด้วยการมอง หรือการฟัง การทรงตัว การเคลื่อนไหวอวัยวะ และการรักษาสมดุลของร่างกายเป็นต้น

(5.7) ให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนในด้านการทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักการแบ่งหน้าที่ประสานงานกันอย่างมีประสิทธิภาพ

Stevick (1979) ให้ความเห็นว่า กิจกรรมการละครทำให้นักเรียนสามารถแสดงและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม การที่นักเรียนสามารถแสดงบทบาทเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้นั้นก็เนื่องจากนักเรียนคิดวาดภาพหรือจินตนาการและสร้างสรรค์ลักษณะของตัวละครไปตามสถานการณ์จำลองและบทบาทสมมุติที่จัดให้มีขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาความคิดและความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

นอกจากนี้ในงานวิจัยของ ฉันทนา กุลธวัชวิชัย (2530) เรื่องการทดลองสอนแบบนาฏการในวิชาภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปถึงคุณค่าของนาฏการที่มีต่อการศึกษาไว้ว่า นาฏการเป็นการสอนที่มีกิจกรรมและวิธีการซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของการนำเอาประโยชน์จากวิชาศิลปะการละครมาใช้ทั้งสิ้น นาฏการจะเป็นประสบการณ์ตรงของผู้แสดง โดยเฉพาะผู้แสดงจะสามารถเข้าถึงเหตุการณ์และจิตใจของตัวละครที่ตนสวมบทบาทอยู่นั้น แล้วนำมาแสดงให้ผู้ชมได้ชม ส่วนผู้ชมก็จะได้รับประสบการณ์รองที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด และก่อให้เกิดประสบการณ์ด้านการร่วมแสดงความสามารถความถนัดและความสนใจ ตลอดจนมีส่วนช่วยกันปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วย ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับดังกล่าวนี้ Edgar Dale เรียกว่า ประสบการณ์ทางนาฏการ ซึ่งผู้เรียนจะเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้โดยไม่รู้ตัวกำลังเรียนรู้

จากดังที่ได้กล่าวมาในเรื่องของคุณค่าของนาฏการนั้นมีประโยชน์สำหรับงานทางด้านการส่งเสริมเรื่องการใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง รู้จักวิถี การแก้ไขปัญหาด้วยตนเองและฝึกฝนกระบวนการคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ อีกทั้งการใช้

เนื้อหาอนุญาตเข้ามาช่วยในการสอนนั้นยังช่วยดึงดูดให้ผู้เรียนมีความสนใจ อีกทั้งยังได้สืบสาน วัฒนธรรมภูมิปัญญาของไทย

2.3.4 ประเภทของนาฏการที่แสดงด้วยหุ่น

จากที่ได้กล่าวความหมายของนาฏการ ชนิดของนาฏการแต่ละชนิดนั้นล้วนมี ประโยชน์ต่อการศึกษาแทบทั้งสิ้น ซึ่งชนิดของนาฏการจะใช้คน (การแสดงละคร) เป็นผู้แสดงหลัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า นาฏการที่เกี่ยวกับหุ่นมีความน่าสนใจในการนำมาใช้ ซึ่งจากประสบการณ์ใน การเรียนวิชานาฏศิลป์และเป็นผู้ถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ของผู้วิจัยตลอดระยะเวลาหลายปี จึงสังเกตเห็น ว่า ในกระบวนการสร้างหุ่นแต่ละตัวแต่ละชนิดนั้น เมื่อพิจารณาในกระบวนการสร้างหุ่นอย่างละเอียด ถี่ถ้วนแล้ว ทำให้ทราบได้ว่า ในกระบวนการสร้างหุ่น ผู้สร้างสามารถใส่ความคิดและจินตนาการของ ตนเองลงไปได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งในกระบวนการสร้างหุ่นก็ไม่ได้มีความซับซ้อนมากมายเกินกว่าที่เด็ก จะสามารถทำได้ ซึ่งจากนี้ไปผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงที่มาและประเภทและลักษณะของหุ่นแต่ละประเภท ที่อยู่ในนาฏการ ดังนี้

หุ่น (Puppets) เป็นตัวละครที่ไม่มีชีวิต เคลื่อนไหวด้วยการกระทำของมนุษย์เรา สร้างหุ่นด้วยวัสดุง่าย ๆ เพื่อการถ่ายทอดเรื่องราวและแนวคิดต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนโดยเฉพาะกับเด็กใน วัย 2-6 ปี เด็กในวัยนี้ชอบการเล่น สมมุติ และเรื่องราวที่เป็นจินตนาการ การเคลื่อนไหวของหุ่นจึง สามารถสร้างความสนใจของเด็กได้เป็นอย่างดี ประเภทของหุ่นมีหลายประเภทแตกต่างกันดังนี้

1) หุ่นเงา (Shadow Puppet) เป็นหุ่นที่ฉลุจากหนังสัตว์ หรือกระดาษแข็ง แล้วใช้ไม้ไผ่ยึดเป็นโครงสำหรับเชิดและบังคับให้หุ่นเคลื่อนไหว เวลาแสดงจะต้องใช้ตัวหุ่นอยู่หลังจอ แล้วใช้แสงส่องให้เกิดเงาบนจอ เช่น หนังตะลุง

2) หุ่นเสียบไม้ หรือหุ่นกระบอก (Rod Puppet) เป็นหุ่น 3 มิติที่ใช้แท่งไม้ เสียบกับคอหุ่นเพื่อให้ผู้เชิดถือขณะเชิดหุ่นการทำหุ่นชนิดนี้มีตั้งแต่แบบยาก ๆ เช่น กระพริบตา ขยับ ปากได้จนถึงแบบง่าย ๆ ที่ไม่มีส่วนเคลื่อนไหว ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ เวลาแสดง หุ่นแบบนี้ผู้เชิดหุ่นจะอยู่ตอนล่างด้านหลังของเวที

3) หุ่นสวมมือ (Hand Puppet) เป็นหุ่นขนาดเล็กครึ่งตัวมีขนาดพอเหมาะ กับขนาดของมือที่เชิดหุ่นหัวหุ่นทำด้วยกระดาษหรือผ้าเป็นหัวคน หรือสัตว์ มีเสื่อต่อที่คอหุ่นใต้ลำตัว และแขนกลวง เพื่อสอดมือเข้าไปเชิดให้เกิดการเคลื่อนไหวเนื่องจากหุ่นมือเป็นหุ่นที่ทำได้ง่าย เชิดง่าย จึงนิยมนำมาใช้ในการเรียนการสอนมากกว่าหุ่นชนิดอื่น

4) หุ่นชัก (Marionette) เป็นหุ่นเต็มตัว ที่ใช้เชือก ด้าย หรือไนลอนผูกติด กับอวัยวะต่าง ๆ ของหุ่น แล้วแขวนมาจากส่วนบนของเวที ผู้ชักหุ่นจะบังคับเชือกควบคุมการ

เคลื่อนไหวของหุ่นให้ทำกิริยาท่าทางต่าง ๆ ได้คล้ายคนจริง ๆ แต่การบังคับหุ่นทำได้ยากและต้องใช้เวลาฝึกฝนนานจึงไม่ค่อยได้นำมาใช้ในวงการศึกษามากนัก

1) ลักษณะและโครงสร้างหุ่น

ตัวหุ่นละครที่แสดงกันทั่วโลกจะมีความหลากหลาย สามารถแยกประเภทได้ตามลักษณะเฉพาะของหุ่นได้หลายกลุ่ม แต่โดยปกตินิยมแบ่งตามเทคนิคการควบคุมการเคลื่อนไหว ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก คือ หุ่นเชิด หุ่นชัก และหุ่นเงา

1.1) ตัวหุ่น

ไม่ว่าจะเป็นหุ่นในรูปแบบของหรือสามมิติ โครงสร้างหลักของหุ่นประกอบไปด้วยส่วนสำคัญสามส่วนคือ ส่วนศีรษะ ส่วนลำตัว และส่วนมือ วัสดุที่ใช้ประดิษฐ์ส่วนของศีรษะและมือของหุ่นประเภทเชิดหรือชักแบบสามมิตินั้น มักจะใช้ไม้เนื้อเบา กระเบื้องดินเผา ลูกน้ำเต้า กระดาษ เยื่อกระดาษเปียก หรือวัสดุที่ใช้สำหรับประดิษฐ์เครื่องจักสาน หากเป็นหุ่นประเภทหุ่นเงาในอดีตใช้กระดาษ หรือเพื่อความคงทนและความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ บางครั้งจะใช้หนังสัตว์หลากชนิดเช่น หนังกวาง หนังเสือ หนังแพะ หนังลา หนังอูฐ หรือหนังควาย ยกเว้นวัฒนธรรมที่มีความเชื่อและข้อห้ามทางศาสนาเช่น กลุ่มชนที่นับถือศาสนาฮินดูจะละเว้นไม่ใช้หนังวัว ทั้งนี้หนังสัตว์ที่จะนำมาใช้ประดิษฐ์หุ่นต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน จนสภาพของหนังที่ใช้นั้น บางเรียบเนียน โปร่งแสง สามารถที่จะตัดฉลุสลวดลายอย่างละเอียด ย้อมและทาสีส่วนต่าง ๆ ได้ส่วนของศีรษะหุ่นรูปทรงสามมิติส่วนมาก จะต้องมีส่วนของลำคอยาวลงมาพอประมาณ เพื่อจะได้ต่อกับส่วนลำตัว หรือเอาไว้จับเพื่อบังคับให้หุ่นเคลื่อนไหวไปมาได้

สำหรับการเขียนหน้าตาของหุ่นละครในแถบเอเชีย ตัวที่แสดงเป็นตัวละครผู้ชายหรือตัวพระ และตัวที่แสดงเป็นตัวละครผู้หญิง หรือตัวนาง ใบหน้าจะใช้ทาสีรองพื้นให้ขาว สีธรรมชาติของผิวส่วนตัวยักษ์ และตัวลิง จะต้องมีสีตามพงศ์ ต่างกันไปตามลักษณะตัวละครในท้องเรื่อง โดยเฉพาะจากมหากาพย์ทั้งสองเรื่องของเอเชีย สำหรับส่วนมือ โดยทั่วไปมักทำจากไม้แกะสลัก สำหรับตัวหุ่นกระบอกของไทย หากเป็นตัวพระ มือขวาของหุ่นจะแกะให้เป็นลักษณะ มือกำและเจาะรูตรงกลางสำหรับเสียบอาวุธ ถ้าในบทหรือลักษณะตัวละครไม่ได้ระบุว่าถืออะไร จะปล่อยให้กำไว้เฉย ๆ ส่วนมือซ้ายของหุ่นจะอยู่ในท่าตั้งวงรำ ตามอย่างท่ารำละครของมนุษย์ ถ้าเป็นตัวนาง มือทั้งสองข้างจะตั้งท่าวงรำ หรือบางครั้งมือขวาอาจจะถืออาวุธหรือ อุปกรณ์ของใช้ เช่น พัด เป็นต้น

1.2) เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ

เครื่องแต่งกายของตัวละครหุ่นนั้นมีตั้งแต่ที่เรียบง่ายด้วยเนื้อผ้าฝ้ายทอธรรมดา ไปจนถึงผ้าไหมปักลวดลายดิ้นเงินดิ้นทอง เลื่อมและลูกบิดสีสนิมดูฉูดฉาด มีทั้งแบบที่ใช้สีสดใสหรือแบบที่ใช้สีกลมกลืน อันแล้วแต่จินตนาการของผู้ออกแบบประดิษฐ์ เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับศีรษะที่ใช้สำหรับเครื่องละคร ประเภท ชฎา มงกุฎ มีความอลังการด้วยเครื่องทอง

และอัญมณี บางครั้งอาจถูกตกแต่งให้ดูเก่าด้วยกาลเวลาแต่คงสง่าและงดงาม ลักษณะการตกแต่งเหล่านี้เห็นได้ชัดในหุ่นจากทางเอเชีย อักมีรากเหง้าหรือได้รับตกทอดมรดกทางศาสนาอันได้แก่ พุทธศาสนา ศาสนาฮินดูและศาสนาอิสลาม

1.3) ช่างประดิษฐ์หุ่น

ช่างประดิษฐ์เป็นผู้สร้างสรรค์ตัวหุ่นขึ้นมา โดยส่วนมากจะเป็นกลุ่มช่างฝีมือที่มีทักษะงานแกะสลักไม้ ช่างประดิษฐ์หุ่นสร้างและประดิษฐ์รูปจำลองของมนุษย์ เทพ สัตว์ หรือแม้แต่ปีศาจร้าย ตามความนึกคิดของตน แล้วใส่ชีวิตและแบ่งจิตวิญญาณบางส่วนของผู้ประดิษฐ์ให้กับตัวหุ่นเหล่านี้ที่ตนสร้างสรรค์ขึ้นมา ศิลปะของช่างหุ่นจึงถูกเปรียบเทียบว่าเป็นไปในทำนองเดียวกันกับการสร้างโลกของเทพเจ้าหรือพระเจ้า ที่สร้างมวลมนุษย์แล้วใส่ชีวิตและจิตวิญญาณให้

ช่างประดิษฐ์หุ่นในแถบเอเชีย มักจะประกอบพิธีเพื่อความขลังและศักดิ์สิทธิ์ในตัวละครหุ่นแต่ละตัว ก่อนที่ช่างจะเริ่มประดิษฐ์หุ่นขึ้นใหม่ทุกครั้ง ส่วนมากเป็นพิธีการชำระล้างเพื่อความสะอาดก่อนที่จะเริ่มการแกะไม้ โดยทำพิธีให้เครื่องมือที่จะใช้ประดิษฐ์รวมถึงวัสดุไม้ที่ใช้ ผู้ประดิษฐ์หุ่นพยายามรักษาขนบดั้งเดิมความเชื่อในการนำตัวหุ่นเข้าพิธี เสมือนกับเป็นการให้ชีวิตหุ่น จึงถือว่าดวงตาของหุ่นเป็นจุดสำคัญ เช่น พิธีของไทยเราเรียกว่าเบิกพระเนตร เป็นพิธีเมื่อได้ทำหัวหุ่นละครตกแต่งใบหน้าตัวหุ่นสำเร็จก่อนที่จะนำออกแสดงได้ ด้วยเหตุที่ถือปฏิบัติตามความเชื่อเช่นนี้ในการประดิษฐ์หุ่น จึงทำให้หุ่นมีพลังศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพและเปี่ยมด้วยสติปัญญา

2) คุณค่าของหุ่น

2.1) หุ่นใช้แสดงเรื่องราวต่าง ๆ ได้สะดวกและง่ายกว่าการแสดงโดยใช้คนจริง ทำให้ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย

2.2) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง

2.3) พัฒนาทักษะในการเขียน การคิด การแสดงออก การทำงานกลุ่มและช่วยเหลือเด็กช้อยให้มีความกล้ามากขึ้น

2.4) ผู้เรียนทุกคนพอใจและสนใจในการเรียน

3) หลักการใช้หุ่นกับการสอน

3.1) เวลาที่ใช้แสดงควรเป็นช่วงสั้น ๆ

3.2) พิจารณาว่าได้ประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุนลงแรงเพียงไร เพราะการใช้นาฏการอาจต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเครื่องแต่งกาย และวัสดุต่าง ๆ

3.3) พยายามให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงให้มากที่สุด แม้จะไม่ได้เป็นตัวละครก็ควรให้มีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเหลือการแสดงและประเมินผล

3.4) จัดนาฏการให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ ความสนใจ และวุฒิภาวะของเด็ก

3.5) ควรใช้สื่อการสอนอื่นมาประกอบด้วย

3.6) ควรเลือกแสดงในเรื่องที่สามารถทำเรื่องยากให้ง่ายต่อการเข้าใจ เรื่องนามธรรมให้เป็นรูปธรรม หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ

3.7) จัดนาฏการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

4) หุ่นเพื่อการศึกษา

วงการศึกษาคือให้ความสนใจในการให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยใช้ศิลปะเป็นสื่อการสอน จึงทำให้หุ่นเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในสถานศึกษา

4.1) สำหรับวัยเด็ก 4 – 7 ปี หุ่นได้ให้โอกาส เด็กได้ใช้จินตนาการของตนเองอย่างอิสระ บางครั้งเด็กจะนำเอาประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมาแสดง ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความพึงพอใจ ทำให้เกิดความสนใจยิ่งขึ้น ทั้งยังส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมอีกด้วย การเล่นกับหุ่นบางครั้งอาจช่วยปลดปล่อยความคับข้องใจ ไม่ว่าจะเป็นการประดิษฐ์ตัวหุ่น หรือการขีด เด็กอาจแสดงออกถึงลักษณะของตนเอง และบางครั้งก็ได้ถ่ายทอดความรู้ของเขาออกมาด้วย

ในการสอนทำหุ่นแก่เด็กวัยนี้ครูบางคนพอใจที่จะสอนโดยเริ่มต้นกับกลุ่มเล็ก ๆ ก่อน ค่อย ๆ เพิ่มจำนวนขึ้น อย่างไรก็ตามไม่ควรใช้เวลาที่สอนยาวนานนัก ครูบางคนพอใจที่สอนทั้งชั้นพร้อมกัน ถ้าวิธีการทำเหมาะสม ความสามารถของเด็กก็เป็นสิ่งที่น่าจะทำได้ อย่างไรก็ตาม เด็กก็ยังต้องการคำแนะนำช่วยเหลือบ้าง เช่น ปรึกษาเกี่ยวกับเทคนิคการทำ บางคนอาจมีความคิดของตนเองแต่ไม่สามารถประดิษฐ์หุ่นดังที่เขาต้องการได้ เขาก็จะต้องการคำแนะนำ เพื่อให้เขาสามารถนำความคิดนั้นมาเป็นผลงานได้ เศษวัสดุต่าง ๆ และเศษเครื่องประกอบในการทำหุ่นได้อย่างดี สามารถทำขึ้นให้เป็นตัวหุ่นได้ง่าย และให้โอกาสเด็กแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์อย่างกว้างขวาง

เด็กบางคนไม่สนใจที่จะใช้เวทีเพื่อขีด บางคนต้องการเวทีที่จะใช้เป็นเวทีบังตัว อาจจะเนื่องจากความขี้อาย แต่บางทีก็เนื่องจากว่าเวทีทำให้ผู้ขีดรู้สึกว่าเขาเป็นนักขีดหุ่นจริง ๆ ทำให้รู้สึกว่าคุณมีความสำคัญ เวทีที่จะใช้ขีดหุ่นนั้นอาจจะใช้โต๊ะ ประตู หน้าต่าง พนักเก้าอี้ 2 ตัวซึ่งด้วยเชือกเป็นราวผึงผ้า ใช้ผ้าบังระหว่างคนดูกับผู้ขีด แม้แต่กล่องกระดาษตัดด้านกว้างด้านหน้าออกก็ใช้เป็นโรงขีดหุ่นได้อย่างดี

เด็กในวัยนี้ไม่สนใจที่จะขีดหุ่นตามที่เขียนขึ้น เขามักจะขีดเป็นเรื่องราวจากประสบการณ์ชีวิตประจำวันของเขาหรือจากเรื่องนิทาน ซึ่งคำพูดของเด็กเหล่านั้นมักเจิดจ้ามีชีวิตชีวา โดยปกติเด็กในวัยนี้จะเล่นเพื่อความบันเทิงใจของเขาเองหรือให้เพื่อน ๆ ร่วมห้องดู แต่เป็นบางครั้งบางคราว ครูอาจร่วมจัดการแสดงเพื่อให้ห้องอื่นดูก็ได้ โดยครูเป็นผู้ช่วย

4.2) เด็กวัย 7 - 11 ปี หุ่นสำหรับเด็กในวัยนี้สามารถนำมาใช้ได้กว้างขวางขึ้น อาจจัดเป็นกิจกรรมกลุ่ม เป็นส่วนหนึ่งของโครงการในชั้นเรียน หรืออาจจะจัดเป็นรายการแสดงใหญ่ในงานประจำปีของโรงเรียน บางครั้งหุ่นเป็นที่รวมของวิชาการหลายแขนง เช่น การละคร บท

ร้อยกรอง ศิลปะ ดนตรี ตลอดจน วิชาที่ว่าด้วยสังคมและสิ่งแวดล้อม หุ่นอาจจัดเป็นโครงการหนึ่งในชั้นเรียนโดยให้เด็กได้แบ่งงานกันทำ ให้เด็กศึกษา ค้นคว้า แล้วนำมาแสดงตามหัวข้อเรื่องที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นหุ่นยังสามารถนำมาใช้ในการสอนภาษาต่างประเทศ หน้าทีของพลเมือง กฎจราจร ความปลอดภัยบนท้องถนน สุขภาพอนามัย ฯลฯ

เด็กวัยนี้สามารถทำหุ่นได้ทุกประเภท เด็ก ๆ จะมีความคิดมากมาย แต่มักจะเกินขอบเขตความสามารถที่เขาจะทำได้ ดังนั้น การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ในการที่เด็กได้ทดลองทำและทดลองเล่นจนเป็นที่พอใจแล้ว ก็อาจจะนำมาเขียนเป็นเค้าโครงบท กำหนดรายละเอียดของตัวละคร เครื่องใช้ ฉาก เพื่อจัดการแสดงที่เป็นงานเป็นการยิ่งขึ้น สำหรับเรื่องบทนั้น ถ้าเขียนและพูดตามบทที่เขียนทั้งหมด จะทำให้เรื่องหมดรสไปได้มาก และบางครั้งถ้าผู้ขีดลิ้มบทก็อาจทำให้เกิดความยุ่งยากในการแสดงขึ้นได้ การใช้เครื่องบันทึกเสียงอาจป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าวได้ แต่ในขณะเดียวกันเครื่องบันทึกเสียงก็ไม่อาจให้คุณภาพของการแสดงที่ดี ผู้ขีดที่ให้เสียงเองจะสามารถทำให้หุ่นแสดงท่าทางได้ดีกว่า ถ้าจำเป็นผู้ให้เสียงจะต้องสามารถมองเห็นตัวหุ่นในขณะที่แสดงได้อย่างชัดเจน เด็กควรได้รับมอบหมายหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ขีดฉาก กำกับ คมไฟ คมเสียง ม่าน ดนตรี ฯลฯ เพื่อจะได้รู้จักการทำงานร่วมกัน ครูจะต้องไม่ลืมนำคุณค่าของหุ่น อยู่ที่การให้โอกาสเด็กได้แสดงออกทางความคิด ให้โอกาสเด็กได้ค้นคว้าหาวิธีการและเลือกใช้วัสดุอย่างกว้างขวาง และประการสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ เป็นเรื่องสนุกสนานสำหรับเด็กคุณค่าทางการศึกษาจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ เด็กได้ลงมือด้วยตนเอง

4.3) เด็กวัย 11 ปีขึ้นไป เด็กในวัยนี้มีความสามารถมากขึ้นในการทำ การใช้ และการทดลองค้นคว้าเกี่ยวกับหุ่นทุกด้านเช่น ในเรื่องการออกแบบ การใช้แสดง เสียง ฯลฯ

หุ่นกระบอก หุ่นมือ เหมาะมากสำหรับใช้ขีดในหัวข้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในโรงเรียน ซึ่งเด็กในวัยนี้ชอบมาก หุ่นเงาให้โอกาสเด็กอย่างมากในการทดลองเกี่ยวกับรูปร่าง สี และการขีดส่วนหุ่นซักรุ่น ให้โอกาสผู้ขีดได้ทดลองให้หุ่นทำท่าทางต่าง ๆ ได้มาก

4.4) นักศึกษาฝึกหัดครู ในวิทยาลัยครู ได้มีวิชาที่ว่าด้วยเรื่องของหุ่น การใช้ หุ่นเป็นสื่อการสอนหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิชาศิลปะหรือการละครอยู่ในหลักสูตร ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้หุ่นเป็นเครื่องมือในการสอนนั้น ก็ได้กล่าวมาแล้วว่าหุ่นมีบทบาทในการเรียนการสอนหลายวิชา สำหรับนักเรียนนั้นควรได้มีความรู้ ความเข้าใจในการทำและการใช้หุ่นอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เด็กที่สอนได้มีโอกาสทดลองความคิดของตน มิใช่ นำความคิดของผู้สอนมาให้เด็กทำเลียนแบบ นักศึกษาฝึกสอนควรได้ศึกษาวิธีทำและวิธีใช้ ควรได้ทดลองใช้วัสดุต่าง ๆ มาทำและทดลองใช้หุ่นหลาย ๆ วิธี เพื่อว่าจะได้สามารถให้คำแนะนำแก่เด็กได้ถูกต้อง

2.3.5 วิธีการสอนโดยใช้ประสบการณ์จากการ

นันทิยา สุวรรณวงศ์ (2553) อธิบายไว้ว่า วิธีการสอนโดยใช้ประสบการณ์นฏการ คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยการใช้ผู้เรียนแสดงละครซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต้องการให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ตามเนื้อหาและบทละครที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นจนจบ ทำให้เรื่องราวนั้นมีชีวิตชีวาขึ้นมา และสามารถทำให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเกิดความเข้าใจและจดจำเรื่องนั้นได้นาน

ขั้นตอนของการสอน

- 1) ผู้สอน/ผู้เรียนเตรียมบทละคร
- 2) ผู้เรียนศึกษาบทละครและเลือกบทบาทที่จะแสดง
- 3) ผู้เรียนที่จะแสดงและซ้อมการแสดงผู้สอนให้คำแนะนำในการชมการแสดงแก่ผู้เรียนที่เป็นผู้ชม
- 4) ผู้สอนและผู้เรียนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการแสดงเช่น เครื่องแต่งกาย ฉาก เฟอร์นิเจอร์
- 5) ผู้เรียนแสดงหรือชมการแสดง
- 6) ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงของผู้เล่น เรื่องราวหรือเนื้อหาของการแสดงและสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการแสดง

จากที่ได้กล่าวมานาฏการกับการบูรณาการทางด้านการศึกษาานั้น สรุปได้ว่าการสอนโดยใช้นาฏการนั้นเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอีกรูปแบบหนึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนั้นให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินจากรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้นาฏการประเภทของ หุ่น ประเภทต่าง ๆ นำมาใช้แสดงแทนการแสดงของคน ซึ่งการใช้นาฏการประเภทของการแสดงหุ่นนั้นสามารถใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน ช่วยดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ หรือมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากแนวคิดในการสร้างหุ่นแต่ละประเภทที่มีลักษณะและรายละเอียดที่แตกต่างกัน ลักษณะของการเคลื่อนไหวกลวิธีในการเชิดตลอดจนกระบวนการสร้างหุ่นนั้นสามารถที่จะสร้างขึ้นมาในลักษณะใดก็ได้ ตามแต่จินตนาการของผู้สร้าง ซึ่งการใช้นาฏการ ก็จัดเป็นความรู้และประสบการณ์ตรงเนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์

3.1 ความหมายของนาฏศิลป์

ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของนาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการละครหรือการฟ้อนรำ

ธีราภรณ์ ชูชื่น (2557) นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการละครและฟ้อนรำที่ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงามมีระเบียบแบบแผนและยังรวมถึงการขับร้องและการบรรเลงดนตรีด้วย

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2543) ได้สรุปเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับนาฏศิลป์หรือการฟ้อนรำไว้ว่า เป็นธรรมชาติในการแสดงออกอย่างหนึ่งของมนุษย์ เพื่อสื่อความหมายของเนื้อหาและอารมณ์ เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นชุมชน การฟ้อนรำก็เข้ามาทำหน้าที่สื่อความหมายเช่นเดียวกันสำหรับชุมชนนั้น ๆ คนชาติไทยมีการฟ้อนรำมาแต่โบราณกาล เมื่อสังคมพัฒนาขึ้นการฟ้อนรำก็พัฒนาตามไปด้วยและมีฐานะส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ

จากที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่านาฏศิลป์คือ การฟ้อนรำที่เลียนแบบมาจากธรรมชาติในการแสดงออกของมนุษย์ ที่ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความมีระเบียบแบบแผนที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย จนกระทั่งได้นาฏศิลป์ไทยได้เข้ามาอยู่ในระบบของการศึกษา อีกทั้งยังมีงานวิจัยทางด้านนาฏศิลป์ไทย ที่นำมาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาเด็ก เยาวชน และสังคมอีกด้วย

3.2 ความสำคัญของนาฏศิลป์

ธนิต อยู่โพธิ์ (2531) กล่าวไว้ว่า ในปัจจุบันเป็นเรื่องที่ยอมรับกันแพร่หลายว่า โขน ละคร ฟ้อนรำ และดนตรีปี่พาทย์ เป็นศิลปะ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นแก่ชีวิต และศิลปินก็ได้รับการยกย่องในวงการทั่วไป ดังเช่น

“...ศิลปะเป็นเพื่อนยามสบาย ศิลปะเป็นสหายยามโศกศัลย์

ศิลปะเป็นมิตรนิจนิรันดร์ ศิลปะเป็นขวัญของปวงชน...”

อมรา กล้าเจริญ (2542) กล่าวว่า เอกลักษณ์ของวิชานี้เป็นวิชาทักษะการฝึกฝนที่ผูกแบบฝึกผู้เรียนให้มีนิสัยในการฝึกตนและรู้จักแก้ไขเมื่อมีการฝึกผิดวิธี ดังนั้นในการวางรากฐานของการสอนวิชานี้ไม่ใช่เป็นการร่ายนัก ครูผู้สอนและต้องรู้จักพลิกแพลงเลือกวิธีสอนและใช้วิธีการเฉพาะตน ในการถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างความนิยม ความรักในวิชาการและเกิดสุนทรียะกับตัวของผู้เรียน

สุมิตร เทพวงษ์ (2548) กล่าวไว้ 2 ประเด็นดังนี้

1. นาฏศิลป์แสดงความเป็นอารยประเทศ บ้านเมืองจะเจริญรุ่งเรืองดีก็ด้วยประชาชน มีความเข้าใจศิลปะ เพราะศิลปะเป็นของมีค่า เป็นเครื่องโน้มน้าวอารมณ์ โดยเฉพาะศิลปะการละครนี้เป็นสิ่งสำคัญสามารถล่อมเกลาคิดใจโน้มน้าวไปในทางที่ดี ย่อมอารมณ์ให้เข้มแข็งผ่องใสเป็นทางนำให้คิดและให้กำลังใจทางที่จะสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่บ้านเมืองสืบไป

2. นาฏศิลป์เป็นแหล่งรวมศิลปะ คือ รวมเอาศิลปะประเภทอื่น ๆ มาเกี่ยวเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกัน เช่น ศิลปะการเรียน ศิลปะการก่อสร้าง การออกแบบเครื่องแต่งกาย ตลอดจนวรรณคดี ศิลปะแต่ละประเภทได้จัดทำกันด้วยความประณีต สุขุม ทั้งนี้ก็เนื่องด้วยศิลปะเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชาติ มนุษย์ทุกชาติ ทุกภาษา ต้องมีศิลปะของตนไว้ประจำชาติ นับแต่โบราณมาจนถึงทุกวันนี้ รวมความว่า นาฏศิลป์มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกันทั้งสิ้น สร้างความเป็นแก่นสารให้บ้านเมืองด้วยกันทั้งนั้น

จากที่กล่าวมาเรื่องความสำคัญของนาฏศิลป์สรุปได้ว่า นาฏศิลป์นอกจากจะเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงการใช้ร่างกายมนุษย์ในการร่ายรำในท่าที่ทั้งมีความหมายและไม่มี ความหมาย ด้วยความประณีตมีแบบแผนที่ตั้งงามแล้ว นาฏศิลป์ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ประเทศนั้น ๆ มีความเป็นเอกลักษณ์เป็นศิลปะประจำชาติของตนเองได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

3.3 ประโยชน์ของการเรียนนาฏศิลป์

อมรา กล้าเจริญ (2542) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนนาฏศิลป์ไว้เป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. ทำให้เป็นคนร่าเริงแจ่มใส
2. มีความสามัคคีในหมู่คณะ
3. สามารถยึดเป็นอาชีพได้
4. ทำให้รู้จักดนตรีและเพลงต่าง ๆ
5. ทำให้เกิดความจำและปฏิภาณ
6. ช่วยให้เป็นคนมีท่าทางการเคลื่อนไหวสง่างาม
7. ช่วยในการออกกำลังกายได้เป็นอย่างดี
8. ได้รับความรู้ทางนาฏศิลป์ จนเกิดความชำนาญสามารถปฏิบัติได้ดีมีชื่อเสียง

วิมลศรี อูปรมย์ (2553) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทยไว้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อตนเอง คือ พัฒนาคนทั้งทางด้านคุณค่าทางจิตใจ และทัศนคติ
2. ประโยชน์ทั่วไป ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ มีผู้รับช่วงในการถ่ายทอด

งานศิลป์

3. ประโยชน์ระดับชาติ แสดงออกถึงศิลปะที่เกี่ยวข้องกับภาษาท่า ท่าทางและดนตรี แสดงออกถึงวัฒนธรรมประจำชาติได้ชัดเจน

เรณู โกศินานนท์ (2535) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้มีโอกาสได้แสดงออกหากมีความถนัดพอ
2. เป็นสันตนาการที่ดี แม้จะไม่แสดงเอง แต่ถ้าทราบหลักไว้บ้างก็จะทำให้ชมการแสดงนาฏศิลป์ เช่น ละคร พ็อนรำ ฯลฯ สนุกยิ่งขึ้น มีความเข้าใจดีขึ้นวิพากษ์วิจารณ์ได้ถูกต้องขึ้น

3. เพื่อเป็นการร่วมมือในการรักษาการร้ายราของไทย ให้เป็นสมบัติอันมีค่าประจำชาติให้คงอยู่สืบไป
4. เพื่อเป็นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยทางศิลปะแก่ผู้เรียน
5. ให้ความคิดอ่าน หรือสติปัญญาจากการชม หรือแสดงละคร ละครเวที เพราะละครย่อมมีสถานการณ์หรือปรัชญาแทรกอยู่ ช่วยในเรื่องการศึกษา มนุษย์และสังคม เพราะผู้แต่งบทละครนั้นย่อมจะแทรกอะไรบางอย่างไว้ในละครของตนเสมอ
6. ช่วยในการสร้างความถนัดของผู้เรียน หากมีความถนัดจริงใจรักการแสดงอาจถือเป็นอาชีพได้
7. ได้ฝึกหัดการประสานงานในด้านต่าง ๆ ทำให้ได้ทำงานร่วมกับสังคมหมู่มาก
8. ช่วยในการสร้างบุคลิกภาพให้เคลื่อนไหวไม่ขัดตา ท่าทางสง่างามดูไม่ขวยเขินเหนียมอาย เมื่ออยู่ต่อหน้าคนมาก ๆ เป็นการฝึกให้กล้าแสดงออกด้วยความมั่นใจ
9. การฟ้อนรำเป็นการออกกำลังกาย ที่ได้บริหารทุกส่วนของร่างกายอย่างหนึ่งเป็นวิธีลดน้ำหนักและทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรง

จากที่กล่าวมานั้นนาฏศิลป์นับว่าเป็นอีกหนึ่งสิ่งทีนอกจากจะเป็นวัฒนธรรมหรือเอกลักษณ์ของชาติแล้ว นาฏศิลป์หรือการฟ้อนรำ ยังช่วยให้สภาพร่างกายและจิตใจของผู้ฝึกฝนแข็งแรงอีกด้วย เนื่องด้วยนาฏศิลป์หรือการฟ้อนรำเปรียบเสมือนการออกกำลังกายอีกอย่างหนึ่ง อีกทั้งประโยชน์ของนาฏศิลป์ยังช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพตลอดจนความมั่นใจได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

3.4 การเรียนการสอนนาฏศิลป์

3.4.1 แนวทางการสอนนาฏศิลป์

อมรา กล้าเจริญ (2542) ได้แบ่งแนวทางการสอนนาฏศิลป์ออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1) ขั้นกำหนดเข้าบทเรียน ครูต้องทราบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอน โดยเฉพาะประวัติความเป็นมาของรำที่จะสอน การจำ หรือรู้เพียงท่าทาง เพื่อฝึกหัดนาฏศิลป์นั้นยังไม่เพียงพอ สิ่งทีผู้เรียนจะต้องรู้เป็นช่วงแรก

- 1.1) ชื่อของบทเรียน (ชุดระบำที่จะสอน)
- 1.2) ทำนองเพลง
- 1.3) ชนิดของเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ประกอบรำ
- 1.4) ความเป็นมาของระบำที่สอน ถ้าเป็นพื้นเมืองควรระบุถิ่นฐานเดิมด้วย
- 1.5) นักเรียนต้องเข้าใจในลักษณะของเนื้อเพลงทั้งในด้านการ

ประชาสัมพันธ์และความหมาย

2) ขั้นศึกษาเพลง การสอนรำก่อนทีนักเรียนจะรำ ครูต้องสอนให้รู้จักเพลงก่อน

2.1) ฟังทำนองเพลงและจังหวะของเพลง โดยครูให้ฟังพร้อมเคาะจังหวะ และเปิดแถบบันทึกเสียง

2.2) นักเรียนร้องตามพร้อมเคาะจังหวะ

2.3) นักเรียนร้องเอง เคาะจังหวะเอง

3) ชั้นสอนปฏิบัติรำ

3.1) เตรียมปฏิบัติรำ ถ้ามีอุปกรณ์การแสดงจะต้องใช้ประกอบการแนะนำวิธีใช้หรือวิธีถือเช่น พัด ผ้า โคม หรืออาวุธ

3.2) ปฏิบัติรำ

(1) วางท่าทางประกอบเพลง โดยครูเป็นผู้นำ และให้นักเรียนปฏิบัติตามทีละขั้นตอน ตามประโยคหรือทำนองของเพลง

(2) วางรูปแบบการแปรแถวให้เหมาะสมกับระบำ และระดับชั้นของนักเรียน

(3) ในการดำเนินการสอน ครูควรเป็นนักสังเกตที่ดี ให้กำลังใจและแก้ไขแนะนำตลอดเวลาในการดำเนินการสอน

(4) การสาธิตของครู การรำนำของครูผู้สอนจะต้องกระทำซ้ำ ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามด้วยความมั่นใจ

อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ (2530) ได้ให้แนวทางในการสอนดนตรี - นาฏศิลป์ ไว้ดังนี้

1) ให้เด็กได้ปฏิบัติก่อนแล้วจึงสรุปเป็นทฤษฎี

2) สอนให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์

3) นำกิจกรรมดนตรีทุกด้านมาผสมผสานกันในการสอนแต่ละครั้ง

4) สอนให้เชื่อมโยงกันกับวิชาอื่น

5) สอนโดยเน้นลักษณะนิสัย

บังอร อนุเมธางกุล (2542) ได้สรุปแนวทางการสอน วิชาดนตรี - นาฏศิลป์ ไว้ดังนี้

1) สนทนาเพื่อสร้างความเข้าใจในกิจกรรมที่จะเรียน

2) ใช้คำถามเพื่อผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น

3) ให้แสดงโดยเสรี

4) ฝึกจังหวะเพลงที่จะฝึกปฏิบัติ

5) สาธิตกิจกรรมที่ถูกต้อง โดยครูนำทีละตอน ทีละวรรคให้นักเรียนฝึกตาม

6) ปฏิบัติเป็นวรรค เป็นตอน

7) ปฏิบัติผลัดเปลี่ยนกันเป็นกลุ่ม

8) ทบทวน

จากที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า ในการเรียนการสอนนาฏศิลป์จะมีขั้นตอนหรือวิธีการที่ไม่แตกต่างกันมากนักทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของครูผู้สอนเอง เช่น กำหนดเนื้อหา นำเข้าสู่บทเรียน ลงมือปฏิบัติ (ในบางชั่วโมงอาจจะเป็นการสอนแค่เพียงทฤษฎี) ทบทวนบทเรียน ประเมินผล เป็นต้น ซึ่งครูแต่ละคนอาจจะมีเทคนิคและวิธีการสอนที่เพิ่มเติมเป็นของตนเอง และปรับเปลี่ยนตามบริบทของห้องเรียนนั้น ๆ อาทิเช่นอาจจะมีให้ทำกิจกรรมสั้นๆ โดยการ โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียน เป็นต้น โดยคำนึงถึงหลักการสอนนาฏศิลป์เป็นหลัก

3.5 ขั้นตอนการสอนนาฏศิลป์

ในการเรียนการสอนนาฏศิลป์นั้นจะมีเทคนิคและขั้นตอนที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนนั้น มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ ชื่นชมความงาม สนุกทริยภาพ และกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีนวัชาการหลายท่านเสนอหลักการและเทคนิคการสอนนาฏศิลป์ ไว้ ดังนี้

เรณู โกศินานนท์ (2548) ได้เสนอหลักการและเทคนิคขั้นตอนการสอนไว้ ดังนี้

1. สอนจากสิ่งที้ง่ายก่อนแล้วจึงสอนไปหาสิ่งที่ยาก
2. สอนตามความสามารถของแต่ละตัวบุคคล
3. การสอนโดยวิธีจากที่ยากให้ง่ายขึ้น แต่พยายามคงรักษาแบบแผนดั้งเดิมไว้
4. การสอนแต่ละท่านนั้น ครูต้องอธิบายให้ละเอียด โดยถือหลักการสอนทีละน้อย ๆ แต่ให้แม่นยำแล้วจึงค่อยต่อทำใหม่
5. ระหว่างรำ ครูต้องนั้นจะคอยสังเกตและเตือนอยู่เสมอ ให้ผู้เรียนนั้นรักษาสีลาท่าทางให้อยู่ในแบบแผน
6. ครูต้องจัดลักษณะท่ารำของผู้เรียนอยู่เสมอไม่ใช่รำเป็นตัวอย่างแต่เพียงอย่างเดียว
7. การใช้ศัพท์ทางด้านนาฏศิลป์ บางครั้งบางโอกาสอาจเปลี่ยนไปใช้คำที่ง่ายหรือใช้ศัพท์ที่เป็นธรรมชาติเพื่อสะดวกในการจดจำและเข้าใจ และบอกควบคู่ไปกับคำศัพท์ที่ถูกต้องไปด้วย
8. ในขณะที่ฝึกท่ารำ ครูควรฝึกให้ผู้เรียนร้องเพลงไปด้วย เพื่อเป็นการผ่อนคลายครูเพราะครูต้องอธิบายขณะผู้เรียนร้องเพลงด้วยอีกทั้งเป็นการจับจังหวะของท่ารำ
9. เปรียบเทียบท่ารำที่คล้ายมีความคล้ายคลึงกัน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน
10. วิธีรำนำต่อหน้าผู้เรียน คือ รำนำหน้า จะกระทำเมื่อแรกต่อท่ารำและรำต่อหน้าหรือรำประจันหน้า ครูต้องมีความสามารถ และความชำนาญในการรำกลับข้าง จะผู้เรียนจะได้ดูและแก้ไขข้อบกพร่องไปด้วย
11. เข้มงวดเรื่องการจัดกระบวนแถวและระวางท่วงทีของผู้เรียน
12. สอนโดยแยกท่ารำทีละท่าจากนั้นแล้วค่อยทำพร้อมกัน

13. การใช้เพลง จะกระทำได้อีกเมื่อต่อทำรำเป็นชั้น ๆ แล้วรำตามเพลง
14. บอกท่าล่องหน้า ในขณะที่รำบอกท่าที่จะถึงเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทบทวน
15. การให้สัญญาณเปลี่ยนท่า นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อความพร้อมเพรียง เช่นการจับมือ การกรีดนิ้ว การก้าวเท้า การตั้งวง การทรงตัว เป็นต้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547) ได้เสนอแนะเทคนิคขั้นตอนการสอนนาฏศิลป์ ดังนี้

1. สำรวจความต้องการของผู้เรียน
2. วางจุดประสงค์ของการเรียนการสอนให้ชัดเจน
3. กำหนดบทบาท และหน้าที่ของแต่ละคนให้เกิดความชัดเจน
4. บอกแหล่งเรียนรู้ วิธีการหาศึกษาหาความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ทราบก่อน ระหว่าง ก่อนและหลังการเรียนรู้

5. ลงมือฝึกปฏิบัติจริง
  6. มีการวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
  7. นำผลจากการประเมินนำมาปรับปรุง และแก้ไขทุกครั้งที่เกิดกิจกรรมการเรียนการสอน
- วิวัฒน์ เพชรศรี (2552) ได้เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมขั้นตอนการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไว้

ขั้นตอนดังนี้

1. ฝึกการเคลื่อนไหวของร่างกายให้เข้ากับจังหวะที่เกี่ยวข้องกับการฝึกนาฏศิลป์ให้คล่อง
  2. ฝึกลักษณะทางการรำรำเบื้องต้นทีละท่า พร้อมทั้งนำท่ารำไปประกอบเพลงง่าย ๆ
  3. ฝึกการใช้ภาษาท่าทางทางด้านนาฏศิลป์แสดงความหมาย ความรู้สึกและบุคลิกภาพ
  4. ฝึกการรำประกอบเพลงแบบง่าย ๆ สั้น ๆ ให้มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก
  5. ฝึกการรำหรือการแสดงที่เป็นชุดการแสดงที่ง่าย ๆ สั้น ๆ เช่น รำวง รำเพลงปลุกใจ
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้เสนอเทคนิคการสอนนาฏศิลป์ สำหรับครูผู้สอนว่า ควรมีเทคนิคขั้นตอนและหลักการสอน ดังนี้

1. สอนให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก ตามความเข้าใจ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ และคอยให้คำปรึกษา

ฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์

2. การสอน ครูผู้สอนนั้นต้องมีจิตใจที่ร่าเริง แจ่มใส หน้าตายิ้มแย้มและมีอารมณ์ร่วมกับผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา ไม่แสดงอารมณ์เบื่อหน่ายวิชานาฏศิลป์ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนไม่ชอบเรียนวิชานาฏศิลป์ไปด้วย เพราะฉะนั้นครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของวิชานาฏศิลป์

3. การสอนนาฏศิลป์ นั้น ครูต้องคอยระมัดระวังอย่าให้มีช่องว่างระหว่างครูกับผู้เรียน โดยเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนนั้นกล้าแสดงออก ควรมีรางวัล ชมเชย สนับสนุนให้ทำบ่อย ๆ หลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความอาย

4. ครูต้องไม่ยึดรูปแบบการสอนแบบเก่าโดยครูเป็นผู้คิดอยู่เพียงฝ่ายเดียว แต่การสอนแบบใหม่ครูเป็นเพียงที่ปรึกษาคอยให้ข้อเสนอแนะบางโอกาส เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และกล้าแสดงความคิดเห็นที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

5. บูรณาการวิชานาฏศิลป์ กับศาสตร์วิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย สังคม รวมทั้งชีวิตประจำวัน คือ การนำไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ ได้

6. ชี้แนะให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับศิลปะจากแหล่งที่มาต่าง ๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การชมการแสดง โดยครูต้องมีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์มาก่อน เพื่อที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการปรับปรุงการเรียนของตนเอง

7. ปลุกฝัง และชี้แนะให้ผู้เรียนคำนึงถึงสุนทรียศาสตร์ ความมีคุณค่าจนผู้เรียนนั้นค่อย ๆ ซึมซับและเกิดความซาบซึ้งด้วยตนเองโดยไม่ต้องบังคับ

นอกจากนี้ยังมีวิธีสอนนาฏศิลป์ ที่มีความเกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับการสอนนาฏศิลป์เพื่อนำไปใช้ร่วมกันกับการสอนนาฏศิลป์ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น วิธีที่นำมาใช้มีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการสอนแบบสาธิต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547) ได้อธิบายขั้นตอนวิธีการสอนแบบสาธิตว่า เป็นการสอนที่ผู้แสดงหรือกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างไปพร้อม ๆ กับการอธิบาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ในทางตรงในเชิงที่เป็นรูปธรรมทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต ขั้นตอนการสาธิต ซึ่งวิธีสอนแบบนี้เหมาะสำหรับการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนนั้นเห็นขั้นตอนการปฏิบัติ คือ ผู้เรียนได้สังเกตการณ์จากการสาธิตของครูผู้สอนแล้วปฏิบัติตามการสาธิต ช่วยให้ผู้เรียนนั้นเข้าใจวิธีปฏิบัติได้ดี เพราะเป็นประสบการณ์ในทางตรงซึ่งสามารถมองเห็นจากครูผู้สอนได้อย่างชัดเจนซึ่งความมุ่งหมายของการสอนแบบสาธิต มีดังนี้

1. กระตุ้นให้เกิดความสนใจของผู้เรียน
2. เน้นคำถามหรือใช้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะ
3. อธิบายถึงหลักการ
4. มีการพัฒนาเรื่องของการฟังและการสังเกตอย่างใช้ความคิดของผู้เรียน
5. แสดงเทคนิคและ วิธีการ
6. สรุปลงความเข้าใจของบทเรียนร่วมกัน
7. แสดงวิธีใช้โดยใช้หลักการ

8. การทบทวนในบทเรียน

อารมณ์ ใจเที่ยง (2550) ได้กล่าวว่า แนวทางการสอนแบบสาธิตนั้นจะมีคุณค่ามากน้อยก็ขึ้นอยู่กับแนวทางการใช้วิธีสอนดังต่อไปนี้

1. ในระหว่างการสาธิตผู้สอนต้องเอาใจใส่ต่อผู้เรียนทุกคน โดยต้องมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนนั้นได้เห็นและกำลังสนใจการสาธิตอยู่
2. ขณะที่ผู้สอนเป็นผู้แสดงระหว่างการสาธิต ควรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมบ้าง
3. ระหว่างที่สาธิตนั้นผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม
4. ผู้สอนควรมั่นใจว่า การสาธิตนั้น ๆ จะต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน
5. ระหว่างการเรียนการสอนด้วยวิธีการสาธิตนั้น ผู้สอนไม่ควรบรรยายหรืออธิบายมากเกินไป เพราะจะทำให้การสาธิตนั้นขาดความตื่นเต้น และ เจริญใจ
6. ผู้สอนไม่ควรเร่งสาธิต คือ สาธิตให้ผู้เรียนดูเป็นตามลำดับและขั้นตอน ไม่ควรคิดว่าการรำบ่างอย่างผู้เรียนจะต้องเข้าใจแล้วจะเห็นได้ว่า การสอนแบบสาธิตนั้นมีประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นอย่างมากที่จะเน้นให้นักเรียนได้สังเกตและปฏิบัติตาม มีความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติกิจกรรม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม ร่วมกันสรุปความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนของตนและผู้เรียนมีส่วนร่วม

2. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ

วิไลวรรณ พิศประเสริฐ (2543) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์ โดยใช้วิธีการฝึกฝนซ้ำ ๆ จนกระทั่ง ให้ผู้เรียนนั้นเกิดทักษะการฝึกปฏิบัติ อาจฝึกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม โดยครูเป็นผู้คอยดูแลให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำ การสอนแบบฝึกปฏิบัตินั้น นักเรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งขณะฝึกนั้นอาจใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการฝึกปฏิบัติ เช่น รูปภาพ หุ่น แลบบันทีกเสียง วีดิทัศน์ ซึ่งประโยชน์ของการฝึกปฏิบัตินั้น คือ เป็นการพัฒนาทักษะที่ต้องการให้ผู้เรียนนั้นรู้จักการเรียนรู้ด้วยการกระทำ ส่วนข้อจำกัดนั้นก็คือ คือ ครูใช้วิธีฝึกปฏิบัติมากเกินไป ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายขณะที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ ครูควรช่วยเหลือดูแลอย่างทั่วถึง

ทิตินา แคมมณี (2545) ได้อธิบายถึงวิธีสอนโดยการให้ปฏิบัติว่า เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการพัฒนาทักษะทางภาษา ดนตรี ชีวร้อง นาฏศิลป์และด้านศิลปะ เป็นต้น โดยใช้วิธีการฝึกฝนซ้ำ ๆ จนกระทั่ง นักเรียนนั้นเกิดทักษะที่ต้องการถึงขั้นที่ได้กำหนดไว้ การฝึกปฏิบัตินี้อาจทำการฝึกในลักษณะเป็นแบบรายบุคคล หรือเป็นแบบเป็นกลุ่มพร้อม ๆ กันแล้วแต่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ซึ่งครูนั้นจะคอยทำหน้าที่อธิบายและสาธิตทักษะที่ต้องการให้ฝึกฝน ให้นักเรียนนั้นได้ดูเป็นตัวอย่างแล้วจึงให้นักเรียนทำการฝึกโดยมีครูคอยเป็นผู้กำกับดูแลการฝึกให้คำแนะนำ ช่วยแก้ไขในจุดที่บกพร่อง จนกระทั่งนักเรียนเกิดทักษะที่ต้องการพัฒนาจนถึงระดับที่ได้กำหนดไว้ การสอนแบบฝึกปฏิบัตินี้นักเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา

เพราะเป็นการกระทำซึ่งนักเรียนทุกคนจะต้องฝึกปฏิบัติ และขณะฝึกอาจมีการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบในการฝึกปฏิบัติด้วยเช่น รูปภาพ ภาพยนตร์ หุ่น เทปบันทึกเสียง หรือเทปบันทึกภาพ ประโยชน์ของวิธีการสอนแบบฝึกปฏิบัติคือ ใช้สำหรับการที่จะพัฒนาทักษะที่ต้องการเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ และการฝึกฝนด้วยตนเองให้นักเรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยการกระทำด้วยตนเอง และขณะที่นักเรียนทำการฝึกปฏิบัติครูควรคอยช่วยเหลือและให้แนะนำนักเรียนอย่างทั่วถึง ความสำคัญของการสอนแบบฝึกปฏิบัตินั้น เป็นการสอนที่ทำให้การเรียนการสอนนั้นมีความสมบูรณ์ เพราะเป็นการศึกษาที่ผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี และการปฏิบัติ นักเรียนได้เรียนรู้จากของจริง และลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง การสอนแบบนี้จะช่วยให้นักเรียนนั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องการนำไปใช้ ครูผู้สอนจะได้เห็นผลการสอนทันทีที่สอนแล้วนักเรียนทำได้จริงหรือไม่ อีกทั้งการสอนและการเรียนแบบฝึกปฏิบัติยังมีความสำคัญของการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ พร้อม ๆ กันไปด้วย

วัตถุประสงค์สำคัญของการสอนแบบฝึกปฏิบัติ

1. เพื่อเรียนรู้ด้านของวิธีการ ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงจากการสังเกตและทดลองด้วยตนเอง
2. เพื่อฝึกทักษะ ควรเป็นทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และควรที่จะฝึกเพิ่มเติมเมื่อนำไปใช้
3. เพื่ออธิบายหลักการที่มีลักษณะเป็นนามธรรม จึงต้องอาศัยการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจ
4. เพื่อฝึกการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการปฏิบัติ
5. เพื่อฝึกการเก็บรวบรวมข้อมูล แปลความจัดหมวดหมู่แล้วถึงสรุป นำไปแก้ปัญหาด้วยตนเอง
6. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ และได้ทดลองด้วยวิธีการต่าง ๆ
7. เพื่อเป็นการสนองจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านทักษะพิสัย (Psychomotor) คือมุ่งให้เห็น และเข้าใจ ได้สัมผัสและปฏิบัติได้ในสิ่งที่เรียนการจัดกลุ่มผู้เรียนในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมของการสอนแบบฝึกปฏิบัตินั้นสามารถฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มย่อย จำนวนคนในแต่ละกลุ่มประมาณ 4 - 6 คน ควรคละ เก่ง ปานกลาง อ่อนเข้าด้วยกัน เพื่อจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บทบาทของครูในการสอนแบบฝึกปฏิบัตินั้น เป็นการสอนที่ครูต้องเตรียมผู้เรียนโดยเร้าความสนใจ และชี้แจงจุดประสงค์ในการเรียนรู้ให้ชัดเจนครูต้องจะต้องสาธิตและอธิบายกระบวนการปฏิบัติ และให้คำแนะนำหลังจากที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้ว ครูนำอภิปรายสรุปผลการเรียน และทำการประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรม

3. การสอนแบบให้ปฏิบัติจริง (Performance)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547) ได้อธิบายและชี้แจงเกี่ยวกับการสอน แบบให้ฝึกปฏิบัติจริงว่า การจัดกระบวนการเรียนการสอนนั้นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยเน้นการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนนั้นเผชิญกับสถานการณ์จริง โดยฝึกปฏิบัติจริง ฝึกคิด ได้ลงมือทำแสวงหาความรู้ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งการสอนให้ปฏิบัติจริงนั้นมี หลักเกณฑ์การสอน จุดมุ่งหมายของการสอน และขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

หลักเกณฑ์การสอน

1. วางจุดประสงค์ของการฝึกปฏิบัติให้มีความชัดเจน
2. กำหนดหน้าที่ของแต่ละคนให้มีความแน่นอน
3. บอกวิธีการศึกษาหาความรู้ แหล่งที่มา จากที่ใด เมื่อไร และอย่างไร

จุดมุ่งหมายของการสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการได้ด้วยตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักการจากการฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นหมวดหมู่ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนได้ฝึกการใช้เครื่องมือประกอบการฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเอง
5. เปิดโอกาสให้กับผู้เรียนได้ทดลองเทคนิคต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้

1. สำรวจความต้องการของผู้เรียน
2. วิเคราะห์หลักสูตรและคำอธิบายรายวิชา จัดทำแผนการสอน และหาสื่อการเรียนรู้
3. จัดเตรียมแหล่งการเรียนรู้
4. การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้
6. สรุปและเสนอแนะผลการเรียน
7. ปรับปรุงการเรียนรู้และนำไปใช้

จากที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่าขั้นตอนในการสอนนาฏศิลป์นั้น เป็นการเรียนที่เน้นทักษะในการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้การสอนที่ผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี และการปฏิบัติจริง โดยให้ผู้เรียนนั้นได้เรียนรู้จากของจริง และลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเองโดยทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการเข้ากับแนวคิดทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติใช้เครื่องมือประกอบเพื่อการแสดงให้เห็นถึงกลวิธีการฝึกปฏิบัติและรู้จักการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองและทดลองสร้างเครื่องมื่อประกอบเพื่อการแสดงซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสอนนาฏศิลป์ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) **ขั้นกำหนดจุดประสงค์** การวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยใช้การสอนที่ผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี และการปฏิบัติ
- 2) **ขั้นรวบรวมความรู้** เป็นขั้นของการจัดกิจกรรมให้ความรู้ข้อมูลประวัติความเป็นมาของนาฏการ รูปแบบ ลักษณะ กลวิธีในการเชิดหุ่นแต่ละประเภท
- 3) **ขั้นฝึกปฏิบัติ** ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ตามกิจกรรมของการสอนแบบฝึกปฏิบัติโดยครูเป็นผู้สาธิต หลังจากนั้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติโดยครูคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำ
- 4) **ขั้นอภิปรายวางแผน** ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปผลความคิดจากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันและวางแผนในการดำเนินการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์โดยวางแผนเป็นลำดับขั้นตอน จากนั้นลงมือปฏิบัติตามแผน ที่วางไว้โดยมีผู้สอนคอยกำกับดูแลและให้คำแนะนำ
- 5) **ขั้นการวัดผลประเมินผล** ให้ผู้เรียนแต่ละคนนำเสนอผลงาน และครูผู้สอนประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ จากแบบประเมินที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยมีการให้ข้อเสนอแนะสำหรับนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ที่นักเรียนสร้างขึ้น เพื่อนำข้อเสนอแนะ ไปปรับปรุงนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน

4.1 ความหมายของชุดการสอน

ชุดการสอนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนและเป็นเครื่องมือช่วยสอนของครู ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

Good (1973) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นโปรแกรมทางการเรียนที่จัดไว้โดยเฉพาะ ประกอบไปด้วยคู่มือ เนื้อหา แบบทดสอบและมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ไว้ครบถ้วน

กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (2536) กล่าวว่า ชุดการสอนหมายถึง ชุดของสื่อประสม ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ในการเรียนแต่ละหน่วย โดยนำวิธีการจัดระบบมาใช้ ทั้งนี้เพื่อช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และช่วยให้การสอนของครูดำเนินไปโดยสะดวกและมีประสิทธิภาพ

สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2550) กล่าวว่า ชุดการสอน (Instructional Packages) เป็นการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะกับผู้เรียน มีการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมมาช่วย ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

วรวิทย์ นิเทศศิลป์ (2551) กล่าวว่า ชุดการสอน หมายถึง กระบวนการการผลิตและการนำสื่อประสมที่มีความสอดคล้องกันมาใช้กับวิชาหรือหน่วยหรือ หัวเรื่อง เพื่อช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2551) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็น ชุดการเรียนรู้เอนกประสงค์ ให้ใช้สอนเพียงเรื่องเดียว โดยมีการผสมสื่ออย่างมีระบบขั้นตอนรองรับ มีเนื้อหา สาระครบในตัวเองโดยครอบคลุมการสอนของครูได้ครบวงจร

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของชุดการสอนได้ว่า ชุดการสอนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่ง เป็นสื่อประสมที่ผลิตขึ้นจากการใช้หลักการ และแนวคิด ทฤษฎี เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน ตลอดจนชุดการสอนนั้นยังสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2551) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนมีขั้นตอนรายละเอียดการสร้างและพัฒนาชุดการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการตามที่เหมาะสม
- 2) กำหนดหน่วยการสอน แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการสอน โดยประมาณเนื้อหาที่จะให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ ในหนึ่งสัปดาห์หรือหนึ่งครั้ง
- 3) กำหนดหัวเรื่อง ผู้จะมาสอนต้องถามตนเองว่าในการสอนแต่ละหน่วยควรให้ประสบการณ์ออกมาเป็น 4-6 หัวเรื่อง
- 4) กำหนดความคิดรวบยอดและหลักการ จะต้องให้สอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง โดยสรุปรวมแนวคิด สาระ และหลักเกณฑ์สำคัญไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกัน
- 5) กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่องเป็นจุดประสงค์ทั่วไปก่อนแล้วเปลี่ยนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่มีเงื่อนไขและเกณฑ์พฤติกรรมไว้ทุกครั้ง
- 6) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งจะเป็นแนวทางในการเลือก และการผลิตสื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียน หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง ตอบคำถาม เขียนภาพ และทำการทดลอง ฯลฯ
- 7) กำหนดแบบประเมินผลต้องออกแบบการประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้การสอนแบบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากผ่านกิจกรรมการสอนมาเรียบร้อยแล้วผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
- 8) เลือกและผลิตสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่ครูใช้สื่อเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้นเมื่อผลิตสื่อการสอนของแต่ละหัวเรื่องแล้วก็จัดสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่
- 9) หาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการประกันว่าชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอนผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้นล่วงหน้าโดยคำนึงถึงหลักการว่าการเรียนรู้เป็นการช่วยให้การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนบรรลุผล

10) การใช้ชุดการเรียนรู้ ชุดการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุง และมีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วสามารถนำไปใช้กับผู้เรียนได้ตามประเภทของชุดการเรียนรู้ และระดับการศึกษา

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2551) กล่าวว่าขั้นตอนการสร้างชุดการสอนมีขั้นตอนสำคัญ 9 ขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์สถานการณ์และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่การเรียนรู้ด้วยตนเองจะเกิดขึ้นว่ามุ่งเน้นให้การเรียนรู้เกิดขึ้นที่บ้าน ที่ศูนย์วิทยบริการ หรือสถานที่อื่น ๆ เพื่อจะได้พิจารณาองค์ประกอบและคุณลักษณะของชุดการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2) วิเคราะห์ผู้เรียน เป็นการพิจารณาระดับความรู้พื้นฐานความต้องการ ความสนใจ เพศ วัย และการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

3) กำหนดวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากการเรียนรู้จากชุดการสอนแล้ว ภายใต้เงื่อนไข (Condition) และมาตรฐาน (Criteria) ที่กำหนด

4) วิเคราะห์เนื้อหา เป็นการนำเนื้อหาวิชาที่จะผลิตเป็นชุดการสอนมาจำแนกเป็นหน่วย ตอน หัวเรื่อง และหัวข้อย่อย โดยให้หน่วยการสอน 1 หน่วย อยู่ในรูปของชุดการสอน 1 ชุด

5) กำหนดสื่อหลักและสื่อเสริม เป็นการพิจารณาคุณลักษณะของสื่อประสมต่าง ๆ แล้วตัดสินใจว่าจะใช้สื่ออะไรเป็นสื่อหลัก อะไรเป็นสื่อเสริม

6) วางแผนและเตรียมการผลิตชุดการสอน เป็นการกำหนดรายละเอียดสิ่งที่จะต้องทำในการให้ได้มาซึ่งชุดการสอน โดยกำหนดปัจจัยนำเข้ากระบวนการ และผลลัพธ์แล้วเตรียมการให้พร้อมสำหรับการผลิตต่อไป

7) ผลิตชุดการสอน เป็นการนำสิ่งที่ได้เตรียมมาแล้วในขั้นวางแผนและเตรียมการ เพื่อมาผลิตชุดการสอน

8) ทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน เป็นการกำหนดเกณฑ์ และดำเนินการนำชุดการสอนที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายตามขั้นตอนที่กำหนดไว้สำหรับการทดสอบประสิทธิภาพแต่ละชนิด

9) ปรับปรุงชุดการสอน เป็นการนำชุดการสอนที่ได้ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพแล้วมาปรับปรุงในด้านเนื้อหา สิ่งจัดแนวความคิด และสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ชุดการสอนมีคุณภาพสูงขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าแนวคิดและหลักการสร้างชุดการสอนที่นำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยได้ออกเป็น 10 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การกำหนดหมวดหมู่หรือเนื้อหาของงานวิจัย
- 2) กำหนดหน่วยการสอนพร้อมพิจารณาอีกครั้ง

- 3) กำหนดหัวข้อเรื่อง
- 4) กำหนดหลักการและความคิดรวบยอด
- 5) กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการเรียนรู้
- 6) วิเคราะห์งานหรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องในเชิงพฤติกรรม
- 7) เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน
- 8) กำหนดแบบประเมินผล
- 9) ผลิตสื่อการสอน
- 10) การทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

4.3 ประเภทของชุดการสอน

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2543) ได้แบ่งชุดการสอนออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1) ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย เป็นชุดการสอนสำหรับผู้สอนและใช้สอนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนส่วนใหญ่รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งในการขยายเนื้อหาสาระให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ชุดการสอนแบบนี้จะช่วยให้ผู้สอนลดการพูดน้อยลง และใช้สื่อการสอนที่มีพร้อมอยู่ในชุดการสอน ในการเสนอเนื้อหามากขึ้น สื่อที่ใช้อาจได้แก่ รูปภาพ แผนภูมิ สไลด์ ฯลฯ ข้อสำคัญสื่อที่จะนำมาใช้นี้จะต้องให้ผู้เรียนได้เห็นชัดเจนทุกคน ชุดการสอนชนิดนี้บางคนอาจเรียกว่า ชุดการสอนสำหรับครู

2) ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการสอนสำหรับผู้เรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5-7 คน โดยใช้สื่อการสอนที่ได้บรรจุไว้ในชุดการสอนแต่ละชุด มีความมุ่งมั่นที่จะฝึกทักษะ ในเนื้อหาวิชาที่เรียนและให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน ชุดการสอนชนิดนี้มักจะใช้ในการสอนแบบกิจกรรมกลุ่มเช่น การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอบแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

3) ชุดการสอนแบบรายบุคคลหรือชุดการสอนตามเอกัตภาพ เป็นชุดการสอนสำหรับเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือ ผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง อาจจะเรียนที่โรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของชุดการสอนออกเป็น 3 ประเภทด้วยกันคือ

1) ชุดการสอนประกอบการบรรยาย เป็นชุดการสอนสำหรับครูที่กำหนดกิจกรรมและสื่อการสอนให้ครูได้ใช้ประกอบการสอนแบบบรรยาย มีหัวข้อเนื้อหาที่จะบรรยายและประกอบกิจกรรมจัดไว้ตามลำดับขั้นตอน สื่อที่ใช้อาจเป็นสไลด์ ประกอบเสียงบรรยายในแถบเสียง แผนภูมิ ภาพยนตร์ และกิจกรรมกลุ่ม

2) ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม เป็นชุดการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ซึ่งอาจจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์กรเรียน โดยวางเค้าโครงเรื่อง การจัดประเด็นเนื้อหา

หน่วยความรู้ที่เป็นอิสระจากกัน สามารถเรียนรู้จบในหน่วยความรู้แต่ละเรื่องที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน อาจจัดหน่วยความรู้ได้ประมาณ 3-5 เรื่อง ตามสัดส่วนของการแบ่งประเด็น แต่ละเรื่องและเวลาที่ใช้ศึกษาในแต่ละศูนย์

3) ชุดการสอนรายบุคคล เป็นชุดการสอนสำหรับนักเรียน เพื่อให้เรียนรู้ด้วยตัวเอง ตามลำดับขั้นความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อเรียนจบแล้วจะทดสอบประเมินความก้าวหน้าแล้วจึงศึกษาชุดอื่น ๆ ต่อไปตามลำดับ ถ้ามีปัญหาผู้เรียนจะปรึกษากันได้โดยผู้สอนพร้อมที่จะช่วยเหลือ แนะนำชุดการสอนแบบนี้ชุดขึ้นเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลให้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองไปได้จนถึงขีดสุดความสามารถเป็นรายบุคคล

เพ็ญดาว ธนาบุญฤทธิ์ (2551) กล่าวว่าชุดการสอนแบ่งออกได้เป็น ชุดการสอนแบบบรรยาย เป็นชุดการสอนสำหรับครูที่กำหนดกิจกรรมและสื่อการสอนให้ครูได้ใช้ประกอบการสอนแบบบรรยาย ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการสอนสำหรับผู้เรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5-7 คน ได้ โดยใช้ สื่อการสอนที่บรรจุไว้ในชุดการสอนแต่ละชุด ชุดการสอนแบบรายบุคคลหรือชุดการสอนตามเอกัตภาพ เป็นชุดการสอนแต่ละชุด เป็นชุดการสอนสำหรับเรียนได้ตนเอง เป็นรายบุคคล คือ ผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ตามความสามารถและความสนใจ ชุดการสอนทางไกล เป็นชุดการสอนที่ใช้กับการเรียนการสอนระบบเปิด โดยสถานศึกษาจะส่งชุดการสอน ที่ใช้กับการเรียนการสอนระบบเปิด โดยสถานศึกษาจะส่งชุดการสอนไปให้กับผู้เรียนที่บ้านโดยอาศัยสื่อประเภทสิ่งพิมพ์เป็นหลัก

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าชุดการสอน เป็นชุดการสอนแบบสื่อประสมที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีการจัดเรียงอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนให้ผู้เรียนนั้นได้ฝึกกระบวนการทักษะด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ลงมือปฏิบัติจริง รู้จักวิธีการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งชุดสอนนาฏการนั้น เป็นชุดการสอน แบบผสมผสาน โดยผู้สอนสามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนและให้ผู้เรียนนั้นสามารถศึกษาและปฏิบัติตาม ได้ด้วยตนเอง

4.4 องค์ประกอบของชุดการสอน

บุญเกื้อ ควรรหาเวช (2542) ได้แบ่งองค์ประกอบของชุดการสอนออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. คู่มือครู เป็นคู่มือ และแผนการสอนสำหรับผู้สอนหรือผู้เรียนตามแต่ชนิดของ ชุดการสอน ช่วยชี้แจงถึงวิธีการใช้ชุดการสอน

2. บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำ เป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนดำเนินการเรียนหรือประกอบ กิจกรรมแต่ละอย่าง ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ซึ่งมีอยู่ในชุดการสอนแบบกลุ่มและรายบุคคล ประกอบด้วย

2.1 คำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษา

2.2 คำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินการกิจกรรม

2.3 การสรุปบทเรียนมักนิยมทำใส่กระดาษแข็งที่มีขนาด 6x8 นิ้ว

3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปของสื่อการสอนต่าง ๆ ประกอบด้วยบทเรียน โปรแกรม สไลด์ เทปบันทึกเสียง ฟิล์มสตอป แผ่นภาพโปร่งใส วัสดุกราฟิกส์ หุ่นจำลอง ของตัวอย่าง รูปภาพ เป็นต้นผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดการสอน ตามบัตรคำที่กำหนดไว้ให้

4. แบบประเมินผล ผู้เรียนทำการประเมินผลได้ด้วยตนเองก่อนและหลังหลังเรียน แบบประเมินผลที่อยู่ในชุดการสอนอาจจะเป็นแบบฝึกหัด ให้เติมคำในช่องว่าง หรือ คำตอบที่ถูกจับคู่ คู่มือจากการทดสอบหรือให้ทำกิจกรรม

ส่วนประกอบข้างต้นนี้จะบรรจุในกล่องหรือซอง จัดเอาไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวก แก่การใช้ นิยมแยกออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. กล่อง
2. สื่อการสอนและบัตรบอกชนิดของสื่อการสอนเรียงตามการใช้
3. บันทึกการสอน ประกอบไปด้วยรายละเอียดดังนี้
  - 3.1 รายละเอียดเกี่ยวกับวิชาและหน่วยการสอน
  - 3.2 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เรียน
  - 3.3 เวลา จำนวนชั่วโมง
  - 3.4 วัตถุประสงค์ทั่วไป
  - 3.5 วัตถุประสงค์เฉพาะ
  - 3.6 เนื้อหาวิชาและประสบการณ์
  - 3.7 กิจกรรมและสื่อการสอนประกอบวิธีสอน 34
  - 3.8 การประเมินผล วัตถุประสงค์ การทดสอบก่อนและหลังเรียน
4. อุปกรณ์ประกอบอื่น ๆ

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2522) กล่าวว่า ชุดการสอนอาจมีหลายรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่จะต้องประกอบด้วยต่าง ๆ ที่สำคัญดังนี้

1. คู่มือครู เป็นคู่มือและแผนการสอนสำหรับครูและนักเรียนตามลักษณะชุด การสอน ภายในคู่มือครูจะชี้แจงวิธีการใช้ชุดการสอนไว้อย่างละเอียด ครูและนักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำชี้แจงอย่างเคร่งครัด จึงจะสามารถใช้ชุดการสอนนั้นได้ผล คู่มือครูอาจทำเป็นเล่มหรืออาจทำเป็นแผ่น แต่ต้องมีส่วนสำคัญดังนี้

- 1.1 คำชี้แจงสำหรับครู
- 1.2 บทบาทของครู
- 1.3 การจัดชั้นเรียนพร้อมแผนผัง
- 1.4 แผนการสอน

1.5 แบบฝึกปฏิบัติ

2. บัตรคำสั่ง (คำแนะนำ) เพื่อให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างที่มีอยู่ในชุดการสอนแบบกลุ่มและชุดการสอนแบบรายบุคคล บัตรคำสั่งจะประกอบด้วย

2.1 คำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษา

2.2 คำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรม

2.3 การสรุปบทเรียนอาจใช้การอภิปรายหรือตอบคำถาม

บัตรคำสั่งจะต้องมีถ้อยคำกะทัดรัด เข้าใจง่าย ชัดเจน ครอบคลุมกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติ ผู้เรียนจะต้องอ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจเสียก่อน แล้วจึงปฏิบัติเป็นขั้นๆ ไป

3. เนื้อหาหรือประสบการณ์ จะถูกบรรจุในรูปของสื่อต่าง ๆ อาจจะไปประกอบด้วยบทเรียนสำเร็จรูป สไลด์ เทปบันทึกเสียง แผ่นภาพโปร่งใส วัสดุกราฟิก หุ่นจำลอง ของตัวอย่าง รูปภาพ เป็นต้น ผู้เรียนจะต้องศึกษาสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดการสอนตามบัตรคำสั่งที่กำหนดให้

4. แบบประเมินผล (ทั้งก่อนและหลังเรียน) อาจอยู่ในรูปของแบบฝึกหัด ให้เติมคำลงในช่องว่าง จับคู่ เลือกคำตอบถูก หรืออาจดูผลจากการทดลอง หรือทำกิจกรรม เพื่อให้การสร้างและใช้ชุดการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ชุดการสอนอาจมีองค์ประกอบดังนี้

4.1 หัวข้อเรื่อง เป็นการแบ่งหน่วยการเรียนรู้ออกเป็นส่วนย่อย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4.2 กิจกรรมสำรอง จำเป็นสำหรับชุดการสอนแบบกลุ่ม กิจกรรมสำรองนี้ต้องเตรียมไว้สำหรับนักเรียนบางคนหรือบางกลุ่มที่ทำงานเสร็จก่อนคนอื่น โดยให้มีกิจกรรมอย่างอื่นทำเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้นทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายหรือก่อให้เกิดปัญหาในทางวินัยของชั้นเรียนขึ้น

4.3 ขนาดรูปแบบของชุดการสอน ชุดการสอนไม่ควรใหญ่หรือเล็กเกินไป ควรจัดให้มีขนาดพอเหมาะ เพื่อสะดวกในการเก็บรักษา

สมหญิง เจริญจิตรกรรม (2525) ได้แบ่งส่วนประกอบของชุดการสอนเป็น 4 ส่วน คือ

1. คู่มือและแบบฝึกปฏิบัติ สำหรับครูผู้สอนโดยใช้ชุดการสอนและผู้เรียนที่ต้องเรียนจากโดยการใช้ชุดการสอน

2. คำสั่งหรือการมอบหมายงาน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการเรียนรู้ให้กับ ผู้เรียน

3. เนื้อหาสาระอยู่ในรูปแบบของสื่อการสอนแบบสื่อประสม และกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบทั้งแบบกลุ่มและแบบเป็นรายบุคคลซึ่งได้กำหนดไว้ ตามวัตถุประสงค์ในเชิงพฤติกรรม

4. การประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ แบบฝึกหัดรายงานจากการค้นคว้า ฯลฯ และผลของการเรียนรู้ในรูปแบบการสอบต่าง ๆ ส่วนประกอบทั้งหมดจะอยู่ในซองหรือกล่องโดย จัดไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกต่อการใช้งาน

ตารางที่ 6 การสังเคราะห์องค์ประกอบชุดการสอน

องค์ประกอบของชุดการสอน	บุญเกื้อ ครอบหา เวช (2542)	ไชยยศ เรื่อง สุวรรณ (2522)	สมหญิง เจริญจิตรกรรม (2525)	ผู้วิจัย
คู่มือการใช้ชุดการสอน/ แผนการสอน	✓	✓	✓	✓
วัตถุประสงค์				✓
จุดประสงค์การเรียนรู้			✓	✓
คำชี้แจงในการใช้ชุดการสอน		✓		
บัตรคำสั่งหรือบัตรงาน	✓		✓	
เนื้อหา/สื่อการเรียนรู้	✓			✓
แบบฝึกปฏิบัติ		✓	✓	✓
การจัดชั้นเรียนพร้อม แผนผัง		✓		
การวัดผลและประเมินผล	✓		✓	✓

จากตารางการสังเคราะห์องค์ประกอบชุดการสอนข้างต้นที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จาก โดยผู้วิจัยได้เลือก บุญเกื้อ ครอบหา เวช (2542) และ ไชยยศ เรื่อง สุวรรณ (2522) และ สมหญิง เจริญจิตรกรรม (2525) องค์ประกอบที่สำคัญของชุดการสอนได้ดังนี้ คือ 1) คู่มือการใช้ชุดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) เนื้อหา/สื่อการเรียนรู้ 5) แบบฝึกปฏิบัติ 6) การวัดผลและประเมินผลโดยในแต่ละ

องค์ประกอบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ชุดการสอนนาฏการประเภทหุ่น 4 เรื่อง โดยมีเนื้อหาได้แก่

- 1) นาฏการหุ่นเงา (Shadow Puppet)
- 2) นาฏการหุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet)
- 3) นาฏการหุ่นสวมมือ (Hand Puppet)
- 4) นาฏการหุ่นชัก (Marionette)

2. ใบความรู้ แบบฝึกปฏิบัติเพื่อมอบหมายและกำหนดทิศทางการฝึกปฏิบัติให้กับผู้เรียน

3. เนื้อหาสาระและสื่อที่อยู่ในชุดการสอนไม่ว่าจะเป็นหุ่นตามประเภทของนาฏการ ลักษณะ ส่วนประกอบต่างของหุ่น รูปภาพ ฯลฯ

4. เกณฑ์การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้จากแบบประเมินความสามารถในการสร้าง นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

แต่ละชุดมีส่วนประกอบดังนี้ ปก / คำนำ / สารบัญ / คำชี้แจง / วัตถุประสงค์ / มาตรฐาน และตัวชี้วัด / แผนการจัดการเรียนรู้ / ใบความรู้ / แบบฝึกปฏิบัติ / แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

4.5 หลักในการสร้างชุดการสอน

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2522) ได้แบ่งขั้นตอนการสร้างชุดการสอนออกเป็น 10 ขั้นตอน ดังนี้

1) กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณา การแบบสหวิทยาการตามที่เหมาะสม

2) กำหนดหน่วยการสอน โดยแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการสอน ประมาณ เนื้อหาที่ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ในหนึ่งสัปดาห์ หรือสอนได้หน่วยละครั้ง

3) กำหนดหัวข้อเรื่อง ผู้สอนจะต้องถามตัวเองว่า ในการสอนแต่ละหน่วยควรให้ ประสบการณ์อะไรแก่ผู้เรียนบ้าง แล้วกำหนดหัวข้อเรื่องออกมาเป็นหน่วยการสอนย่อย

4) กำหนดหลักการและแนวความคิดรวบยอด หลักการและความคิดรวบยอดที่ กำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้องกับหน่วยและหัวข้อเรื่อง โดยสรุปรวมแนวคิด สาระและหลักเกณฑ์ที่ สำคัญไว้ เพื่อเป็นแนวทางจัดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกัน

5) กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง โดยเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ที่ต้องมีเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง

6) กำหนดกิจกรรมการเรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งจะเป็น แนวทางเลือกและผลิตสื่อการสอน กิจกรรมการเรียน หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง ตอบคำถาม เขียนภาพ การทำการทดลองวิทยาศาสตร์ การเล่นเกม ฯลฯ

7) กำหนดแบบประเมินผล ต้องประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบทดลองอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลักจากเรียนชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนแล้ว ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่

8) เลือกรูปแบบสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีการที่ครูใช้จัดเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนแต่ละหัวข้อเรื่องแล้ว ก็จัดสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ในกล่องที่เตรียมไว้ เพื่อนำไปทดลองหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

9) หาประสิทธิภาพของชุดการสอน เพื่อเป็นการรับประกันว่าชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจะต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้นโดยคำนึงหลักการที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนบรรลุจุดหมาย

10) การใช้ชุดการสอนเป็นขั้นนำชุดการสอนไปใช้ ซึ่งจำเป็นต้องมีการตรวจสอบและปรับปรุงตลอดเวลา

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้เสนอขั้นตอนของการสร้างชุดการสอนไว้ 10 ขั้นตอน ดังนี้

1) ต้องศึกษาเนื้อหาสาระของวิชาทั้งหมดอย่างละเอียด ถึงสิ่งที่จะนำมาทำเป็นชุดการสอนนั้น มุ่งเน้นให้เกิดหลักการของการเรียนรู้อะไรบ้างให้กับผู้เรียน นำวิชาที่ได้ทำการศึกษา มาวิเคราะห์ แล้วนำมาแบ่งเป็นหน่วยการเรียนการสอน ในแต่ละหน่วยนั้นจะมีหัวเรื่องย่อย ๆ รวมอยู่อีกที่เราจะต้องพิจารณาให้ละเอียดชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนในหน่วยอื่น ๆ อันจะสร้างความสับสนให้กับผู้เรียนได้ และควรคำนึงถึงการแบ่งเป็นหน่วยการเรียนการสอนของแต่ละวิชานั้น ๆ ควรจะเรียงลำดับขั้นตอนของเนื้อหาความรู้ และลักษณะธรรมชาติในวิชานั้น ๆ

2) เมื่อศึกษาเนื้อหาสาระ และแบ่งหน่วยการเรียนการสอนได้แล้วจะต้องพิจารณาตัดสินใจอีกครั้งหนึ่งว่า จะทำชุดการสอนแบบใด โดยคำนึงถึงข้อกำหนดว่าผู้เรียนคือใคร จะให้อะไรกับผู้เรียน จะให้ทำกิจกรรมอย่างไร และจะทำได้ได้อย่างไร สิ่งเหล่านี้จะเป็นเกณฑ์ในการกำหนดการเรียน

3) กำหนดหน่วยการเรียนการสอน โดยประมาณเนื้อหาสาระที่เราจะสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ตามชั่วโมงที่กำหนด โดยคำนึงว่าเป็นหน่วยที่น่าสนใจ น่าเรียนรู้ให้ความรู้ ชื่นบานแก่ผู้เรียน หาสื่อการเรียนได้ง่าย พยายามศึกษาวิเคราะห์ให้ละเอียดอีกครั้งหนึ่งว่า หน่วยการเรียนการสอนนี้มีหลักการหรือความคิดรวบยอด หรือหลักการย่อย ๆ อะไรบ้างที่ต้องศึกษา พยายามดึงเอาแก่นของหลักการเรียนรู้ออกมาให้ได้

4) กำหนดความคิดรวบยอด ความคิดรวบยอดที่กำหนดขึ้น จะต้องสอดคล้องกันกับการจัดกิจกรรมการเรียน เพราะความคิดรวบยอดเป็นเรื่องของความเข้าใจ อันเกิดจากประสาทสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม เพื่อตีความหมายออกมาเป็นพฤติกรรมทางสมอง แล้วนำไปเชื่อมโยงกันกับประสบการณ์เดิม เกิดเป็นความคิดรวบยอดฝังอยู่ในความทรงจำ มนุษย์ต้องมีประสบการณ์ต่าง ๆ พอสมควร จึงจะสรุปแก่นแท้ของการเรียนรู้เกิดเป็นความคิดรวบยอดได้

5) จุดประสงค์การเรียน จะต้องมีความสอดคล้องกับความคิดรวบยอด โดยกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งหมายถึง ความสามารถของผู้เรียนที่แสดงออกให้เห็นได้ภายหลังการเรียนการสอนบทเรียนแต่ละเรื่องจบไปแล้วโดยผู้สอนสามารถวัดได้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนี้ ถ้าผู้สอนกำหนดหรือระบุให้มีความชัดเจนมากเท่าใด ก็ยิ่งประสบความสำเร็จในการสอนมากเท่านั้น

ดังนั้น จึงควรใช้เวลาตรวจสอบจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อให้เหมาะสมถูกต้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละข้อ

6) การวิเคราะห์งานคือ การนำจุดประสงค์ของการเรียนแต่ละข้อ มาทำการวิเคราะห์งาน เพื่อหากิจกรรมการเรียนการสอน แล้วจัดลำดับกิจกรรมการเรียน ให้เหมาะสมถูกต้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละข้อ

7) เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน จะต้องนำกิจกรรมการเรียนแต่ละข้อ มาทำการวิเคราะห์งานและเรียงลำดับกิจกรรมไว้แล้วทั้งหมดมาหลอมรวมกัน เป็นกิจกรรมการเรียนขั้นที่สมบูรณ์ที่สุด เพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนในการเรียน โดยคำนึงถึงพฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียน วิธีดำเนินการให้เกิดมีการเรียนการสอนขึ้น ตลอดจนการติดตามและการประเมินผลพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกมาเมื่อมีการเรียนการสอนแล้ว

8) สื่อการเรียนคือ วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนที่ครู และนักเรียนจะต้องกระทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ซึ่งครูต้องจัดทำขึ้นหรือจัดหาไว้ให้เรียบร้อย ถ้าสื่อการเรียนเป็นของที่ใหญ่ หรือมีคุณค่าจะต้องเตรียมมาก่อน จะต้องเขียนบอกไว้ให้ชัดเจนในคู่มือครู เกี่ยวกับการใช้ชุดการสอนว่าจะไปจัดหาได้ ณ ที่ใด เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องบันทึกเสียง และพวกสิ่งทีเก็บไว้ไม่ได้ทนทาน เพราะเกิดการเน่าเสียเช่น พืช สัตว์ ฯลฯ

9) การประเมินผลคือ การตรวจสอบดูว่าหลังการเรียนการสอนแล้วได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้จะใช้วิธีใดก็ตามแต่จะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่เราได้กำหนดไว้ ถ้าการประเมินไม่ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ความยุติธรรมก็จะไม่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และไม่ตรงเป้าหมายที่กำหนดไว้ด้วย การเรียนรู้ในสิ่งนั้นจะไม่มีทางเกิดขึ้น ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมาก็เป็นการเสียเวลาและไม่มีคุณภาพอีกด้วย

10) การทดลองใช้ชุดการสอนเพื่อหาประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของชุดการเรียนการสอนว่าผลดีออกมาในขนาดเท่าใด และรูปแบบของการนำเสนอออกมาเป็นแฟ้มหรือกล่อง แล้วแต่ความสะดวกในการใช้ การเก็บรักษาและความสวยงาม และควรทดลองดูก่อน เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องและแก้ไขปรับปรุงอย่างดีแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับเด็กทั้งชั้นหรือกลุ่มใหญ่ โดยกำหนดขั้นตอนไว้มีดังนี้

- 10.1) ชุดการสอนนี้ต้องการความรู้เดิมของเด็กหรือไม่
- 10.2) การนำเข้าสู่บทเรียนของชุดการเรียนการสอนนี้เหมาะสมหรือไม่
- 10.3) การประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสับสนวุ่นวายกับผู้เรียนและดำเนินไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้หรือไม่
- 10.4) การสรุปผลการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางไปสู่ความคิดรวบยอดหรือหลักสำคัญของการเรียนรู้ในหน่วยนั้น ๆ ดีหรือไม่ หรือจะต้องตรวจปรับเพิ่มเติมอย่างไร

10.5) การประเมินผลหลังเรียนเพื่อตรวจสอบดูว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นนั้น ให้ความเชื่อมั่นได้มากน้อยแค่ไหนกับผู้เรียน

สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2533) กล่าวถึงหลักในการสร้างชุดการสอนไว้ดังนี้

1) ชุดการสอนที่มีลักษณะสื่อประสมที่เป็นรูปธรรม ประกอบด้วยหน่วยการเรียน การสอนซึ่งเรียงลำดับจากง่ายไปหายากที่ไม่มีความซับซ้อน

2) นักเรียนต้องทราบจุดประสงค์ของการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนการสอน

3) นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

4) กิจกรรมหรือประสบการณ์เรียนรู้ ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ

5) ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จในกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียนมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป

6) ให้นักเรียนทราบผลของการกระทำหรือผลของการเรียนของตนเองทันที เพื่อสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนได้ทันที

7) มีการฝึกปฏิบัติและทำซ้ำโดยคำนึงถึงการจัดลำดับขั้นตอน จำนวนครั้ง ระยะเวลาการฝึกกิจกรรม

8) มีการสรุปบทเรียนและการทำกิจกรรม

หยาดพิรุณ พวงสุวรรณ (2558) กล่าวถึงหลักในการสร้างชุดการสอนไว้ดังนี้

1) การเตรียมและเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) การนำผู้เรียน ไปสู่ความคิดรวบยอดหัวข้อชุดกิจกรรมวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ที่แสดงถึงความสามารถของผู้เรียน

3) นำจุดประสงค์แต่ละข้อมาวิเคราะห์แต่ละข้อมาวิเคราะห์งาน ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติกิจกรรม

4) การประเมินผลที่ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ตามจุดประสงค์

5) นำชุดกิจกรรม ไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพซึ่งการหาประสิทธิภาพให้เริ่มมาจากการทดลองแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบภาคสนาม เพื่อให้มีการพัฒนาให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ปรัชญา ซื่อสัตย์ (2563) กล่าวถึงหลักในการสร้างชุดการสอนไว้ดังนี้

1) สืบหาเรื่องที่จะสร้าง ชุดกิจกรรม

2) กำหนดเนื้อหาที่จะ จัดทำชุดกิจกรรม

3) กำหนดหน่วยการสอน

- 4) กำหนดวัตถุประสงค์ การสอน
- 5) กำหนดหัวข้อเรื่อง
- 6) สร้างแบบประเมินก่อน เรียนและหลังเรียน
- 7) จัดทำชุดกิจกรรม
- 8) วางแผนการจัดกิจกรรม
- 9) เลือกและผลิตสื่อการ สอน
- 10) หาประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปทฤษฎีเกี่ยวกับข้อกับการสร้างชุดการสอนเป็นขั้นตอนดังนี้

- 1) การกำหนดหมวดหมู่หรือเนื้อหาของงานวิจัย
- 2) กำหนดหน่วยการสอนพร้อมพิจารณาอีกครั้ง
- 3) กำหนดหัวข้อเรื่อง
- 4) กำหนดหลักการและความคิดรวบยอด
- 5) กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการเรียนรู้
- 6) วิเคราะห์งานหรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องในเชิงพฤติกรรม
- 7) เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน
- 8) กำหนดแบบประเมินผล
- 9) ผลิตสื่อการสอน
- 10) การทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

4.6 ขั้นตอนในการสร้างชุดการสอน

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544) ได้กล่าวว่าการผลิตชุดการสอนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพนั้นต้องต้องมีการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเสียก่อน เป็นการศึกษาหาความรู้พื้นฐานในการผลิตชุดการสอน องค์ประกอบชุดการสอน และแนวทางการผลิตสื่อการสอนในลักษณะสื่อประสม ศึกษาตัวอย่างของชุดการสอนและขั้นตอนการผลิตชุดการสอน เมื่อเข้าใจวิธีการก็เริ่มลงมือผลิตชุดการสอน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- 1) การวิเคราะห์เนื้อหาในเรื่องที่จะทำชุดการสอน นำมาแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย มีการกำหนดเวลา กำหนดหัวข้อเรื่องและกำหนดความคิดรวบยอด
- 2) การวางแผนการเรียนรู้ คือ การกำหนดว่าในขั้นตอนหนึ่งๆ จะทำกิจกรรมอะไรบ้างและใช้สื่อชนิดใดบ้าง ซึ่งก็คือการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้นั่นเองและจะต้องมีอยู่ในคู่มือด้วย

3) การผลิตสื่อการเรียนรู้เป็นการผลิตสื่อประเภทต่าง ๆ เพราะจะต้องใช้เป็นสื่อประสมร่วมกัน จะต้องให้มือนักประกอบของชุดการสอนครบถ้วน คือ คู่มือครู บัตรงานต่าง ๆ เนื้อหาสาระและสื่อชนิดต่าง ๆ พร้อมทั้งแบบวัดผลประเมินผล

4) การทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนซึ่งจะเป็นขั้นสุดท้ายเพื่อประเมินผลว่าชุดการสอนที่ผลิตขึ้นมา นั้นมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในการผลิตชุดการสอน ถ้าดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ผลที่ได้รับคือ ชุดการสอนที่ผลิตขึ้นมา นั้นสามารถที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนของนักเรียนได้ต่อเนื่องและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างชุดการสอนไว้มีดังนี้

- 1) ศึกษาเนื้อหาสาระของเรื่องที่จะสอน
- 2) แบ่งบทเรียนหรือกำหนดหน่วยเรียน
- 3) กำหนดความคิดรวบยอดและจุดประสงค์ของการเรียน
- 4) วิเคราะห์หากิจกรรมการเรียนการสอน
- 5) เตรียมหรือสร้างสื่อตามจุดประสงค์
- 6) ทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความได้ว่าหลักในการสร้างชุดการสอนนั้นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา และกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีจาก เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับ วิชานาฏศิลป์ เกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาชุดสอนนาฏการ เรื่องหุ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์

4.7 คุณค่าและประโยชน์ของชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐและสุดา สิ้นสกุล (2520) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการใช้ชุดการสอนไว้ว่า “ไม่ว่าจะเป็นการสอนประเภทใดย่อมมีคุณค่าต่อการเพิ่มคุณภาพในการเรียนการสอนทั้งสิ้น หากได้มีระบบผลิตที่มีการทดสอบวิจัยแล้ว” ชุดการสอนจัดเป็นนวัตกรรมการศึกษาอย่างหนึ่งที่จะช่วยขจัดปัญหาทางการศึกษาบางประการดังนี้

- 1) ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความมั่นใจในการดำเนินการเรียนการสอน เพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถหยิบไปใช้ได้ทันที ช่วยลดเวลาในการเตรียมการสอนล่วงหน้า
- 2) ช่วยแก้ปัญหาในการขาดแคลนครู ชุดการสอนช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเอง หรือต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนเพียงเล็กน้อย
- 3) ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ชุดการสอนสามารถทำให้ผู้เรียน ได้เรียนตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ตามเวลาและโอกาสที่เอื้ออำนวยแก่ผู้เรียน ซึ่งมีความแตกต่างกัน

5) ช่วยเร้าความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

6) ช่วยในการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะชุดการสอนสามารถนำสอนนักเรียนได้ทุกสถานที่และทุกเวลา

เพ็ญศรี สร้อยเพชร (2542) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการสอนไว้ดังนี้

- 1) ฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ และรู้จักทำงานร่วมกัน
- 2) เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกวัสดุการเรียนที่เขาชอบ
- 3) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน
- 4) เป็นการเรียนที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 5) มีการวัดผลตัวเองบ่อย ๆ ทำให้นักเรียนรู้การกระทำของเขาและสร้างแรงจูงใจ
- 6) ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง
- 7) เป็นการเรียนรู้ชนิด Active ไม่ใช่ Passive
- 8) ผู้เรียนจะเรียนที่ไหน เมื่อไหร่ก็ได้ตามความพอใจของนักเรียน

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545) ได้กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่า ของชุดการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมการเรียนเป็นรายบุคคล โดยผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความสามารถความสนใจ ตามเวลา และโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละบุคคล
2. ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน เพราะชุดการสอนช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง และต้องการความช่วยเหลือจากครูผู้สอนไม่มากนัก
3. ช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพราะผู้เรียนสามารถนำชุดการสอนไปเรียนได้ในทุกสถานที่ และทุกเวลาไม่จำกัดชั้นเรียน
4. ช่วยสร้างความมั่นใจและลดภาระของผู้สอน เพราะการผลิตชุดการสอนเตรียมไว้ครบจำนวนหน่วยการเรียนรู้ และจัดไว้เป็นหมวดหมู่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ทันที
5. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหา ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีโอกาสฝึกการตัดสินใจ และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

อรรถยุทธ ฝันผอง (2555) ได้กล่าวว่า ชุดการสอนมีคุณค่าและประโยชน์ คือนักเรียน นักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้ตามความสนใจ สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล มีสื่อการสอนที่หลากหลายทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ สามารถเกิดทักษะที่แท้จริง นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความได้ว่าคุณค่าและประโยชน์ของชุดการสอนนั้น ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะและคอยให้คำแนะนำ และที่สำคัญการเรียนโดยใช้ชุดการสอนนั้นทำให้ผู้เรียนนั้นได้ลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ตามขั้นตอนอีกทั้งผู้เรียนยังได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

4.8 การหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการทดสอบประสิทธิภาพ ของชุดการสอนไว้ ดังนี้

1) แบบเดี่ยว เป็นการทดลองกับผู้เรียน 1 คนโดยใช้เด็กอ่อน ปานกลาง และเด็กเก่ง โดยได้คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยปกติแล้วคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบเดี่ยวนี้อาจได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาก

2) แบบเป็นกลุ่ม เป็นการทดลองกับผู้เรียน 6-10 คน (ละผู้เรียนที่เก่งกับอ่อน) โดยจะคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วถึงจะนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบกลุ่มนี้จะได้ คะแนนซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาก

3) ชั้นปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการทดลองกับผู้เรียนทั้งชั้น 40 -100 คน โดยคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วจากนั้นทำการปรับปรุง ผลลัพธ์ที่ได้ให้ใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

บุญชม ศรีสะอาด (2543) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการทดลองและปรับปรุงชุดการสอนไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

1) ทดลองเป็นรายบุคคล หลังจากที่สร้างชุดฝึกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นนั้น โดยเลือกเด็กที่เรียนอ่อนหรือปานกลาง เพราะช่วยให้ได้ข้อมูลในการแก้ไขจุดบกพร่องได้ดีกว่าการเลือกเด็กเก่ง อนึ่งถ้าเด็กอ่อนสามารถใช้ชุดฝึกได้ ก็ย่อมประกันว่านักเรียนส่วนใหญ่หรือทั้งหมดน่าจะเรียนได้

2) การทดลองใช้กับกลุ่มเล็ก นำชุดฝึกที่ปรับปรุงข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้รายบุคคลมาทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเล็กที่มีสติปัญญาค่อนข้างต่ำกว่าปานกลาง ประมาณ 5-10 คน แต่ก่อนเริ่มเรียนชุดฝึกจะทำการทดสอบครั้งแรก เพื่อทราบความรู้ความสามารถในเรื่องนั้น โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ในเรื่องนั้นที่ได้เตรียมไว้แล้ว และหลังจากเรียนจบแล้วก็นำแบบทดสอบชุดเดิมมาให้ทดสอบอีกครั้ง ผู้สร้างชุดฝึกจะบันทึกผล การสอบแต่ละข้อของแต่ละคน ทั้งผลสอบครั้งแรกและครั้งหลัง แล้วบันทึกเวลาในการเรียนบทเรียนด้วย เพื่อทราบเวลาเรียนโดยเฉลี่ย ในขณะที่ทำชุดฝึกนั้นให้นักเรียนทำเครื่องหมายในตอนที่เราเข้าใจยากหรือมีปัญหา และอภิปรายปัญหาดังกล่าวหลังจากเรียนจบเพื่อหาจุดบกพร่องอันจะได้แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงต่อไป ประสิทธิภาพของชุดฝึกจะชี้ได้จากความแตกต่างระหว่างผลสอบครั้งหลังกับผลสอบครั้งแรก

3) การทดลองในห้องเรียน นำชุดฝึกที่ปรับปรุงขึ้นในชั้นที่ 2 ไปทดลองใช้กับนักเรียนในสภาพจริง คือใช้กับนักเรียนทั้งชั้นโดยมีการทดสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนเหมือนกันในข้อ 2 จุดมุ่งหมายของการสอบกับห้องเรียนจริงก็คือ ต้องการทราบความเที่ยงตรง

มลิวรรณ โนนศิริ (2552) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนว่า ในการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนนั้น จะต้องมิเกณฑ์ในการประเมิน ซึ่งมีแนวคิดหลายแนวทาง ซึ่งบางเกณฑ์ใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการทดสอบ โดยเฉลี่ยก่อนเรียนของผู้เรียนทั้งกลุ่มกับคะแนน ทดสอบโดยเฉลี่ยหลังเรียนของผู้เรียนทั้งกลุ่มในแต่ละจุดหมาย บางเกณฑ์อาจใช้เกณฑ์ในการพัฒนาของผู้เรียนแต่ละคน เป็นหลักการที่จะเลือกแนวคิดใดในการกำหนดเกณฑ์การหาประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ความสอดคล้องและกระบวนการใช้สื่อในการเรียนการสอนแต่ละประเภทที่สร้างขึ้น

กมลพร จิตต์จำนงค์ (2553) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนว่า การหาประสิทธิภาพของชุดการสอน ต้องมีเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพ ในการตัดสินใจเลือกเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมความสอดคล้อง และกระบวนการใช้สื่อการสอนแต่ละประเภท ดังนั้นจึงได้กำหนดเกณฑ์ไว้เองที่ประสิทธิภาพ 75/75 และกำหนดขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนดังนี้

1) การทดลองรายบุคคล เป็นการนำชุดการสอนที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับเด็กเป็นรายบุคคล คนละ 1 หน่วยการเรียนรู้ โดยทดลองกับเด็กที่มีระดับความสามารถปานกลาง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษาที่ใช้ ความเหมาะสมของกิจกรรม เวลา ใบบางน ใบบางนรู้ สื่อการเรียนการสอน และอื่น ๆ ที่จัดไว้ในชุดการเรียนการสอน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2) การทดลองกลุ่มเล็ก นำชุดการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองสอนกับนักเรียนกลุ่มเล็ก โดยใช้นักเรียนประมาณ 10 คน ที่มีความสามารถต่างกัน เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของชุดการสอน (E_1/E_2) ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ว่ามีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเกณฑ์หรือไม่ ถ้าหากว่าเป็นไปตามเกณฑ์ก็นำไปทดลองในภาคสนามต่อไป ถ้าหากว่าไม่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข และทดลองใหม่อีกกว่าจะมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์

3) การทดลองภาคสนาม เป็นขั้นการนำชุดการสอนที่ได้ทดสอบแล้วว่า มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ ไปใช้สอนนักเรียนกลุ่มใหญ่ที่มีจำนวนไม่น้อยกว่า 30 คน เพื่อทดสอบหาประสิทธิภาพว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอน (E_1/E_2) จากประสิทธิภาพของกระบวนการ (คะแนนจากแบบฝึกหัด/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (คะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน) ว่ายังคงเป็นไปตามเกณฑ์หรือไม่และทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งหมดจากการเรียนโดยใช้ชุดการสอนโดยการทดสอบ จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้

แผนการสอนแบบการทดลอง แบบกลุ่มเดี่ยวสอบก่อน – หลัง หรือแผนแบบการทดลองแบบกลุ่มควบคุมสอบก่อน-หลังก็ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความได้ว่าการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนนั้นสรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพชุดการสอนเป็นการนำชุดการสอนไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่มีจำนวนไม่น้อยกว่า 30 คน ที่มีพื้นฐานความรู้ ความสามารถ และสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปทดลองจริง โดยหาประสิทธิภาพของชุดการสอนนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งกำหนดให้หาค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน

ภรภัทร ชุ่มโสตร์ (2551) ได้ศึกษาและทดลองใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะนาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางชัน (ป्लीมวิทยานุสรณ์) กรุงเทพมหานคร จำนวน 48 คน พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ทักษะนาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์สร้างสรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพียงเพชร คมขำ (2552) ได้ศึกษาการสร้างชุดการสอนนาฏศิลป์ไทยเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์โดยเน้นทักษะปฏิบัติ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนด้วยชุดการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนนาฏศิลป์ไทยเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

กฤตมุข ไชยศิริ (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ชันเรื่อง การร้อยลูกปัดวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ ปานขำ) ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ชันเรื่องการร้อยลูกปัดวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ ปานขำ) ผลการประดิษฐ์ชิ้นงานของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนฯ พบว่าคะแนนทักษะการปฏิบัติงานเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 อยู่ในระดับดีมาก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ชนันธร หิรัญเขาว์ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยและความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของเดวีส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาพบว่า ทักษะนาฏศิลป์

ไทยของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทย อยู่ในระดับมาก

ปรัชญา ชื่อสัตย์ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับโครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมและผลงานสร้างสรรค์หุ่นกระบอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ผลงานสร้างสรรค์หุ่นกระบอกของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก ตลอดจนความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ควรมีการปรับปรุงชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเพิ่มระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ และแยกชุดกิจกรรมเป็นคู่มือสำหรับครูและชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าวิธีสอนปฏิบัตินาฏศิลป์ตามแนวคิดพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านตนเองจนปฏิบัติได้ถูกต้องคล่องแคล่วชำนาญและการที่ผู้เรียนรู้ผลของการปฏิบัติทันทีที่ส่งผลผู้เรียนเกิดทักษะการปฏิบัตินาฏศิลป์ได้เป็นอย่างดีด้วยเช่นกัน

Meek (1972) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบใช้ชุดการเรียนกับการสอนแบบธรรมดา ผลการวิจัยพบว่า วิธีสอนโดยใช้ชุดการเรียนมีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนด้วยวิธีสอนแบบธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ในกลุ่มทดลองทุกคนโดยทำการสำรวจทั้งก่อน และหลังการทดลอง 41 ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าทุกคนมีพัฒนาการทางเจตคติที่ดีต่อการสอนโดยใช้ชุดการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า การสอนโดยใช้ชุดการเรียนดีกว่าการสอนแบบธรรมดา

Bryan and Smith (1975) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยการใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองที่มหาวิทยาลัยเซาท์แคโรไลนา ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ใช้เวลาทดลอง 3 ภาคเรียน ผลปรากฏว่าผู้เรียนร้อยละ 60 มีผลการเรียนสูงขึ้นกว่าเดิมร้อยละ 96 มีความสนุกสนานในการเรียนเพิ่มขึ้น และร้อยละ 74 ชอบการเรียนด้วยชุดการเรียนมากกว่าการเรียนปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองมีความสามารถเพิ่มขึ้นในด้านความคิดด้านความพร้อมในการเรียนด้านความคิดสร้างสรรค์ด้านเขาวนปัญญา และด้านการปรับตัวทางสังคมหลังจากการสอนด้วยชุดการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์

รวงทอง ไทยแท้ (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานประถมศึกษาอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่เรียนโดยการใช้ชุดการสอนแบบใช้นาฏการประกอบภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วย คู่มือนักเรียน คู่มือครู ปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจง วัตถุประสงค์/มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดใบความรู้ ใบกิจกรรม

แบบฝึกหัด แบบทดสอบ เกณฑ์การวัดและประเมินผล กับการสอนตามคู่มือครูเพียงอย่างเดียว ซึ่งใช้นาฏการประกอบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประกอบการสอนพูดและเขียน โดยแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งนักเรียนจะเป็นผู้แสดงและผู้ชม ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการสอนแบบนาฏการประกอบภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความรู้ความสามารถทางภาษาไทย ได้สูงกว่า การสอนตามคู่มือครู

นริศรา ไชยกันยา (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการสื่อสารภาษาไทย ความรับผิดชอบและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนแบบนาฏการกับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบนาฏการมีความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการพูดมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยด้านการเขียนไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบนาฏการมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นันทิยา สุวรรณวงศ์ (2553) ได้ศึกษาประสบการณ์นาฏการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องภาวะโลกร้อน ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องภาวะโลกร้อนเพิ่มขึ้น และให้คำจัดความสำคัญเหล่านั้นได้สอดคล้องกับแนวถูกต้องสมบูรณ์ รวมถึงสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องภาวะโลกร้อนของนักเรียน โดยในด้านความรู้ นักเรียนมีความเข้าใจในด้านนี้เพิ่มมากขึ้นจากระดับพอใช้มาเป็นระดับดี ซึ่งพิจารณาจากความเข้าใจแนวคิดเรื่องสาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางในการป้องกันและแก้ไขภาวะโลกร้อน ด้านการมีส่วนร่วมนักเรียนเคยมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นจากระดับพอใช้เป็นระดับดีมาก

ธรรมรัตน์ โถวสกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ศิลปะอุตสาหกรรมและนวัตกรรมการสร้างหัวโขน จากผลการวิจัยพบว่า หัวโขนทศกัณฐ์ที่ทดลองสร้างขึ้นนั้นจะตัดทอนรายละเอียดลงบ้างแต่ยังคงความเป็นศิลปะทศกัณฐ์ไว้ โดยเลือกใช้วัสดุสังเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ ใช้วิธีการขึ้นหุ่นหล่อแบบเป็นศิลปะขนาดต่าง ๆ การประดับลายและการทำเครื่องประกอบศิลปะก็ใช้วิธีการหล่อแบบสำเร็จไว้เช่นกันแล้วนำมาประกอบเป็นศิลปะทศกัณฐ์ ขั้นตอนที่ยังคงใช้ฝีมือของช่างทำหัวโขนคือ การวาดหน้า ซึ่งในการสร้างศิลปะทศกัณฐ์ หนึ่งหัวจะใช้ระยะเวลาลดจากเดิม 3 สัปดาห์ เหลือเพียงไม่เกิน 1 สัปดาห์สำหรับต้นทุนโดยประมาณต่อหัวจะไม่เกิน 5,000 บาท สรุปได้ว่า การสร้างหัวโขนในปัจจุบันถึงแม้จะมีการนำนวัตกรรมและวัสดุสังเคราะห์มาใช้ เพื่อลดระยะเวลาและต้นทุนลง หัวโขนยังคงเป็นงานประณีตศิลป์ที่ต้องใช้ฝีมือในการสร้าง

นิเวศ แววมณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่องนวัตกรรมการแสดงหุ่นกระบอกไทย เรื่อง พระเนมิราช เป็นงานวิจัยสร้างสรรค์ เพื่อสร้างสรรค์รูปแบบหุ่นและการแสดงใหม่สำหรับเด็กและเยาวชน โดยใช้หลักการง่ายๆ คือ “สวย ง่าย ถูก” เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจนำไปสร้างเองได้

นวัตกรรมการนิพนธ์นี้มีการทำบทใหม่ โดยยังคงรักษาขนบเดิมทั้งบทพากย์ เจริจา บทร้องและบทบรรยาย เพื่อให้สื่อกับกลุ่มเป้าหมายทั้งสาระและบันเทิงด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย การออกแบบหุ่นให้ดูเป็นไทยด้วยวัสดุที่หาได้ทั่วไปรวมถึงการเจดที่เรียบง่ายอีกด้วย มีการสร้างฉากแนวใหม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวได้ตามท้องเรื่อง ด้วยการใช้โครงสร้างของร่มขนาดใหญ่ห้อยผ้าเพื่อเป็นจอร์รับภาพที่หมุนและบังผู้เจด การประเมินผลในรูปแบบการแสดงด้านรูปแบบพบว่า กลุ่มเป้าหมายชื่นชมมีความยอมรับในนวัตกรรมนี้ฉากที่สร้างสรรค์ด้วยร่มมีต้นทุนประหยัดขนย้ายประกอบได้ง่ายมีรูปแบบที่สวยงามและยังคงทำหน้าที่โรงหุ่นได้เหมือนโรงหุ่นแบบดั้งเดิม ด้านเนื้อหาพบว่า มีความสนุก ชื่นชอบชวนติดตามอยากชมซ้ำ และได้เรียนรู้เนื้อหาของพระเนมิราชจากการแสดง มีความเข้าใจในปรัชญาธรรมะในการทำมาตาสละเว้นความชั่ว และตั้งใจประพฤติดี

วีรภัทร จินตะไล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดตาลเอน (โคกนขานุปลัมภ์) โดยมุ่งศึกษาในประเด็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จากกิจกรรมนาฏศิลป์ ได้แก่ กิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมติ การเคลื่อนไหวร่างกาย ภาษาท่า นาฏยศัพท์ และการประดิษฐ์ทำประกอบเพลงหรือเรื่องเล่านิทาน ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนอยู่ในระดับดีเมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับชุดการสอนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ ผู้วิจัยนำมาพัฒนาชุดการสอนโดยที่ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนที่สามารถที่จะพัฒนาทั้งในภาคของทฤษฎี และภาคการปฏิบัติโดยเน้นทักษะการปฏิบัติอันเป็นหัวใจสำคัญในการฝึกทักษะด้านนาฏศิลป์ โดยใช้นาฏการประเภทการแสดงหุ่นที่สามารถสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติอีกทั้งศึกษาลักษณะของนวัตกรรมประเภทผลงานนาฏศิลป์ในเชิงสร้างสรรค์เพื่อกำหนดรูปแบบของนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์และเพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างสรรค่นวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ในรูปแบบอื่น ๆต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ให้เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งจะทำให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อพัฒนาชุดการสอนนาฏการและเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ต่อไปผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนาเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

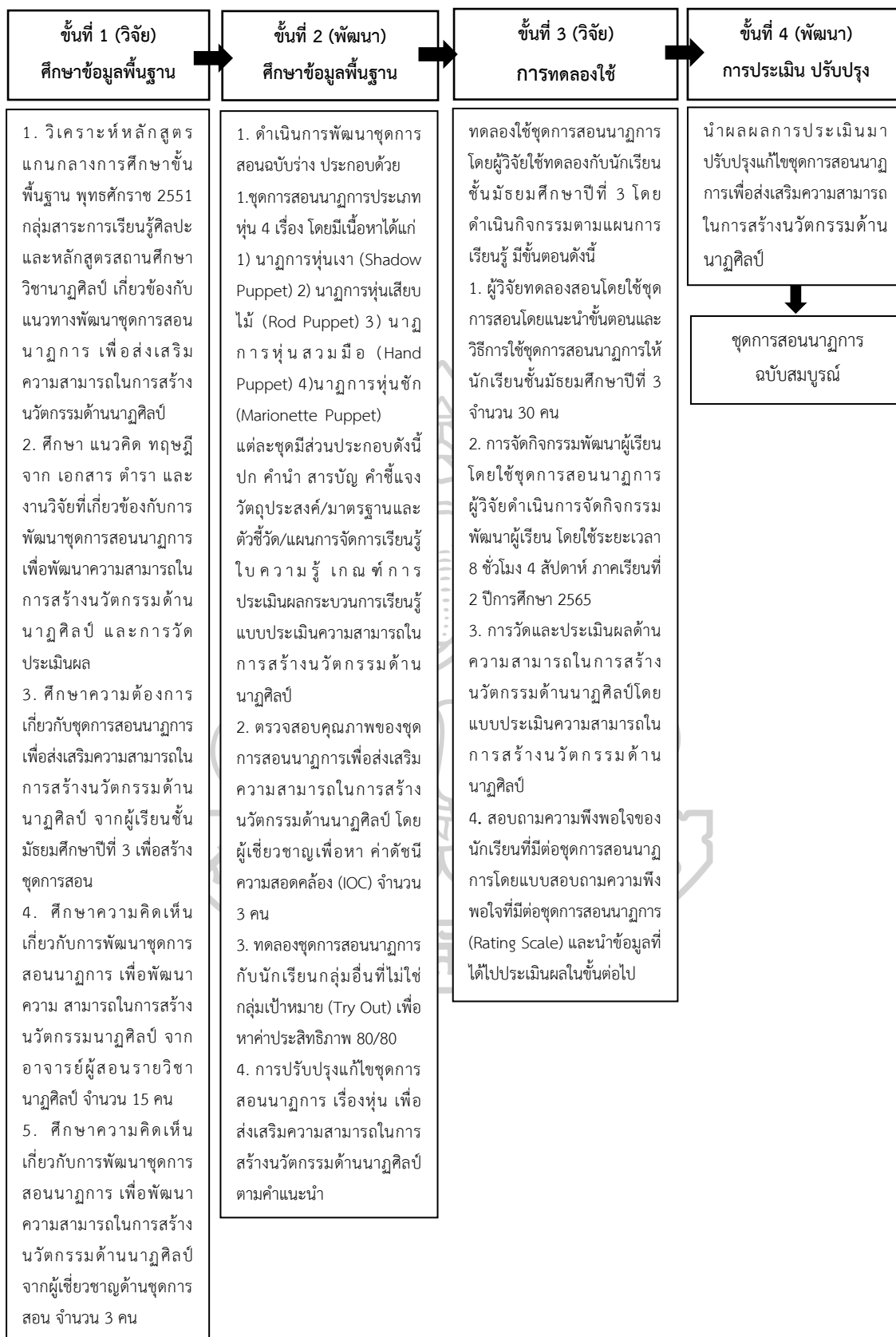
ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (R_1 : Research) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (D_1 : Development) : การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (R_2 : Research) : ทดลองใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (D_2 : Development) : การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (R₁: Research): การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 30 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

อาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ที่เคยใช้ชุดการสอน จำนวน 15 คน ที่มีประสบการณ์สอนในรายวิชานาฏศิลป์ไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยใช้ชุดการสอนเป็นเครื่องมือในการสอน

ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ที่มีประสบการณ์ในการสอนแบบนาฏการโดยการใช้หุ่น จำนวน 3 คน ที่มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และหลักสูตรสถานศึกษา วิชานาฏศิลป์ เกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์

2. ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีจาก เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ และการวัดประเมินผล

3. ศึกษาความต้องการของนักเรียน เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ ในด้านเนื้อหาเกี่ยวกับหุ่นด้วยกัน 4 ประเภท ได้แก่ หุ่นเงา (Shadow Puppet) หุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet) หุ่นสวมมือ (Hand Puppet) และ หุ่นชัก (Marionette Puppet) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ของชุดการสอนจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง 30 คน โดยใช้แบบสอบถามความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

4. ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ เกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ เรื่องหุ่น เพื่อพัฒนาความสามารถ

ในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ ในด้านเนื้อหา รูปแบบการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ จำนวน 15 คน

5. ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการใช้การสอนนาฏการ ในด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับหุ่นด้วยกัน 4 ประเภท ได้แก่ หุ่นเงา (Shadow Puppet) หุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet) หุ่นสวมมือ (Hand Puppet) และหุ่นชัก (Marionette Puppet) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล จากการสอนใช้นาฏการในด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับหุ่นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านชุดการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความต้องการของผู้เรียน

แบบสอบถามความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการชุดการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 30 คน แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ และห้องเรียน และประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนาฏการ ซึ่งเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list) ให้เลือกเพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการในการเรียนโดยใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดการสอน จำนวน 6 ข้อ 2) รูปแบบของสื่อการเรียนรู้ จำนวน 4 ข้อ และ 3) การวัดประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ โดยเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

5 คะแนน	หมายถึง	ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	ความต้องการอยู่ในระดับมาก
3 คะแนน	หมายถึง	ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	ความต้องการอยู่ในระดับน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	ความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

มีระดับเกณฑ์การแปลความหมายเฉลี่ยความต้องการของแบบสอบถามความต้องการในการเรียนโดยใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558)

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับความต้องการ
4.50 - 5.00	ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	ความต้องการอยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	ความต้องการอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49	ความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความต้องการหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งเป็นแบบ
ปลายเปิด (opened form) แบบพรรณนาความ

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียน

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความ
ต้องการของผู้เรียน เพื่อนำมาสร้างประเด็นในการสอบถามความต้องการของผู้เรียน

2. นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยกำหนดเป็น ประเด็นคำถาม
แบบสำรวจรายการ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open Ended Form) แบบพรรณนาความ

3. สร้างแบบแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนตามขอบเขตเนื้อหา แบ่งออกเป็น 3
ด้าน คือ

- 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดการสอน จำนวน 6 ข้อ
- 2) รูปแบบของสื่อการเรียนรู้ จำนวน 4 ข้อ และ
- 3) การวัดประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ

จากนั้นนำแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อ
ตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำโดยมีการปรับปรุงแก้ไขดังนี้

- 1) ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีเนื้อหาที่เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น
- 2) ปรับปรุงแก้ไขคำสำนวนและวรรคตอนให้สอดคล้องกันในแต่ละข้อคำถามเพื่อให้

เกิดความเข้าใจได้ง่าย

4. นำแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ
ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านชุดการสอน ผู้เชี่ยวชาญทางการวัดและประเมินผล
และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนนาฏศิลป์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content
Validity) แล้วนำมาปรับปรุง เพื่อความเหมาะสมของภาษาที่ใช้แล้วนำมาหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง
(Index Of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ดังนี้ มาเรียบ
นิลพันธุ์ (2558)

- + 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องและตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัด
- 0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องและตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัด
- 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องและตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัด

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

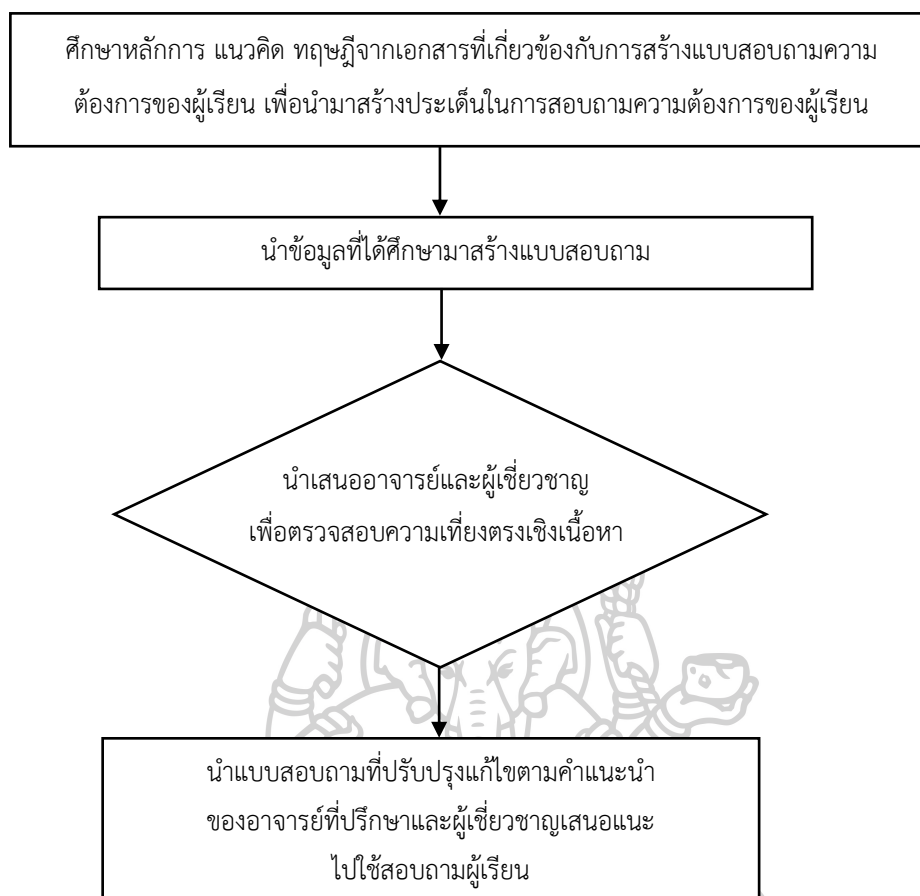
เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องแบบสัมพัทธ์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

นำค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้มีค่า ≥ 0.5 แสดงว่าแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียน มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่าแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องและเหมาะสม ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง คือ

1) ตอนที่ 1 ในข้อ ที่ 2 ตัวเลือกหองเรียน ให้ปรับข้อคำถามโดยไม่ระบุห้องในข้อคำถาม

2) ในข้อที่ 3 ประสพการณ์ในการใช้ชุดการสอน ให้เพิ่มข้อคำถามในแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนว่าเคยหรือไม่เคยใช้ชุดการสอน

5. นำแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนที่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำไปสอบถามความต้องการของนักเรียนจากขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม สามารถสรุปขั้นตอนดังรูปภาพ

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียน

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความต้องการของผู้เรียน

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง
2. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปสอบถามกลุ่มเป้าหมาย
3. นำข้อมูลแบบสอบถามที่ได้ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับและคัดแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก
4. นำข้อมูลแบบสอบถามที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ (%) จากนั้นนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และวิเคราะห์ความคิดเห็น โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง

2. แบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ ที่มีประสบการณ์สอนในรายวิชานาฏศิลป์ไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยใช้ชุดการสอนเป็นเครื่องมือในการสอน จำนวน 15 คน เรื่องความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดสอนนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง แบ่งเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอนรายวิชานาฏศิลป์ และตำแหน่งงาน ซึ่งเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list) ให้เลือกเพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านเนื้อหาชุดสอนนาฏการ จำนวน 6 ข้อ
- 2) ด้านรูปแบบและการจัดกิจกรรม จำนวน 5 ข้อ
- 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ
- 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ จำนวน 4 ข้อ และ
- 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล จำนวน 5 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 25 ข้อ โดยเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

5 คะแนน	หมายถึง	คิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
3 คะแนน	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	ความคิดเห็นในระดับน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

มีระดับเกณฑ์การแปลความหมายเฉลี่ยความต้องการของแบบสอบถามความต้องการในการเรียนโดยใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558)

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับความต้องการ
4.50 - 5.00	ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยมาก

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความต้องการหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งเป็นแบบปลายเปิด (opened form) แบบพรรณนาความ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอน
 นานุกรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อนำมาสร้างประเด็นในการสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์
2. นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยกำหนดเป็น ประเด็นคำถามแบบสำรวจรายการ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open Ended Form) แบบพรรณนาความ
3. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ตามขอบเขตเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านเนื้อหาชุดการสอนนานุกรม จำนวน 6 ข้อ
- 2) ด้านรูปแบบและการจัดกิจกรรม จำนวน 5 ข้อ
- 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ
- 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ จำนวน 4 ข้อ และ
- 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล จำนวน 5 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 25 ข้อ

จากนั้นนำแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ ที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำโดยมีการปรับปรุงแก้ไขดังนี้ 1) ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาให้เหมาะสม 2) จัดลำดับความสำคัญของประเด็นของข้อคำถาม

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านชุดการสอน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนนาฏศิลป์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาปรับปรุง เพื่อความเหมาะสมของภาษาที่ใช้แล้วนำมาหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (Index Of Item Objective Congruence : IOC)

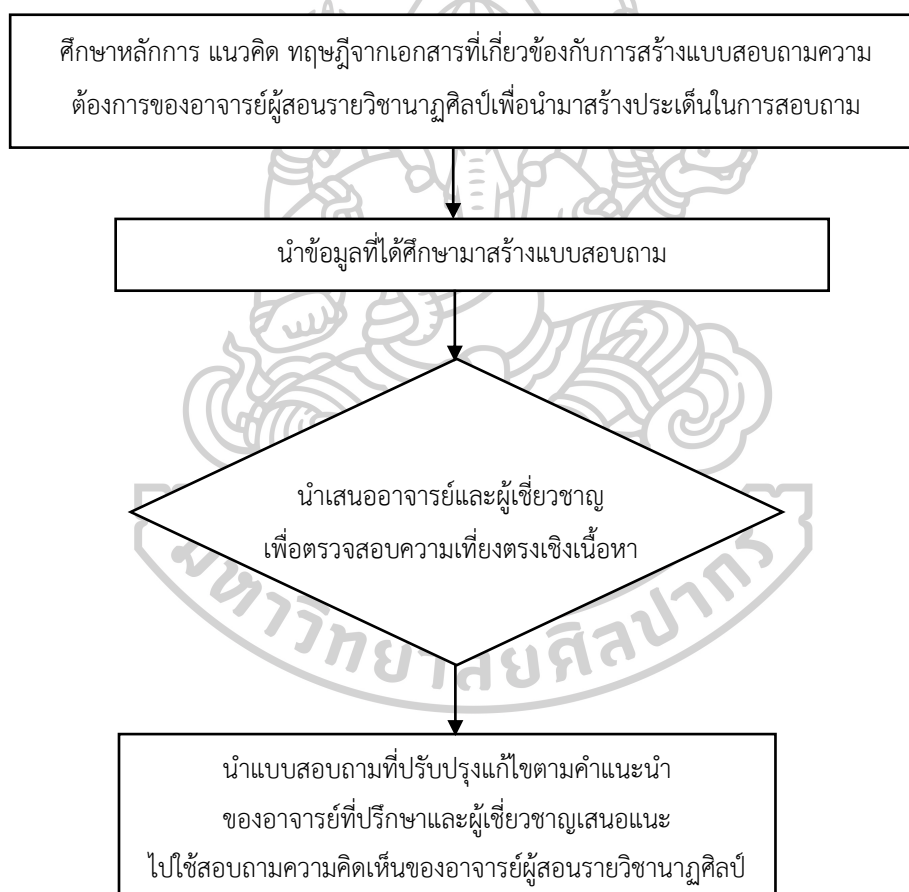
นำค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้มีค่า ≥ 0.5 แสดงว่าแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่าแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องและเหมาะสม ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง คือ

1) ตอนที่ 1 ควรถามชื่อ-นามสกุล วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง หน่วยงาน ประสบการณ์การทำงาน แบบพิจารณาข้อความแล้วทำเครื่องหมายถูกต้องลงในช่องที่กำหนดในแบบสอบถามแทนการเขียนแบบเติมคำตอบ

2) ในส่วนข้อความที่ระบุเพศสภาพไม่ต้องระบุในแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์

5. นำแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ที่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำไปสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์

จากขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม สามารถสรุปขั้นตอนดังรูปภาพ

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล จากอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ จำนวน 15 คน
2. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปสอบถามกลุ่มเป้าหมาย
3. นำข้อมูลแบบสอบถามที่ได้ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับและคัดแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก
4. นำข้อมูลแบบสอบถามที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ (%) จากนั้นนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และวิเคราะห์ความคิดเห็น โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง

3. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ที่มีประสบการณ์ในการสอนแบบนาฏการโดยการใช้หุ่น และมีประสบการณ์สอนด้านนาฏศิลป์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 3 ท่าน เรื่อง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง

โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิ การศึกษา อาชีพ ตำแหน่งงาน สถานที่ทำงาน หน่วยงานต้นสังกัด และ ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ / ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับชุดการสอน ซึ่งเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list) ให้เลือกเพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านเนื้อหาสาระ ด้านการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 ข้อ

ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อนำมาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์ความคิดเห็น ด้านชุดการสอน และด้านเนื้อหาการสอนนาฏการ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างและขอบเขตของเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตเนื้อหา ด้านการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 ข้อ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมา

ปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีการปรับแก้ไขดังนี้ 1) ปรับแก้ลักษณะมาตราประเมินค่าให้ตรงกัน 2) ปรับปรุงภาษาในข้อคำถามให้มีความเหมาะสม

4. นำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และการวัดประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านชุดการสอน และ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ดังนี้ มาเรียม นิลพันธุ์ (2558)

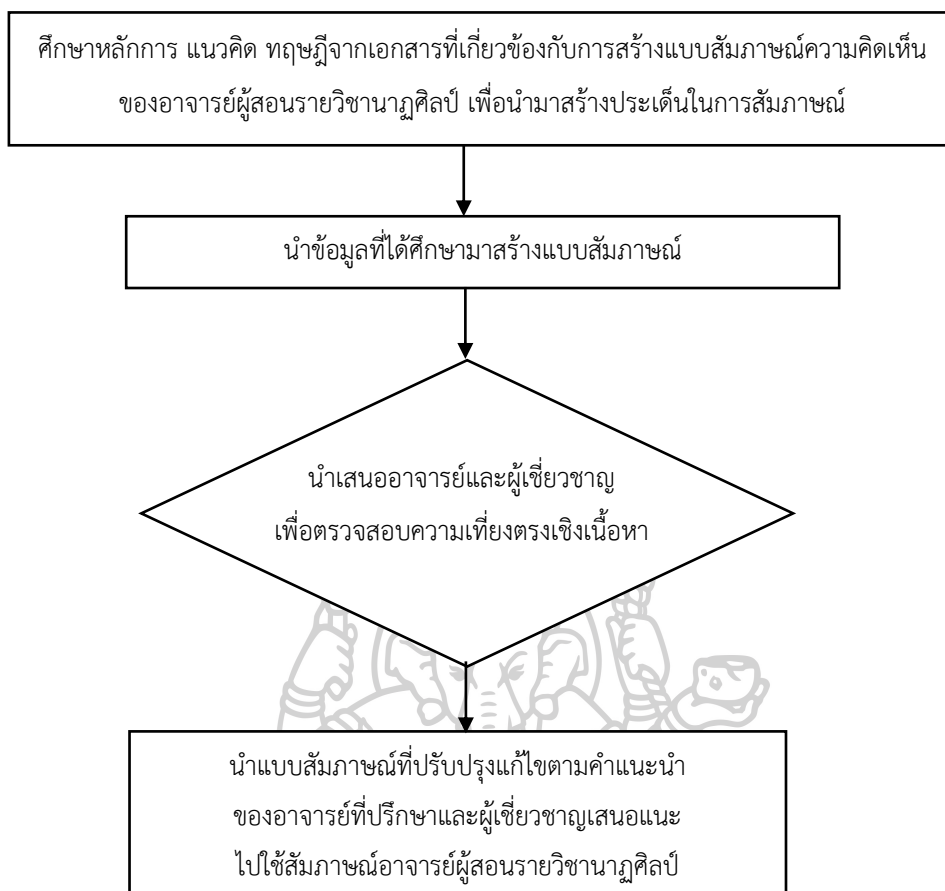
- + 1 หมายถึง ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องและตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัด
- 0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องและตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัด
- 1 หมายถึง ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องและตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัด

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องแบบสัมภาษณ์
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

นำค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้มีค่า ≥ 0.5 แสดงว่าแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) แบบสัมภาษณ์ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่าแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องและเหมาะสม ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง คือ 1) ปรับลักษณะมาตราประเมินค่าชุดการสอนฉบับอาจารย์และฉบับนักเรียนให้สอดคล้องกัน 2) ปรับปรุงภาษาในข้อคำถามให้เหมาะสม

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ จำนวน 3 คน จากขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ สามารถสรุปขั้นตอนดังรูปภาพ

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

1. ขอบหนังสือจากบัณฑิตศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ จำนวน 3 ท่าน
2. ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลาที่จะสัมภาษณ์และแจ้งให้ผู้ที่จะไปสัมภาษณ์ทราบล่วงหน้า
3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ โดยการแนะนำตนเอง พร้อมบอกถึงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามที่ชัดเจน หลีกเลี่ยงการชี้นำคำตอบ ผู้วิจัยมีการจดบันทึกขออนุญาตบันทึกเสียง
4. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ฉบับ โดยวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปในตอนที่ 1 โดยใช้ค่าร้อยละ (%) จากนั้น

วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในตอนี่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ
นำเสนอแบบเขียนพรรณนาความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (D₁: Development): การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนนาฏ การเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมของชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
2. นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่มโดยสุ่มแบบกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ดำเนินการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. ตรวจสอบคุณภาพของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. การปรับปรุงชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์มัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย

ชุดการสอนนาฏการ จำนวน 1 ชุด 4 เรื่องดังนี้

- 1) นาฏการหุ่นเงา (Shadow Puppet)
- 2) นาฏการหุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet)
- 3) นาฏการหุ่นสวมมือ (Hand Puppet)

4) นาฏการหุ่นชัก (Marionette Puppet)

แต่ละชุดมีส่วนประกอบดังนี้ ปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจง วัตถุประสงค์/มาตรฐานและตัวชี้วัด/แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ เกณฑ์การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

ขั้นตอนการสร้างชุดการสอนนาฏการ

1. วิเคราะห์ผลจากการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานในชั้นตอนที่ 1 (R₁) ทุกขั้นตอนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ฉบับร่าง

2. ดำเนินการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ฉบับร่าง โดยผู้วิจัยสังเคราะห์และสรุปแนวคิดองค์ประกอบของชุดการสอน เพื่อนำมาพัฒนาชุดการสอนที่ได้ออกเป็น 10 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การกำหนดหมวดหมู่หรือเนื้อหาของงานวิจัย
- 2) กำหนดหน่วยการสอนพร้อมพิจารณาอีกครั้ง
- 3) กำหนดหัวข้อเรื่อง
- 4) กำหนดหลักการและความคิดรวบยอด
- 5) กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการเรียนรู้
- 6) วิเคราะห์งานหรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องในเชิงพฤติกรรม
- 7) เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน
- 8) กำหนดแบบประเมินผล
- 9) ผลิตสื่อการสอน
- 10) การทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

โดยผู้วิจัยได้นำมาแนวคิดองค์ประกอบของชุดการสอน มาพัฒนาเป็นชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ โดยมีชุดการสอนนาฏการประเภทหุ่น 4 เรื่อง ได้แก่

- 1) นาฏการหุ่นเงา (Shadow Puppet)
- 2) นาฏการหุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet)
- 3) นาฏการหุ่นสวมมือ (Hand Puppet)
- 4) นาฏการหุ่นชัก (Marionette Puppet)

แต่ละชุดมีส่วนประกอบดังนี้ ปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจง วัตถุประสงค์/มาตรฐานและตัวชี้วัด/แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ เกณฑ์การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

3. นำชุดการสอนฉบับร่างที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อขอ คำแนะนำ ในส่วนที่บกพร่อง เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข โดยมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขดังนี้ 1) ปรับปรุงแก้ไขใบ งานให้มีเนื้อหาที่เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น 2)ปรับปรุงรูปแบบในการจัดวางรูปภาพและตัวอักษรมีความให้ เหมาะสมเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน

4. นำชุดการสอนที่ได้แก้ไขแล้ว มาประเมินชุดการสอนฉบับร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านชุดการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญ ด้านการ สอนนาฏศิลป์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบประเมิน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective Congruence : IOC) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของชุดการสอนที่คำนวณได้มีค่า 1.00 แสดงว่าชุดการสอนนาฏการมีความสอดคล้องและ เหมาะสมทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขดังนี้ 1) ปรับปรุงปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการ เรียนรู้โดยเพิ่มวิธีการสอนแบบสาธิตอธิบายขั้นตอนให้มีความละเอียดและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น 2) ปรับปรุงคำชี้แจงในชุดการสอนให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้น 3) เขียนอธิบายคำชี้แจงและ เพิ่มเติมรูปภาพแบบแยกโครงสร้างของหุ่นแต่และชนิดของนาฏการเพื่อเกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้น

5. นำชุดการสอนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาประสิทธิภาพ (E1/E2) ซึ่งการทดสอบหา ประสิทธิภาพทำการทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ที่ ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และมีพื้นฐานความรู้ ความสามารถ และสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกับ กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 2 ชั่วโมง โดย นำชุดการสอนนาฏการไปหาค่าประสิทธิภาพ (Field Try Out) และนำชุดการสอนนาฏการไปหาประสิทธิภาพ (E₁/E₂) ผู้วิจัยกำหนดค่าประสิทธิภาพ 80/80 จาก สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ E₁ แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ

Σx แทน คะแนนรวมของชิ้นงาน

A แทน คะแนนเต็มรวมของชิ้นงาน

N แทน จำนวนนักเรียน

$$E_2 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ E₂ แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

Σx แทน คะแนนรวมของผลลัพธ์หลังเรียน

A แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

N แทน จำนวนนักเรียน

เมื่อหาหาประสิทธิภาพแล้ว จากนั้นนำชุดการสอนนาฏการไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

6. เมื่อประเมินความเหมาะสมของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลการทดลองใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ (Try Out) โดย นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และมีพื้นฐานความรู้ ความสามารถ และสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักเรียนให้ความสนใจในการร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดีมีความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน กล้าแสดงออก ให้ความร่วมมือการฝึกปฏิบัติการเชิดหุ่นตามครูผู้สอนและวางแผนสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิม มาใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ได้ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ผลงานหุ่นได้ออกมาใกล้เคียงกับที่ออกแบบไว้ แต่อาจมีบางคนที่ไม่สามารถสร้างสรรค์ได้ ตรงตามที่ออกแบบ เนื่องจากเลือกออกแบบค่อนข้างซับซ้อน อีกทั้งระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่อนข้างที่จะจำกัด ซึ่งในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ครูผู้สอนจะช่วยคอยให้คำแนะนำทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์และพัฒนา นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ที่มีรายละเอียดซับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น

ตารางที่ 7 แสดงค่าประสิทธิภาพของชุดการสอนจากการทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย (Try Out)

แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E2	E1/E2
80	64.7	80.92	20	16.37	81.83	80.92/81.83

จากตารางที่ 7 พบว่า การหาค่าประสิทธิภาพชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ได้ค่า E1 และ E2 = 80.92/81.83 แสดงว่าชุดการสอนนาฏการ มีความสอดคล้องเหมาะสม มีประสิทธิภาพ 80/80

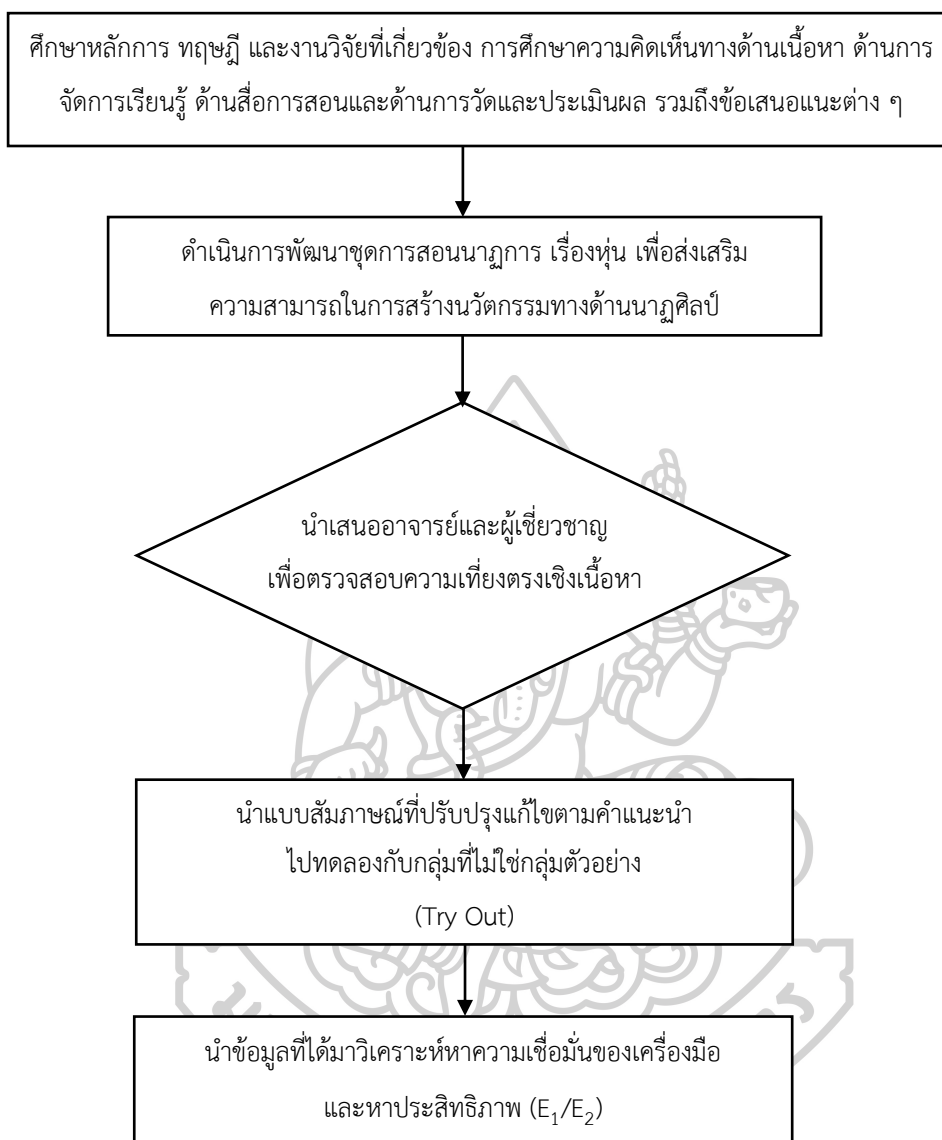
7. การปรับปรุงชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อนำชุดการสอนไปประเมิน ความเหมาะสมเสร็จ เรียบร้อยแล้ว จึงนำผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (Try Out) มาปรับปรุงแก้ไขทั้งนี้ผู้วิจัย ได้นำมาปรับปรุงแก้ไขชุดการสอนดังนี้

- 1) ปรับปรุงรูปแบบในการจัดวางตัวอักษรและกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน
- 2) ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบของใบงาน ให้มีเนื้อหาที่เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น
- 3) ปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหัวข้อโดยเพิ่มเติมให้มีการฝึกปฏิบัติ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะในการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง
- 4) ปรับปรุงแก้ไขแหล่งที่มาหรืออ้างอิงของเนื้อหาที่นำมาประกอบชุดการสอน แล้วส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากขั้นตอนการสร้างชุดการสอนนาฏการ สามารถสรุปขั้นตอนดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ขั้นตอนการสร้างชุดการสอนนาฏการ

ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1. ศึกษาวิเคราะห์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและหลักสูตรสถานศึกษา
2. ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. กำหนดสาระการเรียนรู้ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ 3.2. เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทยและสากล ตัวชี้วัด ศ3.2 ม.3/1 ออกแบบ และสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกาย เพื่อแสดงนาฏศิลป์และละครที่มาจากวัฒนธรรมต่าง ๆ ศ3.2 ม.3/2 อธิบายความสำคัญและบทบาทของนาฏศิลป์และการ ศ3.2 ม.3/3 แสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์ เพื่อนำมาสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งเนื้อหาประกอบด้วย 4 เรื่อง โดยมีเนื้อหาดังนี้ 1) เรื่องหุ่นเงา (Shadow Puppet) 2) เรื่องหุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet) 3) เรื่องหุ่นสวมมือ (Hand Puppet) 4) เรื่องหุ่นชัก (Marionette Puppet)
4. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผนดังนี้

ตารางที่ 8 โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

แผน ที่	ชื่อหน่วย	ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ชุดการสอน	จำนวน (ชั่วโมง)
1	นาฏศิลป์การ ละครนาฏ การประเภท หุ่น	ศ3.2 ม.3/1 ออกแบบ และ สร้างสรรค์อุปกรณ์และ เครื่องแต่งกาย เพื่อแสดง นาฏศิลป์และละครที่มาจาก วัฒนธรรมต่าง ๆ ศ3.2 ม.3/2 อธิบาย ความสำคัญและบทบาท ของนาฏศิลป์และการละคร ในชีวิตประจำวัน	การออกแบบและสร้างสรรค์ อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อ การแสดงนาฏศิลป์ ความสำคัญและบทบาทของ นาฏศิลป์ และการละครใน ชีวิตประจำวัน	ชุดการสอนนาฏ การเรื่องหุ่นเงา (Shadow Puppet)	2
2	ลักษณะนาฏย ลีลานาฏการ หุ่น	ศ3.2 ม.3/1 ออกแบบ และ สร้างสรรค์อุปกรณ์และ เครื่องแต่งกาย เพื่อแสดง นาฏศิลป์และละครที่มาจาก วัฒนธรรมต่าง ๆ ศ3.2 ม.3/2 อธิบาย ความสำคัญและบทบาท ของนาฏศิลป์และการละคร ในชีวิตประจำวัน	การออกแบบและสร้างสรรค์ อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อ การแสดงนาฏศิลป์ ความสำคัญและบทบาทของ นาฏศิลป์ และการละครใน ชีวิตประจำวัน	ชุดการสอนนาฏ การเรื่องหุ่น เสียบไม้ (Rod Puppet)	2
3	รังสรรค์ จินตนาฏ การหุ่น	ศ3.2 ม.3/1 ออกแบบ และ สร้างสรรค์อุปกรณ์และ เครื่องแต่งกาย เพื่อแสดง นาฏศิลป์และละครที่มาจาก วัฒนธรรมต่าง ๆ ศ3.2 ม.3/2 อธิบาย ความสำคัญและบทบาท ของนาฏศิลป์และการละคร ในชีวิตประจำวัน	การออกแบบและสร้างสรรค์ อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อ การแสดงนาฏศิลป์ความสำคัญ และบทบาทของนาฏศิลป์ และ การละครในชีวิตประจำวัน	ชุดการสอนนาฏ การเรื่องหุ่นสวม มือ (Hand Puppet)	2
4	อนุรักษ์นาฏ การสืบสาน หุ่น	ศ3.2 ม.3/3 แสดงความ คิดเห็นในการอนุรักษ์	การอนุรักษ์นาฏศิลป์	ชุดการสอนนาฏ การเรื่องหุ่นหุ่น ชัก (Marionette Puppet)	2

จากตารางที่ 8 แสดงรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย ชุดการสอนจำนวน 1 ชุด ดังนี้

หน่วยที่ 1 เรื่อง นาฏศิลป์การละครนาฏการประเภทหุ่น

ประกอบด้วย ชั้นกำหนดหัวข้อ ชั้นศึกษาแนวคิด

หน่วยที่ 2 เรื่อง ลักษณะนาฏยลีลานาฏการหุ่น

ประกอบด้วย ลักษณะและการเคลื่อนไหวของหุ่นและการเชิดหุ่น

หน่วยที่ 3 เรื่อง รังสรรค์จินตนาฏการหุ่น

ประกอบด้วย ชั้นออกแบบวางแผน ชั้นสร้างสรรค์ผลงาน ชั้นการวัดและประเมินผล

หน่วยที่ 4 เรื่อง อนุรักษ์นาฏการสืบสานหุ่น

ประกอบด้วย การแสดงหุ่นสร้างสรรค์

ซึ่งแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีรายละเอียดดังนี้หัวข้อเรื่อง มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด สารสำคัญ สารการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ชิ้นงานหรือภาระงาน การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนโดยแบบให้ปฏิบัติจริง โดยเน้นทักษะในการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ใช้การสอนที่ผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี และการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อในการสอนของจริงและลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1) ชั้นกำหนดจุดประสงค์ การวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยใช้การสอนที่ผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี และการปฏิบัติ

2) ชั้นรวบรวมความรู้ เป็นขั้นของการจัดกิจกรรมให้ความรู้ข้อมูลประวัติความเป็นมาของนาฏการ รูปแบบ ลักษณะ กลวิธีในการเชิดหุ่นแต่ละประเภท

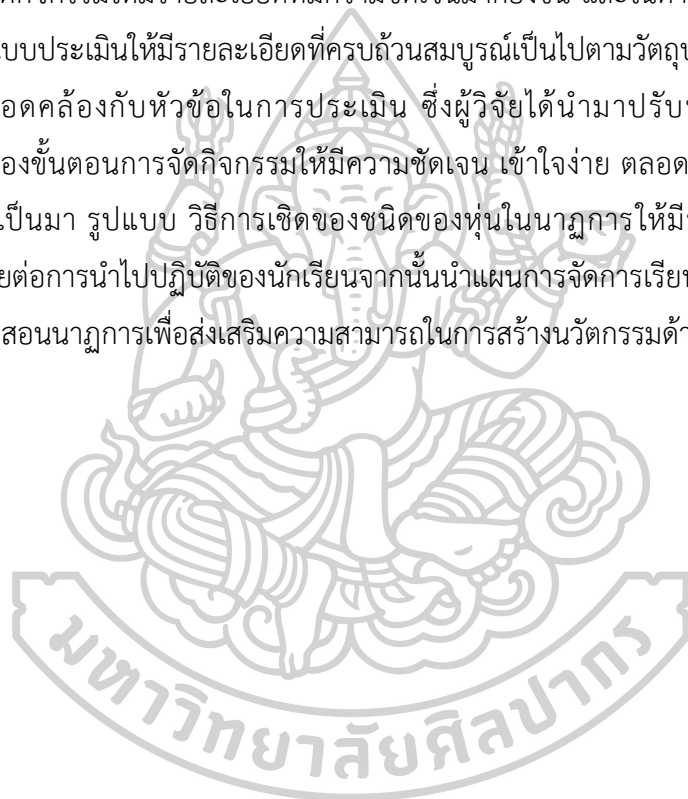
3) ชั้นฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ตามกิจกรรมของการสอนแบบฝึกปฏิบัติโดยครูเป็นผู้สาธิต หลังจากนั้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติโดยครูคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำ

4) ชั้นอภิปรายวางแผน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปผลความคิดจากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันและวางแผนในการดำเนินการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์โดยวางแผนเป็นลำดับขั้นตอน จากนั้นลงมือปฏิบัติตามแผน ที่วางไว้โดยมีผู้สอนคอยกำกับดูแลและให้คำแนะนำ

5) ชั้นการวัดผลประเมินผล ให้ผู้เรียนแต่ละคนนำเสนอผลงาน และครูผู้สอนประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ จากแบบประเมินที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยมีการให้ข้อเสนอแนะสำหรับนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ที่นักเรียนสร้างขึ้น เพื่อนำข้อเสนอแนะ ไปปรับปรุงนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. นำแผนการจัดการเรียนรู้ เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เนื้อหา ลักษณะ รูปแบบ การจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ การวัดและ

ประเมินผล แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) นำค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่คำนวณได้มีค่า ≥ 0.5 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องและเหมาะสมทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ ผู้เชี่ยวชาญ โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ ในด้านการจัดกิจกรรมควรปรับปรุงขั้นตอน การจัดกิจกรรมให้มีรายละเอียดที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และในด้านการวัดและประเมินผล ควรปรับปรุงแบบประเมินให้มีรายละเอียดที่ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในแต่ละรายการ ประเมินให้สอดคล้องกับหัวข้อในการประเมิน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขโดยการเพิ่มรายละเอียดของขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย ตลอดจนมีการเพิ่มคำอธิบายประวัติความเป็นมา รูปแบบ วิธีการเชิดของชนิดของหุ่นในนาฏการให้มีรายละเอียดที่ครบถ้วนครอบคลุม ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติของนักเรียนจากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปหาค่าประสิทธิภาพร่วมกับชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (R₂: Research) : ทดลองใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์

วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการทดลองจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีแบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียว ทดสอบหลังเรียน (One – Shot Case Study) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558)

แบบแผนการวิจัย

ทดลอง	ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ หลังการใช้ชุดการสอนนาฏการ
X	T ₂

X หมายถึง การทดลองใช้ผู้วิจัยได้นำชุดการสอนนาฏการเรื่องหุ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

T₂ หมายถึง ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ หลังใช้ชุดการสอนนาฏการ เรื่องหุ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้นำชุดการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่มโดยสุ่มแบบกลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้ชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้น

2. ทดลองใช้ชุดการสอนนาฏการ โดยผู้วิจัยใช้ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยแนะนำขั้นตอนและวิธีการใช้ชุดการสอนนาฏการให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน

2.2 การใช้ชุดการสอนนาฏการ ผู้วิจัยดำเนินการ โดยใช้ระยะเวลา 8 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง 4 สัปดาห์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 มีการจัดกิจกรรม โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนโดยแบบให้ปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนเกิดนได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้การสอนที่ผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี และการปฏิบัติจริง มีการฝึกปฏิบัติจริง ฝึกคิด ได้ลงมือทำแสวงหาความรู้ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง นำไปสู่ความคิดริเริ่มและมีจินตนาการคิดสิ่งแปลกใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและแตกต่างออกไปจากเดิมโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ขึ้นกำหนดจุดประสงค์ การวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยใช้การสอนที่ผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี และการปฏิบัติ

2) ขึ้นรวบรวมความรู้ เป็นขั้นของการจัดกิจกรรมให้ความรู้ข้อมูลประวัติความเป็นมาของนาฏการ รูปแบบ ลักษณะ กลวิธีในการเชิดหุ่นแต่ละประเภท

3) ขึ้นฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ตามกิจกรรมของการสอนแบบฝึกปฏิบัติโดยครูเป็นผู้สาธิต หลังจากนั้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติโดยครูคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำ

4) ขึ้นอภิปรายวางแผน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปผลความคิดจากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันและวางแผนในการดำเนินการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์โดยวางแผนเป็นลำดับขั้นตอน จากนั้นลงมือปฏิบัติตามแผน ที่วางไว้โดยมีผู้สอนคอยกำกับดูแลและให้คำแนะนำ

5) ขึ้นการวัดผลประเมินผล ให้ผู้เรียนแต่ละคนนำเสนอผลงาน และครูผู้สอนประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ จากแบบประเมินที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยมีการให้ข้อเสนอแนะสำหรับนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ที่นักเรียนสร้างขึ้น เพื่อนำข้อเสนอแนะ ไปปรับปรุงนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 หลังใช้ชุดการสอนนาฏการ ผู้วิจัยมีการวัดและประเมินผลด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานจากการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ และสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนนาฏการ และนำข้อมูลที่ได้ไปประเมินผลผู้เรียนในขั้นต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 1 ชุด โดยแต่ละหน่วยมีเนื้อหา ดังนี้

- 1) เรื่องหุ่นเงา (Shadow Puppet)
- 2) เรื่องหุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet)
- 3) เรื่องหุ่นสวมมือ (Hand Puppet)
- 4) เรื่องหุ่นชัก (Marionette Puppet)

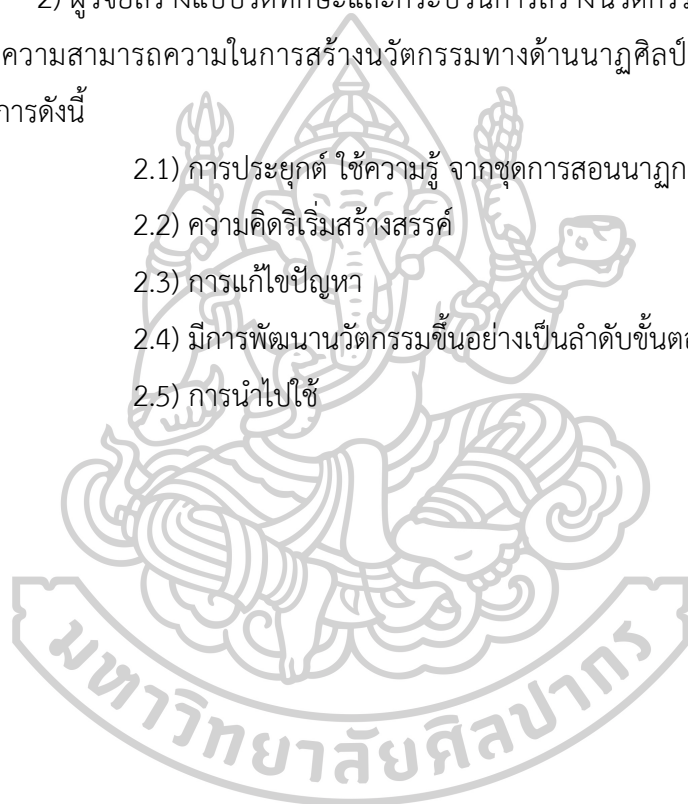
แต่ละชุดมีส่วนประกอบดังนี้ ปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจง วัตถุประสงค์/มาตรฐานและตัวชี้วัด/แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ เกณฑ์การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

2. แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบประเมินดังนี้

1) วิเคราะห์ศึกษาดาราคเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์

2) ผู้วิจัยสร้างแบบวัดทักษะและกระบวนการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์โดยกำหนดนิยามความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ แบ่งตามองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการดังนี้

- 2.1) การประยุกต์ ใช้ความรู้ จากชุดการสอนนาฏการ
- 2.2) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 2.3) การแก้ไขปัญหา
- 2.4) มีการพัฒนานวัตกรรมขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน
- 2.5) การนำไปใช้

ตารางที่ 9 แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

รายการประเมิน	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. การประยุกต์ใช้ความรู้ จากชุดการสอนนาฏการ	สามารถสร้างนวัตกรรมที่ความสอดคล้องกับเนื้อหาของชุดการสอนนาฏการได้ครบตามองค์ประกอบของการสร้างหุ่น ได้แก่ ส่วนศีรษะ, ลำตัว, มือ, เครื่องแต่งกาย	สามารถสร้างนวัตกรรมที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาของชุดการสอนนาฏการได้ครบตามองค์ประกอบของการสร้างหุ่น ได้ 3 ข้อ	สามารถสร้างนวัตกรรมที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาของชุดการสอนนาฏการได้ครบตามองค์ประกอบของการสร้างหุ่น ได้ 2 ข้อ	สามารถสร้างนวัตกรรมที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาของชุดการสอนนาฏการได้ครบตามองค์ประกอบของการสร้างหุ่น ได้ 1 ข้อ
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	นวัตกรรมมีความคิดที่แปลกใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมีการประยุกต์ใช้วัสดุ และวิธีการสร้างสรรค์ นวัตกรรมแปลกใหม่ มีการใช้วัสดุที่แตกต่าง ออกไปจากเดิมทั้งหมด	นวัตกรรมมีการ ดัดแปลงจากผลงานของบุคคลอื่น ประยุกต์ใช้วัสดุ วิธีการสร้างสรรค์นวัตกรรมแปลกใหม่ โดยมีการใช้วัสดุที่แตกต่างออกไปจากเดิมจำนวน 3 ชิ้น	นวัตกรรมมีความคล้ายคลึงกับผลงาน ของบุคคลอื่น ประยุกต์ใช้วัสดุ วิธีการสร้างสรรค์ นวัตกรรมที่แปลกใหม่ โดยมีการใช้วัสดุที่แตกต่าง ออกไปจากเดิมจำนวน 2 ชิ้น	นวัตกรรมมีความ เหมือนกับบุคคลอื่น ไม่มี การประยุกต์ใช้ วัสดุ วิธีการ สร้างสรรค์ นวัตกรรม ที่แปลกใหม่ โดยมีการใช้วัสดุที่แตกต่างออกไปจากเดิมจำนวน 1 ชิ้น
3. การแก้ไขปัญหา	นวัตกรรมที่สร้างขึ้น สามารถ แก้ปัญหาได้ ศึกษา ค้นคว้าตามความถนัด ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ครบทุกขั้นตอน	นวัตกรรมที่สร้างขึ้น สามารถ แก้ปัญหาตามที่นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้าตามความถนัด ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ 3 ขั้นตอน	นวัตกรรมที่สร้างขึ้น สามารถ แก้ปัญหาตามที่นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้าตามความถนัด ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ 2 ขั้นตอน	นวัตกรรมที่สร้างขึ้น สามารถแก้ปัญหาดตามที่นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามความถนัด ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ 1 ขั้นตอน
4. มีการพัฒนา นวัตกรรมขึ้น อย่างเป็นลำดับ ขั้นตอน	ปฏิบัติตามขั้นตอน การพัฒนานวัตกรรมครบ ตามวัตถุประสงค์ครบ 3 ข้อ	ปฏิบัติตามขั้นตอน การพัฒนานวัตกรรมตาม วัตถุประสงค์เพียง 2 ข้อ	ปฏิบัติตามขั้นตอน การพัฒนานวัตกรรมตาม วัตถุประสงค์เพียง 1 ข้อ	ไม่สามารถปฏิบัติตาม ขั้นตอน การพัฒนา นวัตกรรมตาม วัตถุประสงค์
5. การนำไปใช้	นำนวัตกรรมไปใช้แสดง และสามารถใช้กลวิธีในการเคลื่อนบังคับ เคลื่อนไหวได้อย่าง สมบูรณ์แบบสามารถ นำไปใช้ได้ดี	นำนวัตกรรมไปใช้แสดง และสามารถใช้กลวิธีในการเคลื่อนบังคับ เคลื่อนไหว ได้อย่าง สะดวก	นำนวัตกรรมไปใช้แสดง และสามารถใช้กลวิธีในการเคลื่อนบังคับ เคลื่อนไหวได้ได้อย่าง สะดวก ค่อนข้างซับซ้อน	ไม่สามารถนำนวัตกรรม ไปใช้แสดงได้จริงและไม่สามารถใช้กลวิธีในการ บังคับเคลื่อนไหวได้มี เงื่อนไข และข้อจำกัด

ตารางที่ 10 เกณฑ์การประเมินผล

ระดับคะแนน	ผลการประเมิน
16 – 20	ดีมาก
12 - 15	ดี
8 - 11	พอใช้
5 - 7	ควรปรับปรุง

3) นำแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4) นำแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความครอบคลุมด้านเนื้อหาตรงตามตัวชี้วัดด้วยดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Object Congruence) IOC โดยนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมสอดคล้องตามสูตรของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) ดังนี้

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น +1

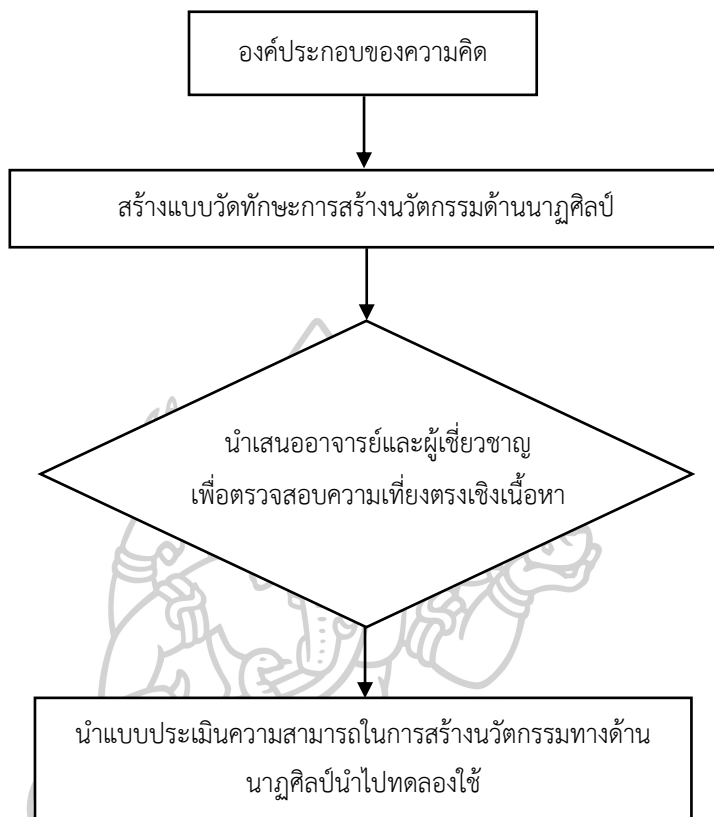
มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น -1

โดยพิจารณาความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป นำไปใช้ประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 แสดงว่าแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการวิจัยได้

5) ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ ตามผลการตรวจสอบพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขมีดังนี้ 1) ปรับแก้เกณฑ์การประเมิน ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์ 2) การวัดและประเมินผลควรปรับปรุงแบบประเมินให้มีรายละเอียดที่ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์จากนั้นนำแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ไปใช้ในการทดลอง

จากขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ สามารถสรุป
ขั้นตอนดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

1) ศึกษาเกณฑ์ วิธีการ ในการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเทียบเกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ แบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list) ให้เลือกเพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ดังนี้

ให้คะแนน 5 คะแนน หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ให้คะแนน 4 คะแนน หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ให้คะแนน 3 คะแนน หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ให้คะแนน 2 คะแนน หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ให้คะแนน 1 คะแนน หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

มีระดับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของแบบสอบถามความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558 :196)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง อยู่ในระดับความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง อยู่ในระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ใช้สถิติดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Object Congruence) IOC ดังนี้

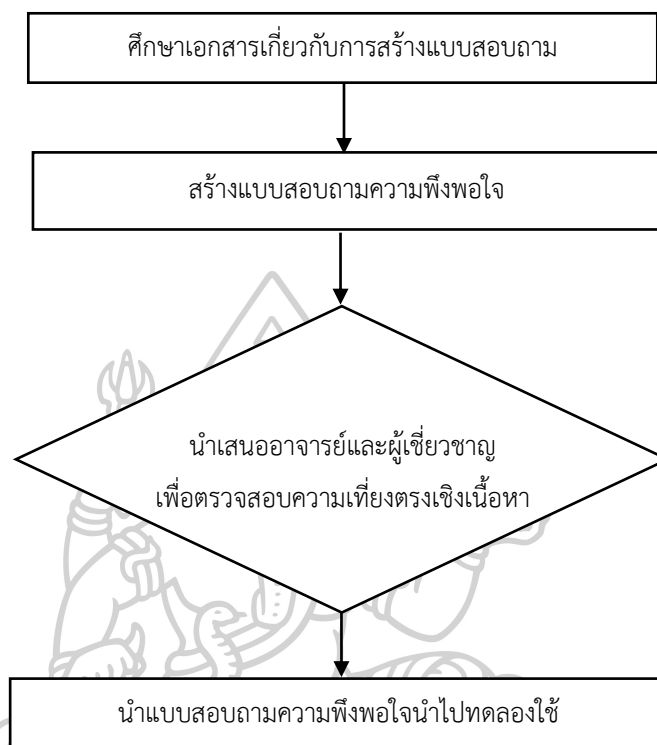
มีความเห็นว่า	สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น +1
มีความเห็นว่า	ไม่แน่ใจ	กำหนดคะแนนเป็น 0
มีความเห็นว่า	ไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น -1

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมสอดคล้องตามสูตรของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543) จากนั้นนำมาแทนค่าในสูตรดัชนีความสอดคล้อง โดยพิจารณาความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป สามารถนำแบบประเมินไปใช้ได้

5) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

จากขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของชุดการสอนนาฏการเพื่อเสริมสร้าง
ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถสรุป
ขั้นตอนดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ มาวิเคราะห์ โดยใช้ระดับคะแนน เสนอค่าเป็น
ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วนำเสนอ
แบบเขียนพรรณนาความเรียง จากขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research) : การทดลองใช้ชุดการสอนนาฏ
การเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำไปใช้กับ
กลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 11 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้ชุดการสอนนาฏการ

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อทดลองใช้ ชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้จัดการเรียนรู้	นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง	ชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์	วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง
2. เพื่อประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์	ประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์	นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง	แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์	ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง
3. เพื่อสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์	สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์	นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง	แบบสอบถาม ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์	ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (D₂: Development) : การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินและปรับปรุงชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการประเมินชุดการสอนนาฏการ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผลการประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ (Scoring rubric)
2. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สื่อการสอน และประโยชน์ที่ได้รับ จากชุดการสอนนาฏการ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนนาฏการ (Rating Scale)
3. นำข้อมูลจากข้อ 1, 2 มาวิเคราะห์ประมวลผล เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงชุดการสอนนาฏการ
4. ปรับปรุงแก้ไขชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะมาใช้ปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ชุดการสอนนาฏการที่มีความสมบูรณ์ เหมาะสมในการนำไปใช้ ผู้วิจัย สรุปวิธีดำเนินการวิจัยในตารางที่ 12 ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง

ตารางที่ 12 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข ชุดการสอนนากูการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย/ เอกสาร	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อปรับปรุง ชุดการสอนนากูการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์	นำผลการประเมินด้านต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไข	นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง	ชุดการสอนนากูการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์	วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2) เพื่อพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในประเด็นดังต่อไปนี้

3.1 เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากใช้ชุดการสอนนาฏการ และ

3.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ขั้นตอนโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และหลักสูตรสถานศึกษา วิชานาฏศิลป์ เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีจุดเน้นที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง

อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

1.2 ผลการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีจาก เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ และการวัดประเมินผล

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอน โดยศึกษาจาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอน ชุดกิจกรรม และการวัดและประเมินผล ได้ผลการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชุดการสอนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนและเป็นเครื่องมือช่วยสอนของครู ซึ่งมีนักการศึกษาได้ระดับชั้นตอนต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกับนักการศึกษาหลายท่าน ดังเช่น ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2522) ได้แบ่งขั้นตอนการสร้างชุดการสอนออกเป็น 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดหมวดหมู่ 2) กำหนดหน่วยการสอน 3) กำหนดหัวเรื่อง 4) กำหนดหลักการและแนวความคิดรวบยอด 5) กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง 6) กำหนดกิจกรรมการเรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม 7) กำหนดแบบประเมินผล 8) เลือกการผลิตสื่อการสอนวัสดุอุปกรณ์ 9) หาประสิทธิภาพของชุดการ 10) การใช้ชุดการสอนเป็นขั้นนำชุดการสอนไปใช้ นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้เสนอขั้นตอนของการสร้างชุดการสอนไว้ 10 ขั้นตอน เช่นเดียวกัน มีเนื้อหา ดังนี้ 1) ต้องศึกษาเนื้อหาสาระของวิชาทั้งหมดอย่างละเอียด 2) พิจารณาตัดสินใจอีกครั้งหนึ่งว่าจะทำชุดการสอนแบบใด โดยคำนึงถึงข้อกำหนดว่าผู้เรียนคือใคร จะให้อะไรกับผู้เรียน จะให้ทำกิจกรรมอย่างไร และจะทำได้อย่างไร สิ่งเหล่านี้จะเป็นเกณฑ์ในการกำหนดการเรียน 3) กำหนดหน่วยการเรียนการสอน 4) กำหนดความคิดรวบยอด 5) จุดประสงค์การเรียน 6) การวิเคราะห์งาน 7) เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนการสอน 8) สื่อการเรียน 9) การประเมินผล 10) การทดลองใช้ชุดการสอน อีกทั้ง สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2533) กล่าวถึงหลักในการสร้างชุดการสอนไว้ 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ชุดการสอนที่มีลักษณะสื่อประสมที่เป็นรูปธรรม ประกอบด้วยหน่วยการเรียนการสอนซึ่งเรียงลำดับจากง่ายไปหายากที่ไม่มีความซับซ้อน 2) นักเรียนต้องทราบจุดประสงค์ของการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนการสอน 3) นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ 4) กิจกรรมหรือประสบการณ์เรียนรู้ ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ 5) ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จในกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียนมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป 6) ให้นักเรียนทราบผลของการกระทำหรือผลของการเรียนของตนเองทันที เพื่อสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนได้ทันที 7) มีการฝึกปฏิบัติและทำซ้ำโดยคำนึงถึงการจัดลำดับขั้นตอน จำนวนครั้ง ระยะเวลาการฝึกกิจกรรม 8) มีการสรุปทบทวนและการทำกิจกรรมแต่ละคน

ด้านการวัดและประเมินผล

1. ความต้องการในเรื่องการเก็บคะแนน พบว่า นักเรียนมีความต้องการที่สอดคล้องกันใน เรื่องการเก็บคะแนน โดยการเก็บคะแนนจากการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ในเชิงสร้างสรรค์ กระบวนการทำงาน และมีการสังเกตพฤติกรรมในการเรียน

2. ความต้องการให้คะแนน พบว่า นักเรียนมี ความต้องการเกี่ยวกับการให้คะแนนผลงาน การสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ที่สอดคล้องกัน โดยต้องการให้ มีแบบวัดและแบบประเมิน

3. ความต้องการเกี่ยวกับลักษณะของสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ พบว่า นักเรียนมีความ ต้องการที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับลักษณะของสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ โดยต้องการให้สร้าง นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์มีลักษณะเป็นไป ตามจินตนาการสร้างสรรค์ของนักเรียน มีโครงสร้างพื้นฐาน ตามลักษณะแบบดั้งเดิม แต่มี การปรับเปลี่ยนการใช้วัสดุ เทคนิค วิธีการให้เหมาะสมเข้ากับยุคสมัย และมีความสวยงาม

1.3 ผลการศึกษาความต้องการเกี่ยวกับชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถใน การสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์จากผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อสร้างชุดการสอน มี รายละเอียดดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ความต้องการชุดการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรม นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง สถานภาพและข้อมูลทั่วไป ของนักเรียน วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละของสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของนักเรียนเกี่ยวกับความต้องการชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์จากผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
1.	เพศ		
	1) ชาย	8	26.70
	2) หญิง	22	73.30
	รวม	30	100
2.	ประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน		
	1) นักเรียนรู้จักชุดการสอนหรือไม่		
	- รู้จัก		
	- ไม่รู้จัก	30	100
	2) นักเรียนเคยเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนหรือไม่		
	- เคยใช้	30	100
- ไม่เคยใช้			
3) นักเรียนเคยเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนหรือไม่			
- รู้และเข้าใจ	30	100	
- ไม่รู้และไม่เข้าใจ			

จากตารางที่ 13 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.30 เพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 ประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน นักเรียนไม่รู้จักชุดการสอน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 นักเรียนไม่เคยใช้ชุดการสอน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และนักเรียนไม่รู้และไม่เข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “นาฏการ” จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 2 ความต้องการชุดการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง เป็นรายด้าน ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับที่ความต้องการชุดการสอน นานุกรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์เป็นรายด้าน

ความต้องการในการเรียนโดยใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับนานุกรม	M	S.D.	การแปลผล	ลำดับ
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดการสอน	4.53	0.416	มากที่สุด	3
2. รูปแบบของสื่อการเรียนรู้	4.63	0.364	มากที่สุด	1
3. การวัดประเมินผลการเรียนรู้	4.60	0.427	มากที่สุด	2
รวม	4.59	0.309	มากที่สุด	

จากตารางที่ 14 พบว่า นักเรียนมีความต้องการในการเรียนโดยใช้ชุดการสอนนานุกรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับนานุกรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.59$, $S.D. = 0.309$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านรูปแบบของสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด มาเป็นอันดับที่ 1 ($M = 4.63$, $S.D. = 0.364$) รองลงมาคือ ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.60$, $S.D. = 0.427$) และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.53$, $S.D. = 0.416$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความต้องการชุดสอนนานุกรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง เป็นรายชื่อ ดังตารางที่

ตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับที่ความต้องการชุดการสอน
นวัตกรรมการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์เป็นรายข้อ

ความต้องการในการเรียนโดยใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนา ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการ	M	S.D.	การแปล ผล	ลำดับ
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดการสอน				
1. มีแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนในการใช้ชุดการ สอน	4.57	0.504	มากที่สุด	1
2. มีเนื้อหาความรู้ให้ศึกษาก่อนการประเมิน	4.47	0.507	มาก	4
3. มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่น ตามความต้องการ	4.50	0.509	มากที่สุด	3
4. มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น	4.57	0.504	มากที่สุด	1
5. มีกิจกรรมเกมให้ปฏิบัติเป็นกลุ่ม	4.53	0.507	มากที่สุด	2
6. มีกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.57	0.504	มากที่สุด	1
รูปแบบของสื่อการเรียนรู้				
7. มีเอกสารประกอบการเรียน	4.63	0.490	มากที่สุด	2
8. ใช้มัลติมีเดีย สื่อออนไลน์ในกิจกรรมการเรียนรู้	4.57	0.504	มากที่สุด	3
9. ใช้เกมในกิจกรรมจับคู่องค์ประกอบรูปแบบของหุ่น	4.67	0.479	มากที่สุด	1
10. สื่อของจริง เช่น หุ่นรูปแบบต่าง ๆ	4.67	0.479	มากที่สุด	1
การวัดประเมินผลการเรียนรู้				
11. ประเมินโดยการใช้แบบทดสอบหลังเรียน	4.57	0.504	มากที่สุด	3
12. ประเมินโดยการใช้ข้อสอบวัดความรู้	4.63	0.490	มากที่สุด	1
13. ประเมินจากการทำกิจกรรมกลุ่ม	4.63	0.490	มากที่สุด	1
14. ประเมินจากการทำชิ้นงาน	4.60	0.498	มากที่สุด	2
15. ประเมินจากการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ จากการเรียนรู้	4.57	0.504	มากที่สุด	3

จากตารางที่ 15 พบว่า นักเรียนมีความต้องการในการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการแต่ละด้านเป็นรายข้อมีรายละเอียดดังนี้ดังนี้

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดการสอน พบว่า การมีแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนในการใช้ชุดการสอน การมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และการมีกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57, S.D. = 0.504$) เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ การมีกิจกรรมเกมให้ปฏิบัติเป็นกลุ่ม ($M = 4.53, S.D. = 0.507$) ลำดับที่ 3 คือ การมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่น ตามความต้องการ ($M = 4.50, S.D. = 0.509$) และลำดับสุดท้ายคือ การมีเนื้อหาความรู้ให้ศึกษาก่อนการประเมิน ($M = 4.47, S.D. = 0.507$)

ด้านรูปแบบของสื่อการเรียนรู้ พบว่า การใช้เกมในกิจกรรมจับคู่องค์ประกอบรูปแบบของหุ่น และสื่อของจริง เช่น หุ่นรูปแบบต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.67, S.D. = 0.479$) เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ การมีเอกสารประกอบการเรียน ($M = 4.63, S.D. = 0.490$) และลำดับสุดท้าย คือ การใช้มัลติมีเดีย สื่อออนไลน์ในกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 4.57, S.D. = 0.504$)

ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ประเมินโดยใช้ข้อสอบวัดความรู้ และการประเมินจากการทำกิจกรรมกลุ่ม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.63, S.D. = 0.490$) เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ การประเมินจากการทำชิ้นงาน ($M = 4.60, S.D. = 0.498$) และลำดับสุดท้าย คือ การประเมินจากการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ จากการเรียนรู้ และการประเมินโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน ($M = 4.57, S.D. = 0.504$)

1.4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ที่มีประสบการณ์ในการสอนแบบนาฏการโดยการใช้หุ่น และมีประสบการณ์สอนด้านนาฏศิลป์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ด้านการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดการสอนนาฏการ ที่เหมาะสมกับนักเรียนเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรมีองค์ประกอบ อย่างไร

พบว่า ผู้ให้ สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ควรมีคู่มือที่เป็นคู่มือสำหรับผู้เรียนและผู้สอนและภายในชุดการสอนนั้นภายในจะต้องมีคำชี้แจงถึงวิธีการใช้ชุดการสอนอย่างละเอียดที่สำคัญจะต้องมี แบบประเมินหรือแบบทดสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน ใช้สำหรับตรวจสอบพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ว่าหลังจากที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมในชุดกิจกรรมในชุดการสอนไปแล้ว

ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ดังกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...สิ่งที่มีในชุดการสอนควรมี ได้แก่ คู่มือการใช้ชุดการสอน ว่ามีเนื้อหาที่เรื่อง กี่ชั่วโมง คำชี้แจงสำหรับครู เพื่อเป็นแนวปฏิบัติแก่ครูผู้สอนรวมไปถึงคำชี้แจงสำหรับนักเรียนอีกด้วย...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์1)

“...ครูจะมีการแนะนำการใช้งานมีแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางใช้ในการสอนควรมีใบความรู้และใบงานแบบทดสอบต่างๆเพื่อให้นักเรียนได้ลงมือทำที่สำคัญจะต้องมีแบบทดสอบ เพื่อประเมินผลการเรียน...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์2)

“...สิ่งที่มีในชุดการสอนควรมีคือ คำชี้แจงสำหรับครูและสิ่งที่ครูหรือนักเรียนจะต้องเตรียมล่วงหน้าแนวทางในการจัดกิจกรรมในห้องเรียนยังวิชาศิลปะที่เน้นเป็นการปฏิบัติควรมีแบบฝึกปฏิบัติในชุดการสอนด้วย...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์3)

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรมีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนอย่างไร

พบว่า ผู้ให้ สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าควรกำหนดตามเรื่องในหลักสูตรหรือกำหนดเรื่องใหม่ขึ้นมาก็ได้ การจัดแบ่งเรื่องย่อยจะต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหา และลักษณะการใช้ชุดการสอนนั้น ๆ การแบ่งเนื้อเรื่องเพื่อทำชุดการสอนในแต่ละระดับย่อมไม่เหมือนกันตามความยากง่ายในแต่ละเนื้อหาแต่ละระดับขึ้นดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...ควรมีขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นอยากที่จะเรียนรู้ยกตัวอย่างเช่นการจัดกิจกรรมหรือเกมส์นั้นหนากการเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และต้องมีขั้นการเรียนประกอบกิจกรรม โดยผู้สอนจะต้องชี้แจงหรืออธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างละเอียดทุกขั้นตอนก่อนลงมือทำกิจกรรม...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์1)

“...ควรมีขั้นตอนนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอาจใช้เวลาประมาณ 5 – 10 นาที และทำกิจกรรมนันทนาการทั้งนี้อาจจะเป็นกิจกรรมที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอนก็เป็นได้ ละเมื่อเรียนเสร็จตามเนื้อหาที่มอบหมายควรสรุปบทเรียนและประเมินหลังเรียนร่วมด้วย...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์2)

“...ควรมีขั้นตอนนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อช่วยเร้าความสนใจ เนื่องจากผู้เรียนจะต้องทำกรรมด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสนใจต่อการเรียนตลอดเวลาและผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี แต่คำสั่งที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามนั้นควรมีความชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย ...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์3)

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนโดยมีเนื้อหาเรื่องการแสดงหุ่น 4 ประเภท ด้วยชุดการ สอนสำหรับครู ควรประกอบด้วยสื่ออะไรบ้าง

พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าใช้หุ่นของจริงภาพหุ่นประเภทของนาฏการ สาธิตการแสดงหุ่นประเภทของนาฏการ ขั้นตอนการสร้างหุ่นประเภทของนาฏการ กลวิธีในการการเชิดหุ่นประเภทของนาฏการ ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...สื่อการสอนที่จะใช้สอนควรเป็นหุ่นของจริง อาจจะนำมาให้นักเรียนได้ดูและควรชี้แจงกลวิธีในการเชิดของหุ่นแต่ละประเภท รวมไปถึงกลวิธีในการเคลื่อนไหวโครงสร้างของหุ่นแต่ละชนิด ครูควรให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง อีกอย่างนักเรียนจะได้รู้ ได้เห็นของจริง เพื่อนักเรียนจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ได้...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์1)

“...สื่อก็ควรมีตัวอย่างหุ่นประเภทของนาฏการ ภาพหุ่นแต่ละประเภท กลวิธีในการเชิดหุ่นและรูปแบบการสร้างหุ่น มีใบงานและใบความรู้...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์2)

“...สื่อการสอนที่ใช้สอนนั้นควรใช้สื่อเทคโนโลยีมาร่วมด้วย เช่น ทำเป็นใบงาน ใคความรู้แบบออนไลน์ เพื่อถ่ายทอด การใช้งาน นักเรียนเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา หรือไม่ก็ใช้เป็นลักษณะการสแกนด้วยคิวอาร์โค้ด เพราะนักเรียน ส่วนใหญ่มีโทรศัพท์ สามารถสแกนเข้าใช้อ่านเนื้อหาทำกิจกรรมได้เลย...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์3)

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบชุดการสอนสำหรับครู อย่างไรให้น่าสนใจ

พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าควรนำเอาระบบสื่อประสม นำมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและความสำคัญของเนื้อหาของแต่ละหน่วย มาช่วยในการออกแบบชุดการสอนให้น่าสนใจโดยอาจจะใช้สื่อเทคโนโลยีร่วมด้วย เช่น ทำเป็นเอกสารออนไลน์ เพื่อถ่ายทอด การใช้งาน มีสีสันที่ดึงดูดรวมไปถึงตัวหนังสือที่อ่านง่ายมีภาพประกอบและคำอธิบายชัดเจนตั้ง คำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...ชุดการสอนควรแบ่งออก 2 ฉบับ ฉบับสำหรับครู และฉบับนักเรียนเนื้อหาเกี่ยวกับ หุ่นประเภทต่างๆ มีเนื้อหาการประดิษฐ์หุ่นประเภทต่างๆ เพื่อที่จะให้เข้าใจง่าย...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์1)

“...ชุดการสอนควรแบ่งเป็นเล่มตามวัตถุประสงค์ เล่มแรกอาจเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ หุ่นชนิดต่าง เล่มสองเป็นการประดิษฐ์หุ่น ถ้านักเรียนสนใจเรื่องไหนก็ให้เขาเลือกเรียนตามนั้น หรือแบ่งเป็นหน่วยๆเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น.....”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์2)

“...ชุดการสอนควรแยกบทหน่วยของการจัดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์โดยมีเล่มใหญ่หนึ่งเล่ม แล้วในเล่มก็มีหน่วยย่อย ๆ เพราะจะได้มีขั้นตอนที่เข้าใจง่าย...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์3)

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับว่าวิธีการวัดและการประเมินผลโดยใช้ชุดการสอนสำหรับครูควรเป็นอย่างไร

พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันโดยในการให้คะแนนนักเรียนควรสังเกตจากการลงมือปฏิบัติ และการทำงานของนักเรียนในห้องเรียน กระบวนการทำงาน ผลงานสร้างสรรค์ที่นักเรียน สร้างสรรค์ขึ้นตลอดจนการนำเสนอผลงาน ส่วนผู้ที่ให้คะแนนนั้นควรเป็นครูผู้สอนในรายวิชา เพื่อนในห้องเรียน ตนเอง เพราะนักเรียนจะนำ ผลงานของตนเองมาปรับปรุงแก้ไขต่อยอดต่อไปตั้งคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...การวัดประเมินผลเราจะต้องดูที่วัตถุประสงค์เป็นหลัก ดังนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องนำมาใช้ประเมินต้องเป็นชิ้นงานเกี่ยวกับการประดิษฐ์สร้างสรรค์หุ่น (นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์) เพราะในการเรียนนักเรียนต้องสร้างสรรค์ หุ่นอยู่แล้ว นอกจากนี้ควรสังเกตจากพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนว่าแต่ละกลุ่มนักเรียน ช่วยเหลือกันหรือไม่ มีปฏิสัมพันธ์หรือไม่ และในงานของเราควรจะต้องประเมินในเรื่องกระบวนการ การทำงาน ขั้นตอนต่าง ๆ เพราะจะได้มีความเชื่อมโยงกับการสอนแบบโครงงานด้วย...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์1)

“...ควรสังเกตจากพฤติกรรมการทำงานของนักเรียน ว่านักเรียน แก้ปัญหา ใช้ความคิดสร้างสรรค์ หรือไม่ และในงานของนักเรียนควรจะต้องประเมินในเรื่องกระบวนการ การทำงาน ขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาจจะสร้างแบบวัดหรือประเมินเพื่อเป็นการให้คะแนน...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์2)

“...สิ่งที่มีคือประเมินเพื่อประเมินชิ้นงานของผู้เรียนมีการพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินผลตามสภาพจริง อาจจะประเมินโดยเครื่องมือยกตัวอย่างเช่น แบบสังเกตพฤติกรรม แบบวัดหรือแบบประเมินชิ้นงาน...”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์3)

1.5 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ จากอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ จำนวน 15 ท่าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ จากอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ สถานภาพและข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนและร้อยละของสถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของของการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ จากอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	6	40.00
2) หญิง	9	60.00
2. อายุ		
1) 20-30 ปี	4	26.70
2) 31-40 ปี	7	46.70
3) 41-50 ปี	4	26.70
4) 51-60 ปี	-	-
3. ระดับการศึกษา		
1) ปริญญาตรี	11	73.30
2) ปริญญาโท	4	26.70
3) ปริญญาเอก	-	-
4) อื่น ๆ	-	-
4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอนรายวิชานาฏศิลป์		
1) 1-5 ปี	6	40.00
2) 6-10 ปี	9	60.00
3) 11-15 ปี	-	-
4) 16-20 ปี	-	-
5) มากกว่า 20 ปี	-	-

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
5. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง		
1) พนักงานราชการ	2	13.30
2) พนักงานมหาวิทยาลัย	3	20.00
3) ครู	8	53.30
4) ครูผู้ช่วย	-	-
5) ครูวิทยฐานะชำนาญการ	2	13.30
6) ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ	-	-
รวม	15	100.00

จากตารางที่ 16 พบว่า อาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 เพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40 อายุ 20-30 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 อายุ 31-40 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70 อายุ 41-50 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.30 การศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 ประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอนรายวิชานาฏศิลป์ 1-5 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอนรายวิชานาฏศิลป์ 6-10 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ดำรงตำแหน่งพนักงานราชการ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 พนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ครู จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 ครูวิทยฐานะชำนาญการ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับที่ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง เป็นรายด้าน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ	M	S.D.	การแปลผล	ลำดับ
1. ด้านเนื้อหาชุดการสอนนาฏการ	4.59	0.462	มากที่สุด	2
2. ด้านรูปแบบและการจัดกิจกรรม	4.60	0.434	มากที่สุด	1
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.52	0.465	มากที่สุด	3
4. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.35	0.461	มาก	5
5. ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.44	0.485	มาก	4
รวม	4.50	0.393	มากที่สุด	

จากตารางที่ 17 พบว่า อาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.50$, $S.D. = 0.393$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านรูปแบบและการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.60$, $S.D. = 0.434$) เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาชุดการสอนนาฏการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.59$, $S.D. = 0.462$) ลำดับที่ 3 คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.52$, $S.D. = 0.465$) ลำดับที่ 4 คือ ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($M = 4.44$, $S.D. = 0.485$) และลำดับสุดท้ายคือ ด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($M = 4.35$, $S.D. = 0.461$)

ตารางที่ 18 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับที่ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง เป็นรายชื่อ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ	M	S.D.	การแปลผล	ลำดับ
ด้านเนื้อหาชุดการสอนนาฏการ				
1. มีการแบ่งหัวข้อตามคำอธิบายรายวิชา	4.60	0.507	มากที่สุด	2
2. เนื้อหาสาระครบถ้วนตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด	4.67	0.488	มากที่สุด	1
3. มีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลและภาพประกอบ	4.67	0.488	มากที่สุด	1
4. ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา	4.60	0.507	มากที่สุด	2
5. ใช้ภาษาในการเรียบเรียงเนื้อหาเหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย	4.47	0.516	มาก	4
6. นำเสนอเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปหายาก	4.53	0.516	มากที่สุด	3
ด้านรูปแบบและการจัดกิจกรรม				
1. วิเคราะห์เครื่องมือความต้องการเพื่อกำหนดจุดประสงค์ของการฝึกปฏิบัติ	4.60	0.507	มากที่สุด	2
2. มีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์	4.60	0.507	มากที่สุด	2
3. จัดกลุ่มผู้เรียนในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมของการสอนโดยมีครูเป็นผู้สาธิต	4.67	0.488	มากที่สุด	1
4. ให้ผู้เรียนสรุปความคิดและประเมินความคิดจากทักษะได้ปฏิบัติกิจกรรม	4.53	0.516	มากที่สุด	3
5. ให้ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนในการดำเนินการสร้างเครื่องมือสื่อการแสดง	4.60	0.507	มากที่สุด	2
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
1. วิเคราะห์ความต้องการใช้สื่อนวัตกรรมที่เหมาะสมกับชุดการสอน	4.60	0.507	มากที่สุด	1

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนา ชุดการสอนนาฏการ	M	S.D.	การแปล ผล	ลำดับ
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมจากเรื่องที่เรียน	4.60	0.507	มากที่สุด	1
3. จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ระดมความคิดร่วมกัน คิดอย่างเป็นระบบ	4.53	0.516	มากที่สุด	2
4. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความคิด โดยต้องอธิบายได้	4.53	0.516	มากที่สุด	2
5. ผู้เรียนลงมือปฏิบัติชิ้นงานได้จากการตัดสินใจของตนเอง	4.33	0.488	มาก	3
ด้านสื่อการเรียนรู้				
1. ตัวอย่างหุ่นเงา	4.33	0.488	มาก	2
2. ตัวอย่างหุ่นเสียบไม้	4.33	0.488	มาก	2
3. ตัวอย่างหุ่นสวมมือ	4.40	0.507	มาก	1
4. ตัวอย่างหุ่นชัก	4.33	0.488	มาก	2
ด้านการวัดผลและประเมินผล				
1. ประเมินจากการประยุกต์ใช้ความรู้จากชุดการสอน	4.40	0.507	มาก	3
2. ประเมินจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.40	0.507	มาก	3
3. ประเมินจากการแก้ไขปัญหา	4.40	0.507	มาก	3
4. ประเมินจากการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ จากการเรียนรู้	4.47	0.516	มาก	2
5. ประเมินจากการสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.53	0.516	มากที่สุด	1

จากตารางที่ 18 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ ด้านเนื้อหาชุดการสอนนาฏการ พบว่า เนื้อหาสาระครบถ้วนตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด และมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลและภาพประกอบ อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.67, S.D. = 0.488) เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ มีการแบ่งหัวข้อตามคำอธิบายรายวิชา และภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.60, S.D. = 0.507) ลำดับที่ 3 คือ นำเสนอเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปหายาก อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.53, S.D. = 0.516) และลำดับสุดท้ายคือ ใช้ภาษาในการเรียบเรียงเนื้อหาเหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย อยู่ในระดั้มาก (M = 4.47, S.D. = 0.516)

ด้านรูปแบบและการจัดกิจกรรม พบว่า จัดกลุ่มผู้เรียนในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมของการสอน โดยมีครูเป็นผู้สาธิต อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.67, S.D. = 0.488) เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ วิเคราะห์เครื่องมือความต้องการเพื่อกำหนดจุดประสงค์ของการฝึกปฏิบัติ มีการวางแผนกิจกรรมการ

เรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ และให้ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนในการดำเนินการสร้างเครื่องมือสื่อการแสดง อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.60$, $S.D. = 0.507$) และลำดับสุดท้ายคือ ให้ผู้เรียนสรุปความคิดและประเมินความคิดจากทักษะได้ปฏิบัติกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.53$, $S.D. = 0.516$)

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า วิเคราะห์ความต้องการใช้สื่อนวัตกรรมที่เหมาะสมกับชุดการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมจากเรื่องที่เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.60$, $S.D. = 0.507$) เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ระดมความคิดร่วมกัน คิดอย่างเป็นระบบ และให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความคิด โดยต้องอธิบายได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.53$, $S.D. = 0.516$) และลำดับสุดท้ายคือ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติชิ้นงานได้จากการตัดสินใจของตนเอง อยู่ในระดับมาก ($M = 4.33$, $S.D. = 0.488$)

ด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า ตัวอย่างหุ่นสวมมือ อยู่ในระดับมาก ($M = 4.40$, $S.D. = 0.507$) เป็นลำดับที่ 1 และลำดับสุดท้ายคือ ตัวอย่างหุ่นเงา ตัวอย่างหุ่นเสียไม้ และตัวอย่างหุ่นซึก อยู่ในระดับมาก ($M = 4.33$, $S.D. = 0.488$)

ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ประเมินจากการสามารถนำไปใช้ได้จริง อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.53$, $S.D. = 0.516$) เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ ประเมินจากการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ จากการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($M = 4.47$, $S.D. = 0.516$) และลำดับสุดท้ายคือ ประเมินจากการประยุกต์ใช้ความรู้จากชุดการสอน ประเมินจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และประเมินจากการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมาก ($M = 4.40$, $S.D. = 0.507$)

ขั้นตอนที่ 2 ผลการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผลการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานคือ

1) วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษานาฏศิลป์ เกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เรื่องหุ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์

2) ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีจาก เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เรื่องหุ่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ และการวัดประเมินผล

3) ผลวิเคราะห์ศึกษาความต้องการของนักเรียน เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการใช้ชุดการสอน นาฏการ ในด้านเนื้อหาเกี่ยวกับหุ่นด้วยกัน 4 ประเภท ได้แก่ หุ่นเงา (Shadow Puppet) หุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet) หุ่นสวมมือ (Hand Puppet) และ หุ่นชัก (Marionette Puppet) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ของชุดการสอนจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง 30 คน โดยใช้แบบสอบถามความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 3

4) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการใช้การสอน นาฏการ ในด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับหุ่นด้วยกัน 4 ประเภท ได้แก่ หุ่นเงา (Shadow Puppet) หุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet) หุ่นสวมมือ (Hand Puppet) และหุ่นชัก (Marionette Puppet) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล จากการสอนโดยใช้นาฏการในด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับ หุ่นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยใช้แบบสอบถามความต้องการด้านนาฏการ

5) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เรื่องหุ่น เพื่อพัฒนา ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ ในด้านเนื้อหา รูปแบบการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ จำนวน 15 คน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 ผลการพัฒนาพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้าง นวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ ในการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตลอดจนได้ขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการใช้การสอนนาฏการ ในด้านเนื้อหาที่ เกี่ยวกับหุ่นด้วยกัน 4 ประเภท ได้แก่ หุ่นเงา (Shadow Puppet) หุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet) หุ่น สวมมือ (Hand Puppet) และหุ่นชัก (Marionette Puppet) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการ เรียนรู้ การวัดและประเมินผล จากการสอนโดยใช้นาฏการในด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับหุ่นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และด้านการพัฒนาชุดการสอนจากอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ จำนวน 15 คน ที่ เคยใช้ชุดการสอน ในด้านเนื้อหา รูปแบบการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการประเภทหุ่น โดยองค์ประกอบของชุดการสอน ประกอบด้วย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2. ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นลักษณะเป็นรูปเล่มประกอบด้วยชุดการสอนนาฏการประเภทหุ่น 4 เรื่อง โดยมีเนื้อหาได้แก่ นาฏการหุ่นเงา (Shadow Puppet) นาฏการหุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet) นาฏการหุ่นสวมมือ (Hand Puppet) นาฏการหุ่นชัก (Marionette Puppet) 2) ใบความรู้ แบบฝึกปฏิบัติเพื่อมอบหมายและกำหนดทิศทางในการฝึกปฏิบัติให้กับผู้เรียน 3) เนื้อหาสาระและสื่อที่อยู่ในชุดการสอนไม่ว่าจะเป็นหุ่นตามประเภทของนาฏการ ลักษณะส่วนประกอบต่างของหุ่น รูปภาพ 4) เกณฑ์การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้จากแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ซึ่งในแต่ละชุดมีส่วนประกอบดังนี้ ปก / คำนำ / สารบัญ/ คำชี้แจง/วัตถุประสงค์/มาตรฐาน และตัวชี้วัด/แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้/ แบบฝึกปฏิบัติ/ แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) คู่มือการใช้ชุดการสอนนาฏการและแผนการจัดการเรียนรู้

คู่มือการใช้ชุดการสอนนาฏการและแผนการจัดการเรียนรู้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ ครูได้ศึกษาถึงวิธีการใช้ชุดการสอนและปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ จนเกิดความเข้าใจ เพื่อจะได้ใช้ชุดการสอนนาฏการดังกล่าวในการ จัดการเรียนรู้ให้ถูกต้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือชุดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้ คู่มือการใช้ชุดการสอนนาฏการประกอบด้วย ปก / คำนำ / สารบัญ/ คำชี้แจง/วัตถุประสงค์/มาตรฐานและตัวชี้วัด/แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้/แบบฝึกปฏิบัติ /แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ รวม 8 คาบ ประกอบด้วย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง นาฏศิลป์การละครนาฏการประเภทหุ่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ลักษณะนาฏยลีลานาฏการหุ่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง รังสรรค์จินตนาฏการหุ่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง อนุรักษ์นาฏการสืบสานหุ่น

โดยชุดการสอนนาฏการและแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ผ่านการตรวจสอบจาก ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องของการสอนนาฏการก่อนการนำไปทดลองใช้

2) เนื้อหาและสื่อการสอน

เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในชุดการสอนนาฏการ ประกอบด้วย ประเภทของหุ่นในนาฏการความเป็นมาของหุ่นในนาฏการ องค์ประกอบของหุ่นในนาฏการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ได้แก่ ความเป็นมาของการแสดงหุ่น เป็นการแสดงที่ใช้ตัวหุ่นซึ่งเป็นกระดาษหรือตัวหนัง เป็นผู้แสดงแทน โดยมีผู้เล่นเป็นผู้เชิดหรือชักหุ่นซึ่งประเภทของนาฏการที่แสดงด้วยหุ่น ได้แก่

1) หุ่นเงา (Shadow Puppet) เป็นหุ่นที่ฉลุจากหนังสัตว์ หรือกระดาษแข็งแล้วใช้ไม้ไผ่ยึดเป็นโครงสำหรับเชิดและบังคับให้หุ่นเคลื่อนไหว เวลาแสดงจะต้องใช้ตัวหุ่นอยู่หลังจอ แล้วใช้แสงส่องให้เกิดเงาบนจอ เช่น หนังตะลุง

2) หุ่นเสียบไม้ หรือหุ่นกระบอก (Rod Puppet) เป็นหุ่น 3 มิติที่ใช้แท่งไม้เสียบกับคอหุ่นเพื่อให้ผู้เชิดถือขณะเชิดหุ่นการทำหุ่นชนิดนี้มีตั้งแต่แบบยาก ๆ เช่น กระพริบตา ขยับปากได้จนถึงแบบง่าย ๆ ที่ไม่มีส่วนเคลื่อนไหว ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ เวลาแสดงหุ่นแบบนี้ผู้เชิดหุ่นจะอยู่ตอนกลางด้านหลังของเวที

3) หุ่นสวมมือ (Hand Puppet) เป็นหุ่นขนาดเล็กครึ่งตัวมีขนาดพอเหมาะกับขนาดของมือที่เชิดหุ่นหัวหุ่นทำด้วยกระดาษหรือผ้าเป็นหัวคน หรือสัตว์ มีเส้นต่อที่คอหุ่นได้ลำตัวและแขนกลวง เพื่อสอดมือเข้าไปเชิดให้เกิดการเคลื่อนไหวเนื่องจากหุ่นมือเป็นหุ่นที่ทำได้ง่าย เชิดง่าย จึงนิยมนำมาใช้ในการเรียนการสอนมากกว่าหุ่นชนิดอื่น

4) หุ่นชัก (Marionette Puppet) เป็นหุ่นเต็มตัว ที่ใช้เชือก ด้าย หรือไนลอนผูกติดกับอวัยวะต่าง ๆ ของหุ่น แล้วแขวนมาจากส่วนบนของเวที ผู้ชักหุ่นจะบังคับเชือกควบคุมการเคลื่อนไหวของหุ่นให้ทำกิริยาท่าทางต่าง ๆ ได้คล้ายคนจริง ๆ แต่การบังคับหุ่นทำได้ยากและต้องใช้เวลาฝึกฝนนานจึงไม่ค่อยได้นำมาใช้ในวงการศึกษามากนัก

องค์ประกอบหุ่นประเภทของหุ่นในนาฏการประกอบด้วยส่วนสำคัญสามส่วนคือ ส่วนศีรษะ ส่วนลำตัว และส่วนมือและเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ

สื่อการสอน

สื่อการสอนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ในชุดการสอนนาฏการ ประกอบด้วย

1. ชุดการสอนนาฏการ
2. หุ่นประเภทในนาฏการ
3. วีดิทัศน์การแสดงหุ่นประเภทในนาฏการ
4. ใบความรู้ ใบงาน
5. อุปกรณ์ในการทำหุ่นประเภทในนาฏการ

6. วิธีทัศนัยการขีดประเภทในนาฏการ

3) การวัดและประเมินผล

ประเมินผลความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ โดยใช้แบบประเมินผลงานการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ คะแนนแบบรูบรีค (Rubric Score) โดยมีประเด็นการ ประเมิน 4 ด้าน ดังนี้ 1) การประยุกต์ ใช้ความรู้ จากชุดการสอนนาฏการ 2) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) การแก้ไขปัญหา 4) มีการพัฒนานวัตกรรมขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน 5) การนำไปใช้ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

4. ทดลองชุดการสอนนาฏการกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อหาค่าประสิทธิภาพ 80/80 (Try Out)

ผู้วิจัยทดลองสอนโดยใช้ชุดการสอนโดยแนะนำขั้นตอนและวิธีการชุดการสอนนาฏการให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงค่าประสิทธิภาพของชุดการสอนจากการทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย (Try Out)

แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ E1/E2
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E2	
80	64.7	80.92	20	16.37	81.83	80.92/81.83

จากตารางที่ 19 พบว่า การหาค่าประสิทธิภาพของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ได้ค่า E1 และ E2 = 80.92/81.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดและยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองโดยใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้ชุดการสอนนาฏการ ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ระยะเวลา 8 ชั่วโมง 4 สัปดาห์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการจัด กิจกรรมดัง

ผู้วิจัยได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการใช้ ชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยได้ชี้แจงหลักการและแนวทางการใช้ชุดการสอน ตลอดจนชี้แจงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการแสดงชนิดของนาฏการประเภทต่าง ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันพร้อมทั้งอธิบายว่าเราจะใช้นาฏการประเภทของหุ่นนำมาสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ได้อย่างไร นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้จะเน้นในเรื่องการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เน้นกระบวนการความคิดริเริ่มและจินตนาการนำไปสู่การคิดสิ่งที่แปลกใหม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมีการคิดพลิกแพลงและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) **ขั้นกำหนดจุดประสงค์** เป็นขั้นตอนการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยใช้การสอนที่ผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี และการปฏิบัติ โดยกำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษาลักษณะ รูปแบบ กลวิธีในการนำไปใช้ของหุ่นในนาฏการในแต่ละชนิด ความหมายของหุ่น ประวัติความเป็นมา องค์ประกอบในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติโดยครูผู้สอน สาธิตกลวิธีในการเชิด และกลวิธีในการเคลื่อนไหวเพื่อสำหรับเป็นแนวทางในการเลือกสร้างหุ่นโดยให้นักเรียนปฏิบัติตามครูผู้สอน

ภาพที่ 9 นักเรียนศึกษาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

2) **ขั้นรวบรวมความรู้** เป็นขั้นของการจัดกิจกรรมให้ความรู้ข้อมูลประวัติความเป็นมาของนาฏการ รูปแบบ ลักษณะ กลวิธีในการเชิดหุ่นแต่ละประเภท ให้นักเรียนได้เห็นสื่อจากหุ่นชนิดของนาฏการที่เป็นของจริง เพื่อนักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดย นักเรียนศึกษาข้อมูล

จากชุดการสอนเกี่ยวกับการสร้างหุ่นกระบอกและจากหุ่นที่ครูนำมาให้ชมและศึกษาวิธีการสร้างหุ่นตามลำดับขั้นตอนได้แก่ 1) การสร้างหัวหุ่น 2) การสร้างลำตัว 3) การสร้างมือและแกนบังคับ 4) การสร้างเสื้อผ้าหุ่น และการประกอบหุ่น โดยนักเรียนต้องศึกษาจากความรู้และเนื้อหาจากชุดการสอน นานาการ และออกแบบตามความคิด จินตนาการของตนเอง และนำมาขอคำปรึกษาจากครูผู้สอน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการสร้างสรรค์ผลงานหุ่น

ภาพที่ 10 นักเรียนศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรมนาฏศิลป์

3) **ขั้นฝึกปฏิบัติ** ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ตามกิจกรรมของการสอนแบบฝึกปฏิบัติโดยครูเป็นผู้สาธิต หลังจากนั้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติโดยครูคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำโดยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการเชิดหุ่น เริ่มตั้งแต่ 1) หุ่นกระบอกโดย 1.1 ฝึกการกล่อมตัว เป็นท่าเชิดพื้นฐาน 1.2 เชิดอ้อมมือ คือ แขนงมือจากขวาไปซ้าย และจากซ้ายไปขวา 1.3 กระทบตัว ตรงกับจังหวะ 2) หุ่นเงา 2.1 เชิดตัวหุ่นทางด้านหลังของจอโดยเชิดจากด้านล่าง 2.2 จับตัวหุ่นด้านบนๆ นั้นให้ขนานไปกับจอเป็นแนวระนาบ 3) หุ่นสวมมือ 3.1 เชิดหุ่นมือใช้แขนและมือสอดเข้าไปในถุงซึ่งเป็นลำตัวหุ่น 3.2 ใช้นิ้วชี้สอดให้ตรงกับรูที่เชื่อมระหว่างลำตัวกับศีรษะหุ่นเพื่อบังคับส่วนศีรษะของหุ่น 3.3 ใช้นิ้วโป้งและนิ้วกลางใช้บังคับมือและแขนทั้ง 2 ข้างของหุ่น 4) หุ่นสาย 4.1 ให้ผู้เชิดหุ่นจะเชิดจากด้านบนของฉาก ซึ่งสร้างยกพื้นอยู่ด้านหลังของฉากเพื่อให้ผู้เชิดแสดงสามารถยื่นชะโงกออกมาเชิดตัวหุ่นที่อยู่ข้างหน้าฉากได้ถนัดโดยใช้พื้นฐานของการเชิดหุ่นกระบอกในการเคลื่อนไหวโดยมีผู้สอนคอยกำกับดูแลและให้คำแนะนำ

ภาพที่ 11 นักเรียนสรุปเนื้อหาตามหัวข้อที่ตนเองสนใจ

4)) **ขั้นอภิปรายวางแผน** ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปผลความคิดจากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน และวางแผนในการดำเนินการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์โดยวางแผนเป็นลำดับขั้นตอน มีการประเมินความคิดอย่างเป็นระบบโดยมีครูผู้สอนให้ข้อเสนอแนะในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ระดมความคิดเห็นและตอบข้อซักถามระหว่างผู้สอนและนักเรียนและระหว่างนักเรียนกับนักเรียนโดยมีครูเป็นผู้จัดกิจกรรมทั้งนี้ให้นักเรียน ศึกษาจากใบความรู้ และการฝึกการปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้สอน เพื่อนำไปสู่การออกแบบการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ซึ่งในการออกแบบตามโครงสร้างของหุ่นแต่ละชนิดในนาฏการ ได้แก่ ศีรษะ ลำตัว มือ เสื้อผ้าและเครื่องประดับโดยนักเรียนแต่ละคนได้ร่วมกันออกแบบตามความคิด จินตนาการของตนเองตลอดจนมีการขอคำปรึกษาครูผู้สอนเกี่ยวกับความเหมาะสมในเรื่องการเลือกใช้สี การเลือก วัสดุ อุปกรณ์ หรือกลไกในการเคลื่อนไหวของหุ่นซึ่งขั้นตอนการสะท้อนคิดร่วมกันนั้นต้องมีการประเมินนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดคือต้องมีความสวยงาม และต้องมี รูปทรง ขนาด และสัดส่วนเหมาะสม และมีความประณีต มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ซ้ำแบบใครจากนั้นลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้โดยมีผู้สอนคอยกำกับดูแลและให้คำแนะนำ

ภาพที่ 12 นักเรียนศึกษาเนื้อหาของชุดการสอนนาฏการ

5) **ขั้นการวัดผลประเมินผล** ให้นักเรียนแต่ละคนนำเสนอผลงาน และครูผู้สอนประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ จากแบบประเมินที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยมีการให้ข้อเสนอแนะสำหรับนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ที่นักเรียนสร้างขึ้น โดยประเมินจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ออกมาเป็นนามธรรมและสามารถอธิบายได้โดยให้นักเรียนแต่ละคนอธิบายขั้นตอนการออกแบบนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สามารถอธิบายการเลือกใช้วัสดุที่นำมาใช้ในการออกแบบสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ อธิบายถึงความแตกต่าง มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อนำประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ที่ตามผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินขึ้นและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ภาพที่ 13 นักเรียนออกแบบ วางแผน สร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

ภาพที่ 14 นักเรียนสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

3.1 ผลการศึกษาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์จากแบบประเมินที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นผลปรากฏดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ หลังใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

รายการประเมิน	M	S.D.	การแปลผล	ลำดับ
1. การประยุกต์ใช้ความรู้ จากชุดการสอนนาฏการ	3.53	0.51	ดีมาก	2
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.30	0.47	ดี	3
3. การแก้ปัญหา	3.57	0.50	ดีมาก	1
4. มีการพัฒนานวัตกรรมขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน	3.27	0.45	ดี	4
5. การนำไปใช้	3.23	0.43	ดี	5
รวม	3.38	0.49	ดี	

จากตารางที่ 20 ผลการประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การแก้ปัญหา อยู่ในระดับดีมาก ($M = 3.57, S.D. = 0.50$) เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ การประยุกต์ใช้ความรู้ จากชุดการสอนนาฏการอยู่ในระดับดีมาก ($M = 3.53, S.D. = 0.51$) ลำดับที่ 3 คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ในระดับดี ($M = 3.30, S.D. = 0.47$) ลำดับที่ 4 คือ มีการพัฒนานวัตกรรมขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน อยู่ในระดับดี ($M = 3.27, S.D. = 0.45$) และลำดับสุดท้ายคือ การนำไปใช้ อยู่ในระดับดี ($M = 3.23, S.D. = 0.43$)

3.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการชุดการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งหนึ่ง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การศึกษาความพึงพอใจต่อการชดเชยการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลและลำดับที่ความพึงพอใจต่อชดเชยการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์เป็นรายชื่อ

ความพึงพอใจต่อชดเชยการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์	M	S.D.	การแปลผล	ลำดับ
1. เนื้อหาตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้	4.77	0.43	มากที่สุด	1
2. การจัดเรียงลำดับเนื้อหาและขั้นตอนการสอนทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น	4.37	0.49	มาก	8
3. ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างสนุกสนาน น่าสนใจ	4.63	0.49	มากที่สุด	3
4. ครูคอยให้แนะนำในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมจากการใช้ชุดการสอนนาฏการอย่างใกล้ชิด	4.57	0.50	มากที่สุด	4
5. สื่อการสอนมีความเหมาะสม ชัดเจนและน่าสนใจ	4.63	0.49	มากที่สุด	3
6. สื่อการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.53	0.51	มากที่สุด	5
7. การเรียนด้วยชุดการสอนโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการช่วยให้นักเรียนสนใจเรียนมากยิ่งขึ้น	4.67	0.48	มากที่สุด	2
8. การเรียนด้วยชุดการสอนโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น	4.50	0.51	มากที่สุด	6
9. การเรียนด้วยชุดการสอนโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการช่วยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติในการแสดงนาฏการหุ่นได้	4.50	0.51	มากที่สุด	6
10. ความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอนสำหรับครู	4.47	0.51	มาก	7
รวม	4.56	0.33	มาก	

จากตารางที่ 21 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชดเชยการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($M = 4.56$, $S.D. = 0.33$) ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.77$, $S.D. = 0.43$) เป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ การเรียนด้วยชุดการสอนโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการ ช่วยให้นักเรียนสนใจเรียนมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด

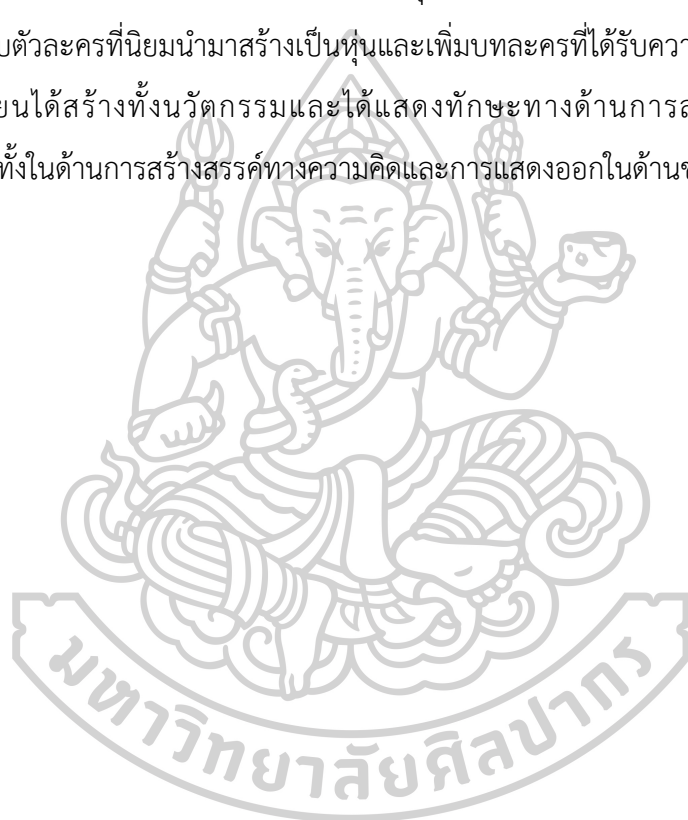
($M = 4.67$, $S.D. = 0.48$) ลำดับที่ 3 คือ สื่อการสอนมีความเหมาะสม ชัดเจนและน่าสนใจ ยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.63$, $S.D. = 0.49$) ลำดับที่ 4 คือ ครูคอยให้แนะนำในการฝึกปฏิบัติ กิจกรรมจากการใช้ชุดการสอนนาฏการอย่างใกล้ชิด อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57$, $S.D. = 0.50$) ลำดับที่ 5 คือ สื่อการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.53$, $S.D. = 0.51$) ลำดับที่ 6 คือ การเรียนด้วยชุดการสอนโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการ ช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น และการเรียนด้วยชุดการสอนโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการช่วยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติในการแสดงนาฏการหุ่นได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.50$, $S.D. = 0.51$) ลำดับที่ 7 คือ . ความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอนสำหรับครู อยู่ในระดับมาก ($M = 4.47$, $S.D. = 0.51$) และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการจัดเรียงลำดับเนื้อหาและขั้นตอนการสอนทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($M = 4.37$ $S.D. = 0.49$)

ขั้นตอนที่ 4 ผลการปรับปรุงชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผลจากการนำชุดการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าในภาพรวมยังมีข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไขในประเด็นต่อไปนี้ 1) ด้านระยะเวลาในการใช้ชุดการสอน เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน ใช้กระบวนการในการสร้างหุ่นแต่ละชนิดในนาฏการนั้นค่อนข้างมีรายละเอียดซับซ้อนจนถึงกระบวนการในการเชิดหุ่นนาฏการแต่ละประเภทนั้น ต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกค่อนข้างมากรวมไปถึงต้องใช้เวลาในการสร้างสรรค์หุ่นอย่างละเอียด ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถสร้างนวัตกรรม ได้เสร็จตามเวลาที่กำหนดซึ่งนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมายังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร อีกทั้งการฝึกเชิดหุ่นแต่ละชนิดนั้นจะต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการฝึกปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเชิด และการเคลื่อนไหวเพื่อจะให้เกิดความสวยงามทั้งหุ่นและเคลื่อนไหวอย่างถูกต้องในการเชิด แต่เนื่องจากระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นมีไม่เพียงพอต่อการฝึกซ้อม ทำให้ต้องใช้เวลาร่วมชั่วโมงเพื่อนัดหมายให้นักเรียนมาฝึกซ้อม ดังนั้นในการนำ ชุดการสอน ไปใช้ควรต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างน้อย 16 คาบขึ้นไป 2) การสร้างนวัตกรรม ควรจะเริ่มปฏิบัติจากการสร้างหุ่นแบบง่ายๆ ที่เป็น การสร้างหุ่นแบบพื้นฐานเบื้องต้น ตั้งแต่หุ่นที่มีลักษณะเป็นแบบครึ่งตัว จนถึงหุ่นที่มีลักษณะแบบเต็มตัวโดยมีโครงสร้างหุ่นที่เป็นแบบสำเร็จไว้ให้นักเรียนซึ่งนักเรียนสามารถนำไปสร้างต่อได้จากหุ่นที่ครูให้เนื่องจากโครงสร้างของหุ่นค่อนข้างที่จะมีความละเอียดซับซ้อนต้องอาศัยระยะเวลาในการสร้าง และการสอนควรเริ่มต้นจากสร้างหุ่นที่มีโครงสร้างแบบง่ายๆ เป็นลักษณะแบบ 2 มิติจากนั้นให้

นักเรียนจึงลงมือปฏิบัติสร้างองค์ประกอบต่อจากโครงหุ่นที่ครูให้โดยสร้างให้ครบตามองค์ประกอบ ได้แก่ ส่วน ศรีษะ ส่วน ลำตัว ส่วนแขน และเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และค่อยพัฒนาไปสู่ การสร้างที่เป็นลักษณะ แบบ 3 มิติสามารถมองเห็นแบบรอบด้านและเพิ่มการสร้างกลไกในการเคลื่อนไหวของหุ่นให้มีความซับซ้อนยิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดความสวยงามในการเคลื่อนไหวเสมือนหุ่นมีชีวิต โดยทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสวยงาม และการนำไปใช้ได้จริง 3) ชุดการสอนควรอธิบายถึงรายละเอียดส่วนต่างๆในการสร้างหุ่นแต่ละชนิดโดยอธิบายถึง วัสดุ อุปกรณ์ ขั้นตอน ที่นำมาสร้างหุ่นในแต่ละยุคสมัย ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อการเปรียบเทียบลักษณะของหุ่นตามความต้องการนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้ควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับตัวละครที่นิยมนำมาสร้างเป็นหุ่นและเพิ่มตัวละครที่ได้รับความนิยมใช้หุ่นนำมาแสดง เพื่อให้ นักเรียนได้สร้างทั้งนวัตกรรมและได้แสดงทักษะทางด้านการละครเพื่อให้เกิดความสามารถทั้งในด้านการสร้างสรรค์ทางความคิดและการแสดงออกในด้านของการแสดง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 3.1) เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากใช้ชุดการสอนนาฏการ 3.2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการชุดการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นของของอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ 3) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ 4) ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ 5) แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ 6) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนนาฏการ โดยดำเนินการเก็บข้อมูลทุกขั้นตอนด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องในการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเห็นว่าการสร้างชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายชัดเจน มีลักษณะแบ่งออกเป็นหน่วยการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ มีการใช้สื่อและเทคโนโลยี เป็นเอกสารออนไลน์ สามารถสแกนคิวอาร์โค้ด มีองค์ประกอบตามหลักการและทฤษฎีในการสร้างชุดการสอน ควรมีเนื้อหาที่ให้ความรู้ความเข้าใจในเชิงสุนทรีย ใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย มีภาพประกอบและมีสีสันที่สวยงามดึงดูดความสนใจเข้าใจง่ายและมีความชัดเจนทั้งนี้ครูผู้สอนต้องกระตุ้นความสนใจของนักเรียนโดยในขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนจะต้องให้นักเรียนลงมือฝึกปฏิบัติจริงเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนั้นได้เรียนรู้จากของจริงและได้ลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเองซึ่งการสอนแบบนี้จะช่วยให้นักเรียนนั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุ วัตถุประสงค์ โดยวิธีการสอนแบบการฝึกปฏิบัติผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี โดยใช้ นาฏการเรื่องหุ่นเข้ามาเพื่อให้เกิดความน่าสนใจอีกทั้งเพื่อให้เกิดทักษะด้านความคิด สร้างสรรค์ จินตนาการ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ และกล้าแสดงออกทั้งนี้ครูผู้สอนต้องอธิบายขั้นตอนวิธีแสดงนาฏการแต่ละประเภทให้ดูเป็นตัวอย่างไปพร้อม ๆ กับการอธิบาย และให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตาม โดยครูผู้สอนคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำไปพร้อมกับการศึกษาภาคทฤษฎีจากเนื้อหาในชุดการสอนโดยการวัดและประเมินผลควรสังเกตจากการฝึกปฏิบัติ กระบวนการทำงานและความสามารถในการสร้างนวัตกรรมโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้วัดและประเมินผล

2. ผลการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ชุดการสอนจำนวน 1 ชุด โดยในชุดการสอนมี 4 เรื่องดังนี้ 1) เรื่องหุ่นเงา (Shadow Puppet) 2) เรื่องหุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet) 3) เรื่องหุ่นสวมมือ (Hand Puppet) 4) เรื่องหุ่นชัก (Marionette Puppet) ซึ่งแต่ละชุดมีส่วนประกอบดังนี้ ปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจง วัตถุประสงค์/มาตรฐานและตัวชี้วัด/แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ เกณฑ์การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ได้ค่าประสิทธิภาพของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ได้ค่า E1 และ E2 = 80.92/81.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดและยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้

3. ผลการศึกษาประสิทธิผลของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้าง นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ มีผลดังนี้

3.1 ผลการศึกษาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยหลังจากใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์โดยวัดความสามารถจากแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งนี้ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่กำหนดไว้

3.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อชุดการสอน นาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ที่กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาชุดการสอนนาฏการและเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาความต้องการชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาค้นคว้าของผู้เชี่ยวชาญในด้านการสร้างชุดการสอนและจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์และการตอบแบบสอบถามของนักเรียนต้องการให้มีการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยในด้านรูปแบบของสื่อการเรียนรู้ มีความต้องการมากที่สุด เป็นลำดับที่ 1 สอดคล้องกับ (อรรถยุทธ ผันผอง, 2555) ได้กล่าวว่า ชุดการสอนมีคุณค่าและประโยชน์ คือนักเรียนนักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้ตามความสนใจ สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล มีสื่อการสอนที่หลากหลายทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ สามารถเกิดทักษะที่แท้จริง นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป ซึ่งคุณค่าและประโยชน์ของชุดการสอนดังกล่าว ส่งผลให้นักเรียนมีความต้องการชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ ทำให้นักเรียนมีความสนใจ ความตั้งใจ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในรายวิชานาฏศิลป์ต่อไป

ผลจากการศึกษาค้นคว้าของผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ที่มีประสบการณ์ในการสอนแบบนาฏการโดยการใช้หุ่น และมีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมียุทธศาสตร์สำหรับผู้เรียนและครู และภายในชุดการสอนนั้น ภายในชุดการสอนต้องมีคำชี้แจงถึงวิธีการใช้ชุดการสอนอย่างละเอียด ต้องมีแบบประเมินหรือแบบทดสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน ใช้สำหรับตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ ปรัชญา ชือสัตย์ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับโครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมและผลงานสร้างสรรค์หุ่นกระบอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ผลงานสร้างสรรค์หุ่นกระบอกของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก ตลอดจนความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ ควรมีการปรับปรุงชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเพิ่มระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ และแยกชุดกิจกรรมเป็นคู่มือสำหรับครูและชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียน นับสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยให้ความสำคัญทั้งคู่มือครูและนักเรียน เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะการปฏิบัตินาฏศิลป์ได้เป็นอย่างดี

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ จากอาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยในด้านรูปแบบและการจัดกิจกรรม มีความคิดเห็นมากที่สุด เป็นลำดับแรก ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยในด้านรูปแบบและการจัดกิจกรรม มีความคิดเห็นมากที่สุด เป็นลำดับแรก สอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545) ได้กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของชุดการสอนไว้ว่าคุณค่าของชุดการสอนมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียน คือ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตาม ความสามารถความสนใจ ตามเวลา และโอกาสที่เหมาะสมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะชุดการสอนช่วยให้ผู้เรียนสามารถ เรียนได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังช่วยลดภาระของครู เพราะการผลิตชุดการสอนเตรียมไว้ครบจำนวนหน่วยการเรียนรู้ และจัดไว้เป็นหมวดหมู่อย่างมีระบบ ยิ่งจะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ มีความสำคัญต่อการสอนวิชานาฏศิลป์ โดยการจัดรูปแบบและการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เกิดความสนใจ ความรู้ และความเข้าใจยิ่งขึ้น

2. ผลการพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80.92/81.83 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการสร้างชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ ที่ได้จัดทำขึ้นนั้นได้มีการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีโดยจัดทำอย่างเป็นระบบขั้นตอน และ

ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการสร้างชุดการสอนและจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์และการตอบแบบสอบถามของนักเรียน พบว่า ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ควรประกอบด้วย ปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจง วัตถุประสงค์/มาตรฐานและตัวชี้วัด/แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ เกณฑ์การประเมินผล กระบวนการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ เพื่อให้เกิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและมีความเหมาะสมกับนักเรียนสอดคล้องกับ บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542) กล่าวว่า ชุดการสอนประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คู่มือครู คู่มือนักเรียน บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำ เนื้อหาสาระและสื่อ แบบประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รวงทอง ไทยแท้ (2547) ชุดการสอนที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบดังนี้ คู่มือนักเรียน คู่มือครู ปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจง วัตถุประสงค์/มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดใบความรู้ ใบกิจกรรม แบบฝึกหัด แบบทดสอบ เกณฑ์การวัดและประเมินผล อีกทั้งนักเรียนมีความต้องการในการเรียนโดยใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการโดยต้องการให้มีกิจกรรมที่นักเรียนสามารถได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนนั้นเผชิญกับสถานการณ์จริง โดยฝึกปฏิบัติจริง ฝึกคิด ได้ลงมือทำ แสวงหาความรู้ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ วิไลวรรณ พิศประเสริฐ (2543) ได้กล่าวว่านักเรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งขณะฝึกนั้นอาจใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการฝึกปฏิบัติ เช่น รูปภาพ หุ่น แลบบันทึกลเสียง วีดิทัศน์ ซึ่งประโยชน์ของการฝึกปฏิบัตินั้นเป็นการพัฒนาทักษะที่ต้องการให้ผู้เรียนนั้นรู้จักการเรียนรู้ด้วยการกระทำนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ทิศนา ขมมณี (2545) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรยึดให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยฝึกให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยนักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง อีกทั้งครูผู้สอนจะได้เห็นผลในการสอนได้ทันทีว่าสอนแล้วนักเรียนสามารถทำได้จริงหรือไม่ เพื่อให้นักเรียนได้แก้ไขปรับปรุง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนนาฏการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนนั้นเกิดทักษะการฝึกปฏิบัติและเรียนรู้แบบผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี และการปฏิบัติจริง โดยใช้ความรู้จากชุดการสอนและความรู้จากทักษะในการลงมือการปฏิบัติจริงมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมประกอบเพื่อใช้สำหรับในการแสดง และรู้จักการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง อีกทั้งให้เห็นถึงกลวิธีการในการฝึกปฏิบัติและฝึกทำตามจากครูผู้สอนโดยครูเป็นผู้คอยดูแลให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำอีกทั้งชุดการสอนได้ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญแล้วนำกลับไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะอย่างมีขั้นตอนจึงทำให้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์น่าสนใจสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนนั้นเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2550) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะกับผู้เรียน โดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ที่

มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมมาช่วย สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ผลการศึกษาประสิทธิผลของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้าง นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ มีผลดังนี้

3.1 ผลการทดลองใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้าน นาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการแนะนำขั้นตอนและวิธีการใช้ชุดการ ให้แก่นักเรียน พบว่า แบบทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า แบบฝึกหัดระหว่างเรียน แสดงว่าชุด การสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ มีความสอดคล้อง เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเป็นการทดลองสอนโดยใช้ชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ โดยครูผู้สอนแนะนำขั้นตอนและวิธีการใช้ชุดการสอนนาฏการ ให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากผลการวิจัยพบว่า การทดลองใช้ชุดการสอนนาฏการโดย แนะนำขั้นตอนและวิธีการในการใช้ชุดการสอนนาฏการให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แบบทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเกิดจากการ จัดการเรียนรู้อันได้ดำเนินการสอนแบบการฝึกปฏิบัติผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎี โดยใช้นาฏการ เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยนักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้จากการเรียนรู้และศึกษา ข้อมูลจากชุดการสอนนาฏการ โดยศึกษาจากประวัติความเป็นมาของหุ่นแต่ละประเภท ได้ศึกษา องค์ประกอบและโครงสร้างในส่วนต่าง ๆ รวมไปถึงวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการสร้างหุ่น อีกทั้งได้ ศึกษาขั้นตอนและวิธีการสร้างของหุ่นในแต่ละประเภทของนาฏการ รวมไปถึงได้ศึกษากลวิธีในการ เชิดและวิธีการแสดง โดยนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาข้อมูลจากชุดการสอนนาฏการนำมาผนวกเข้า กับการฝึกปฏิบัติ โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเรียนรู้ในการเชิดหุ่นขึ้นพื้นฐานจากการใช้หุ่นของจริง ในการฝึกปฏิบัติ และฟังคำแนะนำจากครูผู้สอน ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งในขั้นตอนของการ สร้างและการเชิดหุ่นในประเภทของนาฏการ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสามารถจากการได้ลงมือปฏิบัติ จริงแสดงว่าชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ มีความ สอดคล้องเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพียงเพชร คมขำ (2552) ที่ได้ศึกษาการสร้างชุดการ สอนนาฏศิลป์ไทยเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์โดยเน้นทักษะปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนด้วยชุดการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และอรรถยุท ธนผอง (2555) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ เรียนโดยใช้ชุดการสอนนาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์พื้นบ้าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยการใช้ชุด

การสอนนาฏการ สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการเรียนนาฏศิลป์

3.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุดการสอนนาฏการ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้นำคุณลักษณะของการเป็นนาฏนวัตกรออกมาใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ จากการที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นทั้งผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมสำหรับใช้ในการแสดง และในฐานะเป็นผู้แสดง ซึ่งสอดคล้องกับความความต้องการของนักเรียน ตั้งแต่กระบวนการ การศึกษาแนวคิด การออกแบบวางแผน ให้ตรงกับความต้องการของการนำนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ไปใช้แสดง โดยการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ได้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรัชญา ชี้อิสต์ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรและผลงานสร้างสรรค์หุ่นกระบอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นนวัตกรของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ผลงานสร้างสรรค์หุ่นกระบอกของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก ตลอดจนความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนอยู่ในระดับมาก โดยในด้านของเนื้อหาตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้สูงสุดในระดับมากที่สุด เป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเรียนโดยใช้ชุดการสอนนาฏการเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนนั้นเผชิญกับสถานการณ์จริง โดยฝึกให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกคิด ได้ลงมือทำ และแสวงหาความรู้ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนนั้นมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมในด้านนาฏศิลป์ ซึ่งส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนนั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชันนธร ทิรัญเชาว์ (2561) กล่าวว่า การให้นักเรียนนั้นได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองและมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์จะส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้น และได้ศึกษาการพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยและความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของเดวีส์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ไทยอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดเรียงลำดับเนื้อหาและขั้นตอนการสอนทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนจำนวน 30 คน ต้องฝึกปฏิบัติไปพร้อมกัน โดยเป็นการฝึกปฏิบัติตามครูผู้สอนโดยครูผู้สอนจะสาธิตการเชิดหุ่นและให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติตามโดยใช้หุ่นที่เป็นของจริง และจากนั้นให้นักเรียนต่างคนต่างฝึกวิธีการเชิดหุ่นด้วยตนเอง รวมไปถึงนักเรียนต้องสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์หลังจากการเรียนรู้ โดยวัดและประเมินผล แบบรายบุคคล

ซึ่งครูผู้สอนเพียงคนเดียวนั้นอาจทำให้การดูแลในการจัดทำทางให้ถูกต้องและเหมาะสม รวมไปถึงการให้คำแนะนำกับนักเรียนนั้นไม่ทั่วถึง สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2545) ที่กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนแบบฝึกปฏิบัติ ว่า ในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมของการสอนแบบฝึกปฏิบัตินั้น สามารถฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มย่อยได้ จำนวนคนในแต่ละกลุ่มประมาณ 4 - 6 คน และควรละ นักเรียน เก่งปานกลาง อ่อน เข้าด้วยกัน เพื่อจะให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการสนองจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านทักษะพิสัย มุ่งให้เห็น และเข้าใจ ได้สัมผัสและการฝึกปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัย ครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำชุดการสอนนาฏการไปใช้

1. ก่อนทำการสอนด้วยชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนวิธีการใช้ชุดการสอนเพื่อที่จะสามารถให้คำแนะนำกับนักเรียนได้อย่างถูกต้องเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. จากการวิจัยพบว่าความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนในด้านของการวัดประเมินผลในขั้นตอนของการนำไปใช้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับน้อยที่สุด ดังนั้น ครูผู้สอนควรเพิ่มกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการปฏิบัติโดยครูผู้สอนควรปรับปรุงพื้นฐานด้านทักษะปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์ให้มีความหลากหลายหรืออาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของบริษัทโรงเรียนและความพร้อมของผู้เรียน
3. จากการวิจัยพบว่าครูผู้สอนควรนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทพร้อมกับการใช้ชุดการสอน เนื่องจากนักเรียนบางคนมีความถนัดในการออกแบบจากการใช้แอปพลิเคชันมากกว่าการออกแบบวาดภาพลงบนกระดาษ และครูผู้สอนควรนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบในการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นและความสนใจ ดังนั้นครูควรใช้สื่อเทคโนโลยีร่วมกับการใช้ชุดการสอนอีกทั้งเป็นการอำนวยความสะดวกในการใช้เครื่องมือของนักเรียนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนและพัฒนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นรายกลุ่มร่วมกันกับการใช้หลักการของการแสดงขั้นพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ต่อไป

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาในลักษณะของการบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วย 3 สาระ คือ ทักษะศิลป์ ดนตรี และ นาฏศิลป์ เนื่องจากการสร้างนวัตกรรมทางด้าน นาฏศิลป์ มีความซับซ้อน และเพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนได้ครอบคลุมทุกมิติ

3. ควรมีการศึกษาวิจัย พัฒนานาชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้าง นวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ ร่วมกับการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตามทักษะศตวรรษที่ 21

รายการอ้างอิง

- Bryan, J. M., & Smit, J. C., (1975). **A self-paced art history learning center at the university at South Carolina.** *Audiovisual Instruction*, 20(9), 5-16.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education (3rd ed)*. New York: McGraw-Hill book Co.
- Guilford, J. P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill Book Co.
- Meek, E. B. (1972). **Learning package versus convention method of international.** *Disordered Children*, 33(2), 4295-4296.
- Stevick, E. W. (1979). *A Review of Foreign Language Teaching Techniques.* *The Modern Language Journal*, 62(1), 6-9.
- Torrance, E. P. (1962). *Guiding Creative Talent*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- เด่นดวง พุ่มศิริ. (2523). "ศิลปการละครทางปฏิบัติ ตอนการวิเคราะห์บทละคร". นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วัฒนธรรมวังสนามจันทร์.
- เพ็ญดาว ธนาบุญฤทธิ์. (2551). "การพัฒนาชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเรียงความสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6". วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เพ็ญศรี สร้อยเพชร. (2542). "บทเรียนสำเร็จรูป". พิมพ์ครั้งที่ 10. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพมหานคร.
- เพียงเพชร คมขำ. (2552). "การสร้างชุดการสอนนาฏศิลป์ไทยเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยเน้นทักษะปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3". วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เรณู โกศินานนท์. (2535). "รำไทย". กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2548). "นาฏยศัพท์ ภาษานาฏศิลป์ไทย". พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- โกเมศ แดงทองดี. (2559). "การศึกษาในยุค Thailand 4.0". วารสารการอาชีวศึกษาภาคกลาง ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2560, 1-6.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2522). "หลักการทฤษฎีเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา". พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- กมลพร จิตต์จำนงค์. (2553). "การพัฒนาชุดการสอนเสริมความสามารถในการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6". การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิจัยและ ประเมินผลการศึกษา (วิจัยและพัฒนาการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). "การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน".

- กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรองกาญจน์ อรุณรัตน์. (2536). "ชุดการเรียนการสอน". ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: เชียงใหม่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). "หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551". กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กฤตมุข ไชยศิริ. (2559). "การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เรื่อง การร้อยลูกปัด วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จิบ ปานขา)". วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กิฟลี วรรณจयी. (2535). "การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนสร้างสรรค์กับการใช้แบบฝึกหัดปกติ". ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จิตติมา กุลประเสริฐรัตน์. (2562). "นวัตกรรมการศึกษา". เข้าถึงเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2565. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/32641>.
- จินตนา เพ็ญพิจิตร. (2539). "การใช้นาฏการสอนภาษาไทย". วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ 11(3), 90-96.
- ฉันทนา กุศลวีชัย. (2530). "การทดลองสอนแบบนาฏการในวิชาภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1". ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชนันธร หิรัญเชาว์. (2561). "การพัฒนาทักษะนาฏศิลป์ไทยและความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของเดวิส สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น". ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ชม ภูมิภาค. (2524). "เทคโนโลยีการสอนและการศึกษา". กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2523). "นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนอนุบาล". กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2551). "ชุดการสอนรายบุคคล" เอกสาร การสอนชุดวิชาสื่อการศึกษา พัฒนาสรร หน่วยที่ 1-7 (พิมพ์ครั้งที่ 7). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐและสุดา ลีนสกุล. (2520). "ระบบสื่อการสอน". กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2553). "ระบบสื่อการสอน". นนทบุรี: สถาบันพัฒนานวัตกรรมและวิจัยทางการศึกษา.
- ดุขฎี บริพัตร ณ อยุธยา. (2531). เด็กปัญญาเลิศ (โครงการมูลนิธิส่งเสริมเด็กปัญญาเลิศ มศว). กรุงเทพฯ: ปานยา.
- ทวีศักดิ์ แก้วทอง. (2546). "ผลของการใช้แบบฝึกกิจกรรมต่อความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2". วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ทิตินา แคมมณี. (2545). "รูปแบบการจัดการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย". กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนิศ อโยโพธิ์. (2531). ศิลปะละครรำ. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ธรรมรัตน์ โถวสกุล. (2560). "ศิลปะอุตสาหกรรมและนวัตกรรมการสร้างหัวโขน". วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน, ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-มิถุนายน 2560.

- ธีราภรณ์ ชูชื่น. (2557). "การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเรื่องนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ไทย-พม่าสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา". ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นริศรา ไชยกัญญา. (2553). "ประสบการณ์นาฏการเพื่อส่งเสริมการรู้วิทยาศาสตร์เรื่องภาวะโลกร้อน". ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์-การสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นันทิยา สุวรรณวงศ์. (2553). "ประสบการณ์นาฏการเพื่อส่งเสริมการรู้วิทยาศาสตร์เรื่องภาวะโลกร้อน". ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์-การสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิเวศ แววมณะ. (2560). "นวัตกรรมการแสดงหุ่นกระบอกไทย เรื่อง พระเนมิราช". ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2561). "นวัตกรรมการแสดงหุ่นกระบอกไทย เรื่อง พระเนมิราช". วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2561.
- บังอร อนุเมธางกุล. (2542). "พฤติกรรมการสอนนาฏศิลป์". สงขลา: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2542). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2543). "นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา". นนทบุรี: สำนักพิมพ์ SR printing.
- บุญเหลือ ทองเอี่ยม. (2530). "การใช้สื่อการสอน" (Vol. กรุงเทพฯ): ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). "การวิจัยเบื้องต้น". กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2545). "การวิจัยเบื้องต้น". กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรัชญา ชี้อัสต์ย์. (2563). "การพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ร่วมกับโครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมและผลงานสร้างสรรค์หุ่นกระบอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น". วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปณิตทัต กาญจนะวสิต. (2559). "โลกยุค 4.0 World 4.0". กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการกองทัพบก.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). "วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์". พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- ภรภัทร ชุ่มไสตร์. (2551). "การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา เรื่องผลการใช้แบบฝึกทักษะนาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์สร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนบางชั้น (ปลื้มวิทยานุสรณ์)". รายงานการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาโรงเรียนบางชั้น กรุงเทพฯ.
- ภาณุรัชต์ บุญส่ง. (2560). "การดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยในยุคประเทศไทย 4.0". วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสาร สังคม ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2560.
- มลิวรรณ โน้ตศิริ. (2552). "การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาทักษะนาฏศิลป์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5". วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). "วิธีวิจัยทางการศึกษา". พิมพ์ครั้งที่ 9. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รวงทอง ไทยแท้. (2547). "การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่เรียนโดยการสอนแบบนาฏการประกอบภูมิ

- ปัญญาท้องถิ่น กับการสอนตามคู่มือครู". ครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
 ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). "พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2542". กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
 วิไลวรรณ พิศประเสริฐ. (2543). การสร้างแบบฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
 ปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา,
 วิทยะ วงษ์ใหญ่. (2525). "พัฒนาหลักสูตรการสอน-มิติใหม่". พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
 วิทยะ วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). "การพัฒนาทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม". กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้
 นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
 วิมลศรี อุปรมย์. (2553). "นาฏกรรมและการละคร". พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
 วิวัฒน์ เพชรศรี. (2552). "การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์
 ของผู้เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2". คุษฎีบัณฑิต การศึกษาศุฎีบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน คณะ
 ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
 วีรภัทร จินตะโล. (2560). "การสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 โรงเรียนวัดตาลเอน (โคกนขุบถัมภ์)". ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา (ศิลปะการแสดง
 ศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ศิวะนันท์ ศิวพิทักษ์. (2554). "การจัดการนวัตกรรมขององค์กรธุรกิจที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมของ
 พนักงาน". คุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
 สกาวเดือน เอี่ยมสร้อย. (2550). "การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านยาง".
 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
 สมหญิง เจริญจิตรกรรม. (2525). "เทคโนโลยี การศึกษาเบื้องต้น". พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร.
 สาลินี หมายเจริญ. (2527). "โครงการเสนอจัดนาฏการประกอบการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน
 กรุงเทพมหานคร". วิทยานิพนธ์ปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). "รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ".
 กรุงเทพฯ: ดับบลิวเจี หรือเพอด้ จำกัด.
 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). "มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561". กรุงเทพฯ: บริษัท 21
 เซ็นจูรี่ จำกัด.
 สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2544). "การผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอน". ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย:
 ชัยนาท.
 สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์. (2533). "การพัฒนาชุดการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์
 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4". ปรินญาการศึกษาศุฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
 นครินทรวิโรฒ.
 สมิตร์ เทพวงษ์. (2548). "นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์สำหรับครูประถมศึกษา-อุดมศึกษา". พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอ
 เดียนส์ไตร์.
 สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2543). "นาฏศิลป์ปริทรรศน์". กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
 สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). "21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด". ภาพพิมพ์: กรุงเทพฯ.

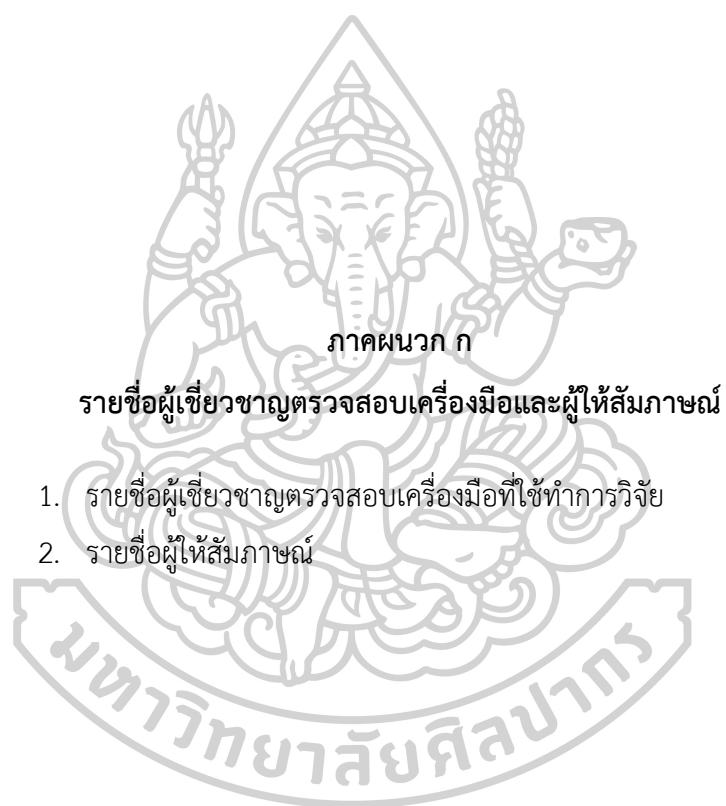

- หยาดพิรุณ พวงสุวรรณ. (2558). "การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะพื้นฐาน และการฝึกหัดการแสดงนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1".
- อมรา กล้าเจริญ. (2542). "สุนทรียนาฏศิลป์ไทย". พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อมรา ปฐภิญโญบุรณ. (2522). "การใช้สื่อการสอนแบบละครในโรงเรียนมัธยม ในเขตกรุงเทพมหานคร". วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถัย ประทุมชาติภักดี. (2545). "ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการคิด ความคิดสร้างสรรค์ กับความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์". วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อรรถยุท ผันผอง. (2555). "การพัฒนาชุดการสอนนาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์พื้นบ้าน กลุ่มสาระการเรียนรู้นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1". วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). "หลักการสอน". พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อาภรณ์ มนตรีศาสตร์. (2530). "หลักการสอนดนตรี-นาฏศิลป์และการจัดกิจกรรมการสอนดนตรีและนาฏศิลป์". มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อารี รังสินนท์. (2527). "รวมบทความการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก". มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2559). "ความคิดสร้างสรรค์". พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- อารีย์ พันธมณี. (2540). "ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้". กรุงเทพฯ: ต้นอ่อนแถมมี.
- อำนาจ วัดจินดา. (2549). "นวัตกรรม". เข้าถึงเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2565. เข้าถึงจาก https://www.hrcenter.co.th/file/columns/hr_f_20170510_162245.pdf.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและผู้ให้สัมภาษณ์

1. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ทำการวิจัย
2. รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ทำการวิจัย

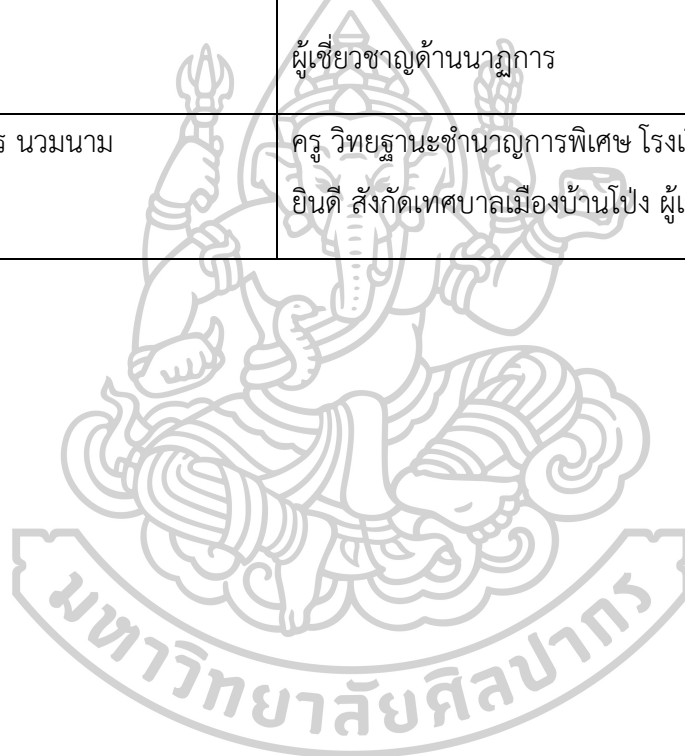
ตารางที่ 22 รายชื่อผู้ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ทำการวิจัย

ที่	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	ตำแหน่ง	ผู้เชี่ยวชาญ ด้าน
1	รศ.ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม	อาจารย์ประจำภาควิชา พื้นฐานทาง การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร	การวัดและ ประเมินผล
2	ผศ.ดร.มนัสวี ศรีราชเลา	อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	ด้านเนื้อหา
3	ผศ.ดร.ปณัต นัจนถิตย์	อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศิลปะศึกษา) คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	ชุดการสอน
4.	ผศ.ธีรดา นุ่มเจริญ	อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์ และการละคร คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	ด้านเนื้อหา

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 23 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง
1	ดร.พรเทพ บุญจันทร์เพชร	ครูผู้สอนนาฏศิลป์วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏการ
2	นาย กฤษฎา สิมบุตร	ครูผู้ช่วยโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏการ
3	นาง ศศิธร นวมนาม	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาล 3 ประชา ยินดี สังกัดเทศบาลเมืองบ้านโป่ง ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏการ

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดการสอนนฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมนาฏศิลป์ สำหรับอาจารย์ผู้สอน

ฉบับคู่มือครู

ชุดการสอน

นาฏการเพื่อส่งเสริมความ
สามารถในการสร้างนวัตกรรม
ด้านนาฏศิลป์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

นาฏการหุ่น

นายกิตติศักดิ์ สุทธิ
ผู้จัดทำ

คำนำ

การจัดทำชุดการสอน รายวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำชุดการสอนนาฏศิลป์และหุ่นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความถูกต้องตามหลักวิชา โดยได้จัดทำชุดการสอนนาฏกรรมการประเภทรุ่น 4 กิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีเนื้อหาได้แก่

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง หุ่นเงา

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หุ่นเสียบไม้ (หุ่นกระบอก)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง หุ่นสวมมือ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หุ่นชัก

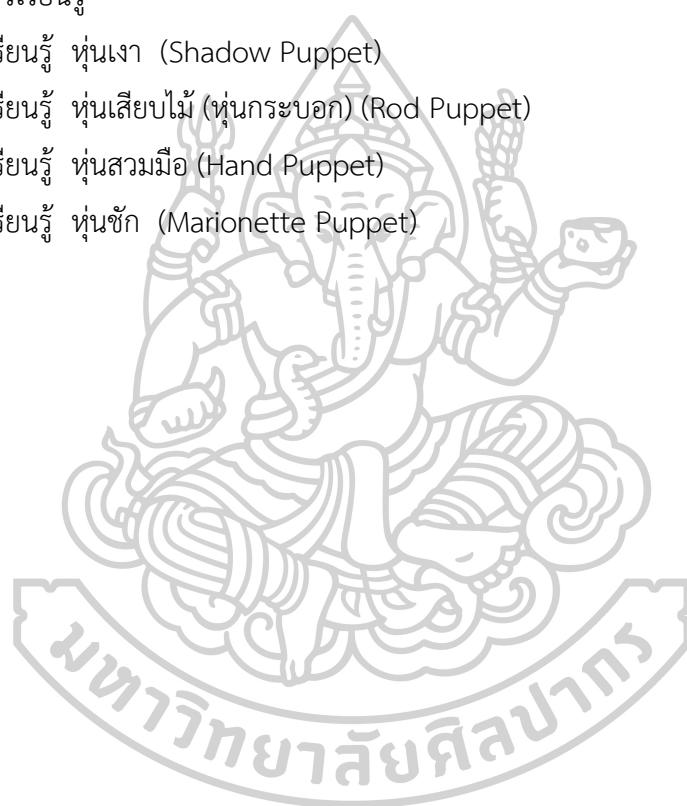
ในแต่ละหน่วย นักเรียนสามารถเรียนรู้และศึกษาความรู้ได้ด้วยตนเอง ทบทวนเนื้อหา หรือสามารถนำไปศึกษาเพิ่มเติมในกรณีที่นักเรียนเรียนไม่ทันเพื่อน ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดการสอนชุดนี้จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

กิตติศักดิ์ สุทธิ

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำชี้แจง	1
กิจกรรมการเรียนการสอน	2
แผนการจัดการเรียนรู้	4
กิจกรรมการเรียนรู้ หุ่นเงา (Shadow Puppet)	11
กิจกรรมการเรียนรู้ หุ่นเสียบไม้ (หุ่นกระบอก) (Rod Puppet)	21
กิจกรรมการเรียนรู้ หุ่นสวมมือ (Hand Puppet)	30
กิจกรรมการเรียนรู้ หุ่นชัก (Marionette Puppet)	46

คำชี้แจงการใช้ชุดการสอน

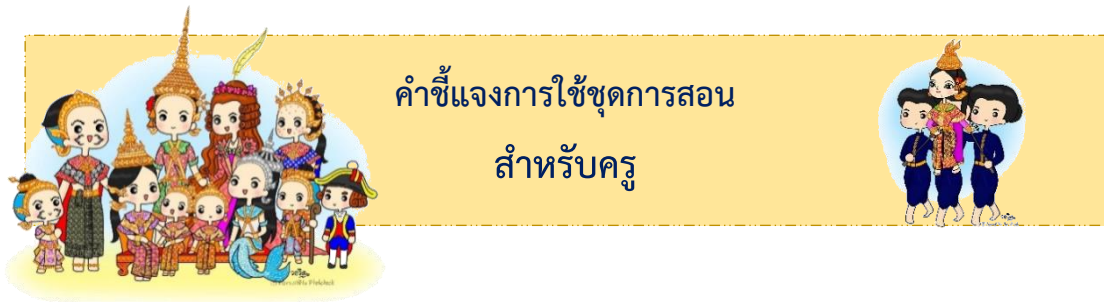
ชุดการสอน รายวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำชุดการสอนนาฏศิลป์และหุ่นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความถูกต้องตามหลักวิชา โดยได้จัดทำชุดการสอนนาฏการประเภทหุ่น 4 กิจกรรมการเรียนรู้ รวม 8 ชั่วโมง ดังนี้

- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง หุ่นเงา
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หุ่นเสียบไม้ (หุ่นกระบอก)
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง หุ่นสวมมือ
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หุ่นชัก

ในแต่ละหน่วย นักเรียนสามารถเรียนรู้และศึกษาความรู้ได้ด้วยตนเอง ทบทวนเนื้อหา ฝึกปฏิบัติการทำหุ่นชนิดต่าง ๆ เพื่อเป็นชิ้นงานและสามารถนำเสนอชิ้นงานได้ การเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนนี้จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้านนาฏศิลป์ผ่านชุดการสอนนาฏการหุ่น ส่งเสริมให้นักเรียนได้เป็นคนช่างสังเกต มีความรับผิดชอบในการทำงาน สามารถเชื่อมโยงความรู้ ความคิดเพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานหุ่นให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ในการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง หุ่นเงา (Shadow Puppet)

- ศึกษาความรู้
- ออกแบบวางแผน
- สร้างสรรค์ผลงาน
- นำเสนอผลงาน
- วัดและประเมินผล

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง หุ่นเสียบไม้ (หุ่นกระบอก) (Rod Puppet)

- ศึกษาความรู้
- ออกแบบวางแผน
- สร้างสรรค์ผลงาน
- นำเสนอผลงาน
- วัดและประเมินผล

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง หุ่นสวมมือ (Hand Puppet)

- ศึกษาความรู้
- ออกแบบวางแผน
- สร้างสรรค์ผลงาน
- นำเสนอผลงาน
- วัดและประเมินผล

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4

เรื่อง หุ่นชัก (Marionette)

- ศึกษาความรู้
- ออกแบบวางแผน
- สร้างสรรค์ผลงาน
- นำเสนอผลงาน
- วัดและประเมินผล

ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาเนื้อหา

2. เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ

3. สร้างสรรค์ผลงาน

4. แสดงผลงาน

แผนการจัดการเรียนรู้ในชุดการสอน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1
เรื่อง หุ่นเงา (Shadow Puppet)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2
เรื่อง หุ่นเสียบไม้ (หุ่นกระบอก) (Rod Puppet)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3
เรื่อง หุ่นสวมมือ (Hand Puppet)

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4
เรื่อง หุ่นชัก (Marionette)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

รหัสวิชา ศ 23102

ชื่อวิชา นาฏศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้

ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2565

หน่วยการเรียนรู้ ที่ 6

แผนการจัดการ

เรียนรู้ที่ 1

เรื่องการออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง

เวลา 8 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้ ศ 3.2 ม.3/1 ม.3/2 ออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์ และเครื่องแต่งกาย เพื่อแสดงนาฏศิลป์และละครที่มาจากวัฒนธรรมต่าง ๆ และอธิบายความสำคัญและบทบาทของนาฏศิลป์และการละครในชีวิตประจำวัน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ (K/P/A)

1. อธิบายวิธีการออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์

2. ออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์

3. เห็นประโยชน์ของการสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนาฏศิลป์

3. สาระสำคัญ

การออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์เครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงนั้นถือว่าเป็นนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์อย่างหนึ่งโดยให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์หุ่นที่เป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่ใช้ในการแสดงที่สร้างโดยมีความคิดที่แปลกใหม่มีเอกลักษณ์ เฉพาะตัวมีการประยุกต์ใช้วัสดุ และวิธีการสร้างสรรค์ เป็นนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

4. สาระการเรียนรู้

ด้านความรู้ (Knowledge : K)

- ประวัติความเป็นมาของประเภทนาฏการที่ใช้หุ่นในการแสดง
- องค์ประกอบของหุ่น 4 ประเภท ได้แก่ หุ่นเงา หุ่นเสียบไม้ หุ่นสวมมือ และหุ่นชัก
- ลักษณะการแสดงและกลวิธีในการเชิดหุ่น 4 ประเภท ได้แก่ หุ่นเงา หุ่นเสียบไม้

หุ่นสวมมือ และหุ่นชัก

ด้านทักษะ/กระบวนการ (Process : P)

- สร้างสรรค์หุ่นทางด้านนาฏศิลป์ที่มีความคิดที่แปลกใหม่ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมีการประยุกต์ใช้วัสดุ และวิธีการสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่

ด้านคุณลักษณะ (Attitude : A)

- มุ่งมั่นตั้งใจต่อการเรียนรู้ ชื่นชมและภาคภูมิใจในศิลปะของไทย

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

5.1 ความสามารถในการสื่อสาร

5.2 ความสามารถในการคิด

1) ทักษะการคิดวิเคราะห์

2) ทักษะการคิดสร้างสรรค์

5.3 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

1) กระบวนการปฏิบัติ

2) กระบวนการทำงานกลุ่ม

5.4 ความสามารถในการแก้ปัญหา

5.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

6.1 มีวินัย

6.2 ใฝ่เรียนรู้

6.3 มุ่งมั่นในการทำงาน

6.4 มีความรับผิดชอบ

6.5 รักความเป็นไทย

7. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1-2 เรื่อง นาฏศิลป์การละครนาฏการประเภทหุ่น

(ขั้นกำหนดจุดประสงค์)

1) ครูผู้สอนเตรียมสื่อชุดการสอนนาฏการโดยเชื่อมต่อผ่านหน้าจอโทรทัศน์เพื่อนำเสนอเนื้อหาเรื่องนาฏการและเตรียมสื่ออุปกรณ์ในการสอนที่เกี่ยวข้องกับนาฏการ

(ขั้นรวบรวมความรู้)

2) ครูนำเสนอเนื้อหาเรื่องนาฏการ พุทธถึงประวัติความเป็นมาของการแสดงชนิดของนาฏการ ประเภทต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันพร้อมทั้งอธิบายว่าเราจะใช้นาฏการประเภทของหุ่นนำมาสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์ได้อย่างไร

3) ครูน่านักเรียนชมสื่อวีดิทัศน์การแสดงหุ่นเงา พร้อมกับถามนักเรียนว่าการแสดงหุ่นเงามีลักษณะการแสดงอย่างไร

4) นักเรียนศึกษาใบงาน เรื่องหุ่นเงา โดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากใบความรู้และแบบฝึกปฏิบัติตามที่ครูผู้สอนได้มอบหมายสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อศึกษาใบงาน

5) ให้นักเรียนได้ศึกษาลักษณะของหุ่นเงาจากของจริงและเรียนรู้กลวิธีในการเชิดหุ่นเงา

(ขั้นฝึกปฏิบัติ)

6) ครูสาธิตการแสดงหุ่นเงาตามบทที่เตรียมไว้เพื่อให้นักเรียนได้ชมการแสดงหุ่นเงาจากของจริงและให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงโดยให้นักเรียนร่วมแสดงโดยครูเป็นผู้สาธิตและให้นักเรียนปฏิบัติตาม

7) ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการแสดงหุ่นเงา

(ขั้นอภิปรายวางแผน)

8) นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและอภิปรายสรุปเรื่องการแสดงหุ่นเงา และออกแบบและวางแผนในการสร้างหุ่นตามลำดับขั้นตอนคนละ 1 ตัว

(ขั้นการวัดผลประเมินผล)

9) นักเรียนนำเสนอหุ่นที่สร้างขึ้น พร้อมอธิบายถึงเหตุผลในการสร้างหุ่นอันประกอบไปด้วย 1.องค์ประกอบหุ่นเงา 2.กลไกการเคลื่อนไหว 3.วิธีการเชิด

10) ครูแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลงานที่นักเรียนนำเสนอจากนั้น ครูผู้สอนประเมินหุ่นที่นักเรียนสร้างขึ้นจากแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

ชั่วโมงที่ 3-4 ลักษณะนาฏยลีลานาฏการหุ่น (ลักษณะและการเคลื่อนไหวของหุ่นและการเชิดหุ่น)

(ขั้นกำหนดจุดประสงค์)

1) ครูผู้สอนเตรียมสื่อชุดการสอนนาฏการโดยเชื่อมต่อผ่านหน้าจอโทรทัศน์เพื่อนำเสนอเนื้อหาเรื่องนาฏการหุ่นเสียไม้และเตรียมสื่ออุปกรณ์การสอนที่เกี่ยวข้องกับหุ่นกระบอกเตรียมตัวอย่างวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างหุ่นรวมไปถึงองค์ประกอบส่วนต่าง ๆ

(ขั้นรวบรวมความรู้)

2) ครูพูดถึงประวัติความเป็นมาของการแสดงหุ่นกระบอกและทบทวนความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหุ่นชนิดต่าง ๆ ในนาฏการประเภทของการแสดงหุ่น

3) นักเรียนและครูสนทนาซักถามเกี่ยวกับส่วนประกอบต่าง ๆ ของหุ่นกระบอกว่ามีส่วนประกอบอะไรบ้าง แต่ละส่วนทำหน้าที่อย่างไร ที่จะทำให้หุ่นกระบอกเคลื่อนไหวได้ โดยใช้หุ่นกระบอกของจริงเป็นสื่อประกอบการอธิบาย

4) นักเรียนศึกษาข้อมูลจากชุดการสอนเกี่ยวกับการสร้างหุ่นกระบอกและจากหุ่นที่ครูนำมาให้ชมและสาธิตวิธีการสร้างหุ่นตามลำดับขั้นตอนดังนี้ 1.การสร้างหัวหุ่นกระบอก 2.การสร้างลำตัว 3.การสร้างมีและแกนบังคับ 4.การสร้างเสื้อผ้าหุ่นกระบอก และการประกอบหุ่นกระบอก

5) ให้นักเรียนศึกษาลักษณะของหุ่นกระบอกจากของจริงเรียนรู้กลวิธีในการเชิดหุ่นและศึกษาใบงานองค์ประกอบของหุ่นกระบอกจากชุดการสอนและใบงาน

(ขั้นฝึกปฏิบัติ)

6) ครูสาธิตการแสดงหุ่นกระบอกตามบทที่เตรียมไว้เพื่อให้นักเรียนได้ชมการแสดงหุ่นกระบอกจากของจริงและให้นักเรียนปฏิบัติตามครูผู้สอน

7) ให้นักเรียนปฏิบัติ กิจกรรมการเชิดหุ่นกระบอก

(ขั้นอภิปรายวางแผน)

8) ให้นักเรียนแต่ละคนสรุปรูปแบบการสร้างหุ่นและกลวิธีในการเชิดหุ่นและออกมาอธิบายถึงรูปแบบที่นักเรียนจะสร้างให้ครูผู้สอนและเพื่อน ๆ ฟัง พร้อมทั้งร่วมกันแสดงความคิดเห็นและออกแบบวางแผนในการสร้างหุ่นโดยครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ

(ขั้นการวัดผลประเมินผล)

9) นักเรียนลงมือปฏิบัติการสร้างหุ่นตามจินตนาการและกลุ่มละ 1 ตัว

10) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปขั้นตอนการสร้างหุ่นและกลวิธีในการเชิดหุ่นและสรุปให้คำแนะนำเพิ่มเติม และครูผู้สอนประเมินหุ่นที่นักเรียนสร้างขึ้นจากแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

ชั่วโมงที่ 5-6 อนุรักษ์นาฏการสืบสานหุ่น (การแสดงหุ่นสร้างสรรค์)

(ขั้นกำหนดจุดประสงค์)

1) ครูผู้สอนเตรียมสื่อชุดสอนนาฏการโดยเชื่อมต่อผ่านหน้าจอโทรทัศน์เพื่อนำเสนอเนื้อหาเรื่องนาฏการหุ่นสวมมือและเตรียมสื่ออุปกรณ์การสอนที่เกี่ยวข้องกับหุ่นสวมมือและจัดเตรียมฉากเพื่อเพิ่มบรรยากาศในการเรียนรู้

(ขั้นรวบรวมความรู้)

2) ครูพูดถึงประวัติความเป็นมาของการแสดงหุ่นสวมมือและทบทวนความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหุ่นเงาและหุ่นกระบอกอธิบายถึงข้อแตกต่างในแต่ละชนิดของหุ่น

3) นักเรียนและครูสนทนาซักถามเกี่ยวกับการแสดง ของหุ่นสวมมืออธิบายถึงการใช้หุ่นเพื่อการแสดงกลวิธีในการเชิดหุ่นให้มีลีลาท่าทางต่าง ๆ ตามบทบาทของละครหุ่นตัวนั้น เพื่อสื่อให้ผู้ชมได้รับรู้และเข้าใจความหมายโดยใช้หุ่นของจริงเป็นสื่อประกอบการอธิบาย

4) นักเรียนศึกษาข้อมูลจากชุดการสอนเกี่ยวกับหุ่นสวมมือ และหุ่นชักจากหุ่นที่ครูนำมาให้ชมและสาธิตวิธีการเชิดหุ่นโดยใช้หลักการต่อไปนี้ 1.การเลือกเรื่องแสดง 2. การเลือกตัวหุ่นควรเลือกตัวหุ่นให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและบทบาทของตัวละคร 3.การจัดเวที 4.การประเมินผลการแสดง

(ขั้นฝึกปฏิบัติ)

5) ครูสาธิตการแสดงหุ่นสวมมือเพื่อให้ นักเรียนได้ชมการแสดงหุ่นกระบอกจากของจริงและให้นักเรียนปฏิบัติตามครูผู้สอน

6) ให้นักเรียนปฏิบัติ กิจกรรมการเชิดหุ่นสวมมือ

(ขั้นอภิปรายวางแผน)

7) ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและอภิปรายสรุปเรื่อง การแสดงหุ่นสวมมือ โดยครูผู้สอนคอยให้ความรู้เสริมในส่วนที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือสรุปไม่ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้และออกแบบวางแผนในการสร้างหุ่นโดยครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ

(ขั้นการวัดผลประเมินผล)

8) นักเรียนลงมือปฏิบัติการสร้างหุ่นตามทีออกแบบวางแผนไว้คนละ 1 ตัว

9) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปขั้นตอนการสร้างหุ่นและกลวิธีในการเชิดหุ่นและจากนั้นครูผู้สอนประเมินหุ่นจากแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

ชั่วโมงที่ 7-8 รังสรรค์จินตนาฏนาฏการหุ่น

(ขั้นกำหนดจุดประสงค์)

1) ครูผู้สอนเตรียมสื่อชุดการสอนนาฏการโดยเชื่อมต่อผ่านหน้าจอโทรทัศน์เพื่อนำเสนอเนื้อหาเรื่องนาฏการหุ่นสายเตรียมสื่ออุปกรณ์ในการสอนที่เกี่ยวข้องกับหุ่นสาย

(ขั้นรวบรวมความรู้)

2) ครูผู้สอนนำเสนอเนื้อหาเรื่องหุ่นสาย เกี่ยวกับประวัติ ประเภทของหุ่นสาย องค์ประกอบในการแสดงหุ่นสายและลักษณะการแสดงหุ่นสาย

3) นักเรียนศึกษาข้อมูลจากชุดการสอนเกี่ยวกับการสร้างหุ่นสาย ได้แก่ลำตัวของหุ่นชักสายเชิดแยกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนบนตั้งแต่เอวขึ้นไป และส่วนล่างจากเอวลงมา เพื่อให้การเชิดเคลื่อนไหวได้อ่อนช้อย คล้ายคลึงกับการเคลื่อนไหวของมนุษย์มากที่สุด

4) ให้นักเรียนศึกษาลักษณะของหุ่นสายจากของจริงเรียนรู้กลวิธีในการเชิดหุ่นและศึกษาใบงานองค์ประกอบของหุ่นสายจากชุดการสอนและใบงาน

(ขั้นฝึกปฏิบัติ)

5) ครูสาธิตการแสดงหุ่นสายเพื่อให้นักเรียนได้ชมการแสดงหุ่นสายจากของจริงและให้นักเรียนปฏิบัติตามครูผู้สอน

6) ให้นักเรียนปฏิบัติ กิจกรรมการเชิดหุ่นสาย

(ขั้นอภิปรายวางแผน)

7) ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและอภิปรายสรุปเรื่อง การแสดงหุ่นสาย องค์ประกอบในการแสดงหุ่นสายและลักษณะการแสดงหุ่นสายโดยออกแบบวางแผนในการสร้างหุ่น โดยครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ

(ขั้นการวัดผลประเมินผล)

8) นักเรียนลงมือปฏิบัติการสร้างหุ่นตามที่ออกแบบวางแผนไว้คนละ 1 ตัว

9) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปขั้นตอนการสร้างหุ่นและกลวิธีในการเชิดหุ่นและจากนั้นครูผู้สอนประเมินหุ่นจากแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

8. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

- สื่อการเรียนรู้ ชุดการสอนนาฏการ, หุ่นชนิดของนาฏการ
- แหล่งการเรียนรู้ ครูผู้สอน, อินเทอร์เน็ต

9. การประเมินผลการเรียนรู้

แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์กำหนดแบบคะแนนรูบริค

(Rubric Score)

แบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

รายการประเมิน	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. การประยุกต์ใช้ ความรู้ จากชุดการ สอนนาฏการ	สามารถสร้าง นวัตกรรมที่ความ สอดคล้องกับ เนื้อหา ของชุดการสอนนาฏ การได้ครบตาม องค์ประกอบของ การสร้างหุ่น ครบถ้วนสมบูรณ์	สามารถสร้าง นวัตกรรมที่มีความ สอดคล้องกับ เนื้อหา ของชุดการสอนนาฏ การได้ครบตาม องค์ประกอบของ การสร้างหุ่น ได้ 3 ข้อ	สามารถสร้าง นวัตกรรมที่มีความ สอดคล้องกับ เนื้อหา ของชุดการสอนนาฏ การได้ครบตาม องค์ประกอบของ การสร้างหุ่น ได้ 2 ข้อ	สามารถสร้าง นวัตกรรมที่มีความ สอดคล้องกับ เนื้อหา ของชุดการสอนนาฏ การได้ครบตาม องค์ประกอบของการ สร้างหุ่น ได้ 1 ข้อ
2. ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	นวัตกรรมมีความ คิด ที่แปลกใหม่มี เอกลักษณ์ เฉพาะตัว มีการประยุกต์ใช้วัสดุ และวิธีการ สร้างสรรค์ นวัตกรรมแปลก ใหม่มีการใช้วัสดุที่ แตกต่างออกไปจาก เดิมทั้งหมด	นวัตกรรมมีการ ดัดแปลงจากผลงาน ของบุคคลอื่น ประยุกต์ใช้วัสดุ วิธีการสร้างสรรค์ นวัตกรรมแปลก ใหม่ โดย มีการใช้ วัสดุที่แตกต่าง ออกไปจากเดิม จำนวน 3 ชิ้น	นวัตกรรมมีความ คล้ายคลึงกับผลงาน ของบุคคลอื่น ประยุกต์ใช้วัสดุ วิธีการสร้างสรรค์ นวัตกรรมที่แปลก ใหม่ โดย มีการใช้ วัสดุที่แตกต่าง ออกไปจากเดิม จำนวน 2 ชิ้น	นวัตกรรมมีความ เหมือนกับบุคคลอื่น ไม่มีการประยุกต์ใช้ วัสดุ วิธีการ สร้างสรรค์นวัตกรรม ที่แปลก ใหม่ โดย มี การใช้วัสดุที่แตกต่าง ออกไปจากเดิม จำนวน 1 ชิ้น
3. การแก้ไขปัญหา	นวัตกรรมที่สร้างขึ้น สามารถ แก้ปัญหาได้ ศึกษา ค้นคว้าตาม ความถนัด ความสามารถในการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ครบทุกขั้นตอน	นวัตกรรมที่สร้างขึ้น สามารถ แก้ปัญหา ตามที่นักเรียนได้ ศึกษา ค้นคว้าตาม ความถนัด ความสามารถในการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ 3 ขั้นตอน	นวัตกรรมที่สร้างขึ้น สามารถ แก้ปัญหา ตามที่นักเรียนได้ ศึกษา ค้นคว้าตาม ความถนัด ความสามารถในการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ 2 ขั้นตอน	นวัตกรรมที่สร้างขึ้น สามารถแก้ปัญหา ตามที่นักเรียนได้ ศึกษา ค้นคว้าตาม ความถนัด ความสามารถในการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ 1 ขั้นตอน

รายการประเมิน	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)
4. มีการพัฒนา นวัตกรรมขึ้นอย่าง เป็นลำดับขั้นตอน	ปฏิบัติตามขั้นตอน การพัฒนานวัตกรรม ครบตาม วัตถุประสงค์ครบ 3 ข้อ	ปฏิบัติตามขั้นตอน การพัฒนานวัตกรรม ตามวัตถุประสงค์ เพียง 2 ข้อ	ปฏิบัติตามขั้นตอน การพัฒนานวัตกรรม ตามวัตถุประสงค์ เพียง 1 ข้อ	ไม่สามารถปฏิบัติ ตามขั้นตอน การ พัฒนานวัตกรรมตาม วัตถุประสงค์
5. การนำไปใช้	นำนวัตกรรมไปใช้ แสดงและสามารถใช้ กลวิธีในการเคลื่อน บังคับเคลื่อนไหวได้ อย่างสมบูรณ์แบบ สามารถนำไปใช้ได้ดี	นำนวัตกรรมไปใช้ แสดงและสามารถใช้ กลวิธีในการเคลื่อน บังคับเคลื่อนไหว ได้ อย่างสะดวก	นำนวัตกรรมไปใช้ แสดงและสามารถใช้ กลวิธีในการเคลื่อน บังคับเคลื่อนไหวได้ ได้อย่างสะดวก ค่อนข้างซับซ้อน	ไม่สามารถนำ นวัตกรรมไปใช้แสดง ได้จริงและไม่ สามารถใช้กลวิธีใน การบังคับเคลื่อนไหว ได้มีเงื่อนไข และ ข้อจำกัด

เกณฑ์การประเมินผล

ระดับคะแนน	ผลการประเมิน
3.50 – 4.00	ดีมาก
2.50 – 3.49	ดี
1.50 – 2.49	พอใช้
1.00 - 1.49	ควรปรับปรุง

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

10.1 ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

10.2 ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้สอน

(.....)

กิจกรรมการเรียนรู้

หุ่นเงา

SHADOW PUPPET

นาฏศิลป์การละครนาฏการประเภทหุ่น

ละคร เป็นศิลปะการแสดงที่เกิดจากประสบการณ์ จินตนาการต่าง ๆ มาผูกเป็นเรื่องราว แล้วนำเสนอโดยมีนักแสดงเป็นผู้สื่อความหมาย ซึ่งละครจำแนกออกเป็น 2 ประเภทได้ดังนี้

1. ละครรำแบบดั้งเดิม ได้แก่

- ละครชาตรี
- ละครนอก
- ละครใน
- ละครดึกดำบรรพ์
- ละครพันทาง
- ละครเสภา

2. ละครที่ไม่ใช่ละครรำ ได้แก่

- ละครร้อง
- ละครเพลง
- ละครพูด
- ละครเวที
- ละครวิทยุ/ละครโทรทัศน์

เช่นเดียวกับกับ "หุ่น" ซึ่งเป็นการแสดงเป็นเรื่องราวและยังเป็นที่รวมของวิชาการในหลายแขนง เช่น ภาษากการละคร บทร้อยกรอง ศิลปะ ดนตรี หุ่น คือมรดกทางศิลปะอย่างหนึ่งที่สืบทอดมาแต่โบราณ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือให้ศิลปินได้ทดลองความคิดเกี่ยวกับทรวดทรง สีสรร ท่าทางการเคลื่อนไหวของหุ่นอีกด้วย หุ่นเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เคลื่อนไหวได้ในรูปแบบของละครโดยมนุษย์ หุ่นมีหลายแบบหลากหลายลักษณะแต่ไม่ใช่ตุ๊กตาหรือหุ่นยนต์

นาฏศิลป์การละครนาฏการประเภทหุ่น

หุ่น ที่ใช้เล่นกันในทุกวันนี้ แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้ คือ

- หุ่นอุ้งมือ
- หุ่นเงา
- หุ่นกระบอก
- หุ่นชัก
- หุ่นนิ้วมือ

หุ่นแต่ละประเภทมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตั้งแต่รูปร่าง การสร้าง การเชิด แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือการสร้างสรรคงานศิลปะเพื่อใช้เป็นสื่อในการเล่าเรื่อง ซึ่งในการเรียนการสอนปัจจุบันมีการมุ่งเน้นด้านการใช้สื่อการสอน เพื่อกระตุ้นการเกิดการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น การใช้หุ่นจึงเป็นสื่ออีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ได้เรียนรู้เรื่องหุ่น การสร้าง การเชิดหุ่น

สำหรับในหน่วยการเรียนรู้นี้นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเภทของหุ่นต่าง ๆ ดังนี้

1. เรื่องหุ่นเงา (Shadow Puppet)
2. เรื่องหุ่นเสียบไม้ (Rod Puppet)
3. เรื่องหุ่นสวมมือ (Hand Puppet)
4. เรื่องหุ่นชัก (Marionette)

ใบความรู้เรื่อง หุ่นเงา (หนังตะลุง)

หุ่นเงา (หนังตะลุง)

SHADOW PUPPET

หุ่นเงา หรือที่คนไทยเราเรียกว่า หนังตะลุง เป็นรูป 2 มิติ มีลักษณะเป็นแผ่นแบนตัดเป็นตัวและสลักเป็น ลวดลาย มีไม้ยึดโยงส่วนต่าง ๆ ของตัวหุ่น การ แสดงจะต้องใช้จอซึ่ง

การเชิด เชิดจากหลังโรง โดยมีไฟส่องหลังตัวหุ่น การเคลื่อนไหวของหุ่นจะปรากฏเป็นเงาทาบลงบนจอ

หุ่นเงาอาจทำได้ง่าย ๆ โดยตัดกระดาษหรือหนัง เป็นภาพที่ต้องการ หรือจะตัดภาพมาติดกับกระดาษ แข็งก็จะได้ตัวหุ่นเงา

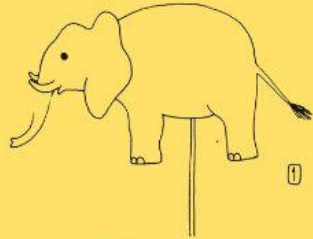
วิธีเชิด ให้ติดไม้เป็นด้ามถือที่ด้านหลังของตัว หุ่น เพื่อผู้เชิดจะได้ถือในการเชิด

การทำหุ่นเงานั้น อาจทำได้ตั้งแต่อย่าง ง่ายที่สุด คือส่วนต่าง ๆ ของหุ่นเคลื่อนไหวไม่ ได้เลย ไปจนถึงขนาดที่เคลื่อนไหวได้ทั้งแขน ขา หัว และลำตัว

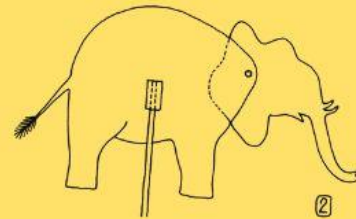
ตัวอย่างการทำหุ่นงา (หนังตะลุง)

ลักษณะของหุ่นงาอย่างง่าย

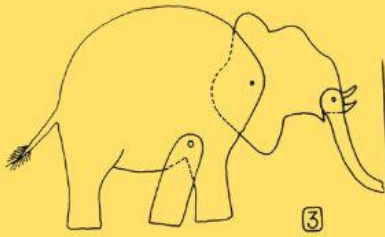

01

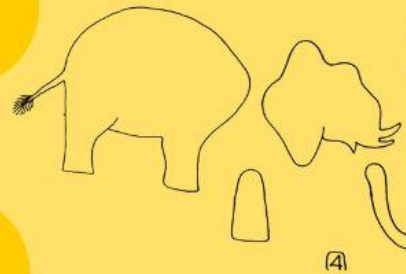
ลักษณะของหุ่นงาที่เคลื่อนไหวได้ทั้งแขน
ขา หัว และลำตัว

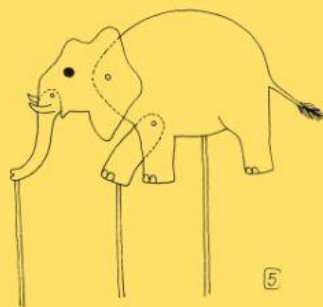
02

03

04

05

ตามจุดต่าง ๆ ที่ซ้อนต่อกันเพื่อให้หุ่นเคลื่อนไหว
ได้นั้น อาจต่อกันได้โดยใช้เชือกร้อยทะลุทั้ง 2 ชั้น
แล้วทำปมไว้กันหลุดทั้งด้านหน้าและหลัง หรือจะ
ใช้ลวด หรือเจาะตาาก็ได้

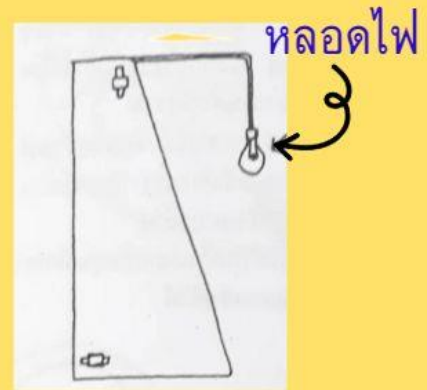
ไม้ที่ใช้เป็นด้ามถือนั้นต้องแข็งแรง แต่ในขณะที่
เดียวกันก็ต้องไม่ใหญ่มาก เพราะจะทำให้มองเห็น
บนจอ

(ที่มา: จิระประภา บุญนิคย์.2525)

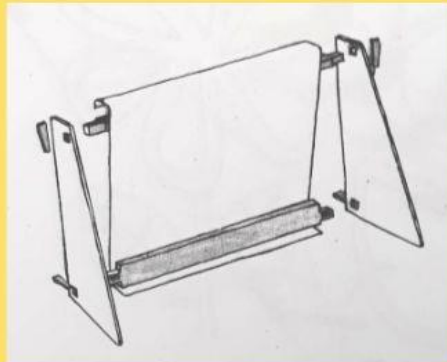
ตัวอย่างจอหุ่นเงา (หนังตะลุง)

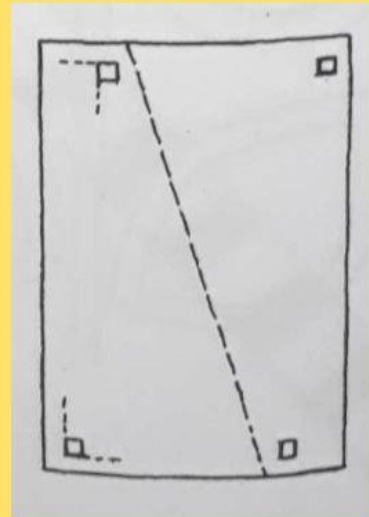
มองจากด้านหลัง

ด้านข้าง

ด้านหน้า

(ที่มา: จิระประภา บุญนิคย์.2525)

คำชี้แจง ให้นักเรียนสร้างสรรค์ ออกแบบและประดิษฐ์หุ่นเงา คนละ 1 ตัว
โดยสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อเลือกเรื่องในการสร้างสรรค์ผลงานหุ่นเงา

รามเกียรติ์

พระอภัยมณี

แก้วหน้าม้า

เห็นแก่ลูก

แบบประเมินผลงานการสร้างสรรค์หุ่นเงา

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. การประยุกต์ใช้ความรู้ จากชุดการสอนนาฏการ	สามารถสร้างนวัตกรรมที่ความสอดคล้องกับ เนื้อหาของชุดการสอนนาฏการได้ครบตามองค์ประกอบของการสร้างหุ่น ครบถ้วนสมบูรณ์	สามารถสร้างนวัตกรรมที่มีความสอดคล้องกับ เนื้อหาของชุดการสอนนาฏการได้ครบตามองค์ประกอบของการสร้างหุ่น ได้ 3 ข้อ	สามารถสร้างนวัตกรรมที่มีความสอดคล้องกับ เนื้อหาของชุดการสอนนาฏการได้ครบตามองค์ประกอบของการสร้างหุ่น ได้ 2 ข้อ	สามารถสร้างนวัตกรรมที่มีความสอดคล้องกับ เนื้อหาของชุดการสอนนาฏการได้ครบตามองค์ประกอบของการสร้างหุ่น ได้ 1 ข้อ
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	นวัตกรรมมีความคิดที่แปลกใหม่มีเอกลักษณ์ เฉพาะตัว มีการประยุกต์ใช้วัสดุ และวิธีการสร้างสรรค์ นวัตกรรมแปลกใหม่มีการใช้วัสดุที่แตกต่างออกไปจากเดิมทั้งหมด	นวัตกรรมมีการดัดแปลงจากผลงานของบุคคลอื่น ประยุกต์ใช้วัสดุ วิธีการสร้างสรรค์ นวัตกรรมแปลกใหม่ โดย มีการใช้วัสดุที่แตกต่างออกไปจากเดิม จำนวน 3 ชิ้น	นวัตกรรมมีความคล้ายคลึงกับผลงานของบุคคลอื่น ประยุกต์ใช้วัสดุ วิธีการสร้างสรรค์ นวัตกรรมที่แปลกใหม่ โดย มีการใช้วัสดุที่แตกต่างออกไปจากเดิม จำนวน 2 ชิ้น	นวัตกรรมมีความเหมือนกับบุคคลอื่น ไม่มีการประยุกต์ใช้วัสดุ วิธีการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่แปลก ใหม่ โดย มีการใช้วัสดุที่แตกต่างออกไปจากเดิม จำนวน 1 ชิ้น
3. การแก้ไขปัญหา	นวัตกรรมที่สร้างขึ้นสามารถ แก้ปัญหาได้ ศึกษา ค้นคว้าตามความถนัด ความสามารถในการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ครบทุกขั้นตอน	นวัตกรรมที่สร้างขึ้นสามารถ แก้ปัญหาตามที่นักเรียนได้ ศึกษา ค้นคว้าตามความถนัด ความสามารถในการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ 3 ขั้นตอน	นวัตกรรมที่สร้างขึ้นสามารถ แก้ปัญหาตามที่นักเรียนได้ ศึกษา ค้นคว้าตามความถนัด ความสามารถในการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ 2 ขั้นตอน	นวัตกรรมที่สร้างขึ้นสามารถแก้ปัญหาตามที่นักเรียนได้ ศึกษา ค้นคว้าตามความถนัด ความสามารถในการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้ 1 ขั้นตอน

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)
4. มีการพัฒนา นวัตกรรมขึ้นอย่าง เป็นลำดับขั้นตอน	ปฏิบัติตามขั้นตอน การพัฒนานวัตกรรม ครบตาม วัตถุประสงค์ครบ 3 ข้อ	ปฏิบัติตามขั้นตอน การพัฒนานวัตกรรม ตามวัตถุประสงค์ เพียง 2 ข้อ	ปฏิบัติตามขั้นตอน การพัฒนานวัตกรรม ตามวัตถุประสงค์ เพียง 1 ข้อ	ไม่สามารถปฏิบัติ ตามขั้นตอน การ พัฒนานวัตกรรมตาม วัตถุประสงค์
5. การนำไปใช้	นำนวัตกรรมไปใช้ แสดงและสามารถใช้ กลวิธีในการเคลื่อน บังคับเคลื่อนไหวได้ อย่างสมบูรณ์แบบ สามารถนำไปใช้ได้ดี	นำนวัตกรรมไปใช้ แสดงและสามารถใช้ กลวิธีในการเคลื่อน บังคับเคลื่อนไหว ได้ อย่างสะดวก	นำนวัตกรรมไปใช้ แสดงและสามารถใช้ กลวิธีในการเคลื่อน บังคับเคลื่อนไหวได้ ได้อย่างสะดวก ค่อนข้างซับซ้อน	ไม่สามารถนำ นวัตกรรมไปใช้แสดง ได้จริงและไม่ สามารถใช้กลวิธีใน การบังคับเคลื่อนไหว ได้มีเงื่อนไข และ ข้อจำกัด

เกณฑ์การประเมินผล

ระดับคะแนน	ผลการประเมิน
3.50 – 4.00	ดีมาก
2.50 – 3.49	ดี
1.50 – 2.49	พอใช้
1.00 - 1.49	ควรปรับปรุง

แบบประเมินผลงานการสร้างสรรค์หุ่นเงา

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. การประยุกต์ ใช้ความรู้ จาก ชุดการสอนนาฏการ				
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				
3. การแก้ไขปัญหา				
4. มีการพัฒนานวัตกรรมขึ้น อย่างเป็นลำดับขั้นตอน				
5. การนำไปใช้				

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามนักเรียนต่อความต้องการชุดการสอน

ข้อ	ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญคน			ΣR	IOC	ความหมาย
		ที่ 1	ที่ 2	ที่ 3			
1.	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในการใช้ ชุดการสอน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
2.	มีเนื้อหาความรู้ให้ศึกษาก่อนการประเมิน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
3.	มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่ง เรียนรู้อื่น ตามความต้องการ	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
4.	มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
5.	มีกิจกรรมเกมให้ปฏิบัติเป็นกลุ่ม	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
6.	มีกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
7.	รูปแบบของสื่อการเรียนรู้ มีเอกสารประกอบการเรียน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
8.	ใช้มัลติมีเดีย สื่อออนไลน์ในกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
9.	ใช้สื่อเกมในกิจกรรมกลุ่ม	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
10.	สื่อของจริง เช่น หุ่นรูปแบบต่าง ๆ	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
11.	การวัดประเมินผลการเรียนรู้ ประเมินโดยการใช้แบบทดสอบหลังเรียน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
12.	ประเมินโดยการใช้ข้อสอบวัดความรู้	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
13.	ประเมินจากการทำกิจกรรมกลุ่ม	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
14.	ประเมินจากการทำชิ้นงาน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
15.	ประเมินจากการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ จากการ เรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
รวม						1.00	สอดคล้อง

**ตารางค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเกี่ยวกับ
การพัฒนาชุดการสอน**

ข้อ	ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣR	IOC	ความหมาย
		1	2	3			
1	ด้านเนื้อหาชุดการสอนนาฏการ						
	1.1 มีการแบ่งหัวข้อตามคำอธิบายรายวิชา	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	1.2 เนื้อหาสาระครบถ้วนตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	1.3 มีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลและภาพประกอบ	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	1.4 ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	1.5 ใช้ภาษาในการเรียบเรียงเนื้อหาเหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	1.6 นำเสนอเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปหายาก	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
2.	ด้านรูปแบบและการจัดกิจกรรม						
	2.1 วิเคราะห์เครื่องมือความต้องการเพื่อกำหนด	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	2.2 มีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	2.3 จัดกลุ่มผู้เรียนในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมของการสอนโดยมีครูเป็นผู้สาธิต	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	2.4 ให้ผู้เรียนสรุปความคิดและประเมินความคิดจากทักษะได้ปฏิบัติกิจกรรม	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	2.5 ให้ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนในการดำเนินการสร้างเครื่องมือสื่อการแสดง	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
3.	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
	3.1 วิเคราะห์ความต้องการใช้สื่อนวัตกรรมที่เหมาะสมกับชุดการสอน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣR	IOC	ความหมาย
		1	2	3			
	3.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมจากเรื่องที่เรียน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	3.3 จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ระดมความคิดร่วมกัน คิดอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	3.4 ให้ผู้เรียนเป็นผู้สรุปความคิด โดยต้องอธิบายได้	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	3.5 ผู้เรียนลงมือปฏิบัติชิ้นงานได้จากการตัดสินใจของตนเอง	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
4.	ด้านสื่อการเรียนรู้						
	4.1 ตัวอย่างหุ่นเงา	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	4.2 ตัวอย่างหุ่นเสียบไม้	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	4.3 ตัวอย่างหุ่นสวมมือ	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	4.4 ตัวอย่างหุ่นชัก	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
5.	ด้านการวัดผลและประเมินผล						
	5.1 ประเมินจากการประยุกต์ใช้ความรู้จากชุดการสอน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	5.2 ประเมินจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	5.3 ประเมินจากการแก้ไขปัญหา	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	5.4 ประเมินจากการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ จากการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
	5.5 ประเมินจากการสามารถนำไปใช้ได้จริง	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
รวม						1.00	สอดคล้อง

ตารางค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านชุดการสอน

ข้อ	ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	ความหมาย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1.	ท่านคิดว่าชุดการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรมียอดประกอบ อย่างไร	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
2.	ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรมีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนอย่างไร	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
3.	ถ้าจะสอนเนื้อหาเรื่องการแสดงหุ่น 4 ประเภท ด้วยชุดการสอนสำหรับครู ควรประกอบด้วยสื่ออะไรบ้าง	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
4.	ท่านคิดว่าควรออกแบบชุดการสอนสำหรับครูอย่างไรที่น่าสนใจ	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
5.	ท่านคิดว่าวิธีการวัดและการประเมินผลโดยใช้ชุดการสอนสำหรับครู ควรเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
รวม						1.00	สอดคล้อง

ตารางค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของชุดการสอนนาฏการเพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการสร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์

ข้อ	ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญคน			ΣR	IOC	ความหมาย
		ที่ 1	2	3			
1.	คำชี้แจงประกอบการใช้ชุดการสอนสื่อ ความหมายชัดเจน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
2.	คำชี้แจงประกอบการใช้ชุดการสอนมีขั้นตอน และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม เข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
3.	ชุดการสอนมีองค์ประกอบครบถ้วน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
4.	ชุดการสอนมีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
5.	ชุดการสอนมีเนื้อหาเหมาะสม ครบถ้วน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
6.	ชุดการสอนมีขนาดตัวอักษรและรูปภาพประกอบ มีความเหมาะสม	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
7.	ชุดการสอนมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในหลักสูตรแกนกลาง	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
8.	ชุดการสอนสามารถส่งเสริมความสามารถในการ สร้างนวัตกรรมด้านนาฏศิลป์ของนักเรียน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
9.	ชุดการสอนสามารถส่งเสริมการสร้างสรรค ผลงาน รุ่นที่มีความแปลกใหม่ของนักเรียน	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
รวม						1.00	สอดคล้อง

ตารางค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการสอนนาฏการ

ข้อ	ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	ความหมาย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1.	เนื้อหาตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
2.	การจัดเรียงลำดับเนื้อหาและขั้นตอนการสอนทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
3.	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างสนุกสนานน่าสนใจ	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
4.	ครูคอยให้แนะนำในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมจากการใช้ชุดการสอนนาฏการอย่างใกล้ชิด	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
5.	สื่อการสอนมีความเหมาะสม ชัดเจนและน่าสนใจ	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
6.	สื่อการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
7.	การเรียนรู้ด้วยชุดการสอนโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการ ช่วยให้นักเรียนสนใจเรียนมากยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
8.	การเรียนรู้ด้วยชุดการสอนโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการ ช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
9.	การเรียนรู้ด้วยชุดการสอนโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับนาฏการช่วยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติในการแสดงนาฏการหุ่นได้	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
10	ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนสำหรับครู	+1	+1	+1	+3	1.00	สอดคล้อง
รวม						1.00	สอดคล้อง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	กิติศักดิ์ สุทธิ
วัน เดือน ปี เกิด	26 เมษายน 2528
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) นาฏศิลป์และการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	44/243 หมู่บ้านพฤษภาวิไล 44 หมู่ 1 ต.บางเตย อ.เมือง จ.นครปฐม

